

REPUBLIKA HRVATSKA ŽUPANIJSKI
SUD U SPLITU

K-15/95

P R E S U D A

U IME REPUBLIKE HRVATSKE!

Županijski sud u Splitu, u vijeću sastavljenom od suca Spomenke Tonković, kao predsjednika vijeća, te suca istog suda Petra Milasa i sudaca porotnika Marije Matusinović, Andrije Petrić i Žarka Dorića, kao članova vijeća, uz praćenje rasprave po sucu porotniku u pričuvu Ivanu Šetki, te zapisničara Rose Pletikosić, u krivičnom predmetu protiv optuženih Rajka Radulovića i dr, zbog krivičnih djela iz članka 120. stavak 1. i 2.,. čl. 121. i čl. 122. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske, nakon glavne rasprave održane javno 21. svibnja 1997, uz objavljivanje iste dana 26. svibnja 1997, u nazočnosti optuženog Slobodana Despinića uz branitelja po službenoj dužnosti Antu Romca, odvjetnika u Splitu, optuženog Željka Dragića uz branitelja dr. Silvia Čurina, odvjetnika u Splitu, optuženog Jovana Bilića uz branitelja po službenoj dužnosti Doris Košta, odvjetnicu u Splitu, zatim optuženih. Petra Bjelobrka, Srećka Dragića, Rade Marčetića, Miljenka Bodrožića, Dušana Borkovića i Petra Peovića uz branitelja Mirka Franceschi, odvjetnika u Splitu, optuženih Marka Rnića i Petra Kovačića uz branitelja po službenoj dužnosti Miju Jeličića, odvjetnika u Splitu, te optuženog Miroslava Vinčića uz branitelja po službenoj dužnosti Ivana Matešića, odvjetnika u Splitu, kao i branitelja po službenoj dužnosti optuženika kojima se sudi u odsutnosti, odvjetnika Josipa Paića iz Splita za optužene Rajka Radulovića i Borka Radovića, odvjetnika Joška Jurašina iz Splita za optužene Milana Arambašića, "Milana - Milu Četnika zv. "Delija", Zorana Kneza i Dragana Arnauta, zatim odvjetnika Nenada Čovića iz Splita za optužene Petra Krunića, Dragana Dragića, Filipa Zagorca i Stevana Četnika, odvjetnika Mate Vučica iz Splita, za optužene Petra Arambašića, Dušana Stojšavljevića, Milana - Milu Bogovca i Mladena Šorgića, odvjetnika Vedrana Vujčića iz Splita za optužene Mitra Arambašića, Dragana Arambašića, Milana - Milu Četnika zv. "Prčko" i Milenka Ustića, odvjetnika Željka Gulišije iz Splita za optužene Dragana Barišića, Dragana Petrovića i Branka Rosića, odvjetnika Duška Polića iz Splita za optužene Svetozara Bogovca, Slobodana Bogovca, Milana Bogovca i Branka Bogovca, te odvjetnika Rina Petričića iz Splita za optužene Iliju Nenadića i Milana Stojanca, kao i u nazočnosti zamjenika Županijskog državnog odvjetnika u Splitu Slavka Mršića,

p r e s u d i o j e

- OPTUŽENI: RAJKO RADULOVIĆ, rođen 20. travnja 1956, Srbin, kapetan I klase promaknut u majora tzv. JNA, zapovjednik 221
1. motoriziranog bataljuna V.P.1318 Knin tzv. "vojske republike srpske krajine", sada potpukovnik i zapovjednik - "III lake pješadijske brigade u Bosanskom Petrovcu, vojske republike srpske", nedostupan pravosudnim tijelima Republike Hrvatske,
 2. BORKO RADOVIĆ, sin tnJubivoja, rođen 15. travnja 1959. u

- Arilju, sa posljednjim mjestom prebivališta u Benkovcu, Zdravka Kneževića bb, (Miljenka Biljanovića, Srbin, poručnik, zamjenik operativnog zapovjednika tzv. "221 motoriziranog bataljuna VII korpusa", V.P. 1318 Knin, nalazi se u bijegu, SLOBODAN DESPINIĆ, sin Jove i majke Pere rođene Grabić,
3. rodjen 2. siječnja 1966 u Otišiću, gdje i prebiva, Srbin, drž. RH, profesor sa završenim fakultetom političkih znanosti, oženjen, otac jednog malodobnog djeteta, bez imovine, vojsku služio, neosudjivan, drugi postupak se ne vodi, ŽELJKO DRAGIĆ, sin Slobodana i majke Apolonije rođene Vujević, rodjen 22. studenog 1969. u Kninu sa prebivalištem u
 4. Civljanima, Srbin, izjašnjava se kao osoba bez državljanstva, automehaničar, sa završenom srednjom stručnom školom, neoženjen, odnosno u vanbračnoj zajednici sa Mirom Zelenović, otac jednog malodobnog djeteta, bez imovine, i vojsku služio, neosudjivan, drugi postupak se ne vodi, JOVAN BILIĆ, sin Jovana i majke Ljubice rođene Bilić, rodjen
 5. 22. siječnja 1958 u Civljanima gdje i prebiva, Srbin, i izjašnjava se kao osoba bez državljanstva, konobar sa završenom srednjom školom, razveden bez djece, bez imovine, vojsku služio, neosudjivan, drugi postupak se ne vodi,

- 3 -

- PETAR BJELOBRK zv. "Mile Pekin", sin Petra i majke Marije rođene Bjelobrk, rodjen 24. lipnja 1944 u Civljanima, sa
6. zadnjim prebivalištem u Kninu, S. Nemanje broj 2, Srbin, izjašnjava se kao osoba bez državljanstva, vkv električar sa završenom srednjom školom, oženjen, otac dvoje djece, bez imovine, neosudjivan, drugi postupak se ne vodi,
 7. MILAN ARAMBAŠIĆ zv. "Hari" sin Filipa rodjen 30. studenog 1952 u Otišiću, sa posljednjim prebivalištem u Otišiću, Srbin, nalazi se u bijegu,
 8. MILAN - MILE ČETNIK "Delija" sin Petra i majke Anice, rođene Zrilić, rodjen 4. kolovoza 1957. u - Kninu, sa zadnjim prebivalištem u mjestu Kosore, Srbin, nalazi se u bijegu,
 9. ZORAN KNEZ zv. "Bricin" sin Mihajla rodjen 26. listopada 1954 u. Kosore gdje mu je bilo i posljednje poznato mjesto prebivališta, Srbin, nalazi se u bijegu,
 10. DRAGAN ARNAUT, sin Dušana, rodjen 11. ožujka 1959 u Kosore, gdje mu je bilo i zadnje poznato mjesto prebivališta, Srbin, nalazi se u bijegu,
 11. PETAR KRUNIĆ, sin Krstana, rodjen 8. siječnja 1961 - u Otišiću, gdje mu je bilo posljednje poznato mjesto prebivališta, Srbin, nalazi se u bijegu,
 12. DRAGAN DRAGIĆ zv. "Macan", sin Luke, rodjen 9. listopada 1960 u Sinju, sa zadnjim poznatim prebivalištem u Otišiću, Srbin, nalazi se u bijegu,
 13. FILIP ZAGORAC sin Petra i majke Ružice rođene Bašić, rodjen 28. srpnja 1953. godine u Otišiću gdje mu je bilo zadnje poznato prebivalište, Srbin, nalazi se u bijegu,
 14. STEVAN ČETNIK, sin Milana, rodjen 1. prosinca 1959 u Cetini gdje mu je bilo zadnje poznato prebivalište, Srbin, nalazi se u bijegu,
 15. PETAR A. RAMBAŠIĆ zv. "Šule", sin Gojka i Boje rođene Krunić, rodjen 12. srpnja 1963 u Otišiću, gdje mu je bilo zadnje

- poznato prebivalište, Srbin, nalazi se u bijegu,
16. DUŠAN STOJSAVLJEVIĆ zv. "Dule Krljin", sin Krstana rođen 30. travnja 1957 u Sinju, sa zadnjim prebivalištem u Otišiću, Srbin, nalazi se u bijegu,

- 4 -

17. MILAN - MILE BOGOVAC, sin Dmitra, rođen 7. ožujka 1964. u Koljanima, gdje mu je bilo zadnji poznato prebivalište, Srbin, nalazi se u bijegu,
18. MLADEN ŠORGIC zv. "Tigar", sin Mirka rođen 22. srpnja 1961 u Morpolači kod Stankovaca, gdje mu je bilo zadnje poznato prebivalište, Srbin, nalazi se u bijegu,
19. MITAR ARAMBAŠIĆ, sin Filipa i Cvite rođene Gajić rođen 9. travnja 1962 u Otišiću gdje mu je bilo zadnje poznato prebivalište, Srbin, nalazi se u bijegu,
20. DRAGAN ARAMBAŠIĆ, sin Branka, rođen 7. rujna 1963 u Sinju, sa zadnjim mjestom prebivališta u Otišiću, Srbin, nalazi se u bijegu,
21. MILAN - MILE ČETNIK zv. "Prčko", sin Save, rođen 3. veljače 1958 u Cetini, gdje mu je bilo zadnje poznato prebivalište, Srbin, nalazi se u bijegu,
22. MILENKO USTIĆ zv. "Rambo" sin Rade rođen 22. prosinca 1967 u Otišiću gdje mu je bilo posljednje poznato prebivalište, Srbin, nalazi se u bijegu,
23. DRAGAN BARIŠIĆ, sin Milana, rođen 14. listopada 1962 u Kninu, sa zadnjim poznatim prebivalištem u Cetini, Srbin, nalazi se u bijegu,
24. DRAGAN PETROVIĆ, sin Dušana, rođen 22. listopada 1966 u Otišiću, gdje mu je bilo i posljednje poznato prebivalište, Srbin, nalazi se u bijegu,
25. BRANKO ROSIĆ, sin Dušana i majke Draginje, rođene Stojsavljević, rođen 21. kolovoza 1964 u Otišiću, gdje mu je bilo posljednje poznato mjesto prebivališta, Srbin, nalazi se u bijegu,
26. MARKO RNIĆ, sin Jove i majke Draginje Stojsavljević, rođen 9. studenog 1960 u Splitu sa prebivalištem u Kovačiću, mehaničar poljoprivrednih strojeva, sa završenom srednjom školom, oženjen, otac dvoje malodobne djece, Srbin, izjašnjava se kao osoba bez državljanstva, bez imovine, vojsku služio, neosudjivan, drugi postupak se ne vodi,
27. SREČKO DRAGIĆ, sin Nikole i majke Milke rođene Dragić, rođen 1. siječnja 1963 u Kninu, sa zadnjim prebivalištem u Civljaniraa, Srbin, izjašnjava se kao Jugoslaven, alatničar, sa završenom srednjom školom, neoženjen, bez djece, bez imovine, neosudjivan, drugi postupak se ne vodi,

- 5 -

28. SVETOZAR BOGOVAC, sin Stevana i Todore rođene Bogovac, rođen 28. kolovoza 1943. u Laktacu, Srbin, nepoznatog boravišta, nalazi se u bijegu,
29. SLOBODAN BOGOVAC, sin Svetozara i majke Stane rođene Preočanin, rođen 28. srpnja 1967 u Laktacu, Srbin, nepoznatog boravišta, nalazi se u bijegu,
30. MILAN BOGOVAC sin Svetozara, i majke Stane, rođene Preočanin,

- rodjen 4. kolovoza 1971 u Laktacu, Srbin, nepoznatog boravišta, nalazi se u bijegu,
31. BRANKO BOGOVAC, sin Svetozara i majke Stane, rođjene Preočanin, rodjen 4. kolovoza 1971 u Laktacu, Srbin, nepoznata boravišta, nalazi se u bijegu,
 32. ILIJA NENADIĆ zv. "Mičko", sin Jovana i majke Jelene, rodjen 15. studenog 1960 u Dabru, Srbin, nepoznatog boravišta nalazi se u bijegu,
 33. MILAN STOJANAC, sin Bože, rodjen 2. veljače 1964 u Dabru, Srbin, nepoznatog boravišta, nalazi se u bijegu, PETAR KOVAČIĆ, pk. Bože, i majke Cvite rođjene Beara, rodjen
 34. 9. srpnja 1958 u Dabru, sa prebivalištem u Laktacu, Srbin, izjašnjava se kao osoba bez državljanstva, elektrovarilac, sa završenom osnovnom školom i stručnim tečajem, neoženjen, bez djece, bez imovine, neosudjivan, drugi postupak se ne vodi,

- 6 -

- RADE MARČETIĆ, sin Djure i majke Bosiljke, rođjene Bodrožić, rodjen 5. siječnja 1954 u Koljane gdje i prebiva, Srbin,
35. izjašnjava se kao osoba bez državljanstva, radnik sa završenih šest razreda osnovne škole, oženjen otac troje djece, bez imovine, vojsku služio, neosudjivan drugi postupak se ne vodi, MILJENKO BODROŽIĆ, sin Mile i majke Cviterođjene Bodrožić , rodjen 4. siječnja 1968 u Sinju, sa prebivalištem u mjestu
 36. Koljane, Srbin, izjašnjava se kao osoba bez državljanstva, električar", sa završenom srednjom stručnom školom, oženjen, otac jednog malodobnog djeteta, bez imovine, vojsku služio, neosudjivan, drugi postupak se ne vodi, DUŠAN BORKOVIĆ, sin Dušana i majke pk. Jele rođjene Katić,
 37. rodjen 13. veljače 1953 u Laktacu, gdje i prebiva, Srbin, izjašnjava se kao osoba bez državljanstva, zidar, oženjen otac četvero djece, bez imovine, vojsku služio, neosudjivan, drugi postupak se ne vodi, MIROSLAV VINČIĆ, sin Bože i majke Božice rođjene Cvitkovac,
 38. rodjen 7. siječnja 1964 u Laktacu gdje i prebiva, Srbin, izjašnjava se kao osoba bez državljanstva, tokar, sa završenom srednjom tehničkom školom, neoženjen, bez djece, bez imovine, vojsku služio, neosudjivan, drugi postupak se ne vodi, PETAR PEOVIĆ, sin Nikole i majke pk. Pere, rođjene Miljković,
 39. rodjen 28. kolovoza 1960 u Sinju, sa prebivalištem u selu Laktac, Srbin, izjašnjava se kao osoba bez državljanstva, tesar, neoženjen, bez djece, bez imovine, vojsku služio, neosudjivan, drugi postupak se ne vodi,

k r i v i s u:

- 7 -

1. što su u razdoblju od 11. ožujka 1991. do 4. kolovoza 1995., a 1.opt. Rajko Radulović i 2.opt. Borko Radović u razdoblju od 25. kolovoza 1991. do konca svibnja 1992. na sjevernom dijelu teritorija općine Sinj oko jezera Peruča i to: 1. opt. Rajko Radulović kao operativni zapovjednik tzv. "221. oklopno - mehaniziranog bataljuna, kninskog korpusa" tzv. Jugoslavenske narodne armije, a 2. opt. Borko Radović kao njegov zamjenik i zapovjednik tenka T-55, zatim 3.opt. Slobodan Despinić zapovjednik tzv.

"teritorijalne obrane saoj krajina - Otišić", 4.opt. Željko Dragić zapovjednik na tenku T-55 tzv. "JNA", 5. opt. Jovan Bilić član posade minobacačke baterije tzv. "vojske JNA" i pripadnik tzv. "milicije saoj krajina zv. i martićeva milicija" , 6. opt. Petar Bjelobrk načelnik i zapovjednik tzv."inžinjerije "I lake vrličke brigade vojske republike srpska krajina", 7. opt. Milan Arambašić zv. "Hari" zapovjednik tzv. "milicije saoj krajina - martićeva milicija", 8. opt. Milan-Mile Četnik zv. "Delija" zapovjednik topničke "baterije haubica i pripadnik tzv. "teritorijalne obrane Vrlika - 2. vrlička četa", 9. opt. Zoran Knez zv. "Bricin" pripadnik tzv."teritorijalne obrane Vrlika - 2. vrlička četa", 01. opt. Dragan Arnaut pripadnik tzv. "milicije saoj krajina - martićeva milicija Cetina", 11. opt. Petar Krunić zapovjednik tzv. "specijalne jedinice milicije saoj krajina - martićeva milicija Otišić", ujedno i zapovjednik tzv. "odjeljenja minobacačke baterije", 12. opt. Dragan Dragić zv. "Macan" zapovjednik tzv. "voda otišičke čete TO Otišić" koordinator za vojna pitanja pri stožeru tzv. "sao krajina" i zamjenik zapovjednika "artiljerije pravca", 13. opt. Filip Zagorac zamjenik zapovjednika tzv. "teritorijalne obrane saoj krajina Otišić" i zapovjednik tzv. "voda 3. otišičke čete saoj krajina", 14. opt. Stevan Četnik zapovjednik tzv."teritorijalne obrane saoj krajina Cetina odnosno cetinskog bataljuna", 15. opt. Petar Arambašić zv. "Šule" zamjenik zapovjednika tzv. "milicije saoj krajina - martićeva milicija Otišić", odnosno zapovjednik tzv. "pogranične jedinice milicije rsk", 16. opt. Dušan Stojavljević zv. "Dule Krljin" zapovjednik tzv. "voda teritorijalne obrane saoj krajina Otišić" i zapovjednik tzv. "samostalne minobacačke baterije", 17. opč. Milan - Mile Bogovac zapovjednik tzv."voda JNA" i zapovjednik tzv. "voda vojske rsk",18. opt. Mladen Šorgić zv. "Tigar" pripadnik tzv. "specijalne jedinice "milicije saoj krajina" i zamjenik zapovjednika te iste jedinice - "martićeve milicije", 19. opt. Mitar Arambašić zapovjednik tzv. "odjeljenja milicije saoj krajina - martićeva milicija Otišić", 20. opt. Dragan Arambašić, zapovjednik tzv. "odjeljenja milicije saoj krajina - martićeva milicija Otišić", 21. opt. Milan - Mile Četnik, zv. "Prčko" član tzv. "komande cetinskog bataljuna saoj krajina" i zapovjednik tzv. "jedinice teritorijalne obrane saoj krajina - Cetina", 22. opt. Milenko Ustić zv. "Rambo" pripadnik tzv. "teritorijalne obrane 3. otišička četa saoj krajina" i pripadnik tzv. "specijalne milicije saoj krajine - martićeva milicija Otišić, 23. opt. Dragan Barišić pripadnik i zapovjednik tzv. "odjeljenja milicije saoj krajina - martićeva milicija Otišić", 24. opt. Dragan Petrović pripadnik tzv. "milicije saoj krajina - martićeva milicija Otišić" i ujedno zapovjednik tzv "minobacačke baterije vojske rsk".

- 8 -

25.opt. Branko Rosić zapovjednik tzv. "odjeljenja teritorijalne obrane saoj krajina - Otišić" i član posade tenka T-34 tzv. "vojske rsk", 26. opt. Marko Rnić pripadnik tzv. " teritorijalne obrane saoj krajina - Otišić" i zapovjednik tzv. odjeljenja milicije saoj krajina - martićeva milicija", 27. opt. Srećko Dragić pripadnik tzv. "vojske JNA ", član posade oklopnog transportera BOV-a i zapovjednik tzv. "Odjeljenja vojske rsk", 28. opt. Svetozar Bogovac zapovjednik tzv. "jedinice teritorijalne obrane saoj krajina - Laktac i samozvani "srpski vojvoda", te 29. opt.Slobodan Bogovac, 30.opt. MilanBogovac, 31.opt. Branko Bogovac, 32. opt. Ilija Nenadić zv."Mičko", 33. opt. Milan Stojanac,34.opt. Petar Kovačić,35.opt. Rade Marčetić, 36. opt. Miljenko Bodrožić, 37. opt. Dušan Borković, 38. opt. Miroslav Vinčić i 39.opt. Petar Peović, kao pripadnici tzv. "teritorijalne obrane saoj krajina - Laktac, Koljane" a optuženici od toč.

3 do toč. 39. Slobodan Despinić, Željko Dragić, Jovan Bilić, Petar Bjelobrk, Milan Arambašić, Milan - Mile Četnik "Delija", Zoran Knez "Bricin", Dragan Arnaut, Petar Krunić, Dragan Dragić "Macan", Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić "Šule", Dušan Stojsavljević "Dule Krljin", Milan - Mile Bogovac, Mladen Šorgić "Tigar", Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan - Mile Četnik "Prčko", Milenko Ustić, "Rambo", Dragan Barišić, Dragan Petrović, Branko Rosić, Marko Rnić, Srećko Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić "Mičko", Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović, od 30. svibnja 1992 i kao pripadnici tzv. pogranične jedinice milicije, odnosno "vojske rsk", u oružanom sukobu s postrojbama hrvatske policije i vojske, postupali suprotno odrednicama čl. 3. 27, 32., 33, 49 i čl. 53. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. te čl. 51., 52., 53., 56 i čl. 57. Dopunskog protokola - Protokola I i čl. 4. 13., 14., 15., 15., i čl. 17., Dopunskog protokola - Protokola II iz 1977. godine iz Ženevske konvencije, na način da su u cilju protjerivanja civilnog stanovništva, pljačkanja i uništavanja njihove cjelokupne imovine na silom osvojenom području, prema unaprijed pripremljenom planu, optuženi od točke 3 do točke 39 Slobodan Despinić, Željko Dragić, Jovan Bilić, Petar Bjelobrk, Milan Arambašić, Milan - Mile Četnik zv. i "Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Petar Krunić, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojsavljević, Milan - Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan - Mile Četnik zv. "Prčko" Milenko Ustić. Dragan Barišić, Dragan Petrović, Branko Rosić, Marko Rnić, Srećko Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović priključili se srpsko-crnogorskom tzv. "221. oklopnomehaniziranom bataljunu, VII kninskog korpusa JNA", kojim su zapovijedali prvooptuženi Rajko Radulović i njegov zamjenik

- 9 -

drugooptuženi Borko Radović, a po zapovjedi ove dvojice optuženika izvršavajući njihove zapovjedi kao i zapovjedi svojih neposredno nadčinjenih zapovjednika, iz tenkova, oklopnih transportera BOV-a, haubica promjera 105 mm, minobacača promjera 82 i 120 mm, strojnice, automackih pušaka i drugog artiljeriskog i pješadiskog naoružanja otvarali vatru po naseljenim mestima i civilnom stanovništvu, nasumice i bez izbora ciljeva, pogadjajući pri tom projektilima domove gospodarske objekte, crkve, škole, branu HE "Peruča" i druge civilne objekte u kojima nije bilo vojnih uporišta i time natjerali civilno stanovništvo na masovno napuštanje svojih ognjišta nakon čega su ulazili u nebranjena naselja te organizirano i sustavno oduzimali imovinu iz napuštenih domova, zlostavljali i terorizirali malobrojne neizbjegle civilne osobe zatim eksplozivnim napravama i podmetanjem požara rušili i palili domove i gospodarske objekte uništavajući na taj način svu imovinu građana na silom osvojenom području na koji način su civilnom stanovništvu oduzeli slobodu kretanja i življenja, njihov mir i spokojstvo, kojom prigodom je smrtno nastrado veći broj civilnih osoba, te pričinjena imovinska šteta velikih razmjera, pa su tako:

Optuženici od toč. 3, do 5. Slobodan Despinić, Željko Dragić, Jovan Bilić te od toč. 7 do toč. 39. Milan Arambašić, Milan-Mile Četnik "Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Petar

Krunić, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojisavljević, Milan-Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan-Mile Četnik "Prčko", Milenko Ustić, Dragan Barišić, Dragan Petrović, Branko Rosić, Marko Rnić, Srećko Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nanadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić, i Peter Peović u dogovoru sa 1, opt. Rajkom Radulovićem i 2. opt. Borkom Radovićem i drugim zapovjednicima tzv. "JNA" u drugoj polovici 1991. godine, odlučivši uporabom sile protjerati civilno stanovništvo i potpuno opljačkati i uništiti njihovu imovinu najprije nabavili od tzv. "JNA" velike količine strojnica, automackih pušaka, eksploziva, tromblonskih mina, ručnih bacača mina, bombi i drugog naoružanja, a zatim izvršavajući zapovjedi svojih nadčinjenih zapovjednika na više mjesta na javnim cestama postavili tzv. "barikade" napravljene od drvla i kamenja, kod kojih su naizmjenice stražarili uz uporabu vatrenog oružja, a koje straže su držali i u svojim mjestima te time spriječili slobodan protok ljudi i vozila, a postavljanje kojih barikada i stražarenja su organizirali; 7. opt. Milan Arambašić zv. "Hari", 8. opt. Milan Četnik zv. "Delija", 11. opt. Petar Krunić, 12. opt. Dragan Dragić zv. "Macan" 15. opt. Petar Arambašić, 16. opt. Dušan Stojisavljević zv. "Dule Krljin", 18. opt. Mladen Šorgić zv. "Tigar", 20. opt. Dragan Arambašić i 23. opt. Dragan Barišić, a koji optuženici su prethodno u cilju zlostavljanja i teroriziranja civilnog stanovništva organizirano i u naprijed pripremljeno poduzeli veći broj terorističkih akcija i to:

- 10 -

- 11. i 14. ožujka 1991. na raskrižju cesta Kosore-Ježević-Vinalić u dva navrata postavili i aktivirali eksploziv na mostu zv. "Busić", oštetivši pri tom ogradni zid mosta i cijelu kolovoznu traku,

- 2. svibnja 1991. na regionalnoj cesti Vrlika-Kosore pod most koji služi za odvodnju oborinskih voda postavili i aktivirali eksploziv oštetivši pri tom obje prometne trake po cijeloj širini i duljini od 11,5 metara,

- 7. svibnja 1991. na cesti Maljkovo-Otišić ispod mosta postavili i aktivirali eksploziv oštetivši pri tom obje prometne trake po cijeloj širini i duljini od 11 metara,

- u svibnju 1991. 23. optuženi Dragan Barišić skupa sa Zdravkom Vranješom zv. "Švajo" iz strojnice otvorio vatru na helikopter Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, koji je bio u najavljenom preletu na redovitom zadatku preko mjesta Vrlike i u kojem su se nalazili dužnosnici Republike Hrvatske na čelu s Vladimirom Šeksom, kojnm prigodom je helikopter pogodio sa više komada streljiva,

- 18. svibnja 1991. u Koljanima postavili i aktivirali eksploziv na telefonski "A stup", a zatim postavljanjem i aktiviranjem eksploziva na vodovod u Vrlici srušili vodovod, te presjekli sve telefonske i električne vodove, prekinuvši na taj način civilnom stanovništvu redovitu opskrbu vodom strujom i telefonom ograničivši im također slobodu kretanja, nakon čega su se optuženici od toč. 3. do toč. 39. Slobodan Despinić, Željko Dragić, Jovan Bilić, Petar Bjelobrk, Milan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv. "Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Petar Krunić, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan

Stojavljević, Milan-Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv. "Prčko", Milenko Ustić, Dragan Barišić, Dragan Petrović, Branko Rosić, Marko Rnić, Srećko Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović priključili tzv. "Jugoslavenskoj narodnoj armiji" i združenim snagama tzv. "JNA", tzv."teritorijalna obrana saoj krajina" i tzv. "milicija saoj krajina-martićeva milicija" otvarajući koordiniranu vatru iz artiljerijskog i pješadijskog naoružanja, napali i silom osvojili slijedeća mjesta:

- 25. do 27. kolovoza 1991. 1.opt.Rajko Radulović, 2.opt. Borko Radović, 4.opt.Željko Dragić, 5.opt. Jovan Bilić, 7. opt. Milan Arambašić zv. "Hari", 8.opt. Milan-Mile Četnik zv. "Delija", 9.opt. Zoran Knez zv. "Bricin", 10.opt. Dragan Arnaut, 14. opt. Stevan Četnik, 17 .opt. Milan-Mile Bogovac, 13.opt. Mladen Šorgić zv. "Tigar", 21. opt. Milan-Mile Četnik zv. "Prčko" i 23. opt. Srećko Dragić, u akciji napada na zaseoke Totići i Modrići, te naselja Kosore, Vinalić, Ježević, Garjak, Vrliku i Podosoje,

- 11 -

1.opt.Rajko Radulović, zapovjedio ostalim optuženicima topničko otvaranje vatre po rečenim naseljima koju zapovijed su optuženici pod 2.Borko Radović, pod 7. Milan Arambašić zv."Hari",pod 14.Stevan Četnik i pod 17.Milan-Mile Bogovac,prenijeli svojim podčinjenim vojnicima, a nakon toga su združenim snagama iz topova, oklopnih transportera BOV-a, minobacača promjera 82 i 120 mm, haubica, 2.opt.Borko Radović iz tenka T-55 i 14.opt.Stevan Četnik iz oklopnog transportera - BOV-a, najprije otvorili topničku vatru nasumce i bez izbora ciljeva po zaseocima Totići, Modrići i Lelasi, te naseljima Ježeviću, Vinaliću Garjaku, Vrlici i Podosoju, natjeravši pri tom civilno stanovništvo na masovno napuštanje svojih domova, te nakon što su naselja ostala potpuno nebranjena,ušli najprije u zaseoke Totiće i Modriće, te topničkim projektilima, a 8.opt. Milan-Mile Četnik zv."Delija", 9.opt. Zoran Knez zv. "Bricin", 10.opt. Dragan Arnaut, 18.opt. Mladen Šorgić zv. "Tigar" i 21.opt. Milan-Mile Četnik zv."Prčko" iz automatskih pušaka i strojica otvarali vatru po tim zaseocima pogađajući pri tom projektilima napuštene domove i gospodarske objekte, te podmetali eksplozivne naprave i požare, kojom prigodom su u zaseoku Totići potpuno razrušili i spalili svih 14 domova i gospodarskih objekata, a u zaseoku Modrići 36 domova i gospodarskih objekata, nakon čega su nastavili napredovati na isti način u pravcu Kosora i Vrlike gdje su im se priključili 4.opt. Željko Dragić, 5. opt. Jovan Bilić i 27.opt. Srećko Dragić, koji su iz automatskih pušaka združenim snagama sa ostalim optuženicima otvarali vatru po zaseocima Dragići, Lelasi i Blaževići, te nakon što su iz tih zaselaka protjerali civilno stanovništvo ušli u nebranjene zaseoke te nastavili otvarati topničko-pješadijsku vatru po napuštenim domovima i gospodarskim objektima i podmetanjem eksplozivnih naprava i požara razrušili i spalili veći broj civilnih objekata, a kojom prigodom su u zaseoku Dragići smrtno nastradali civili Cvita Mačević i Đoko Mačević, a u zaseoku Lelasi civil Ivo Lelas, dok su u zaseoku Blaževići srušili i zapalili 10, a u zaseoku Lelasi 26 domova i gospodarskih objekata,

16.rujna 1991. do konca svibnja 1992. optuženici od toč.1. do 5.Rajko Radulović, Borko Radović, Slobodan Despinić, Željko Dragić, Jovan Bilić, te od toč.7.do 25.Milan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv."Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Petar Krunić, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojsavljević, Milan-Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv. "Prčko", Milenko Ustić, Dragan Barišić, Dragan Petrović i Branko Rosić, te od točke 27.do 39.Srećko Dragić,Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović, upoznavši se prethodno s planovima osvajanja i protjerivanja civilnog stanovništva, te uništavanja njihove imovine u naseljima koja se nalaze s lijeve i desne strane jezera "Peruća", 1.opt.Rajko Radulović, kao glavni operativni zapovjednik cijele akcije združenih snaga tzv."221.motoriziranog bataljuna JNA", tzv. teritorijalne obrane sao krajina - Cetina, Cijvljane, Kosore, Vrlika, Otišić, Laktac, Koljane i tzv."milicije sao krajina-martićeve milicije", a izvršavajući zapovijedi svoga

1.opt.Rajko Radulović, zapovjedio ostalim optuženicima topničko otvaranje vatre po rečenim naseljima koju zapovijed su optuženici pod 2.Borko Radović, pod 7. Milan Arambašić zv."Hari",pod 14.Stevan Četnik i pod 17.Milan-Mile Bogovac,prenijeli svojim podčinjenim vojnicima, a nakon toga su združenim snagama iz topova, oklopnih transportera BOV-a, minobacača promjera 82 i 120 mm, haubica, 2.opt.Borko Radović iz tenka T-55 i 14.opt.Stevan Četnik iz oklopnog transportera - BOV-a, najprije otvorili topničku vatru nasumce i bez izbora ciljeva po zaseocima Totići, Modrići i Lelasi, te naseljima Ježeviću, Vinaliću Garjaku, Vrlici i Podosoju, natjeravši pri tom civilno stanovništvo na masovno napuštanje svojih domova, te nakon što su naselja ostala potpuno nebranjena,ušli najprije u zaseoke Totiće i Modriće, te topničkim projektilima, a 8.opt. Milan-Mile Četnik zv."Delija", 9.opt. Zoran Knez zv. "Bricin", 10.opt. Dragan Arnaut, 18.opt. Mladen Šorgić zv. "Tigar" i 21.opt. Milan-Mile Četnik zv."Prčko" iz automatskih pušaka i strojnica otvarali vatru po tim zaseocima pogađajući pri tom projektilima napuštene domove i gospodarske objekte, te podmetali eksplozivne naprave i požare, kojom prigodom su u zaseoku Totići potpuno razrušili i spalili svih 14 domova i gospodarskih objekata, a u zaseoku Modrići 36 domova i gospodarskih objekata, nakon čega su nastavili napredovati na isti način u pravcu Kosora i Vrlike gdje su im se priključili 4.opt. Željko Dragić, 5. opt. Jovan Bilić i 27.opt. Srećko Dragić, koji su iz automatskih pušaka združenim snagama sa ostalim optuženicima otvarali vatru po zaseocima Dragići, Lelasi i Blaževići, te nakon što su iz tih zaselaka protjerali civilno stanovništvo ušli u nebranjene zaseoke te nastavili otvarati topničko-pješadijsku vatru po napuštenim domovima i gospodarskim objektima i podmetanjem eksplozivnih naprava i požara razrušili i spalili veći broj civilnih objekata, a kojom prigodom su u zaseoku Dragići smrtno nastradali civili Cvita Mačević i Đoko Mačević, a u zaseoku Lelasi civil Ivo Lelas, dok su u zaseoku Blaževići srušili i zapalili 10, a u zaseoku Lelasi 26 domova i gospodarskih objekata,

16.rujna 1991. do konca svibnja 1992. optuženici od toč.1. do 5.Rajko Radulović, Borko Radović, Slobodan Despinić, Željko Dragić, Jovan Bilić, te od toč.7.do 25.Milan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv."Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Petar Krunić, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojsavljević, Milan-Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv. "Prčko", Milenko Ustić, Dragan Barišić, Dragan Petrović i Branko Rosić, te od točke 27.do 39.Srećko Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović, upoznavši se prethodno s planovima osvajanja i protjerivanja civilnog stanovništva, te uništavanja njihove imovine u naseljima koja se nalaze s lijeve i desne strane jezera "Peruća", 1.opt.Rajko Radulović, kao glavni operativni zapovjednik cijele akcije združenih snaga tzv."221.motoriziranog bataljuna JNA", tzv. teritorijalne obrane saoj krajina-Cetina, Civljane, Kosore, Vrlika, Otišić, Laktac, Koljane i tzv."milicije saoj krajina-martićeve milicije", a izvršavajući zapovijedi svoga

- 12 -

nadčinjenog zapovjednika Borislava Đukića, zapovjedio optuženicima od toč.2. do 5.Borku Radoviću, Slobodanu Despiniću, Željku Dragiću, Jovanu Biliću, te od toč.7.do 25. Milanu Arambašiću, Milanu-Mili Četniku zv."Delija", Zoranu Knezu, Draganu Arnaut, Petru Kruniću, Draganu Dragiću, Filipu Zagorcu, Stevanu Četniku, Petru Arambašiću, Dušanu Stojsavljeviću, Milanu-Mili Bogovcu, Mladenu Šorgiću, Mitru Arambašiću, Draganu Arambašiću, Milanu-Mili Četniku zv."Prčko", Milenku Ustiću, Draganu Barišiću, Draganu Petroviću, Branku Rosiću, te opt.pod toč.27. Srećku Dragiću i pod toč.28 Svetozaru Bogovcu otvaranje združenene topničke i pješadijske vatre po naseljima Maljkovu, Potravlju, Satriću, Hrvacama, Perući, Biteliću, Ruminu, Bajagiću, Vučipolju, Dabru, Zasioku i gradu Sinju, koju zapovjed su ovi optuženici prenijeli svojim podčinjenim vojnicima, nakon čega su optuženici od točke 1. do 5. Rajko Radulović, Borko Radović, Slobodan Despinić, Željko Dragić, Jovan Bilić, te od toč.7.do toč.16. Milan Arambašić, Milan - Mile Četnik zv."Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Petar Krunić, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojsavljević, te od toč.18.do toč.25. Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan-Mile Četnik, zv."Prčko", Milenko Ustić, Dragan Barišić, Dragan Petrović i Branko Rosić združenim snagama otvorili vatru iz tenkova, oklopnih transportera BOV-a, topova, minobacača, haubica, strojnica, automatskih pušaka i drugog pješadijskog naoružanja, s tim da su 2. opt. Borko Radović 4.opt. Željko Dragić i 25.opt. Branko Rosić otvarali vatru iz tenkova T-55 i T-34, a 5.opt. Jovan Bilić, 11.opt. Petar Krunić, 10.opt.Dušan Stojsavljević i 24.opt. Dragan Petrović iz minobacača promjera 82 i 120 mm, 5.opt. Milan-Mile Četnik zv."Delija" iz haubica, 12.opt. Dragan Dragić iz topova i 14.opt. Stevan Četnik iz oklopnog transportera BOV-a, a ostali optuženici iz strojnica, automatskih pušaka i drugog pješadijskog naoružanja s tim da je tzv."teritorijalna obrana Cetina" djelovala pod zapovjedništvom 14 .opt. Stevana Četnika, a tzv. "teritorijalna obrana Otišić" pod zapovjedništvom 3.opt. Slobodana Despinića, a koju vatru su podčinjeni vojnici nasumce otvarali po rečenim

naseljenim mjestima i civilnom stanovništvu i to: Maljkovu, Potravlju, Satriću, Peruči, Hrvacama i brani HE "Peruča", dok su istodobno s lijeve strane jezera "Peruča" optuženici od toč.27. do toč.39. Srećko Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miijenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović, postupajući također po zapovijedi 1.opt. Rajka Radulovića, a pod izravnim zapovijedanjem zapovjednika pravca, potporučnika tzv."JNA" Slavka Lisice, te 17.opt. Milana-Mile Bogovca i 28.opt. Svetozara Bogovca, te drugih zapovjednika združenih snaga, iz strojnica automatskih pušaka i drugog pješadijskog naoružanja, gibajući se iza tenkova i oklopnih transportera BOV-a i uz njihovo vatreno djelovanje, kao i vatrenu potporu minobacača, haubica i topova, otvarali nasumce koordiniranu vatru po naseljenim mjestima Vučipoiju, Dabru i Zasioku, s tim da je 27.opt. Srećko Dragić u ovoj akciji neposredno prije napada na ova naselja putem radio stanice RUP 12 prenosio zapovijedi od zapovjednika pravca do "jedinica" na terenu, a tijekom trajanja same akcije nasumce iz oklopnog transportera iz strojnice otvarao vatru po tim naseljima kao i po

- 13 -

naseljima Potravlju i Satriću, kojom prigodom su prisilili civilno stanovništvo na masovno napuštanje njihovih domova, nakon čega su ušli u nebranjena naselja s lijeve i desne strane jezera "Peruča" i nastavili iz navedenog naoružanja gađati domove i gospodarske objekte te podmetanjem eksploziva i požara rušili i palili domove i gospodarske objekte, u čemu su se posebno istaknuli 2. opt. Borko Radović, 4.opt. Željko Dragić i 25.opt. Branko Rosić, koji su iz tenkova gađali projektilima napuštene kuće, crkve u Maljkovu, Potravlju i Satriću te branu i hidrocentralu HE "Peruča", nakon čega su se prema unaprijed postignutom dogovoru i planu optuženici od točke 1.do toč.5. Rajko Radulović, Borko Radović, Slobodan Despinić, Željko Dragić, Jovan Bilić, te od točke 7, do točke 25. Milan Aratnbašić, Milan-Mile Četnik zv. "Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Petar Krunić, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojsavljević, Milan-Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv. "Prčko", Milenko Ustić, Dragan Barišić, Dragan Petrović, Branko Rosić, te od toč. 28. do toč.39. Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić, Petar Peović, sastali na brani HE "Peruča" i združenim snagama nastavili u pravcu Bitelića, Donjih Jukića, Buljana i Rumina, te na isti način koordiniranim djelovanjem otvarali topničku i pješadijsku vatru iz artiljerijskog i pješadijskog naoružanja po tim naseljima, pogađajući pri tom projektilima domove i gospodarske objekte prisilivši time civilno stanovništvo na masovno napuštanje njihovih domova, te kada su na pravcu Peruča-Zrnac-Alebića Kula učvrstili svoje vatrene položaje sa tih istih položaja optuženi pod toč.2. Borko Radović, pod toč.3. Slobodan Despinić, pod toč.5. Jovan Bilić, a onaj pod toč.4. Željko Dragić do 16.listopada 1991. godine, te optuženici od točke 7.do 25. Milan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv. "Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Petar Krunić Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan

Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojsavljević, Milan Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv. "Prčko", Milenko Ustić, Dragan Barišić, Dragan Petrović i Branko Rosić, a po zapovijedi 1.opt. Rajka Radulovića osobno otvarali vatru ili zapovijedili svojim potčinjenim vojnicima otvaranje vatre iz artiljerijskog i pješadijskog naoružanja po silom osvojenim i nebranjanim naseljima, a koju vatru su otvarali i u pravcu Hrvaca, Bitelića, Rumina, Bajagića i Sinja, tako da su 2.opt. Borko Radović, 4.opt. Željko Dragić, 5.opt. Jovan Bilić i 25.opt. Branko Rosić iz tenkova odnosno minobacača svakodnevno ispaljivali veći broj granata, dok su optuženici od toč. 28. do toč. 39, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović otvarali vatru iz pješadijskog naoružanja po naseljima Dabru, Vučipolju, Zasioku, Biteliću i Peruči, a sve sa ciljem teroriziranja i protjerivanja civilnog stanovništva koje nije izbjeglo, a koje malobrojno neizbjeglo stanovništvo nisu zaštitili, a niti su zaštitili imovinu od pljačkanja i uništavanja na silom osvojenom području, na što ih obvezuju uvodno naznačene Ženevske konvencije, već su organizirali tzv. "Akcije čišćenja terena", a koje akcije su imale za cilj zlostavljanje i protjerivanje neizbjeglog civilnog stanovništva, pljačkanje i uništavanje

- 14 -

imovine, kojim akcijama se od 1.listopada 1991. priključio i 26.opt. Marko Rnić, na način da su, po zapovijedi nadčinjenih zapovjednika tzv."JNA" te uz znanje i odobravanje 1.opt.Rajka Radulovića i 2.opt. Borka Radovića, optuženici pod točkom 3. Slobodan Despinić, točkom 5. Jovan Bilić, te oni od točke 7.do 26. Milan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv."Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Petar Krunić, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojsavljević, Milan-Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv."Prčko", Milenko Ustić, Dragan Barišić, Dragan Petrović, Branko Rosić i Marko Rnić, rasporedivši se prethodno po skupinama ušli u nebranjena naselja Maljkovo, Potravlje, Satrić, Peruča, Bitelić, Donji Jukići i Buljani, Vučipolje, Dabar i Zasiok, a optuženici od točke 28.do 39.Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović u naselja Vučipolje, Dabar, Zasiok, Bitelić, Donji Jukići i Buljani, te optuženici od točke 7.do točke 15. Milan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv."Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Petar Krunić, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić i Dušan Stojsavljević, te oni od točke 18. do točke 25. Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv. "Prčko", Milenko Ustić, Dragan Barišić, Dragan Petrović i Branko Rosić te od točke 28.do točke 31. Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac i Branko Bogovac, te 35.opt. Rade Marčetić i 36.opt. Miljenko Bodrožić u naselja Vinalić, Ježević i Garjak, osobno pljačkali ili dopuštali drugim pripadnicima organiziranih skupina tzv "JNA", tzv."TO" i tzv. "martićeve milicije", pa su organizirano i su stavno pljačkali imovinu iz napuštenih domova i gospodarskih objekata, na način da

su oduzimali kućanske aparate, namještaj, prehrambene artikle, poljoprivredne strojeve, traktore, freze, osobne automobile, kamione i druge vrijedne predmete, te sa domova i gospodarskih objekata skidali i odnosili građevinski materijal, koji su organizirano tovarili na kamione i traktore, te ubijali domaću stoku, s tim da je 16. opt. Dušan Stojsavljević i iz okolnih mjesta oduzeo dva teretna kamiona marke "Raba" nekoliko tokarskih strojeva, rovokopača, agregata za struju, automobil UNPROFOR-a, a nakon što su opustošili domove i gospodarske objekte tromblonskim minama i ručnim bombama gađali domove i gospodarske objekte, te u iste podmetali eksplozivne naprave i požare, na koji način su temeljito rušili i palili domove i gospodarske objekte s tim da su 32. opt. Ilija Nenadić zv. "Mićko", 33. opt. Milan Stojanac i 34. opt. Petar Kovač u tzv. "akcijama čišćenja terena" Vučipolja, Dabra i Zasioka, predvodili skupine optuženika pokazujući im domove i gospodarske objekte koje treba rušiti i paliti, a što su ovi skupa s njima i činili, kojom prigodom su u akcijama u kojima je sudjelovao 27. opt. Srećko Dragić smrtno nastrale dvije civilne osobe i to Pava Glavinić u Potraviju i Mara Vardić u Satriću, a u akcijama u kojima su sudjelovali optuženici pod toč. 1. Rajko Radulović, pod toč. 2. Borko Radović pod toč. 3. Slobodan Despinić, pod toč. 5. Jovan Bilić, te oni od toč. 7. do toč. 26. Milan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv. "Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Petar Krunic, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojsavljević, Milan-Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv. "Prčko", Milenko Ustić, Dragan Barišić, Dragan Petrović, Branko Rosić i Marko Rnić smrtno je stradalo najmanje 17 civilnih

- 15 -

osoba i to: Luča Cvitković, Jozo Budić, Petar Kudrić, Ivan Vidosavljević, Iva Cvitković, Iva Mihaljević, Blaž Cvitković, Mara Cvitković, Iva Cvitković ž. Blaža, Ivan Knezović, Mara Vardić, Pava Glavinić, Milica Jukić, Iva Jukić, Ana Jukić, Marijan Bešlić i Filip Bešlić s tim da 17. opt. Milan - Mile Bogovac i 26. opt. Marko Rnić nisu sudjelovali u akcijama prodora i osvajanja Potravlja i Satrića gdje su stradale Mara Vardić i Pava Glavinić, dok su u Sinju od krhotina granata ispaljenih s vatrenih položaja na Alebića Kula, a po zapovijedi 1. opt. Rajka Radulovića i 2. opt. Borka Radovića uz izravno djelovanje iz tenka ovog potonjeg kao i djelovanje tenka 4. opt. Željka Dragića smrtno nastradale još četiri civilne osobe i to: Miro Kapetanović, Andjelka Vukman, Milorad Knežević i Ivan Župić, dok je Jozo Čurković iste prigode zadobio prijelom palca desne ruke s ozljedama prstiju te eksplozivne ozljede lica, vrata i grudiju, s tim da su u na vednim akcijama u kojima je sudjelovao 4. opt. Željko Dragić smrtno stradali civili Mara Vardić, Pava Glavinić i Miro Kapetanović, a u tzv. "akciji čišćenja" Vučipolja, Dabra i Zasioka, koju akciju su poduzeli optuženici od točke 28. do točke 39. Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović od krhotina bombi Iva Budić i Milica Budić zadobile su mnogobrojne ozljede po cijelom tijelu, a kojom prigodom su u tzv. "akcijama čišćenja" naselja s lijeve i desne strane jezera "Peruča" srušene ili zapaljane crkve i

to Sv. Josipa u Maljkovu, Sv. Filipa i Jakova u Potravlju, Sv. Jure u Maovicama, Sv. Petra i Pavla u Vrlici i tvrđava Prozor u Vrlici, Sv. Spasa u Ježeviću, Sv. Mihovila u Kijevu, Imena Isusova u Satriću i Svih Svetih u Hrvacama, kao i zgrade područnih škola u Hrvacama, Biteliću, Vučipolju, Potravlju, Satriću i dr,

- 1. opt. Rajko Radulović još i posebno ukrcao u oklopni transporter civile Milu Buljana i njegovog sina Ivicu Buljana te ih transporterom provezao kroz porušena i spaljena mjesta, istodobno pucajući iz strojnice pod tim mjestima, oduzevši im time slobodu življenja i kretanja, nakon čega ih je izbacio iz transportera i zapovijedio svojim potčinjenim vojnicima da ih izudaraju, što su ovi i učinili, te nogama i šakama udarali po tijelu Milu Buljana i Ivicu Buljana, zadavši im pri tom tjelesne ozljede od kojih je slijedećeg dana nastupila smrt Ivice Buljana,

- 9. opt. Zoran Knez zv. "Bricin", 11. opt. Petar Krunić, 14. opt. Stevan Četnik, 17. opt. Milan - Mile Bogovac, 18. opt. Mladen Šorgić zv. "Tigar", 21. opt. Milan - Mile Četnik zv. "Prčko" i 23. opt. Dragan Barišić, osim što su u više navrata zoljama i tromblonskim minama pogodili i u znatnoj mjeri oštetili rečene crkve u više navrata podmetanjem velikih količina eksploziva potpuno su srušili crkvu Sv. Spasa u Ježeviću i crkvu Sv. Mihovila, te župni dvor u Kijevu, a 7. "opt. Milan Arambašić zv. "Hari" je u znatnoj mjeri oštetiio unutrašnjost crkve i tvrđave Prozor u Vrlici, te uništio sve

- 16 -

svete slike, kipove, porazbijao prozore i vrata, izrugivao se sa hrvatskim svetinjama na način da je na crkvu napisao "zauzeto", povremeno zvonio i oblačio svećeničku odoru, sprečavao vjernike u posjećivanju crkve, pa je tako sa skupinom od lo-ak pripadnika tzv. milicije sao krajina - martićeve milicije", nogama i kundakom puške udarao civile Filipa Čorića, Petra Čorića i Ivana Čorića, zadavši im pri tome mnogobrojne ozljede po cijelom tijelu od kojih je ona kod Filipa Čorića izbijanje svih zubiju iz gornje i donje čeljusti, te je optuženicima: Milanu - Mili Četniku zv. "Prčko", Milanu - Mili Četniku zv. "Delija", Mladenu Šorgiću zv. "Tigar", Zoranu Knezu, Draganu Dragiću, Dušanu Stojsavljeviću, Milenku Ustiću, zv. "Rambo", Draganu Petroviću, Draganu Arambašiću, Branku Rosicu, Mitru Arambašiću, Petru Arambašiću, Svetozaru Bogovcu, Petru Kruniću, Stevanu Četniku, Draganu Barišiću, Slobodanu Bogovcu, Milanu Bogovcu, Branku Bogovcu, te drugim optuženicima i osobama koje su se osobito isticale u pljačkanju i uništavanju imovine u mjestima na silom osvojenom području izdavao i različite potvrde pomoću kojih su ovi optuženici kamionima i traktorima odvozili opljačkanu robu u pravcu Knina i tzv. "SR Jugoslavije", gdje su organizirali njenu prodaju a takodjer je sa ostalim optuženicima i drugim osobama u skupinama danju i noću pretraživao domove građana, pa su tako:

- 8. opt. Milan - Mile Četnik zv. "Delija", 9. opt. Zoran Knez zv. "Bricin" i lo. opt. Dragan Arnaut, dana 24. siječnja 1993.godine u Ježeviću, pretražujući domove civilnih osoba, radi pronalazjenja novca i drugih vrijednih predmeta, u

domu Ivana Vučemilovica - Vranića, pronašli hrvatsku zastavu, nakon čega su istoga našli u mjestu, te ga fizički zlostavljali na način da su ga udarali krampom i držalom zastave po cijelom tijelu, te mu u usta ugurali zastavu i veće količine graha, zahtjevajući da sve to proguta, na koji način su ga ugrušili, a 9. opt. Zoran Knez zv. "Bricin" još je i posebno sa skupinom od lo-ak pripadnika tzv. " martičeve milicije" i tzv. "TO" pretraživao domove civilnih osoba osobito noću kada ih je uznemiravao pa je tako zlostavljao i Petra Vučemilovica - Vranića i njegovu suprugu Peru Vučemilović - Vranić koju je zaključao u konobu te od nje tražio da se skine do gola, te je u Civljanima još i sam srušio i zapalio sva četiri doma i gospodarska objekta građana hrvatske nacionalnosti,

- 3. opt. Slobodan Despinić i 11. opt. Petar Krunić dana 14. ožujka 1992.godine u prostorijama tzv. "milicije sao krajina, zv. martičeva milicija" u Vrlici, nakon što je Simo Gajica zapovjednik rečene milicije sa još dvojicom nepoznatih osoba u činu "kapetana" optuživao predvedenog Božu Čorića, inače civilnu osobu, da surađuje s "ustašama", i nakon što je ovog civila zlostavljao te mu prijetio smrću streljanjem, poradi ishodjenja obavještajnih podataka o kretanju hrvatske vojske i policije, zapovijedio Despiniću i Kruniću da Čorića odvedu na "lažno streljanje", što su ovi i učinili te dotičnog odveli u mjesto zvano "Busić", kojom prigodom su mu prijetili da će ga strijeljati za 5 minuta, zahtjevajući od njega izjašnjenje sa kime surađuje i kome prenosi poruke, udarajući ga

- 17 -

nogama i šakama po cijelom tijelu, tražeći istodobno od njega da naglas viče "ja sam ustaša", prijeteci mu pri tom da im mora prenositi sve što se događa u njegovom zaseoku, a zatim ga upućivali prema jednom kamenu prijeteci mu uperenim puškama da će ga pred tim kamenom streljati, repetirajući pri tom puške, ponovno zahtjevajući da naglas viče ovaj put "ja sam Srbin", zahtjevajući od njega da se svakodnevno javlja u "stanicu milicije", što je ovaj na smrt uplašen i učinio te se istoga dana u ranim jutarnjim satima prijavio opt. Despiniću i Kruniću,

- 36. opt. Miljenko Bodrožić je također sa skupinom od desetak pripadnika tzv. "TO" u više navrata noću još i posebno zlostavljao civilne osobe na način da je pretraživao njihove domove, pa je tako kasno noću upao u dom Pere Vučemilović - Vranić i Petra Vučemilović - Vranić u Ježeviću, podigao ih iz kreveta, nazivao ih starim ustašama, te premda ih dobro poznaje, raspitivao se tko su oni, odakle su i od kada tu žive, te preturao po njihovom namještaju, ormarima i sl. te iz napuštenih domova i gospodarskih objekata, kao i 26. Marko Rnić, 27.opt. Srećko Dragić, 35. opt. Rade Marčetić, 37.opt. Dušan Borković i 39.opt. Petar Peović, oduzimali poljoprivredne strojeve, kućanske aparate, televizore, razni alat, građevinski materijal i druge predmete, nakon čega su optuženici od 3. do 5. Slobodan Despinić, Željko Dragić, i Jovan Bilić, te oni od 7. do 31. Milan Arambašić, Milan - Mile Četnik zv. "Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Petar Krunić, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojsavljević, Milan - Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan - Mile

Četnik zv. "Prčko", Milenko Ustić, Dragan Barišić, Dragan Petrović, Branko Rosić, Marko Rnić, Srećko Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, te oni od 34. do 39. Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović ostali na silom osvojenom području sve do 4. kolovoza 1995.godine okruživši silom zauzeta naselja, te sa vatrenih položaja otvarali vatru iz artiljerijskog i pješadijskog naoružanja ne dopuštajući civilnom stanovništvu povratak u ta naselja s tim da su:

- optuženici od točke 28, do točke 39 . Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić, i Petar Peović sa svojih vatrenih položaja Opsenjaka, Vujevića grede i Tavnice iz protuavionskih strojica, topova, haubica, automatskih pušaka i drugog naoružanja, a u cilju protjerivanja i ono malo neizbjeglih civilnih osoba i održavanja straha kod tih stanovnika, među kojima su bili: Šima Modrić, Ana Čavčić, Petar Kovačić, Iće Stojanac, Jela Barišić, Marko Krajina, Marko Čavčić, Mijo Vujević, Mara Vujević, Ivan Krajina, Božo Marunica, Jakov Štroliga, Šima Štroliga. Kata Kovačić, Nevenka Gavran, Dušan Gavran i dr, svakodnevno nasumice otvarali vatru u pravcu Vučipolja, Dabra i Zasioka, oduzevši time

- 18 -

rečenim osobama slobodu kretanja i slobodu življenja prisiljavajući ih na stalno skrivanje po podrumima i šumama, tako da je 27. veljače 1993.godine u koordiniranoj pucnjava projektilom pogodjena Kata Kovačić koja je od zadobivenih ozljeda smrtno stradala, dok je Marko Čavčić zadobio ozljedu trbuha, a 17. opt. Milan - Mile Bogovac posebno zlostavljao je Iću Stojanca na način da ga je nazivao izdajicom, prijetio mu zbog toga što se ovaj otvoreno suprotstavljao paljenju i rušenju hrvatskih domova i gosodarskih objekata u Dabru, a kojom prigodom mu je porazbijao prozore i vrata na domu, te 28. opt. Svetozar Bogovac, 29. opt. Slobodan Bogovac 30. opt. Milan Bogovac i 31. opt. Branko Bogovac još i posebno u tzv. "akciji čišćenja" Vučipolja, Dabra i Zasioka natovarili na Dušana Gavrana pun sanduk streljiva, prisiljavajući ga da im nosi streljivo dok oni pale i ruše domove i gospodarske objekte, pa je Dušan Gavran taj sanduk streljiva nosio kroz cijelo Vučipolje, Zasiok sve do Dabra, gdje su im se priključili 32. opt. Ilija Nenadić zv."Mičko" 33.opt. Milan Stojanac i 34.opt. Petar Kovačić kojom prigodom su optuženici: Slobodan Bogovac, Milan Bogovac i Branko Bogovac skupa s Žarkom Vranješom, a uz nazočnost ostale četvorice optuženika udarali nogama i šakama Dušana Gavrana po cijelom tijelu, zadavši mu pri tome mnogobrojne ozljede na glavi sa krvarenjima i modricama, a iste prigode su optuženici Slobodan Bogovac, Milan Bogovac i Branko Bogovac, uz nazočnost Svetozara Bogovca još i posebno udarali nogama i šakama Ivu i Anu Čavčić zadavši im pri tom lakše tjelesne ozljede po grudima, odnosno glavi, na koji način su optuženici od točke 1. do točke 5. Rajko Radulović, Borko Radović, Slobodan Despinić, Željko Dragić i Jovan Bilić, te oni od točke 7. do točke 39. Milan Arambašić, Milan - Mile Četnik zv. "Delija ", Zoran Knez, Dragan Arnant, Petar Krunić, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan

Stojsavljević, Milan - Mile Begovac, Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan -Mile Četnik zv. "Prčko", Milenko Ustić, Dragan Barišić, Dragan Petrović, Branko Rosić, Marko Rnić, Srećko Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović svojim radnjama i propustima doprinjeli potpunom pljačkanju imovine iz svih domova i gospodarskih objekata na silom osvojenom području, a kojom prigodom je potpuno spaljeno i srušeno 629 civilnih objekata, a u znatnoj mjeri oštećeno 1.468-i to: u Maovicama potpuno uništen 21 objekat i znatno oštećeno 158 objekata, u Ježeviću uništena 83 objekta a 124 oštećena, u Vinaliću 27 uništeno i 69 oštećeno, u Garjaku 5 uništeno i 20 oštećeno, u Vrlici 10 uništeno i 152 oštećena, u Maljkovu 40 uništeno a 18 oštećeno, u Potravlju 152 uništena i 107 oštećena, u Hrvacama 43 uništena i 98 oštećeno, u Biteliću 18 uništeno i 82 oštećeno, u Zasioku 4 uništeno i 10 oštećeno, u Vučipolju 38 uništeno i 18 oštećeno, u Podosoju 3 uništeno i 78 oštećeno, u Sinju 2

- 19 -

je sveukupna imovinska šteta na civilnim objektima i infrastrukturi u iznosu od najmanje 300.000.000 DEM u kunsnoj protuvrijednosti,

- 20. rujna 1991. do 28. siječnja 1993.godine, 3. opt. Slobodan Despinić te optuženici od točke 5. do točke 26. Jovan Bilić, Petar Bjelobrk, Milan Arambašić, Milan - Mile Četnik zv. "Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Petar Krunić, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojsavljević, Milan - Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan Mile Četnik zv. "Prčko" Milenko Ustić, Dragan Barišić, Dragan Petrović, Branko Rosić, Marko Rnić, te od točke 28. do točke 39, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović, izvršavajući zapovijedi svojih nadčinjenih zapovjednika, a u cilju teroriziranja i stalne prijetnje rušenjem brane HE "Peruća" i potapanjem 36.000 stanovnika i njihove imovine locirane nizvodno same brane, a nakon što je po zapovijedi Ratka Mladića, Mile Novakovića, Borislava Đukica i Milana Korice zatvaranjem ustava brane podignuta razina vode do najkritičnije točke, naizmjenice pod punom ratnom opremom stražarili kod brane i time u naseljima: Panju, Ruminu, Bajagiću, Obrovcu, Čitluku, Glavicama, Hanu, Gali, Otoku, Udovičićima, Vedrinama, Jabuci, gradu Trilju i gradu Omišu, držali u stalnom strahu civilno stanovništvo da će brana biti srušena i da će stanovništvo i njihova imovina biti potopljena, nakon čega su 3.opt. Slobodan Despinić, 6.opt. Petar Bjelobrk, 7.opt. Milan Arambašić, 16.opt. Dušan Stojsavljević i 17.opt. Milan - Mile Bogovac, prenoseći zapovijedi svojih nadčinjenih operativnih zapovjednika na terenu Borislava Đukića i Milana Korice, a znajući da slijedi rušenje brane, što su im ova dvojica potonjih i obznanili, zapovjedili svojim potčinjenim vojnicima da u temelje brane poradi rušenja iste, unesu i postave veće količine eksploziva, a što su ovi i učinili, na način da su u svibnju 1992.godine petorica potčinjenih vojnika tzv. "teritorijalne obrane Otišić"

na traženje natčinjenih zapovjednika, a po zapovijedi 3.opt. Slobodana Despinića u temelje brane unijeli 5 do 10 tona eksploziva marke tri-nitro-toluola - TNT, a vojnici tzv. "inžinjerije prve lake brigade" tzv:"milicije sao krajina - Otišić", a po zapovijedi 6.opt. Petra Bjelobrka, 7.opt. Milana Arambašića, 16.opt. Dušana Stojsavljevića i 17.opt. Milana - Mile Bogovca, te uz njihovo sudjelovanje i pod njihovim nadzorom, u vrijeme trajanja primirja u temelje brane unijeli veću količinu eksploziva iste marke, time da su 5.opt. Jovan Bilić 11.opt. Petar Krunić, 18.opt. Mladen Šorgić, 22.opt. Milenko Ustić i 26.opt. Marko Rnić, sa još nekoliko pripadnika tzv."jedinice milicije r.s.k.", uporabom vatrenog oružja s lijeve i desne strane brane HE "Peruča" na nadzornim postajama UNPROFOR-a, napali i razoružali te protjerali pripadnike Kenijskog bataljuna, koji su inače do tada osiguravali branu, a zatim

- 20 -

zaposjeli nadzorne postaje, osiguravajući time ostalim optuženicima nesmetano unošenje i pripremanje eksploziva za miniranje brane, tako da su: 9.opt. Zoran Knez, 10.opt. Dragan Aranaut, 12.opt. Dragan Dragić, 28.opt. Svetozar Bogovac, 29.opt. Slobodan Bogovac, 30.opt. Milan Bogovac, 31.opt. Branko Bogovac, 34.opt. Petar Kovačić, 35.opt. Rade Marčetić, 37.opt. Dušan Borković, 38.opt. Miroslav Vinčić i 39.opt. Petar Peović, tijekom 1991.godine a veća skupina pripadnika tzv."milicije krajine" i pripadnika tzv."vojske r.s.k.", noću 27/28, siječnja 1993.godine utemelje brane unijeli spomenutu veću količinu od oko 25 tona eksploziva te ga rasporedili na četiri kritične mjesta u tzv. "galerije", te pod mostom i upornjacima preljevskog kanala a sve pod nadzorom optuženika Petra Bjelobrka, Milana Mile Bogovca, Dušana Stojsavljevića i nepoznate stručne osobe, eksploziv pripremili za aktiviranje na način da su u isti postavili detonirajuće štapine, koje su međusobno povezali električnim provodnikom duljine 812 m, te ga povezali i sa induktorskim kondenzatorskim strojem oznake "IKM - 1000 21.oktobar" Kragujevac, broj O311 radnog napona 1000 V, kapaciteta 50 nF, vlasništvo VP 2191 tzv. "Jugoslavenske narodne armije" i time izvršili sve potrebite radnje za miniranje brane nakon čega su se povukli na sigurnu udaljenost a nakon čega je neidentificirana osoba 28.siječnja 1993.godine oko 10 sati uključivanjem induktorskog stroja aktivirala detonirajući štapin i eksploziv izazvavši time snažnu eksploziju uslijed koje je došlo do urušavanja brane po cijeloj duljini i širini;rušenja i znatnih oštećenja temelja brane tzv. "galerija", tornja mosta i postrojenja za reguliranje razine vode, te do prodiranja vode kroz nastale otvore u branu, a koja voda je popravila upravnu zgradu, turbine i sva postrojenja hidrocentrale, time da do potpunog rušenja brane i stvaranja tzv."vodnog pala", sa posljedicama potapanja i dovodjenja u izravnu životnu opasnost nedužnog civilnog stanovništva te uništavanja njegove imovine koja se nalazi nizvodno brane HE "Peruča", ipak nije došlo jer su djelatnici "Hrvatske elektroprivrede", zatrpavanjem otvora i otvaranjem ustava spriječili naglo istjecanje vode iz akumulacijskog jezera, kojom prigodom je za "Hrvatsku elektroprivredu" nastupila imovinska šteta u iznosu od 25.550.142 DEM, dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba i okupacije zapovjedili i izvršili napad na civilno stanovništvo i naselja, bez izbora cilja, kojega

je posljedica smrt ljudi, te nečovječno postupanje prema civilnom stanovništvu, provodili raseljavanje stanovništva i prema njemu primjenjivali mjere zastrašivanja i terora, pljačkali i uništavali imovinu stanovništva, što nije opravdano vojnim potrebama te izvršili napad na objekte i postrojenja s opasnom snagom, kao što su brane i nasipi.

1.opt. Rajko Radulović, 2.opt. Borko Radović, 4.opt. Željko Dragić, 7.opt. Milan Arambašić zv."Hari", 11.opt. Petar Krunić, 12.opt. Dragan Dragić zv."Macan", 14.opt. Stevan Četnik, 15.opt. Petar Arambašić zv. "Šule" 16.opt. Dušan Stojsavljević zv."Dule Krljin", 19.opt. Mitar Arambašić, 20.opt. Dragan Arambašić, 22.opt. Milenko Ustić zvani "Rambo", 23.opt. Dragan Barišić i 24.opt. Dragan Petrović još posebno:

- 21 -

2. što su u razdoblju od 16. do konca rujna 1991, u Maljkovu i Potravlju, kao pripadnici i dužnosnici postrojbi pobliže opisanih pod točkom 1., a nakon što su u oružanom sukobu s postrojbama policije Zbora narodne garde - Ministarstva unutaršnjih poslova Republike Hrvatske, zarobili hrvatske policajce: Ivicu Grubača, Bogoslava Lukića, Jakova Topića, Zorana Bočinu, Kažimira Abramovića, Dušana Cvrlju, Mira Milanovića i Antu Rađana, te pripadnike 4.brigade Zbora narodne garde MUP-a RH, časnike: Željka Protića, Duju Čovića i Zdravka Škarpu te vojnike: Ivana Babica, Antu Jukića i Nenada Ivića - Mastelića, postupili suprotno odrednicama članka 3. 13., 17., i 44., Ženevske konvencije o postupanju s ratnim zarobljenicima od 12. kolovoza 1949.godine, na način i to:

a) optuženici Rajko Radulović, Milan Arambašić zv. "Hari" Petar Krunić, Dragan Dragić zv. "Macan", Stevan Četnik Petar Arambašić zv. "Šule", Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milenko Ustić zv. "Rambo", Dragan Barišić i Dragan Petrović, kod mosta Rabe u Maljkovu u nazočnosti 1.opt. Rajka Radulovića i po njegovoj zapovijedi kundacima pušaka, nogama i šakama udarali zarobljene policajce Ivicu Grubača i Bogoslava Lukića koji su odložili oružje, te stvorivši ozračje linča na način da su iste policajce stravično udarali kundacima pušaka po cijelom tijelu od kojih udaraca su ovi padali na zemlju, moleći ih da im poštede živote, ali i unatoč toga i dalje su ih nastavili udarati i gaziti nogama po glavi i drugim dijelovima tijela, nanoseći zarobljenicima na taj način strašne muke i patnje više od jednoga sata, nakon čega su u njihova potpuno iscrpljena i izmučena tijela iz automatskih pušaka ispalili svaki po jedan rafal streljiva, a zatim unakazili njihova tijela odsjecanjem i drobljenjem glava i udova uslijed kojih ozljeda je nastupila smrt Ivice Grubača i Bogoslava Lukića,

b)optuženici: Milan Arambašić zv."Hari", Mitar Arambašić i Milenko Ustić zv."Rambo", nakon što su prethodno u Potravlju u borbama zarobili Kažimira Abramovića policajca specijalne jedinice MUP-a, RH i nakon što je ovaj odložio borbeno oružje, u istoga iz nepoznatog oružja ispalili više komada streljiva, zadavši mu pri tome mnogobrojne prostrijelne i eksplozivne ozljede ledja od kojih ozljeda je ubrzo

nastupila njegova smrt,

c) optuženici: Željko Dragić i Milenko Ustić zv. "Rambo" nakon što je u Potravlju 15. opt. Petar Arambašić zv. "Šule" kod jezera "Peruča", zarobio sedmoricu policajaca MUP - RH, među kojima su se nalazili Jakov Topić i Zoran Bočina, opt. Željko Dragić sišao s tenka kojim je zapovijedao te prišao skupini zarobljenika, koji su odložili oružje uzeo jednu automatsku pušku marke "Kalašnjikov" te zajednički sa opt. Milenkom Ustićem iz automatskih pušaka otvorio paljbu prema zarobljenim Jakovu Topiću i Zoranu Bočini kojom prigodom su Jakovu Topiću zadali prostrijele sa prijelomima obje natkoljencične kosti i prostrijelnu ozljedu glave, dok je Zoran Bočina zadobio prostrijelne ozljede desne nadlaktice i desne lopatice, od kojih ozljeda je ubrzo nastupila njihova smrt,

- 22 -

d) optuženici: Rajko Radulović, Borko Radović i Dušan Stojsavljević zv. "Dule Krljin" u Hrvacama na predjelu zv. "Alebića Kula" nakon što su pripadnici njihovih postrojbi tijekom prethodno ugovorene razmjene ratnih zarobljenika na prijevaran način uhitili Ivana Babića, Antu Jukića i Nenada Ivića-Mastelića, vojnike IV brigade Zbora narodne garde MUP-a Republike Hrvatske, opt. Rajko Radulović zapovjedio opt. Borku Radoviću i opt. Dušanu Stojsavljeviću da muče zarobljene vojnike, a zatim da ih strijeljaju, što su ovi i učinili, na način da su zarobljenike postrojili, a zatim ih udarali kundacima pušaka i nogama po cijelom tijelu, zadavši im pri tom mnogobrojne ozbljede, nakon čega su u njihova izmrcvarena tijela ispaljivali tromblonske mine pogađajući pri tome pojedine dijelove njihova tijela, na koji način su im zadali mnogobrojne smrtonosne ozljede sa otkinućem i drobljenjem glava i udova, a nakon toga njihova unakažena tijela bacili u obližnji Režića potok,

e) 1. opt. Rajko Radulović, 23. rujna 1991. u Hrvacama na predjelu zv. "Alebića Kula" primjenom sile i prijetnjom smrću zahtijevao od zarobljenih policajaca MUP-a Republike Hrvatske Dušana Cvrlje, Mira Milanovića i Ante Radana obavještajne podatke o stanju i kretanju hrvatske vojske i policije, udarajući ih pri tome nogama i šakama po cijelom tijelu, a kada od istih nije dobio takve podatke, iz neposredne blizine i unatoč vapajima zarobljenika da im poštedi živote, iz automatske puške ispalio u njih više komada streljiva kojom prigodom im je zadao više eksplozivnih i prostrijelnih ozljeda po cijelom tijelu posebice prostrijelne ozljede glava, grudnih koševa i trbuha, uslijed kojih ozljeda je ubrzo nastupila njihova smrt,

f) 1. opt. Rajko Radulović, također, 27/28. rujna 1991. na predjelu zv. "Alebića Kula", nakon što su pripadnici njegove postrojbe, tijekom prethodno ugovorene razmjene ratnih zarobljenika na prijevaran način uhitili časnike IV brigade Zbora narodne garde Republike Hrvatske Željka Protića, Duju Čovića i Zdravka Škarpu, te vojnike iste postrojbe Ivana Babića, Antu Jukića i Nenada Ivića-Mastelića, te znajući da su Protić, Čović i Škarpa časnici i zapovjednici Hrvatske vojske, uporabom sile i prijetnjom smrću od svih zarobljenika tražio odavanje podataka o stanju i kretanju hrvatske vojske i policije, kojom prigodom je on osobno, a po njegovoj zapovijedi i njegovi potčinjeni vojnici udarao kundacima pušaka, nogama i šakama imenovane

časnike i vojnike po cijelom tijelu, prijeteći im da će ih zaklati, stavijajući im pri tom cijevi pušaka u usta, vrijedajući ih pogrdnim izrazima da su kukavice, te neistinito tvrdeći "da iz zasede ubijaju srpsku decu i neiskusne mlade srpske vojnike", nakon čega je zapovjedio opt. Borku Radoviću i opt. Dušanu Stojsavljeviću da ubiju strijeljanjem zarobljenike Ivana Babića, Antu Jukića i Nenada Ivića-Mastelića, a što su ovi i učinili na način i sa posljedicama pobliže opisanim kao pod toč. 2d., dok su Željko Protić, Duje Čović i Zdravko Škarpa, po njegovoj zapovijedi otpremljeni u zatvor u Knin, gdje su također bili fizički i psihički zlostavljani sve do 2.studenog 1991. kada su u razmjeni zarobljenika pušteni na slobodu.

- 23 -

dakle, kršeći pravila međunarodnoga prava naredili da se ubijaju i muče ratni zarobljenici i da se prema njima nečovječno postupa, odnosno počinili navedena djela, čime su optuženi Slobodan Despinić, Jovan Bilić, Milan Ararnbašić, Petar Krunić, Dušan Stojsavljević, Milan - Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Milenko Ustić i Marko Rnić, radnjom opisanom pod točkom 1.izreke ove presude, postupajući kao suizvršitelji, počinili krivično djelo protiv čovječnosti i međunarodnoga prava - ratni zločin protiv civilnog stanovništva - djelo opisano po članku 120. stavak 1. i 2. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu OKZ RH), a kažnjivo po članku 120. stavak 1. OKZ RH, a sve u svezi sa člankom 20. OKZ RH, zatim optuženi Rajko Radulović, Borko Radović, Željko Dragić, Milan - Mile Četnik zv. "Delija", Zoran Knez, Dragan Arnaut, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan - Mile Četnik zv. "Prčko", Dragan Barišić, Dragan Petrović, Branko Rosić, Srećko Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Milenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović, radnjom opisanom pod točkom 1., takodjer kao suizvršitelji, počinili krivično djelo protiv čovječnosti i međunarodnoga prava - ratni zločin protiv civilnog stanovništva - djelo opisano i kažnjivo po članku 120. stavak 1. OKZ RH, u svezi sa člankom 20. OKZ RH, te optuženi; Petar Bjelobrk, radnjom opisanom pod točkom 1. takodjer kao suizvršitelj, krivično djelo protiv čovječnosti i međunarodnoga prava - ratni zločin protiv civilnog stanovništva djelo opisano po članku 120. stavak 2. OKZ RH, a kažnjivo po članku 120. stavak 1. OKZ RH, u svezi članka 20. OKZ RH, a optuženi Rajko Radulović radnjama opisanim pod točkom 2 a, d, e, f, Borko Radović i Dušan Stojsavljević, radnjom opisanom pod točkom 2 d, Željko Dragić, radnjom opisanom pod točkom 2 c, Milan Arambašić i Mitar Arambašić, radnjama opisanim pod točkom 2 a i b, zatim Petar Krunić, Dragan Dragić, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dragan Arambašić, Dragan Barišić i Dragan Petrović, radnjom opisanom pod točkom 2 a, te optuženi Milenko Ustić, radnjama opisanima pod točkom 2 a, b, c, postupajući takodjer kao suizvršitelji, počinili krivično djelo protiv čovječnosti i međunarodnoga prava - ratni zločin protiv ratnih zarobljenika - djelo opisano i kažnjivo po članku 122. OKZ RH, a u svezi članka 20. OKZ RH.

Stoga se optuženima Rajku Raduloviću, Borku Radoviću, Željku Dragiću, Milanu Arambašiću, Petru Kruniću, Draganu Dragiću, Stevanu Četniku, Petru Arambašiću, Dušanu Stojsavljeviću, Mitru Arambašiću, Draganu Arambašiću, Milenku

Ustiću, Draganu Barišiću i Draganu Petroviću prethodno utvrđuju pojedinačne kazne kako slijedi:

- 24 -

Optuženom Rajku Raduloviću:

- za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,
- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženom Borku Radoviću:

- za krivično djelo iz članka 120. stavak 1, OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,
- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina.

Optuženom Željku Dragiću:

- za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 10 (deset) godina,
- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 15 (petnaest) godina.

Optuženom Milanu Arambašiću:

- za krivično djelo iz članka 120, stavak 1. i 2. OKZ RH, na temelju članka 120. stavak 1. OKZ RH, kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,
- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina.

Optuženom Petru Kruniću:

- za krivično djelo iz članka 120. stavak 1, i 2. OKZ RH, na temelju članka 120. stavak 1. OKZ RH, kazna zatvora u trajanju od 12 (dvanaest) godina,
- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

- 25 -

Optuženom Draganu Dragiću:

- za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe, kazna zatvora u trajanju od 10 (deset) godina,

- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženom Stevanu Četniku:

- za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 10 (deset) godina,

- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe, kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset)

Optuženom Petru Arambašiću

- za krivično djelo iz članka 3.20. stavak 1. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 10 (deset) godina,

- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe, kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženom Dušanu Stojsavljeviću:

- za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH na temelju članka 120. stavak 1. OKZ RH, kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe, kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženom Mitru Arambašiću:

- za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe, kazna zatvora u trajanju od 10 (deset) godina,

- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe, kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženom Draganu Arambašiću:

- za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 10 (deset) godina,

- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, na temelju citirane zakonske

odredbe kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina.

- 26 -

Optuženom Milenku Ustiću:

- za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH, na temelju članka 120. stavak 1. OKZ RH, kazna zatvora u trajanju od 12 (dvanaest) godina.

- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe, kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina.

Optuženom Draganu Barišiću:

- za krivično djelo iz članka 120. Stavak 1. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe, kazna zatvora u trajanju od 12 (dvanaest) godina.

- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženom Draganu Petroviću:

- za krivično djelo iz članka 120. Stavak 1. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe, kazna zatvora u trajanju od 12 (dvanaest) godina,

- za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, na temelju citirane zakonske odredbe kazna zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina.

Slijedom iznesenog optuženi Rajko Radulović, Borko Radović, Milan Ararabašić, Petar Krunić, Dragan Dragić, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojisavljević, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milenko Ustić, Dragan Barišić, i Dragan Petrović na temelju članka 122. OKZ RH, uz primjenu članka 43. stavak 2. točka 1. OKZ RH, zatim optuženi Željko Dragić na temelju članka 122. OKZ RH, uz primjenu članka 43. stavak 2. točka 2. OKZ RH, te optuženi Slobodan Despinić, Jovan Bilić, Petar Bjelobrk, Milan - Mile Četnik zv. "Delija", Zonan Knez, Dragan Arnaut, Filip Zagorac, Milan - Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Milan - Mile Četnik zv. "Prčko", Branko Rosić, Marko Rnić, Srećko Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović na temelju članka 120. stavak 1. OKZ RH, se

- 27 -

Optužni Rajko Radulović na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju: od 20 (dvadeset) godina,

Optuženi Borko Radović na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20

(dvadeset) godina,

Optuženi Slobodan Despinić na kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina,

Optuženi Željko Dragić na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 15 (petnaest) godina,

Optuženi Jovan Bilić na kaznu zatvora u trajanju od 12 (dvanaest) godina,

Optuženi Petar Bjelobrck na kaznu zatvora u trajanju od 14 (četnaest) godina,

Optuženi Milan Ararabašić na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženi Milan - Mile Četnik zv. "Delija" na kaznu zatvora u trajanju od 15 (petnaest) godina,

Optuženi Zoran Knez na kaznu zatvora u trajanju od 15 (petnaest) godina,

Optuženi Dragan Arnaut na kaznu zatvora u trajanju od 15 (petnaest) godina,

Optuženi Petar Krunić na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženi Dragan Dragić na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženi Filip Zagorac na kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina,

Optuženi Stevan Četnik na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženi Petar Arambašić na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženi Dušan Stojšavljević na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženi Milan - Mile Bogovac na kaznu zatvora u trajanju od 15 (petnaest) godina,

Optuženi Mladen Šorgić na kaznu zatvora u trajanju od 12 (dvanaest) godina,

Optuženi Mitar Ararabašić na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20

(dvadeset) godina,

Optuženi Dragan Arambašić na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženi Milan - Mile Četnik zv. "Prčko" na kaznu zatvora u trajanju od 12 (dvanaest) godina,

Optuženi Milenko Ustić na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženi Dragan Barišić na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženi Dragan Petrović na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina,

Optuženi Branko Rosić na kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) godina,

Optuženi Marko Rnić na kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina,

Optuženi Srećko Dragić na kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina,

Optuženi Svetozar Bogovac na kaznu zatvora u trajanju od 15 (petnaest) godina,

Optuženi Slobodan Bogovac na kaznu zatvora u trajanju od 12 (dvanaest) godina,

Optuženi Milan Bogovac na kaznu zatvora u trajanju od 12 (dvanaest) godina,

Optuženi Branko Bogovac na kaznu zatvora u trajanju od 12 (dvanaest) godina,

Optuženi Ilija Nenadić na kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina,

Optuženi Milan Stojanac na kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina,

Optuženi Petar Kovačić na kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina,

Optuženi Rade Marčetić na kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina,

Optuženi Miljenko Bodrožić na kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) godina,

Optuženi Dužan Borković na kaznu zatvora u trajanju 5 (pet) godina,

Optuženi Miroslav Vinčić na kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina,

Optuženi Petar Peović na kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina,

Na temelju članka 45. stavak 1. OKZ RH, u izrečene kazne zatvora optuženicima se uračunava vrijeme provedeno u pritvoru i to:

- optuženom Slobodanu Despiniću od 8. rujna 1995. pa nadalje,
- optuženom Željku Dragiću od 13. kolovoza 1995. pa nadalje,
- optuženom Jovanu Biliću od 13. kolovoza 1995. pa nadalje,
- optuženom Petru Bjelobrku od 16. rujna 1995. pa nadalje,
- optuženom Marku Rniću od 27. kolovoza 1995. pa nadalje,
- optuženom Srećku Dragiću od 13. kolovoza 1995. pa nadalje,
- optuženom Petru Kovačiću od 9. kolovoza 1995. pa nadalje,
- optuženom Radi Marčetiću od 9. kolovoza 1995. pa nadalje,
- optuženom Miljenku Bodrožiću od 9. kolovoza 1995. pa nadalje,
- optuženom Dušanu Borkoviću od 9. kolovoza 1995. pa nadalje,
- optuženom Miroslavu Vinčiću od 9. kolovoza 19-95. pa nadalje,
- optuženom Petru Peoviću od 9. kolovoza 1995. pa nadalje,

Temeljem članka 65. stavak 1. OKZ RH, prema optuženima Rajku Raduloviću i Borku Radoviću izriče se sigurnosna mjera protjerivanja stranca s teritorija Republike Hrvatske zauvijek.

- 30 -

Temeljem čl.90. stavak 4. i članka 92. stavak 1. Zakona o krivičnom postupku svi optuženici oslobađaju se dužnosti snanjanja troškova ovog krivičnog postupka.

Na osnovu odredbe članka 100. stavak 2. Zakona o krivičnom postupku oštećeni Marija Cvrle, Jadranka Milanović, Ljuba Radan, Luca Babić, Ana Jukić, Ozrenka Romac, Anica Lukić, Ankica Grubač, Anđa Topić, Stana Abramović, Ivan Bočina, Filip Cvitković, Ante Cvitković, Filip Budić, Luka Jukić, Ante Jukić, Ante Dadić, Marko Cvitković, Vukman Tomislav kao i ostali oštećenici upućuju se da svoj imovinsko pravni zahtjev mogu ostvarivati u parnici.

Optuženi: 1. JOVAN BILIĆ(podaci kao pod I)

2. PETAR KRUNIĆ(podaci kao pod I)

3. MLADEN ŠORGIĆ(podaci kao pod I)

4. MILENKO USTIĆ(podaci kao pod I)

Temeljem članka 340. točka 3. Zakona o krivičnom postupku

OSLOBAĐAJU SE OPTUŽBE

da su 27.siječnja 1993. u Biteliću, sa istočne strane brane HE "Peruća", nakon što su iz automatskih pušaka pogodili i usmrtili jednog vojnika, a teško tjelesno ozlijedili u nogu Ivana Buljana, obojica vojnici 4. brigade Hrvatske vojske, te nakon što se Ivan Buljan predao i odložio oružje, postupili suprotno odrednicama članka 3. i 12. Ženevske konvencije za poboljšanje položaja ranjenika i bolesnika u oružanim snagama u ratu od 12. kolovoza 1949., na način da su istoga odveli u nadzornu postaju - baraku iz koje su prethodno oružjem protjerali pripadnike UNPROFOR-a, te ga bacili na pod i udarali nogama i šakama, prijetili mu smrću koristeći pri tom nož, nakon čega je opt. Jovan Bilić, po zapovijedi Borislava Đukića, Ivana Buljana i bacio na prljažnik osobnog automobila marke "Lada", te ga odvezli na zapovjedno mjesto gdje mu je također nepoznati vojnik u njihovoj nazočnosti oko vrata stavljao i stezao lanac, kojom prigodom su Ivanu Buljanu po cijelom tijelu zadali mnogobrojne ozljede u vidu nagnječenja i modrica te prijelom zigomatične kosti i izbijanje većeg broja zubi, koje ozljede su teške naravi, nakon čega su ga tako ozlijeđenog prosljedili u zatvor u Knin,

- 31 -

dakle, kršeći pravila međunarodnoga prava za vrijeme oružanog sukoba mučili ranjenika i prema njemu nečovječno posupali,

a da bi time počinili krivično djelo protiv čovječnosi i međunarodnoga prava - ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika - djelo označeno i kažnjivo po članku 121. članka 20. OKZ RH.

temeljem članka 91. stavak 1. Zakona o krivičnom postupku troškovi postupka u ovome dijelu padaju na teret proračuna i sredstava ovog suda.

Obrazloženje:

Županijsko državno odvjetništvo u Splitu pred 0vim sudom podiglo je optužnicu broj KT- 70/92 protiv Rajka Radulovića zbog krivičnog djela iz članka 122.

OKZ RH, a koji spis se kod ovog suda vodi pod poslovnim brojem K-15/95.

U krivičnom predmetu ovog suda broj K-5/96 Županijsko državno odvjetništvo u Splitu podiglo je optužnicu broj KT-121/95 opet protiv Rajka Radulovića te optuženih Borka Radovića, Slobodana Despinića, Željka Dragića, Jovana Bilića, Petra Krunića, Dragana Dragića, Filipa Zagorca, Stevana Četnika, Petra Arambašića, Dušana Stojavljevića, Milana - Mile Bogovca, Mladena Šorgića, Mitra Arambašića, Dragana Arambašića, Milana - Mile Četnika zv. "Prčko", Milenka Ustića, Dragana Barišića, Dragana Petrovića, Branka Rosića zbog krivičnih djela iz članka 120. stavak 1. i 2., članka 121. i čl. 122. OKZ RH, a u svezi članka 20. OKZ RH.

Nadalje Županijsko državno odvjetništvo u Splitu pred ovim sudom podiglo je i optužnicu broj KT-37/93, a u krivičnom predmetu ovog suda pod brojem K-77/96, protiv Milana Arambašića, Milana - Mile Četnika zv. "Delija", Zorana Kneza i Dragana Arnauta, zbog krivičnih djela iz članka 120. stavak 1. i 2. i članka 122. OKZ RH, a sve u svezi članka 20. OKZ RH.

Takodjer je u krivičnom predmetu ovog suda pod brojem K-16/96, temeljem optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Splitu broj KT-6/96 optužen Petar Bjelobrk zbog krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH.

Konačno u krivičnom predmetu ovog suda broj K-65/95, Županijsko državno odvjetništvo u Splitu optužnicom broj KT-77/92 optužilo je Svetozara Bogovca, Slobodana Bogovca,

- 32 -

Milana Bogovca, Branka Bogovca, Iliju Nenadića, Milana Stojanca, Petra Kovačića, Radu Marčetića, Miljenka Bodrožića, Dušana Borkovića, Miroslava Vinčića, Petra Peovića, Marka Rnića te Srećka Dragića, zbog krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH, a svezi članka 20. OKZ RH.

Rješenjem Županijskog suda u Splitu broj Kv-24o/96 od 14. listopada 1996. odlučeno je da će se u predmetu broj K-5/96 provesti sudjenje u odsutnosti optuženima Rajku Raduloviću, Borku Radoviću, Petru Krunicu, Draganu Dragiću, Filipu Zagorc, Stevanu Četniku, Petru Arambašiću, Dušanu Stojavljevicu, Milanu - Mili Bogovcu Mladenu Šorgiću, Mitru Arambašiću, Draganu Arambašiću, Milanu - Mili Četniku zv. "Prčko", Milenku Ustiću, Draganu Barišiću, Draganu Petroviću i Branku Rosiću.

Isto tako u predmetu broj K-65/95 odlučeno je rješenjen. broj Kv-238/96 od 14. listopada 1996. da će se provesti sudjenje u odsutnosti optuženima Svetozaru Bogovcu, Slobodanu Bogovcu, Milanu Bogovcu, Branku Bogovcu, Iliji Nenadiću i Milanu Stojancu.

U krivičnom predmetu pod oznakom K-15/95 takodjer je sud donio odluku da će se provesti sudjenje u odsutnosti optuženom Rajku Raduloviću i to na osnovu

rješenja broj Kv-239/96 od 15. listopada 1996.

U krivičnom predmetu broj K-77/96 rješenjem ovoga suda broj Kv-357/96 od 14. studenog 1996 također je odlučeno da će se suditi u odsutnosti optuženima Milanu Arambašiću, Milanu -Mili Četniku zv. "Delija", Zoranu Knezu i Draganu Arnautu.

Citirana rješenja kojima je odlučeno o sudjenju u odsutnosti donesena su na temelju članka 290. stavak 3. Zakona o krivičnom postupku a nakon što je ustanovljeno da je protiv svih tih optuženika doneseno rješenje o pritvoru te izdana naredba za raspisivanje tjeralice, da optuženici nisu dostupni državnim i pravosudnim tijelima Republike Hrvatske, te da, s obzirom na težinu krivičnih djela koja im se stavljaju na teret, postoje osobito važni razlozi da im se sudi u odsutnosti.

Sva citirana rješenja o sudjenju u odsutnosti postala su pravomoćna.

Na glavnoj raspravi od 25. 11. 1996. sud je imao u vidu da se pojedinačni postupci vode za istovrsna krivična djela između kojih postoji vremenska i sadržajna veza, da je optuženi Rajko Radulović što više optužen sa dvije optužnice, te da postoje isti dokazi koje je potrebno izvesti, a koji su već i predloženi u pojedinim optužnim aktima. Stoga je na temelju članka 28. stavak 6. i 7. Zakona o krivičnom postupku sud donio rješenje kojim je odlučeno da se pripajaju krivični spisi broj K-5/96, broj K-65/95, broj K-16/96, i broj K-77/96, spisu broj K-15/95 radi njihovog zajedničkog raspravljanja i odlučivanja.

- 33 -

U tijeku postupka Županijsko državno odvjetništvo u Splitu posebnim aktom pod brojem KT-121/95 od 11. ožujka 1997. uredilo je i preciziralo činjenične opise" kaznenih djela koja se optuženicima stavljaju na teret, objedinivši ranije pojedinačne optužne akte u jedinstveni činjenični i pravni sadržaj na način da se svim optuženicima od 1. do 39. stavlja na teret krivično djelo protiv čovječnosti i međunarodnoga prava - ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH, a u svezi članka 20. OKZ RH, a optuženima Rajku Raduloviću, Borku Radoviću, Željku Dragiću, Milanu Ararabašiću, Petru Kruniću, Draganu Dragiću, Stevanu Četniku, Petru AFarabašiću, Dušanu Stojsavljeviću, Mitru Arambašiću, Draganu Arambašiću, Milenku Ustiću, Draganu Barišiću i Draganu Petroviću još posebno i krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz članka 122. OKZ RH u svezi članka 20. OKZ RH, te posebno optuženima Jovanu Biliću, Petru Kruniću, Mladenu Šorgiću i Milenku Ustiću i krivično djelo ratnog zločina protiv ranjenika i bolesnika iz članka 121. OKZ RH, u svezi članka 20. OKZ RH, a na način kako je to sadržano i opisano u uredjenom jedinstvenom japtužnom aktu.

Pozvan da iznese svoju obranu optuženi Slobodan Despinić porekao je izvršenje krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva koje se njemu stavlja na teret.

Uvodno je kazao da je po zanimanju profesor povijesti i zemljopisa sa završenim fakultetom političkih nauka. Studij je završio u Zagrebu. Imao je sreću da se zaposli odmah po završetku školovanja, pa je tako u rujnu mjesecu 1990. započeo sa radom u Pučišćima na Braču u kameno klesarskoj školi gdje je predavao predmet obrane i zaštite, a ujedno je obnašao i dužnost odgajatelja u školskom domu. Obzirom na ovu činjenicu, tvrdi kako ga optužnica neosnovano tereti da bi već u to vrijeme bio upoznat sa događanjima koja su se zbivala na prometnici Vrlika - Sinj, vezano za postavljanje barikada, miniranje električnih stupova i vršenje drugih terorističkih djela ili da bi sa time imao bilo kakve veze.

O svemu tome on je imao jedino saznanja preko sredstava javnog informiranja a kada se po okončanju školske godirne vratio u svoje mjesto prebivališta Otišić gdje su mu bili roditelji i supruga uvjerio se da tu već djeluje stranke SDS kao i "martićeva milicija" na čelu sa zapovjednikom Milanom Arambašićem zv. "Hari" i njegovim zamjenikom Petrom Arambašićem zv. "Šule".

U to vrijeme takodjer već je u velike bilo organizirano dobavljanje naoružanja i streljiva koje je bilo i podijeljeno lokalnom srpskom stanovništvu već na početku 1991. kao i tijekom te godine.

Naoružavanje stanovništva išlo je iz dva pravca. Jedan je bio onaj preko pripadnika "martićeve milicije" na čelu sa spomenutim Milanom Arambašićem koji je imao izravne veze

- 34 -

sa vojskom u Kninu. Drugi izvor naoružavanja išao je na račun osobnog naoružanja kojim je raspolagala Teritorijalna obrana. U ovoj nabavci posebno se istakao Dragić Dragan koji je organizirao dopremu oružja u cisternama za gorivo a koje cisterne su prošle preko hrvatskih nadzornih točaka do mjesta Otišić.

Preko spomenutog Dragana Dragića zv. "Macan" kasnije je išlo i osnivanje pojedinih jedinica Teritorijalne obrane koje su se oformile na inzistiranje visokih zapovjednika bivše JNA, naročito Ratka Mladića i Borislava Đukića. Što više Dragan Dragić je bio koordinator djelovanja između "martićeve milicije", tzv. JNA i civilne strukture budući da je bio na mjestu predsjednika mjesne zajednice Otišić.

Što se tiče "martićeve milicije", pripadništvo u tim jedinicama bilo je dobrovoljno, ali se za pojedince tražila i odgovarajuća provjera jer su martićevci bili ekstremisti. Utoliko optuženik tvrdi da nije ni mogao biti pripadnik takvih jedinica jer je on porijeklom iz miješanog braka budući da mu je majka Hrvatica a otac Srbin, pa je bio pod stalnim nadzorom jer martićevci u njega nisu imali povjerenja.

Ekstremni pripadnici "martićeve milicije" na razne načine maltretirali su hrvatsko stanovništvo, vršeći teror nad njima, posebice komunikacijom Sinj - Vrlika gdje su postavljali barikade, vršili pretres pojedinaca kao i poduzimali razne terorističke akcije rušenjem objekata od vitalnog značaja za život stanovnika,

uništavanjem komunikacija u vidu rušenja telefonskih i električnih stupova, postavljanja eksploziva pod mostiće i slično. Sve je to bilo usmjereno na stvaranje straha i nesigurnosti lokalnog hrvatskog stanovništva i vršenja pritiska u smislu njihovog protjerivanja.

U tijeku takvih događanja hrvatske redarstvene snage ušle su u selo Otišić 25. i 26. kolovoza 1991. sa jedinim ciljem da razoružaju pripadnike tzv. "martićeve milicije" a u koju svrhu su se vodili i odgovarajući pregovori. Naime i prije spomenutog datuma ulagali su se naponi s hrvatske strane da se "spor" riješi mirnim putem. Ti pregovori međutim nisu urodili plodom, već su se među srpskim življem širile vijesti kako hrvatske redarstvene snage dolaze sa zlim namjerama. Takve vijesti upravo su širili pripadnici SDS i "martićeve milicije", a među njima isticali su se Dragan Dragić zv. "Macan" i Nedičko Stojšavljević. Optuženi Despinić prisjećajući se svega toga kazao je kako priznaje da mu je bilo drago vidjeti da su hrvatske redarstvene snage dostojanstveno ušle u Otišić i da sa njihove strane nije bilo nikakvih ekcesa, paljenja kuća ili davanja drugih povoda da bi se došlo do nekog sukoba. Jedino oni kojima je bilo stalo do sukoba bili su pripadnici "martićeve milicije" pa je u tom smislu i došlo do nekih provokacija odnosno pucnjave ali srećom sa veće udaljenosti, tako da nije bilo ljudskih žrtava.

- 35 -

Ulaskom hrvatskih redarstvenih snaga u selo Otišić došlo je međutim do određene panike i straha kod lokalnog srpskog stanovništva, pa se dobar dio njih povukao u planinu Svilaju. Optuženik kaže da su upravo mlađi ljudi, među kojima i on, otišli u Svilaju dok su njihovi roditelji, odnosno stanovnici starije dobi ostali kod svojih kuća u svojim domovima.

Iz tog vremena osobito se sjeća događaja kada je Dušan Stojšavljević zv. "Dule Krljin" vraćajući se s radio stanicom, koju je inače bio dobio od izvjesnog Miće Vlaisavljevića, pripadnika bivše JNA, iskoristio tu situaciju te poslao lažnu vijest svojim nadređenima u Knin, da je selo Otišić razrušeno, da su mnoge kuće zapaljene, te da je dosta stanovnika poginulo, a što je sve znao da nije istina. Tako plasirana dezinformacija stigla je i na radio Beograd, pa je tim povodom u Beogradu došlo do demonstracija, jer se smatralo i tražilo od JNA da nešto mora poduzeti. Upravo ova lažna vijest, prema optuženom Despiniću, bila je povod bivšoj JNA da napadne na sela sa hrvatskim stanovništvom Totići, Vrliku, Kosore, Maovice i Podosoje. Zaseok Totići tom prigodom bio je potpuno uništen. Optuženik kaže da mu je to bilo poznato u toliko što je u tom selu imao rodbinu sa majčine strane, pa ga je sudbina Totića interesirala. Napad na spomenuta hrvatska mjesta poduzela je bivša JNA na čelu sa zapovjednikom 221 brigade Borislavom Đukićem i to zajedno sa pripadnicima "martićeve milicije". Napadom je rukovodio operativni zapovjednik 221 motorizirane brigade na terenu Rajko Radulović i njegov zamjenik Borko Radović. Zajedno sa napadom na hrvatska mjesta došlo je do protjerivanja hrvatskog stanovništva, pa je, kako kaže optuženik, nalazeći se u Svilaji vidio ogromnu kolonu hrvatskog stanovništva, koncentraciju civila izbjeglica. Kolona se kretala kroz Otišić, time da je nitko nije napadao. Nakon te vojne akcije upostavljena je crta razdvajanja sa hrvatskim snagama u mjestu Paljike koje se

nalazi između Otišića i Maljkova.

Izlažući svoju obranu kronološkim slijedom događanja optuženik je kazao kako je na inzistiranje visokih zapovjednika bivše JNA došlo do formiranja pojedinih jedinica teritorijalne obrane za pojedina mjesta. Na tome su naročito ustrajali Ratko Mladić i Borislav Đukić. Tako je oformljena i "Teritorijalna obrana Otišića", time da je na osnivačkoj sjednici njega zapala dužnost zapovjednika koju je i preuzeo 7. rujna 1991.

Objašnjavajući okolnosti pod kojima je došlo do toga, ustvrdio je kako je dobio ovaj zadatak iz razloga što je imao čin potporučnika i u situaciji kada je bilo osoba koje su "mahom nosile vidljiva četnička obilježja, kao što su kokarde i brade, a što tadašnjim vojnim vlastima nije odgovaralo zbog pripadnika drugih nacionalnosti, osim srpske, u njihovim redovima.

Kao zapovjednik teritorijalne obrane Otišića imao je osnovni zadatak voditi popis svih starijih vojno sposobnih stanovnika, zatiranje u njegov djelokrug rada spadalo i organiziranje seoskih straža, rad u skladištima hrane i slično.

- 36 -

U svakom slučaju nije imao nikakvih zaduženja na aktivnom djelovanju koje bi bilo upereno protiv hrvatskog stanovništva i hrvatskih mjesta koja su se našla na udaru JNA. Međutim, teritorijalna obrana je potpadala pod nadležnost JNA koja je djelovala na konkretnom području pa je tako TO Otišić potpadala pod nadležnost vojnih postrojbi 221 motorizirane brigade. Po vojnoj formacijskoj strukturi njemu neposredno nadređeni bio je potporučnik Bogdan Ekmečić, a na višoj razini to su bili zapovjednici Borko Radović, Rajko Radulović, te Borislav Đukić.

Kao zapovjednik TO Otišića a "pod izravnom komandom nadređene mu JNA, sa svojom jedinicom morao je sudjelovati i u akciji napada na Maljkovo te ostala hrvatska mjesta s desne strane jezera. Njegova jedinica brojila je 30-ak pripadnika TO, mahom starijih ljudi, time da mu je neposredno pred samu akciju pretpostavljeni. Bogdan Ekmečić dao odgovarajuće upute i izložio da se sprema napad na Maljkovo i dalje u pravcu Rumina a navodno sve sa ciljem deblokiranja vojarne u Sinju. Konkretni zadatak njegove jedinice bio je da osigurava desni bok snaga napada, a te snage činili su združeni pripadnici bivše JNA sa pripadnicima "martićeve milicije".

Napad na Maljkovo uslijedio je 16. rujna 1991. u 16,00 sati jakom artiljerijskom vatrom, minobacača, tenkova, transportera, a koja borbena sredstva je imala na raspolaganju 221 brigada. Tu su bile i specijalne jedinice "martićeve milicije" na čelu sa Petrom Krunićem, time da su na čelu TO Cetine bili Stevan Četnik i Vranješ Zdravko. U ovom napadu sudjelovali su i pripadnici "martićeve milicije" iz drugih mjesta odnosno sveukupno 400 do 500 ljudi.

Isti takav napad odvijao se i sa druge, lijeve strane jezera Peruča smjerom

Laktac, Dabar, Vučipolje, te dalje prema Donjim Jukićima i Ruminu, sa zajedničkim planom da se jedinice s desne i lijeve strane osvajanja hrvatskih mjesta sastanu na Perući. Sa malim zaostatom u napredovanju snage napada koje su išle sa lijeve strane jezera Peruća priključile su se onim snagama koje su išle sa desne strane, iza same brane jezera Peruća te nastavile djelovati prema Ruminu.

Hrvatske redarstvene snage organizirale su obranu baš prema Ruminu, pa je tada onesposobljen jedan tenk u kojemu se nalazio zapovjednik Rajko Radulović. Tu je bila organizirana crta razdvajanja prema hrvatskim snagama.

Optuženik se brani da ni on a niti pripadnici njegove jedinice tijekom sudjelovanja u akciji napada od strane JNA i "martičeve milicije", nisu vršili nikakva zlodjela na štetu civilnog stanovništva te osobito za sebe tvrdi da nije niti zapovjedio drugome a niti osobno postupao nečovječno prema civilima ili njihovoj imovini. Što više tvrdi da njegova jedinica nije htjeia biti sudionik napada na hrvatska mjesta te je 18.rujna 1991. doslovno pobjegla s bojišnice.

- 37 -

Na putu povratka prema svojim kućama u Otišić, negdje oko brane HE Peruća susreli su operativnog zapovjednika Rajka Radulovića koji je histerično izletio iz svog vozila uperivši svoje automatsko naoružanje, škorpion prema njima prijeteci da će ih sve pobiti, ujedno ih optužujući da nisu dali svoj doprinos u akcijama napada i da su zbog toga pretrpili nepotrebne gubitke. Optuženik je kazao kako je bez obzira na prijetnje Rajka Radulovića sa svojom jedinicom otišao prema Otišiću, dok je zapovjednik nastavio svoj put prema Biteliću i Ruminu te se brani da je osobno realizirao plan povlačenja svoje jedinice sve sa ciljem da ne sudjeluju u zločinima koji su se događali na tom području. S tim u svezi izjasnio se da je zajedno sa napadom na hrvatska mjesta Maljkovo, Potravlje, Satrić i ostala uslijedilo i paljenje hrvatskih kuća te da je po spomenutim mjestima i baš po civilnim objektima za vrijeme tih napadnih osvajačkih akcija, djelovala artiljerija.

Nakon što se vratio u svoje selo praktično je prestala djelovati jedinica teritorijalne obrane u Otišiću dok su pripadnici JNA kao i pripadnici Martičeve milicije nastavili djelovati na cjelokupnom području na način da su potpuno okupirali hrvatska mjesta s desne strane jezera Peruća, Maljkovo, Potravlje, Satrić, Bitelić a i dobar dio Hrvaca, kao i hrvatska mjesta s lijeve strane jezera Peruća, Dabar, Vučipolje, i Zasiok, odnosno mjesta koja su se našla u zoni ratnih djelovanja. Sa tim njihovim akcijama osvajanja i okupiranja hrvatskih mjesta sa desne i lijeve strane jezera Peruća išli su i svi oni zločini koji su se događali a o kojima je i sam imao prilike čuti i saznati. Naime, bilo je paljenja kuća, ubijanja civila, uništavanja i pljačkanja imovine iz hrvatskih kuća, a takodjer i mučenja zarobljenika.

Primjerice na samom ulazu u mjesto Maljkovo kod jednog vodopropusta kod mosta Rabe mučeni su dvojica zarobljenih pripadnika hrvatskih redarstvenih snaga. Po zarobljavanju, grupa pripadnika "Martičeve milicije" i pojedinih zapovjednika

nemilosrdno su ove udarali šakama i nogama te kundacima svojih pušaka. Od tih udaraca zarobljenici su padali na zemlju i molili svoje mučitelje da ih prestanu udarati i da im poštede živote, ali su oni bili neumoljivi te su u jednom ozračju linča nastavili dvojicu zarobljenika udarati, gaziti nogama po glavi i drugim dijelovima tijela zadavajući im na taj način strašne muke i patnje više od sat vremena. Optuženi Despinić s tim u vezi je kazao kako je čuo krikove mučenih zarobljenika na udaljenosti od 300 do 400 metara gdje se on u tom času zatekao. On se sjeća da je zapovjednik Rajko Radulović prepustio zarobljenike martićevcima rekavši da "od njih rade što hoće". Ovi su tako i postupili pa su nakon svega u potpuno iscrpljena i izmučena tijela zarobljenih hrvatskih policajaca ispalili svaki po jedan rafal streljiva, a zatim unakazili tijela ubijenih zarobljenika.

- 38 -

Na posebno pitanje optuženiku tko je sve sudjelovao u mučenju zarobljenih hrvatskih policajaca, ovaj je kazao da su tu osim Rajka Radulovića bili još i Milan Arambašić zv. "Hari", Petar Krunić, Dragan Dragić zv. "Macan", Stevan Četnik, Petar Arambašić zv. "Šule", koji je ovom prigodom osobno pokazivao snajper oduzet jednom od zarobljenika, zatim da su tu bili još i Mitar Arambašić, Dragan Ararabašić, Milenko Ustić zv. "Rarabo", Dragan Barišić i Dragan Petrović.

Govoreći o paljenju hrvatskih kuća optuženi je kazao da su prilikom napada na Maljkovo pripadnici martićeve milicije zapalili dvije kuće, a što se pljačkanja tiče u Maljkovu tog dana pljačkanja nije bilo jer je već bila pala noć, ali je toga bilo u Potravlju i Satriću. Primjerice sjeća se Petra Borkovića koji je sa svojim vozilom marke "dajc" sa nekolicinora drugih odnosio razne kućanske aparate i druge vrijedne stvari iz hrvatskih kuća.

Prolazeći kroz zaseoke Cvitkovići i Kudrići vidio je dim koji se podizao pa je bilo jasno da su ta mjesta zapaljena.

Optuženik se takodjer sjeća da je u vrijeme dok su još bili u Potravlju osobno vidio kako su Borko Radović i drugi njihovi pripadnici iz tenka gađali crkvu u Satriću kojom prigodom su pogađali i neke kuće. Nalazeći se u Potravlju Borko Radović je upravo pitao zapovjednika Rajka Radulovića da li može pucati u taj objekat tj. u crkvu u Satriću, pa mu je Rajko Radulović takvo odobrenje i dao. Iz pričanja drugih saznao je kako su crkvu u Maljkovu spalili Ličani u 11. i 12. mjesecu 1991. kada su bili locirani na tom području. Za crkve u Kijevu i Ježeviću poznato mu je da su u više navrata rušene ali su ih do temelja srušili Mladen Šorgić zv. "Tigar", Petar Krunić te Milan - Mile Četnik zv. "Prčko". Za crkvu u Vrlici optuženik je naveo da mu je poznato da nije zapaljena ni srušena, ali da je devastirana na jedan iznimno ružan način od strane Milana Arambašića zv. "Hari" koji je iz ove crkve odnosio razne stvari, svetinje, kipove, statue te se sa tim stvarima izrugivao. Između ostalog na toj crkvi "Hari" je napisao "zauzeto".

Upitan o stradavanju civila, optuženi Slobodan Despinić je kazao kako je od drugih čuo pričati da je u selu Cvitkovići izvjesni Bjelobrč Boban zv. "Žučo" zajedno

sa Mitrom Arambašićem ubio neke civile na stravičan način, odsjecajući im glave sjekirom.

Takodjer je čuo da je jedna starija osoba hrvatske nacionalnosti u Ježeviću bila ubijena na stravičan način a o tome su govorili i djelatnici policije koji su išli na očevid. Zločinac bi u ovom slučaju, prema pričama koje je čuo bio Knez zv. "Bricin" i neki Suljo iz Arnauta.

- 39 -

Nadalje, od drugih je saznao kako je izvjesni Cvitkovac Božo na Maovicama ubio jednu ženu iz puško strojnice bez ikakva razloga i povoda.

Prema kazivanju optuženika, bilo je stradavanja civila i u zaseociraa Donji Jukići i Buljani. Došlo je naime, do spaljivanja ovih sela prilikom ponovnog napada od strane pripadnika bivše JNA i martićeve milicije a nakon onog prvog proboja u rujnu mjesecu 1991. godine kada su osvojena ta mjesta. Tada je uslijedilo izvjesno povlačenje srpskih vojnih položaja do brane Peruča da bi potom ostvarili novi napad na Bitelić i Rumin. Tada je došlo do spaljivanja sela Donji Jukići i Buljani i stradavanja civila. Jedna žena je u Donjim Jukićima bila zapaljena u svojoj kući, premda stara i nepokretna. U spomenutom ponovnom napadu koji je krenuo s brane zapovjednik Rajko Radulović izgubio je jedan tenk, u prigodi kada je taj napad bio osujećen od hrvatske vojske, pa se Rajko Radulović i zaustavio na toj crti, da bi nakon toga susreo dvije žene iz Bitelića, pa je u onom svom revoltu te dvije žene streljao i naredio da se zapale na tom mjestu u borićima gdje su se i zatekle. O tome su govorili vojnici Rajka Radulovića kada su u Otišiću dolazili u trgovinu.

Na području Bitelića bilo je pljačkanja imovine iz hrvatskih kuća. S tim u svezi optuženik kaže kako je vidio pripadnike TO Laktac i Koljani gdje dolaze s kamionima i traktorima pred trgovinu u Biteliću i odnose razne stvari kao i iz obližnjih kuća odakle su odnosili kućanske aparate i namještaj. Među njima je i prepoznao neke pripadnike TO. Takodjer iz pričanja drugih osoba optuženik ima saznanja da je u listopadu ili studenom 1991. godine zapovjednik Rajko Radulović na položaju Zrnac gdje su se nalazili nekolicina zarobljenih hrvatskih redarstvenika ili vojnika, osobno streljao dvojicu zarobljenih dok je drugu trojicu prepustio stravičnom mučenju od strane Borka Radovića i Dušana Stojsavljevića.

Izlažući svoju obranu kronološkim redom optuženi Slobodan Despinić je izjavio kako se pod pritskom vojnih vlasti ponovno formirala i njegova jedinica pa je tako na dan 20. 11. 1991. sudjelovao u vojnoj akciji koja je izvedena s lijeve strane jezera Peruča na brdu Gradina, a koje se nalazi na području Dabra. Rečeno im je naime da su na Gradini primjećene hrvatske snage koje su tamo ušle, da su na tom području zapaljene i neke srpske kuće, da su zarobljena dva pripadnika martićeve milicije te da se dogodilo ubojstvo Marka Stojanca. U tom smislu dobili su zadatak da njihova jedinica napadne brdo Gradina pokraj Dabra, a cijelu akciju je vodio vojni zapovjednik Bogdan Perić koji je i organizirao taj napad. U toj akciji sudjelovali su još i pripadnici

specijalnih jedinica martićeve milicije na čelu sa Petrom Krunićem, zapovjednikom na minobacačima kao i pripadnici jedinica To iz Cetine, Laktaca i Koljana.

- 40 -

Optuženik kaže da su se na Gradini vodile borbe time da su hrvatske snage pružale otpor nekih 3 ili 4 sata nakon čega su bile prisiljene na povlačenje. Tvrdi da tom prigodom nije došao ni u kakav sukob sa civilima i da je sa svojom jedinicom nakon obavljenog zadatka došao do prvih kuća u Dabru gdje su ručali a zatim se vratili natrag u Otišić, dok su druge jedinice nastavile svoje napredovanje u borbenim akcijama i slijedećih dana 21. i 22. 11. 1991. prema Vučipolju i Zasioku. Brani se da nije sudionik tih događaja koji su kasnije slijedili, ali da je vidio kada su pripadnici martićeve milicije kao i pripadnici TO iz Cetine, mimo organiziranog plana, zašli prema Zasioku gdje su i palili hrvatske kuće. Tada već bila je spaljena crkva u Zasioku a bila su spaljena i sva sela ispod same Gradine. Po dolasku u Otišić mogao je vidjeti kako se sa druge strane podiže dim kao dokaz paljenja a čule su se i detonacije uz djelovanje topništva.

U tom vremenu izvršen je i napad na hrvatska mjesta Ježević i Vinalić uz izgovor da su navodno opet hrvatske snage ušle u ta mjesta. U napadu na Ježević i Vinalić sudjelovali su pripadnici TO Cetina i specijalne jedinice martićeve milicije dok Otišička jedinica u tome nije sudjelovala. Optuženik sam ovaj napad na Ježević i Vinalić ocjenjuje kao jedan barbarski čin jer se radilo o paljenju spomenutih hrvatskih mjesta. Iz Otišića se moglo dobro vidjeti da je cijelo to mjesto gorilo u plamenu, što je predstavljalo jednu stravičnu sliku.

U drugoj polovini 12. mjeseca 1991. formiran je tzv. "Cetinjski bataljun". Zapovjednik ovog bataljuna bio je predstavnik tadašnje JNA Bogdan Perić a njegov zamjenik je bio Mirko Krečak. Cetinjski bataljun obuhvaćao je sve pripadnike TO Laktaca, Koljana, Civljana, Cetine, Otišića, Podosoja i Maovica a formiran je mobilizacijom uz prisilu od strane policijskih snaga. Na takav način optuženi tvrdi da je ponovno mobiliziran i sa svojom jedinicom poslan na položaj Zrnac dok su pripadnici Cetine i TO Laktaca bili upućeni na položaj na samoj brani Peruča.

Sva njegova daljnja aktivnost, kako tvrdi, svodila se na puko stražarenje na položaju Zrnac u vremenu od prosinca 1991. do konca svibnja 1992. Na tom položaju njegova jedinica se izmjenjivala sa drugom smjenom, također iz mjesta Otišić, na čelu sa Filipom Zagorcem time da su 15 dana bili na položaju a zatim toliko vremena na slobodnim danima.

Za to vrijeme od 12. mjeseca 1991. do 30. 05. 1992. bilo je topničkog djelovanja po hrvatskim mjestima Bitelić, Hrvace, Sinj, ali optuženik tvrdi da njegova jedinica u tome nije imala učešća jer u svom sastavu nije niti imala topništvo. Te napade izvodilo je topništvo pod zapovjedništvom vojnog zapovjednika Medić Momčila, zatim zapovjednika Zebenice i kapetana Nenada Brkića. Optuženik otvoreno kaže da je u spomenutom vremenskom razdoblju topništvo znalo djelovati po Biteliću i Sinju bez ikakvog razloga ili povoda.

Nakon 30. svibnja 1992. a u povodu potpisivanja "Vens Ovenovog plana" i obveze povlačenja JNA sa teritorija Republike Hrvatske te dolaska snaga UNPROFOR-a, koje su trebale preuzeti kontrolu nad ovim područjem uslijedilo je formiranje pograničnih jedinica milicije tzv. PJM na srpskoj strani. Smisao osnivanja PJM bila je namjera da se prikrije nastavak ranijeg plana i djelovanja bivše JNA i pripadnika martićeve milicije a kroz jednu drugu vanjsku formu prema domaćoj i međunarodnoj javnosti. Glavni osnivač pogranične jedinice milicije bio je sam Milan Martić, odnosno Borislav Đukić na nivou cijele krajine. Optuženi Despinić kaže da su na nivou Vrličkog dijela zapovjednici PJM bili Milan Korica, Medić Momčilo i Krečak Mirko. Za pojedina mjesta takodjer su imenovani zapovjednici PJM pa je tako za mjesto Otišić zapovjednik PJM bio Petar Ararabašić zv. "Šule". Inače pripadništvo u PJM bilo je na dobrovoljnoj osnovi.

Optuženik tvrdi kako nije pristupio redovima PJM već je sa 1. 06. 1992. skinuo službenu odoru i vratio se u svoje mjesto Otišić, svojoj obitelji. Nakon toga tražio je posao te se i zaposlio u Vrlici, gdje je odradio nastavnu godinu 1992/1993 kao nastavnik povijesti i zemljopisa, time da je određenu satnicu obavljao i u područnoj školi u Cetini.

Za ovaj vremenski period kada su bile oformljene jedinice PJM optuženi Despinić navodi da je bio posebno obilježen pojavama pljačkanja imovine iz hrvatskih kuća u čemu su prednjačili i isticali se Arambašić Petar, Ararabašić Mitar, Prtljaga Đuro, Krivošić Jovo, Arambašić Rade, Arambašić Dragan i drugi. Ova dvojica posljednjih svojim kamionima odnosili su ukradene i opljačkane stvari sa područja Potravlja, Satrića i Maljkova na temelju potvrda koje im je za odlazak u Srbiju izdavao upravo Milan Arambašić zv. "Hari", time da su u Srbiji otvorili i trgovinsku radnju gdje su te ukradene stvari prodavali.

Što se tiče pljačkanja i paljenja na drugoj strani jezera, na predjelu Zasioka, tamo je djelovala jedinica TO Cetina, pa optuženik vjeruje da je ta jedinica i vršila određena paljenja, odnosno pljačkanja. Među pripadnicima TO Cetina bili su inače Vranješ Zdravko, Milan - Mile Četnik zv. "Prčko", te Stevan Četnik. Na toj lijevoj strani posebno su brli arogantni i isticali se Svetozar Bogovac i njegova tri sina Slobodan, Milan i Branko. Oni su inače takodjer bili sudionici zbivanja na području Dabra vezano za onu akciju čišćenja, pa se optuženi Despinić konkretno sjeća kako je Svetozar Bogovac sa svojim sinovima između ostalog maltretirao jednog civila, te se i sam hvalio da je često dolazio u Dabar gdje je maltretirao i tukao stanovnike hrvatske nacioanlnosti. Uopće Bogovac i njegovi sinovi, kako kaže optuženi Despinić, bili su dosta arogantni, zalazili su u pojedine kuće na području Dabra odakle su krali kućanske aparate, razne strojeve i druge vrijedne predmete, a te stvari bi zatim u besćenje prodavali za alkohol.

Kad je u pitanju pljačkanje hrvatskih kuća na predjelu Dabra i

Vučipolja, pojedini mještani iz samog Dabra i susjednih sela znali su ukazivati onima koji su došli sa strane, koje su to hrvatske kuće pa bi ih onda ovi palili.

Među najvećim pljačkašima, optuženi Despinić spominje Dušana Stojsavljevića iz Otišića koji je nadasve krao pa je tako imao dvije "rabe", dva bagera, nekoliko agregata za struju velike snage pa čak i neka vozila UNPROFOR-a. Što više imao je i nekoliko minobacača pokraj svoje kuće sa kojima je, bez ičije komande ili ovlaštenja, pucao okolo po hrvatskim mjestima. U vremenu primirja znao je otvarati vatru i provocirati mnoge sukobe. Sa njim nije ni njegovo zapovjedništvo moglo izaći nakraj.

U ovom vremenskom periodu od lipnja 1992. do rujna 1993. optuženik tvrdi kako nije bio ni na kakvoj funkciji niti je aktivno djelovao kao pripadnik bilo kojih postrojbi već je živio kao civil. Poznato mu je međutim da se pričalo kako se sprema miniranje brane HE Peruča, pa je imao prilike još u lo. 11. pa i u 12. mjesecu 1992., dok je radio u školi u Vrlici, vidjeti kako kamioni pripadnika PJM dolaze u "objekat tvornice "Dalmatinka", koji objekat se inače nalazi uz samu školu. Budući da je viđao kamione koji su najprije dolazili u tvornicu "Dalmatinka" a zatim dalje odatle odlazili prema Peruči, pretpostavljao je da su pripadnici PJM u objekat tvornice "Dalmatinka" istovarivali eksploziv koji su zatim dalje prenosili na branu Peruča. Čak je i od učenika škole koji su ulazili u "Dalmatinku" čuo da su vidjeli neki eksploziv. Pogotovo nakon razgovora sa nekim od pripadnika pogranične jedinice milicije mogao je zaključiti da se doista eksploziv prenosi iz "Dalmatinke" na samu branu.

U vrijeme miniranja brane on nije bio u blizini mjesta događaja već se nalazio u Petrinji na nekom seminaru koji je bio organiziran za nastavnike povijesti i zemljopisa. Čuo je međutim o miniranju brane i o namjeri njenog rušenja neposredno od Krečak Mirka, zatim jednog zapovjednika PJM kao i drugih osoba koje su posredno ili neposredno bili učesnici samog događaja. Utoliko mu je poznato da je uoči miniranja brane HE Peruča zapovjednik PJM Borislav Đukić održao prigodni govor naglasivši da ako hrvatske snage krenu u napad da će oni jednostavno dignuti branu u zrak. U akciji je bio angažiran veliki broj ljudi među kojima su bili pripadnici PJM pa i neke jedinice Ličana. Prema informacijama koje je dobio od Krečak Mirka, zapovjednik Đukić sobom je doveo i jednu osobu u civilu za koju se govorilo da je inženjer, stručnjak za miniranje a koji bi došao čak iz Srbije.

Optuženiku je poznato da je manja količina eksploziva bila dovezena i unesena u branu još 1991. Rušenje brane HE Peruča upravo su agitirali Dušan Stojsavljević i Milan Bogovac sin Mitra pa su oni i preko svojih privatnih veza u Kninu i Gračacu te Sv. Roku dovezli jednu manju količinu trinitrotoluol eksploziva.

Nakon što je brana HE Peruče minirana i eksploziv aktiviran 27/28.01. 1993. Milan Bogovac se okolo hvalio kako je sudjelovao u rušenju brane, ali je istovremeno bio nezadovoljan učinkom jer su on i Dušan Stojsavljević kao glavni zagovarači rušenja brane željeli potpunu katastrofu uz totalno rušenje brane i sve posljedice očekivane

katakлизме па су ради тога њих двојица ишли у Книн и напали команду што брана није потпуно срушена пријетећи да ће се обрачунати са оним инжињером који је доведен из Београда. Богovac је говорио да би он то много боље био извео од инжињера који је у ту сврху послан.

Слиједом даљњих догађања оптуженик наводи да је у велијачи 1993. дошло до оснивања "војске републике српске крајине", па је тако у ружну мјесецу 1993. био поновно мобилизиран као припадник војске "rsk". Са својом јединицом био је послан на Свилажу, на коту зв. "Конјска глава". Ту коту су држали опет у смјенama измјенјујући се на положају сваких 15 дана Ништа значајније није се тада догађало. Услиједио је загребачки споразум након чега су снаге UNPROFOR-a, кенијског батаљуна дошли на Конјску главу док се његова јединица са тридесетак припадника тада вратила у село.

Поновно је био активираи у свибњу мјесецу 1994. када је послан на дужност у Лактац, гдје је остао све до "Олује" 4. 08. 1995. године. У том вremensком раздобљу између њих и хрватских снага био је UNPROFOR односно баš Кенијски батаљун, тако да се ништа значајније није догађало, осим што је борбених дјеловања било на Динари.

Према томе, хрватска војно редарствена акција "Олуја" затекла га је на положају у Лактацу с којег положаја је 4.08. 1995. побјегао те се одлучио предати заједно са групом других припадника међу којима су били оптужени Марчећић, Пеовић, Винчић, и Ковачић.

Оптуженик посебно иштиче како је чуо посланицу предсједника Туђмана који је позивао све особе које нису окрвариле руке да се предају хрватским снагама, па како се осјећао правим и недужним приступио је хрватској страни са бијелом заставом баš као и његови другови.

У сваком случају оптужени кроз своју одбрану наглашава да у оквиру задатака које је добивао није било и таквих налога који би се противили правилима међународног ратног права, да од њега нико то није тражио а особно сматра да је сваки човек у могућности да по својој савјести одлучи о томе да ли ће извршити или неће извршити неки задатак.

Такођер се брани да је у свакој прилици помагао заосталом цивилном становништву на окупираним подручјима па је тако помагао и припадницима хрватске националности, међу којима именује Мандарић Катун, Јакелић Бојун, Кујундзић Марију и друге предлажући да се на те околности те особе и саслушају.

- 44 -

Износећи своју одбрану оптужени Желјко Драгић изјављује да је на дан 17.08. 1990. био на купанју са својим пријатељима и да је у поподневним сатима враћајући се кући наишао на прве барикаде које су се појавиле на цести тиме да је на једној коловозној траци био испријечен трактор његовог суда Јовице Драгића, док је на другој траци било попријечено неко дрво. По доласку кући од других мјештана, међу којима је био и Срећко Драгић сазнао је да је Милан Бабић прогласио ратно стање. С тим у свези био је позван да узме оруђе уз

obrazloženje da se na predjelu Maovica navodno očekuje napad hrvatske vojske. Zbog toga je uzeo lovačku pušku od svog oca pa je otišao u šumu poviše svog sela gdje je ostao do sutradan. Tada je vidio da su se barikade pomjerile prema selu, bliže domu u Civljanima. Optuženik se brani da nikada nije bio na barikadama već da je jedino sudjelovao u držanju seoskih straža, kao što su to i drugi mještani činili. Zadatak na stražarenju je bio obilazak sela i uzbunjivanje stanovništva za slučaj da se nešto dogodi.

Krajem kolovoza 1991. uslijedila je mobilizacija od strane bivše JNA pa je tako došao pod zapovjedništvo potporučnika Blagoja Ostoja koji je sa jednim transporterom bio stacioniran poviše njegovog sela u mjestu Dragići. Pošto se 25. ili 26. 08. 1991. JNA povukla iz njegovog sela u Civljane, on je ipak ostao u Dragićima kod svoje majke koja je bila bolesna i koju je trebalo paziti. Prisjeća se da je tada počeo i napad granatiranja na sela Totiće i Lelase, te se čula paljba minobacačima od doma. Minobacači su djelovali sa predjela Brzice u donjim Civljanima, dok su tenkovi djelovali sa Jojića glavice i Arnauta glave. Konačno oko ranijih popodnevnih sati sve je bilo mirno, da bi kasnije popodne hrvatska policija izvršila napad na njegovo selo. Optuženik tvrdi da je u takvoj situaciji narod počeo bježati ka vojsci a da su se i oni koji su imali oružje počeli povlačiti. Tako se i on bio povukao prema školi, k domu, a potom u donje Civljane. Imao je namjeru krenuti prema Dinari, a za slučaj potrebe i prema Bosni. Zatim je 27. ili 28. 08. uslijedila nova akcija JNA iz pravca Polače prema Civljanima i Kijevu odnosno prema Vrlici uz djelovanje tenkova i haubica.

Iz tog vremenskog perioda sjeća se da su stradali mještani Đoko i Cvita Mačević, te tvrdi da mu je poznato kako su ovi ubijeni vatrenim oružjem odnosno djelovanjem hrvatskih snaga, a ne od granatiranja poduzetog od JNA. Isto tako iz ovog vremenskog perioda poznato mu je da je u zaseoku Lelasi od granatiranja smrtno stradao mještanin Ivica Lelas. Nakon sahrane poginulih neko vrijeme zadržao se u Civljanima, time da je 16. 09. 1991. zbog nedostatka ljudstva, dobio nalog od kapetana Rajka Radulovića da ide na jedan od tenkova, kao komandir tenka. Inače bio je tenkist u vojsci, pa je u povodu toga i dobio ovaj konkretni zadatak. Tenk je bio T-55 i raspolagao je sa oko 40 granata ili više. Imao je uređaj PKT od 12 mm koji je bio neispravan, a u kupoli tenka bio je ugrađen mitraljez za borbu protiv pješadije.

- 45 -

Dolaskom na predio Otišića saznao je kako je akcija napada s desne strane jezera Peruča već započela tako da se čula artiljerija i djelovanje haubica. U toj akciji sudjelovala su četiri tenka i četiri do pet transportera.

Paralelno sa ovom akcijom koja je išla s desne strane jezera Peruča, odvijala se i akcija sa lijeve strane koja je međutim bila u vremenskom zaostatku, od dan ili dva u odnosu na ovu s desne strane.

Akciju s lijeve strane jezera Peruča u početku je vodio poručnik Stankov, a kasnije je ovaj zadatak preuzeo i nastavio potporučnik Acev, koji je bio komandir

tenka, dok je Stankov prešao na desnu stranu.

Prisjećajući se akcije na Maljkovo optuženik kaže da je kasnije imao prilike čuti kako "su tamo bila zarobljena dva hrvatska vojnika koje je ubio Rajko Radulović, te Milan Arambašić zv. "Hari". Istom prigodom čuo je kako su tada poginula i dva vojnika JNA.

Iznoseći svoju obranu optuženik je također izjavio kako je u svojstvu komandira tenka istim djelovao po izravnom naređenju Rajka Radulovića time da je u pravcu Svilaje nasumce ispalio dvije granate.

Kada su došli u Potravlje bilo mu je opet naredjeno da puca prema kućama pa je tada također ispalio jednu granatu ali ta granata nije pogodila nikoga od civila, već je pala nekih 50 do 60 metara ispred jedne kuće.

Poslije Potravlja krenuli su prema Perući a tada se njegov tenk već počeo ozbiljnije kvariti premda je i prethodno pokazivao kvar na instalacijama. Upravo zbog kvara morao se zaustaviti. To je bilo jedno mjesto blizu samog kraja jezera odakle se jezero praktično više ne može ni vidjeti.

Optuženik se sjeća kako je tada došlo do zarobljavanja pet ili šest hrvatskih vojnika ili policajaca. Pouzdano zna da ih je zarobio Petar Arambašić zv. "Šule" budući da je to i vidio. Na licu mjesta bilo je više okupljenih osoba, a među njima sjeća se Đure Vujasina kojega je od ranije poznao. Osim ovoga poznao je i Petra Arambašića jer je sestra istog bila udata za njegovog komšiju. Kako mu je onaj tenk bio u kvaru on je sišao s tenka i došao do Petra Arambašića od kojega je tražio da mu dade jednu pušku, pa mu je ovaj i dao jedan "kalašnjikov" koji je prethodno oduzeo od jednog zarobljenika. Sa tom puškom vratio se natrag do svog tenka. Optuženik se pri tome brani da nije imao ništa sa zarobljavanjem hrvatskih vojnika ili policajaca a niti sa ubijanjem dvojice hrvatskih pripadnika u smislu optužbe koja ga za to tereti.

- 46 -

Nakon što se već bilo smračilo na lice mjesta došli su i majstori koji su bili pozvani radi kvara na tenku pa je tenk popravljen i ponovno osposobljen, tako da je nastavljena akcija dalje prema Perući. Pošto su došli na udaljenost od oko 700 metara zračne linije od brane Peruča tu su se zaustavili. Sutradan nakon svanuća došao je kapetan Radulović Rajko i naredio da se tenkovima puca u pravcu brane jer da će se poslije toga ići u prelazak preko brane. Optuženik u vezi sa ovim govori kako je u tom času bio ispred tenka a da je po nalogu Radulovića izvršeno ispaljivanje dviju granata iz tog njegovog tenka u pravcu brane. U istom smjeru djelovao je još jedan tenk. Jedan projektil pogodio je toranj na samoj brani, ali on nije siguran je li to bio projektil ispaljen iz njegovog tenka ili iz onog drugoga. Nakon toga pojedinci iz TO Otišića prešli su branu pa je tom prigodom bio ranjen neki Stanojević iz TO Otišića kada je od svojih bio pogodjen i ostao bez noge. Pošto su tu noć prenočili poviše borića njegov tenk je ponovno počeo pokazivati kvar, time da su se palile instalacije. Došlo je i do požara tako da tenk više nije bio sposoban

za daljnje napredovanje. Tu je proveo daljnjih dan ili dva. Poslije toga nije išao ni u kakve akcije. Bio je samo rezervista. Uz pomoć liječnika te pomoć svoje sestre koja je bila zaposlena kao medicinska sestra u bolnici u Kninu uspio je ishoditi uputnicu za bolničko liječenje pa je pod odredjenom dijagnozom ležao u bolnici tjedan dana. Nakon toga vukao je bolovanje koliko je to bilo moguće da bi potom, opet preko nekih veza kao rezervista dobio posao u remontnom zavodu u Strmici gdje je boravio od 16. 10. 1991. pa do svibnja 1992.godine. Tada je naime bivša JNA napustila područje "rsk" i otišla u pravcu Bosne, tako da se on demobilizirao.

Ponovno je mobiliziran 22. siječnja 1993. Bilo je to u vrijeme kada je hrvatska vojska vratila Maslenicu i Peruču pa su srpske snage poduzele potpunu mobilizaciju ljudstva obuhvativši čak i osobe u dobi preko 60 godina života. Tada je bio poslan na položaj na Maovice. Na tom položaju ostao je do 06. mjeseca 1993.godine, time da za cijelo vrijeme nije bilo nikakvih borbenih djelovanja. Optuženik se posebno sjeća "tih vremena kada je život stanovnika bio vrlo težak i kada im je svaka pomoć bila dobro došla pa u tom smislu ističe kako je i on pomagao zaostalom civilnom stanovništvu pa tako primjerice Biuk Ani, nekoj babi Boji te supruzi pk. Lelas Joze. Tim stanovnicima hrvatske nacionalnosti znao je donositi hranu i lijekove te ih štiti od pojedinaca koji su ih dolazili pljačkati

Nakon opisanog razdoblja u lipnju mjesecu Karinovi specijalci zauzimaju Svilaju. Radi se o specijalnim jedinicama milicije komandira Dragana Karina kojih pripadnika je bilo stotinjak. Karinovi specijalci učvrstili su svoje položaje ispod kojih su postavili minska polja.

- 47 -

U periodu boravka na Svilaji bilo je ponekih "čarki", pa se ponekad čulo pucanje minobacača ili granatiranje, ali nije bilo ljudskih žrtava. Na Svilaji je ostao sve do hrvatske vojno redarstvene akcije "Oluja", time da je od siječnja 1994. boravio na rezervnom položaju na tzv. "čokinoj kuli" gdje ga je i zatekla "Oluja". Naime, na dan 5.08. 1995. hrvatske snage artiljerijom su tukle prema srpskim položajima, time da se u večernjim satima sve smirilo, pa se sa pripadnicima svoje jedinice spustio u Maovice. U dilemi kojim putem dalje ići on je sa svojom skupinom krenuo u pravcu Knina. Sobom su ponjeli i radioaparata pa su čuli vijest da je Knin pao. Čuli su i proglas hrvatskog predsjednika Tuđmana da se predaju hrvatskoj vojsci svi oni koji nisu okrvarili ruke. Pod takvim je okolnostima odlučio predati se. Došavši u mjesto Orlić-Maljkovac gdje je bilo dosta naroda bili su ponudjeni hranom, ali nikome od njih nije bilo do jela a niti do bilo čega drugoga. Niti njemu a niti njegovim drugovima nije bilo drago da je Knin pao. Krenuli su cestom sa istaknutom bijelom zastavom time da su blizu mjesta Kovačić naišli na hrvatsku vojsku gdje su se i predali.

Posebno upitan na okolnosti prisvajanja tuđe imovine za sebe, optuženik je izjavio da nikome ništa nije oteo, ali da je neke stvari dobio na poklon ili pak na čuvanje od raznih osoba. Tako je primjerice neke stvari dobio od Miljenka Škalic, Ane

Biuk, Jozе Lelasa i Ivana Turudića.

Govoreći о себи Željko Dragić је kazao da је јединac u roditelja nakon što mu је brat poginuo u prometnoj nesreći 1979. godine. Majka mu је Hrvatica, a otac Srbin. Baš zbog toga što је dijete iz miješanog braka nije uživao povjerenje srpskih ekstremista, osobito pri činjenici što se znalo da mu је djed po majci Jure Vujević bio ustaški časnik u vojsci nekadašnje NDH. Od svojih pretpostavljenih bio је sumnjičen da surađuje sa ustašama te su cijeloj njegovoj obitelji prigovarali da pomažu Hrvatima koji su još ostali u svojim mjestima.

Dok је boravio kod kuće, premda se živilo bijedno pomagao је koliko је bilo u njegovoj moći na način da bi mještanima donosio hranu i piće. Tako је pomagao i Ljulj Iliji, Škalic Filipu, Peri Baturini, bračnom paru Blažević, te drugima.

Posebno se optuženik usprotivio optužbi u dijelu gdje ga se tereti da bi kao zapovjednik tenka gađao crkvu u Satriću, pa је ustvrdio da је vjernik i da mu savjest ne bi nikada dopustila da gađa neki crkveni objekat.

Takodjer је istakao da se osjeća krivim јedino utoliko što је bio vojnik, ali ne na dobrovoljnoj osnovi nego mobilizirani dodavši da rat nikome ništa dobra ne donosi nego da u ratu postoje samo žrtve rata. Naime i njegova је obitelj razbijena. Roditelji mu danas žive u Beogradu kao podstanari, a on koji se uspio tek vjeriti još nije ni vidio svoje dijete koje se u međuvremenu rodilo.

- 48 -

Optuženi Jovan Bilić iznoseći svoju obranu izjavio је kako је u listopadu 1990. Još uvijek radio u Živogošću u hotelskom turističkom poduzeću kao sezonski radnik, u svojstvu konobara. Po dovršenju tog sezonskog posla vratio se kući u Civljane. Tada se već počelo sa postavljanjem barikada ali on u tome nije učestvovao, već је otišao u Beč kod brata i strica gdje se zadržao četiri mjeseca. Po povratku u Civljane uključio se u јединice teritorijalne obrane svog mjesta time da је bio na zadatku čuvanja straža po selu. Već tada је došlo i do nekih sukoba, te se pucalo po Civljanima.

Kao pripadnik TO Civljane bio је zadužen puškom M-48. Naoružavanje је inače za srpsko stanovništvo u Civljanima, Cetini i Otišiću, došlo iz Jugoslavije u јednoj velikoj cisterni. Dovezeno је uglavnom automatsko oružje, pa је tako on dobio puškomitraljez.

Prigodom pucanja po Civljanima stradali su civili Đoko i Cvita Mačević u zaseoku Mačevići, te Ive Lelas koji је poginuo od granate u zaseoku Lelasi.

Optuženik је kazao da se nakon ovih događaja zatekao u Kninu gdje је preko radio Knina čuo proglas kojim se pozivalo sve vojno sposobne muškarce da se jave kapetanu Raduloviću, pa se povodom tog proglasa tako i on javio imenovanom kapetanu. Tada је bio angažiran na pozadinski zadatak, na osiguranju minobacača.

Optuženik priznaje da su na Otišiću djelovali minobacači uz tvrdnju da je i suprotna strana vojno djelovala.

Upitan na okolnosti napada na mjesto Vrliku optuženi Jovan Bilić je kazao da povod tom događaju nezna, da je tada bio kod svoje kuće, ali da mu je poznato da je taj napad izvršila motorizirana brigada Rajka Radulovića, aktivni i rezervni sastav JNA.

Govoreći o boravku na području Maljkova, Potravlja i Satrića, optuženi je kazao da je tu boravio 22 dana te da se ne može izjasniti koliko je mina ispaljeno za cijelo to vrijeme.

Nakon što mu je predočeno da je prigodom saslušanja u istrazi kazao da je za tih 22 dana koliko je bio u minobacačkoj bateriji svakodnevno ispaljeno po oko 100 mina u pravcu Maljkova, Satrića, Potravlja, Zelova, Hrvaca, Bajagića i Rumina optuženi je kazao da je u istrazi samo ponovio ono što je prethodno kazao na policiji, a sve iz straha da ga ne bi tukli kao što su to djelatnici policije činili.

Optuženik se međutim sjeća da je na području Maljkova došlo do ubojstva dvojice pripadnika hrvatske vojske, budući da je vidio dva gola lesa pokraj puta s desne strane. Pričalo se da je tu dvojicu ubio Arambašić zv. "Hari".

- 49 -

Isto tako se sjeća da se nalazio na području Satrića i da je bio na transporteru kada su zarobljeni hrvatski pripadnici Škarpa i Čović. Škarpa je bio sav prebijen i satraven, dok na Čoviću nije vidio ništa. Čović je bio mlad, jak čovjek. On je Čoviću tom prigodom dao jednu cigaretu. Tu dvojicu zarobljenika vozio je do Vrlike gdje ih je preuzela vojna policija. Poslije toga je čuo da je bilo još zarobljenih hrvatskih vojnika na Satriću i da su ubijeni. Za Škarpu je čuo da ga je tukao kapetan Rajko Radulović.

U kasnijem tijeku rasprave optuženik je ispravio svoje navode pa je izjavio da su dvojica zarobljenih hrvatskih vojnika bili Protić i Čović a ne ranije spomenuti Škarpa.

Takodjer je izjavio da je na osiguranju minobacača bio i na položaju Zrnac gdje je uostalom držao i straže, pa kada je jednom takvom prigodom na kiši pokisao dogovorio se sa izvjesnim Bilić Milanom da napuste položaj i da se vrate svojoj kući, bez obzira na moguće posljedice. Tako su i postupili. Optuženik kaže da je kod kuće bio mjesec ili dva i da ga srećom nitko nije tražio. Nakon toga uslijedila je opća mobilizacija čitavog ljudstva na cijelom teritoriju "Krajine". Tvrdi da je u namjeri kako bi ovu obavezu izbjegao otišao u Vrliku gdje se dobrovoljno prijavio u miliciju smatrajući da je od dva zla izabrao manje. To je bila milicija SAO "Krajine", ali su je neki zvali i "martićeva milicija".

Kao pripadnik milicije bio je rasporedjen na raznim punktovima u Vrlici i okolnim mjestima. Iz tog vremena sjeća se da su se dogodila dva ubojstva na

Maovicama, zatim jedno u Ježeviću, te jedno u Otišiću.

Na Maovicama bila je ubijena jedna žena Hrvatica, a za ubojstvo je optužen Božo Cvitkovic, koji je za taj čin bio i sudjen, a ubrzo nakon toga i pušten.

Drugo ubojstvo izvršio je nepoznato počinitelj, a žrtva je bila jedna starica, takodjer Hrvatica, koja je bila ubijena s ledja.

U Ježeviću je bio ubijen jedna muškarac nekim oštrim predmetom, pa je sutradan po događaju on prisustvovao sahrani tog čovjeka.

U Otišiću bila je zaklana jedna žena srpske nacionalnosti.

Što se krađa i pljački imovine tiče, optuženi Jovan Bilić navodi kako su se u tome osobno isticali Mitar Arambašić, Arambašić zv. "Šule", Zoran Knez, te neki Momčilo Preočanin. Oni su ukradene stvari znali odnositi kamionom Mitra Arambašića te ih dalje prodavati. Za Zorana Kneza iz Kosora posebno je dodao kako je više puta bio privodjen u milicijsku stanicu radi krađa i paljevina kuća, ali bi opet nakon toga bio pušten i vraćen na slobodu.

- 50 -

Često se naime događalo da je u povodu privodjenja pojedinaca uslijedio pritisak naroda na policiju pa bi im se prigovaralo zbog čega se privodjenja uopće vrše, nakon čega bi te osobe bile puštene. Iz istog razloga mnoge osobe nisu se niti privodile.

Govoreći o pojedincima optuženi Jovan Bilić je između ostalog naveo kako je čuo da je na području Dabra izvjesni Dragan Vinčić postavljao mine iznenadjenja od kojih su civili ginuli.

Isto tako je čuo kako je neki Katić zv. "Brzi" postavljao mine na predjelu Bravčeva doca gdje bi nekoliko civila stradalo. Isto tako čuo je da je izvjesni Nenad Stojanac uzeo novac od nekih civila na ime usluge što će ih prebaciti na slobodni hrvatski teritorij, da bi nakon toga ti civili stradali u minskom polju.

Za optuženog Petra Krunića kazao je da mu je poznato da je najprije bio policajac, da je kasnije postao i komandir policijske stanice u Vrlici, a potom je išao u specijalnu policiju u Knin.

Za optuženog Dušana Stojavljevića naveo je da ga je površno poznavao i da je ovaj u Otišiću bio uglavnom na minobacačima.

Za Milana Milu Bogovca kazao je da mu je jedino poznato da je U Vrlici bio angažiran u inženjeriji.

Za Milana Šorgića izjasnio se da je bio običan policajac, a kasnije, kada je

osnovana specijalna policija, bio je zamjenik zapovjednika specijalne policije Petra Krunića.

Za Milenka Ustića kazao je da je uređovao kao policajac u Vrlici te da je kasnije i on prešao u specijalnu policiju kod Krunića.

Nadalje za Milana Arambašića zv. "Hari" naveo je da mu je poznato kako je oskrnavio crkvu Sv. Petra i Pavla u Vrlici, gdje je hodao crkvom odjevajući svećeničke hale te zvonio. Ova crkva je potpuno devastirana. Iz nje su pokradene sve umjetnine, ali optuženiku nije poznato tko je to učinio.

Za optuženog Slobodana Despinića, Jovan Bilić se izjasnio da mu je poznat još iz Vrlike kao nastavnik odnosno profesor, da je intelektualac, i da mu nije poznato što bi ovaj činio u smislu borbenih akcija koje su se odvijale s desne strane brane Peruča.

Konačno za Željka Dragića je naveo da je dobar i da je pomagao zaostalim Hrvatima u Maovicama, te da je vrlo malo sudjelovao u borbenim akcijama.

- 51 -

Posebno upitan o djelovanju i pripadnicima TO Cetina optuženi Jovan Bilić je naveo da je zapovjednik TO Cetina bio Stevan Četnik te da su pripadnici TO Cetina i TO Civiljani sačinjavali vrličku grupu koja je izvršila napad na područje Ježevića i Vinalića, kada je zisovima pogodjena i mjesna crkva. Utoliko da je Stevan Četnik sudjelovao i u onom napadu na Garjak, odnosno okolna mjesta.

Za vrijeme dok je uređovao u policiji, sudjelovao je u akciji na brani Peruča, noć prije njenog miniranja. Na temelju plana Bojislava Đukića i Mile Martića te na osnovi naredbe njegovog neposrednog pretpostavljenog Sime Gajice išao je sa drugim pripadnicima milicije autobusom na branu Peruča sa zadatkom blokiranja pripadnika kenijskog bataljuna UNPROFOR-a, koji su u to vrijeme držali punkt na Peruči. Međutim dolaskom na mjesto gdje se nalazio kamp UNPROFOR-a, nije bilo potrebe za nikakvom posebnom intervencijom jer su ih Kenijci spremno dočekali kao da su već bili upućeni u to što se treba dogoditi, pa su ih prijateljski primili te počastili.

Optuženi takodjer navodi da je te noći došlo do zarobljavanja jednog pripadnika hrvatske vojske dok je drugi istom prigodom bio ubijen. Na mjesto događaja potom su došla dvojica ljudi iz bezbjednosti, pa je dobio naredbu da zarobljenog hrvatskog vojnika privede na komandno mjesto kod Borislava Đukića. On je ovaj zadatak izvršio time da je zarobljenog hrvatskog vojnika Ivana Buljana zatekao u baraci na brani Peruča. Nad njim je bio neki Đoko Škarica držeći nož u ruci. Kada je ovome rekao da je došao po zadatku da preuzme Buljana, Đoko Škarica se uklonio, nakon čega je on pomogao Buljanu sići niz stepenice do automobila kojim je odvezen na zapovjedno mjesto Borislava Đukića. Optuženik tvrdi da zarobljenog hrvatskog vojnika ni na koji način nije povrijedio a pogotovo da sa njim nije postupao na način kako mu se to točkom 3. optužnice stavlja na teret. Izjasnio se da je kod Borislava Đukića prigodom ispitivanja Ivana Buljana u istoj prostoriji bio i neki Đuro Kovač koji je imao jedan

lanac pa ga je stavljao Buljanu oko vrata i stezao ga. Onda je navodno Borislav Đukić reagirao i odstranio Kovača iz te prostorije. Optuženom Biliću nije poznato tko bi zarobljenog Buljana tukao, pa tako ni to je su li to bile osobe koje se navode u optužnom aktu osim njega, Petar Krunić, Mladen Šorgić i Milenko Ustić. Tvrdi da sa ovima nije bio zajedno u društvu da ih nije vidio niti u onoj baraci na Peruči, gdje je preuzeo Buljana a niti je što od drugih čuo o njima pričati na ovu temu.

Iznoseći dalje svoju obranu, Jovan Bilić je naveo da se njegova aktivnost u redovima policije okončala na način što je u Vrlici bio suspendiran. U to vrijeme on je bio simpatizer Milana Babića, a ne Milana Martića, pa je sa zidova policijske stanice u Vrlici skidao Martićeve slike, što je bio razlog da bude suspendiran.

- 52 -

Nakon toga išao je u tzv. "I laku vrličku brigadu" na Svilaju. Tamo je uglavnom davao straže i kuhao hranu. Na Svilaji nitko iz njegove grupe nije ispalio niti jedan metak.

Kada je hrvatska vojska ušla u Knin odlučio je predati se. To je bilo 08.08. 1995. Do predaje je došlo u selu Biskupija.

Pozvan da iznese svoju obranu optuženi Petar Bjelobrk usprotivio se optužnici koja ga tereti za počinjenje kaznenog djela iz članka 120. stavak 2. OKZ RH, a sve vezano za miniranje i rušenje brane HE Peruča.

Izjasnio se da je sa činom kapetana I klase bio mobiliziran u rujnu 1991. godine kada je obavljao zadatak komandira straže na objektu rezervoara kerozina u kasarni "Slavko Rodić" u Kninu.

U veljači 1992. bio je postavljen za pomoćnika komandanta za moral i vjerska pitanja 221 motorizirane brigade. Kada je u svibnju 1992. ova brigada zajednio sa ostalom vojskom krenula za Bosnu on je odlučio ostati pa je tako izašao iz JNA, nakon čega se javio u miliciju u Knin. Bilo mu je ponuđeno mjesto komandira stanice milicije u Civljanima, ali ta stanica nikada nije saživila i oformila se pa je u srpnju 1992. godine postavljen za komandira pogranične jedinice milicije u Maovicama. Ujedno je bio koordinator tih jedinica sa teritorijalnom obranom.

Zatim je 17. siječnja 1993. pozvan od "krajinske vojske" i biva raspoređen za načelnika inženjerije u sastavu "I lake vrličke brigade" sa sjedištem u Civljanima.

Početkom 1994. postavljen je za načelnika ABH zaštite.

Konačno od siječnja 1995. do akcije "Oluja" bio je na položaju pomoćnika komandanta za pozadinu.

Optuženik kaže kako ga je "Oluja" zatekla u Kninu u njegovome stanu, da je pod datim okolnostima mogao napustiti Knin budući da je ispred kuće imao svoj

osobni automobil u kojem je i bilo dovoljno benzina, ali on to nije htio učiniti jer se ni zašto nije osjećao krivim. Smatrao je da nije učinio ništa što bi bilo protivno svim onim moralnim i ljudskim vrlinama koje krasi čovjeka, te je odlučio ostati kod svoje kuće.

Prisjećajući se 27. siječnja 1993. optuženik kaže kako je zapovjednik "I lake vrličke brigade" Milan Korica tog dana imao razgovor sa pukovnikom Borislavom Đukicom nakon čega je on bio pozvan od Milana Korice koji mu je prenio Đukićev plan miniranja brane Peruča.

- 53 -

Tvrđi da se dobro sjeća tog trenutka jer se usprotivio takvome planu pa je Đukiću doslovno kazao; "Pukovniče, kakav je ovo rat, brana je objekat od općeg društvenog interesa". Na to mu je Đukić odgovorio da ne mudruje i naredio; "Inženjerac u tri sata imaš da se nacrtiš, da bude kompletna jedinica, svi ljudi na okupu, ima brana da leti u vazduh.

Optuženik dalje tvrdi kako je trebao prenijeti ovu zapovijed dalje, ali da to nije učinio već se obratio Milanu Korici kazavši mu da se ne osjeća dobro, da ima zdravstvenih problema, da osjeća napad bubrenih kamenaca i da nije sposoban sudjelovati u jednom takvom zadatku. Navodno je nakon toga otišao kući kako bi se malo smirio, a negdje poslije 14 sati došla su osobna kola po njega. Na zbornom mjestu komandir njegove inženjerijske jedinice Ratko Crnogorac postrojio je jedinicu, a u istoj prigodi Borislav Đukić je održao govor. Sa njim je bio i čovjek u civilu za kojega se govorilo da će izvršiti sve potrebno za miniranje brane ali nitko od njih nije znao tko je taj čovjek.

Govoreći o miniranju brane optuženi je kazao da on kao načelnik inženjerijske jedinice uopće nije bio ovlašten davati takva naredjenja koja se tiču miniranja. To je mogao samo vojni vrh ili vrh tzv. "rsk". Pukovnik Borislav Đukić u to vrijeme bio je zapovjednik 221 brigade u sklopu bivše JNA, a kada se vojska povukla i otišla na područje Bosne, ostala je djelovati umjesto nje tzv. milicija krajine, pa je Borislav Đukić bio komandant svih tih jedinica.

Prema tome, kao načelnik a ne kao zapovjednik, nijer ni smio ni mogao narediti miniranje brane. Sto se tiče izvođenja samih radova oko miniranja, podrazumijeva da je jasno koko načelnik inženjerije te radova ne obavlja.

Nakon izloženog plana miniranja brane Đukić je naredio da se prema brani krene u 17,30 sati. U tom smislu optuženik je i vidio jedan autobus pun ljudi koji je krenuo prema Peruči dok se on nalazio u osobnom automobilu zajedno sa zapovjednikom "I lake vrličke brigade" Milanom Koricom, te kapetanom Medić Momčilom.

Dolaskom u Potravlje morali su se na kraće vrijeme zaustaviti i skloniti u jednu kuću jer je uslijedilo granatiranje sa hrvatske strane. U međuvremenu prošla su tri

kamiona prekrivena ceradom koja su išla prema Peruči. On je upitao "što je ovo?", a Milan Korica mu je odgovorio drugim pitanjem: "kakav si ti načlnik inžinjerije kad neznaš što se nalazi u kamionima" Optuženik trvdi da je tada prvi put saznao da se u kamionima nalazi eksploziv. Nakon toga krenuli su prema Peruči, a kada su došli do mjesta gdje se upravo skreće prema samoj brani sjeća se da je vidio pripadnike kemijskog bajbaljuna koji su bili bez naoružanja. Pored Kenijaca bili su naoružani vojnici Mrsk"i pripadnici milicije.

- 54 -

U to vrijeme osjećao se već dosta loše jer je imao napad bubrežnih kamenaca. Kao kroz maglu pamti da, su oni kamioni produžili do šumice, a posije i oni su u osobnom automobilu zašli u istu šumicu. Pojavile su se i svijetleće rakete. S tim svezi optuženik kaže kako vjeruje da su hrvatske snage nešto naslutile, radi čega je uslijedilo osvjetljavanje tog dijela terena. U šumici je ostao sve do oko 3,5 sata u noći, kada je naređen povratak, pa su se istovremeno vratili oni ljudi koji su stigli autobusom kao i oni drugi koji su došli osobnim kolima. Došavši kući premoren, išao je spavati. Kada se ustao, negdje oko 12 sati te pogledao prema nebu, vidio je da se iz pravca brave Peruča podiže crni dim. Otac ga je upitao što je to, a on mu je kazao da je brana Peruča vjerovatno minirana .

Osvrćući se na čin miniranja brane Peruča optuženik kaže kako nije mogao ni zamisliti jednu tako strašnu tragediju koja bi išla uz rušenje brane, a s obzirom na sve ono stanovništvo koje živi ispod jezera. Kada bi na to pomislio obuzela bi ga tuga, tako da je najradije ovakve misli potiskivao od sebe. Inače je zaljubljenik jezera Peruča.

Odbijanje naređenja, kako kaže, nije dolazilo u obzir. Pri tome se sjeća sličnog primjera kada je Hitler naredio jednom vojniku da nekoga strijelja, te kada je ovaj odbio, onda su njega strijeljali kao i onoga kojega je ovaj odbio strijeljati.

Inače, da je bio upoznat sa odredbama Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata iz 1949. i pratećih dopunskih protokola iz 1977. a da je bez obzira na ta pravila međunarodnog prava i sam mogao ocijeniti što je u ratnim okolnostima normalno, a što spada pod ono što se ne smije. Kada bi primjerice prolazio cestom Vrlika - Civljanel i vidio one brojne spaljene kuće osjetio bi u sebi tjeskobu, jer tako nešto mogu uraditi samo bolesni umovi, a ne normalni odgovorni ljudi.

Upitan o Milanu Bogovcu i Dušanu Stojsavljeviću optuženi Petar Bjelobrk je kazao da Milana Bogovca poznaje kao jednog od pripadnika "I lake brigade", da je iz Laktaca, po zanimanju strojar i da ga je praktično upoznao kada je došao u tu brigadu. Milana Bogovca vidio je na punktu UNPROFOR-a, koji punkt se nalazio blizu brane HE Peruča.

Za Dušana Stojsavljevića kazao je da ga poznaje kao osobu koja se visoko držala, pravila kao da je nešto više od samog komandanta. Stojsavljević je posjedovao puno stvari koje je prisvojio na području Maljkova i Potravlja, pa je tako imao više građevinskih strojeva. Imao je čak i jedno vozilo UNPROFOR-a. Optuženi kaže da mu

nije poznato kakav je udio Stojsavljević imao u miniranju brane HE Peruča, ali je imao prilike čuti da se u brani već od prije nalazila jedna manja količina eksploziva od 3,5 ili možda 5 tona TNT-a, time da njemu opet nije poznato tko je taj eksploziv nabavio i odakle.

- 55 -

Nakon što je optuženiku sud predočio da je prilikom ispitivanja kod suca istražitelja na zapisnik od 12. veljače 1996. izmedju ostalog izjavio "ja sam zapovjedio Ratku Crnogorac da postroji inženjersku jedinicu i on je postrojio", optuženik je izjavio da se sigurno radi o nekoj omašci u pisanju ili nekoj drugoj greški jer da tako nije bilo, da nije zapovjedio Ratku Crnogorac da postroji inženjersku jedinicu, već da je to ovaj sam učinio. Inače, pripadnici te jedinice su se tužili kako nikada u životu nešto teže nisu radili, da je to bilo stravično, da su nosili sanduke u temelje brane i da su savladavali preko 200 stepenica što je sve skupa trajalo veoma dugo, tj. do iza tri sata poslije pola noći.

O sebi optuženik kaže da je oženjen, ima dvoje djece a njegova obitelj danas živi u Srbiji.

Izlažući svoju obranu optuženi Petar Kovačić kazao je da je bio zaposlen u Brodogradilištu "Split" kao elektrozavarivač do 21. srpnja 1991. kada je napustio posao i otišao na selo kod svojih roditelja u Dabar. Njegov otac je inače poljoprivrednik, pa je običavao preko ljeta goniti stoku na planinu u kojemu poslu mu je i on često pomagao. Tako se baš zatekao na planini kod oca kada je bivša JNA napala mjesto Kijevo i kada je protjerala hrvatsku vojsku i policiju sve do Laktaca. Tu se JNA i stacionirala dok su snage hrvatske vojske i policije bile smještene u Dabru. Tvrdi da je tada sišao s planine i bio u Dabru da se družio sa pojedinim pripadnicima hrvatske vojske koji su mu bili i u kući.

Zatim je izjavio kako je u ponedjeljak 6. rujna 1991. tzv. JNA napala s Laktaca pa je zajedno sa drugim stanovnicima išao u sklonište. Pošto je saznao da se hrvatska vojska povukla izašao je iz skloništa, pa je bio svjedok prizora koji ga je zatekao kao i reagiranja stanovnika hrvatske nacionalnosti koji su ugledali svoje kuće u plamenu. Konkretno sjeća se Hrvatice Ive Marunica koja mu je pokazivala svoju zapaljenu kuću a uvjerio se da i druge hrvatske kuće gore. Gradina je bila sva u plamenu. Po Dabru osim što su gorile hrvatske kuće bila je zapaljena i crkva u Zasioku, a i Vučipolje je gorilo. Optuženi kaže da je prizor bio za zgražavanje. Tom prigodom vidio je i mještane Gavran Milu i Gavran Dinka koji su govorili kako ih je maltretirao Sveto Bogovac na način da je od njih tražio da se izjasne za koga su oni, je li za Jugoslaviju ili ne. Tu su bili i Marunica Božo, Gavran Dušan, Krajina Danica, Krajina Marija, Krajina Šima i Gavran Ana, sve mještani hrvatske nacionalnosti koji su ostali u selu.

Već tada neki od mještana pobjegli su u planinu. Negdje u srijedu popodne vidio je Stojanac Marka i Stojanac Milana, te Nenadić Iliju. Spomenuti Marko Stojanac je u listopadu svojim automobilom išao u Knin odakle je donio četiri puške M - 48, pa je tako jednu od tih pušaka i on, optuženi, uzeo za sebe.

Zatim optuženik govori o događaju koji se zbio 27. ili 28. 10. 1991. kada je zajedno sa Milanom Stojanac i Ilijom Nenadićem bio u samome Dabru i kada je poginuo Marko Stojanac. Optuženik naime kaže da je sa Stojanac Milanom i Nenadić Ilijom tog dana nešto radio nakon čega su malo i popili. Krenuli su prema kući Ilije Nenadića koji ih je pozvao kod sebe. Sobom su ponijeli one puške koje su prethodno nabavili preko Marka Stojanca pa su iz tih pušaka krećući se putem ispalili jedan ili dva metka u zrak, onako bez veze. Kada su došli na pola puta do kuće odjednom su bili zasuti rafalima, svijetlećira raketama i zoljama. Optuženik pretpostavlja da su to učinili pripadnici hrvatske vojske. Kaže da su se njih trojica tada razbježali. On je pobjegao na planinu i tada nije još znao gdje su otišli Stojanac Milan, Nenadić Ilija i Stojanac Marko. Kada se međjutim kasnije spustio u Dabar rekli su mu da je Stojanac Marko poginuo, a da su Stojanac Milan i Nenadić Ilija pobjegli. Što više mještani su i njemu savjetovali da bježi pa je tako pobjegao u Laktac gdje je kod kuće Peovića pronašao ovu dvojicu Stojanac Milana i Nenadić Iliju, a ovi su se zaprepastili kada su vidjeli da je živ.

Dana 29. ili 30. 10. 1991. bio je u Koljanima gdje je prenoćio da bi slijedećeg jutra krenuo za Vrliku. Tu je došao u kontakt sa vojskom koja ga je odmah uključila u jedinicu TO - Vrlika. Glavni u TO Vrlika bili su Petar Maglov i kapetan Bogdan Perić, te potporučnik Mirko Krečak. Sjedište TO Vrlika bilo je u samom Zavodu za mentalno retardiranu djecu. Tu je boravio nekih tjedan dana.

U daljnjem izlaganju svoje obrane optuženi Petar Kovačić navodi da je 10. studenog 1991. u Vrliku došao Katić Milorad zv. "Miško", koji je javio komandantu Bogdanu Periću da je hrvatska vojska upala na područje Dabra i da je sve popaljeno u povodu čega je bio poslan u Laktac. Na dan 20. 11. 1991. kapetan Bogdan Perić došao je u Laktac izvijestivši ih da će biti poduzeta akcija čišćenja Gradine, gdje su primijećeni hrvatski vojnici. S tim u svezi pristigli su i neki mještani iz Otišića, Kosora, Cetine i Maovica.

Sama akcija čišćenja krenula je od kuće Peovića gdje je bilo zborna mjesto. Kapetan Bogdan Perić te Milan Četnik zv. "Prčko" tražili su da se jave osobe koje su baš iz Dabra kako bi znale reći koje su kuće u Dabru srpske, a koje hrvatske. Optuženi pri tome tvrdi kako se na ovo pitanje oglušio, ali da su se oglasili Stojanac Milan i Ilija Nenadić koji su pristali ići u Dabar. Nije mu poznato je su li ova dvojica tamo pokazivali koje su srpske a koje hrvatske kuće, ali mu je poznato da je Milan Četnik zv. "Prčko" tukao po Gradini minobacačem. Za vrijeme dok je on išao prema Gradini u jednoj grupi prepoznao je Krivošić Jovu. Nakon nekog vremena bilo je prekinuto granatiranje iz Laktaca budući da je Bogdan Perić uspostavio vezu sa Potravljem odakle je onda uslijedilo izravno granatiranje po Gradini. Poslije toga i hrvatska vojska je prestala djelovati.

Ovim se akcija i završila. Kada se spustio do ispod Gradine primijetio je i neke osobe iz Otišića koje su se spuštale prema Dabru. Ovom prigodom vidio je i Stojanac Milana, te Nenadić Iliju kao i Vranješ Žarka iz Cetine. Za njih kaže da su pokupili jednog mještanina hrvatske nacionalnosti iz Dabra, koji im je kazivao koje su hrvatske kuće, a kojega su oni nagonili da im nosi municiju. Toga su Hrvata i udarali. Baš je od Stojanac Milana čuo da je ovog Hrvata Vranješ Žare nagonio da im nosi municiju i da ga je udarao. Radi se o Hrvatu Gavran Dušanu. Optuženik se brani da on nije maltretirao Dušana Gavrana a niti druge mještane.

Nakon akcije na Gradini neko vrijeme je boravio u Laktacu gdje je sa drugim mještanima držao straže. Nakon što je 1992. rasformirana TO, oformljena je pogranična jedinica milicije i to na dobrovoljnoj osnovi. Optuženik pri tome ističe kako se nitko nije htio dobrovoljno odazvati u redove PJM, pa je mještanima iz Laktaca i Koljana uručivan poziv sa obavezom da se uključe u te jedinice na koji način je i on u istima bio sve do 1993.

Još dok je bio na Laktacu, a poslije one akcije na Gradini, isto tako protivno njegovoj voljni došli su pripadnici martićeve milicije koji su silom slali ljude na Peruču. Bilo je to oko 20. 12. 1991. Kod kuće Peovića martićevci su zatekli njega, Nenadić Iliju, Milana Stojanca kao i Petra Peovića, te su im naredili da imaju ići na branu Peruča. Nakon što su oni početno to odbili, jedan od martićevaca repetirao je svoje oružje u Petra Peovića pa nakon toga više nije bilo spora oko toga hoće li ići ili neće. Na Peruči su proveli 17 dana. Komandir čete bio im je Mirko Krečak. U tom periodu dolazili su Bogovac Mile i Stojavljević Dule "Krljin", sa kamionom marke dajc, te su tražili od Krečak Mirka da izdvoji 20-ak svojih ljudi kako bi iz tog kamiona nešto istovarili. Tako su i njega u izdvojenoj skupini doveli na desni dio brane, gdje im je bilo zapovjedbno od komandira Krečak Mirka da obave taj posao. Tako su oni iz kamiona istovarivali neke kutije, ali on nema pojma što se u tim kutijama nalazilo.

U tom vremenu dok su bili na brani Arnaut Milan i Katić Milorad išli su postavljati mine s lijeve strane jezera Peruča i to više puta. S tim u svezi pričalo se kako su tamo viđena i dva leša.

Nakon što je početkom 1993. uslijedila nova mobilizacija on je bio povučen da radi na vezi, baš kao vezista. U tom periodu nije bilo nikakvog posebnog zaduženja nego je uglavnom bio u selu. Taj period međutim pamti jer su se tada postavljale mine po Vučipolju i Dabru ispred obiteljskih kuća i na mjestima gdje bi zaprečavali putove, tako da je poginulo dosta civila kako srpske tako i hrvatske nacionalnosti. U tome su se isticali Vinčić Dragan i Mrvić Nikola. Mine su postavljali na svoju ruku. Nitko im to nije posebno naređivao.

Mine su što više postavljali i neki dobrovoljci koji su došli iz Srbije. Optuženik tvrdi kako je jedan takav dobrovoljac iz Srbije za kojega zna da su ga žvali "Žorž" početkom 1993. iz vatrenog oružja ubio njegovu susjedu Katu Kovačić. Isto tako kaže da su od mina koje

su postavljane pred njihove kuće poginuli Štroliga Jakov, Marunica Božo i Nenadić Nikola. Od jedne tenkovske mine teško je povrijeđen Šego Milan.

Vezano za stradavanje civila čuo je iz pričanja drugih kako je Nenad Stojanac navodno primio novac od Ive Žeravice i nekih žena na ime usluge kako bi ih prebacio na hrvatski teritorij, nakon čega su ovi stradali u minskom polju.

Optuženi se brani da za cijelo vrijeme rata nije nikoga ubio niti maltretirao, te da je ispalio samo onaj jedan jedini hitac iz puške onom prigodom kada je poginuo Marko Stojanac. Tada je Milah Stojanac pri sebi imao bombu pa ju je istom prigodom iskoristio.

Za Milana Stojanca kao i za Iliju Nenadića zna da su tijekom 1992. otišli u Srbiju na način da su prethodno za 200 ili 300 DEM nabavili dozvolu, Od Arambašić Milana zv. "Hari", koja dozvola je glasila samo na par dana ali se nakon odlaska više nikada nisu vratili natrag.

Govoreći o svojoj obitelji optuženik je kazao da mu je otac u međuvremenu umro, dok mu je majka 1993. iz Dabra izbjegla u Split gdje mu živi i brat.

Optuženi Rade Marčetić iznoseći svoju obranu izjavio je da je u vremenu od 1974 do 1989. radio u Splitu u poduzeću "Tehnogradnja", da bi nakon što je firma propala bio kod kuće i bavio se poljoprivredom. Tek povremeno radio bi i nešto u građevinarstvu. Tijekom 1991. situacija je bila zategnuta. Došlo je do huškanja na nacionalnoj osnovi a sve vezano za provedene višestranačke izbore. Pripadnici bivše komunističke vlasti huškali su narod da ne bi trebalo dozvoliti da se formira hrvatska država, da se treba boriti za Jugoslaviju., pa su u tom smislu dolazili i predstavnici "JNA" među kojima primjerice neki Miće Vlasić, te neki Stamenković govoreći kako se srpska stanovništvo treba organizirati jer da im prijete zlostavljanje i šikaniranje od hrvatske države. Optuženik tvrdi kako se narod bojao svih tih priča i da je bio zaveden te da su pod takvim okolnostima stali na stranu JNA koja je obećavala da će ih zaštititi i dati im naoružanje. Tako je i on osobno išao po svoje oružje sa grupom od njih 10 - 15 drugih ljudi u Cetinu. On je tada dobio pušku M -48 ali su donjeli i drugo oružje, dvije poluautomatske puške "papovke", dva puškomitraljeza, od kojih je jedan bio M-53, zatim tzv."ruski špagini", te nekoliko automatskih strojica i tzv. "tompsona".

- 59 -

Kada se govorilo da će JNA poduzeti napad na Kijevo i Vrliku mještani su se pobojali mogućeg okršaja sa hrvatskom vojskom pa su se uglavnom povukli u planinu gdje je većina imala svoje kuće i štale. Tako se i on povukao u Bravčev dolac. Nakon što je međutim uslijedila vijest da je hrvatska vojska ušla u Civljane i Otisić te da je JNA napala Kijevo mještane je obuzeo strah pa su skupili svoju djecu i evakuirali ih preko Vješić gore i Dinare u Bosnu a odatle dalje u Vojvodinu, Srijem, te Beograd gdje većina njih ima svoje rodbine. Po povratku u Bravčev dolac imao je prilike saznati da je JNA već prošla

Vrliku i Otišić. Zatim je uslijedila mobilizacija pa je dobio zadatak da se priključi držanju seoskih straža kako im hrvatska vojska ne bi pristupila s leđa.

Potom je 10-ak dana izbivao jer je otišao u Indiju posjetiti svoju djecu. Tamo je na radio vijestima čuo kako je JNA zauzela Potravlje, Bitelić i Peruću, te kako je u borbenim akcijama stradao jedan srpski vojnik Arnaut Dragan.

Po povratku, opet je sudjelovao u čuvanju seoskih straža odnosno na Bravčev dolac.

Iz tih vremena optuženik se sjeća nekog pravoslavnog blagdana kada je bio dernek kod crkve i kada je vidio neke Cetinjane kako u traktorima gone opljačkanu robu. Vidio je i čovjeka kojega zna po nadimku "Tocija", koji je nosio jedan "mlatac" govoreći da je to uzeo sa zvona crkve Sv. Ivana.

Već nakon par dana policija mu je donjela poziv za novi zadatak pa je dobio službenu uniformu i bio prebačen na Golubić. Govorilo se o potrebi izvlačenja vojske iz kasarni, pa je tako poslan i u Zadar. Tamo je ukrcavao u kamione neku vojnu opremu i namještaj. Poslije je 15-ak dana bio bez ikakvih zaduženja da bi onda opet dobio poziv da se javi na mobilizacijsko mjesto u Civljane kod doma. Tada se govorilo o formiranju jedne jedinice "cetinskog bataljuna" da bi u 11 mjesecu 1991. pošto su već bile formirane neke čete i vodovi par dana boravio u Vrlici u Zavodu gdje je bilo sjedište policije.

Novi zadatak je uslijedio u povodu akcije čišćenja od hrvatske vojske koja je provedena na Gradini, a koja je bila organizirana pod komandom JNA. Po dolasku na Laktac optuženi kaže da nije primjetio ništa, ali se vidjelo da se iz nekih mjesta podiže dim pa je zaključio da su već paljene neke kuće. U akciji čišćenja sudjelovao je na dan 21.11. 1991. Bio je u skupini u kojoj su bili Đuro Marčetić, Milorad Marčetić, Katić Miško, Katić Željko, Bodrožić Marko, Bogovac Tode, Vinčić Radovan i drugi. Tog dana sjeća se optuženik padala je kiša a dan ranije po Gradini i Vučipolju bilo je granatiranje. Što više 20. 11. Milorad Marčetić i Miško Katić išli su u Čavčića staje. Optuženik je kasnije vidio da staje gore, pa je zaključio da su ih ovi zapalili.

- 60 -

Optuženi kaže da je išao prema zaseoku Glavurdići, ali da u zaselak nije ulazio. Nije ulazio ni u jednu kuću. Prolazio je pored jednog zida odakle je čuo pucnjavu i vidio dim koji se podizao.

Isto tako u zaseoku Brkljačići zatekao se kada je neki "Šabo" iz Cetine uzeo, šibice i zapalio jednu pojatu. Njemu se to zgadilo pa je ovome i prigovorio na takvom ponašanju. Zatim je naišao na jedno malo tele koje je bilo zavezano. Bojeći se da bi Šabo mogao zapaliti sijeno i ovo tele, odvezao je životinju i pustio je na slobodu. Optuženik se brani da u cijelom tom zbivanju nije ispalio niti jedan jedini metak. Na koncu je došao do prodavaonice u Dabru gdje je vidio pojedine pripadnike vojske. Istom prigodom vidio je i jednog čovjeka, inače doktora, koji je nosio televizor za koji

je rekao da ga je uzeo iz fratrove kuće, u Zasioku. Taj doktor je pokazivao i nešto sitnih para. U svakom slučaju nakon ove akcije sve sudionike dočekala je kuhana hrana poslije čega su bili otpušteni svojim kućama.

Po dolasku u Koljane opet je sa mještanima držao straže što je trajalo do 12. mjeseca 1991. kada je bio poslan na branu Peruča. S tim u svezi optuženik kaže kako nitko od njih nije bio voljan ići na branu Peruča ali im se nakon toga prijetilo oružjem te su silom morali ići time da su na položaju Peruča ostali nekih 10 do 15 dana. Tamo su također držali stražu. Za to vrijeme nije bilo većih okršaja niti borbi ali se optuženik sjeća da su jednu večer došli Mile Bogovac i Dule Stojsavljević "Krljin", te da je na njihov zahtjev komandir Krečak Mirko odredio skupinu ljudi koja je morala istovarati neke sanduke municije iz kamiona, pa je tako i on bio odredjen na ovaj zadatak. Radilo se o sanducima teškima oko 25 kg svaki. Unosili su ih u tunel brane HE Peruča i ostavljali odmah iza vrata. Optuženik kaže da nije znao što se u sanducima nalazilo pa je to mogao biti i eksploziv.

Po povratku sa Peruče opet je u Koljanima držao stražu a u tom vremenskom periodu čuo je da su pripadnici hrvatske vojske upali na područje Ježevića. On tvrdi da nije sudjelovao u akciji čišćenja koja bi bila provedena na području Ježevića te se brani da je jedino bio na spomenutom čuvanju straže. Za sve to vrijeme nikome nije nanio nikakvo zlo, već je pomagao koliko je to mogao. Priznaje da je tada bilo paljenja kuća, krađe stoke i poljoprivrednih strojeva, te pljačkanja imovine, ali kaže da su to pojedinci radili po svojoj vlastitoj volji i da se on tako nije ponašao. Njegova supruga je iz Ježevića. Tamo su i njezini roditelji, pa on ne samo što hrvatskom življu nije činio nikakvo zlo nego im je maksimalno pomagao zbog čega je kod svojih bio sumnjiv, pa su mu znali i prebacivati da surađuje sa ustašama.

Kada je došlo do osnivanja pograničnih jedinica milicije koje su se formirale na dobrovoljnoj osnovi, smatrao je da je to bolji izbor nego odlazak u rovove, pa je pristupio u PJM.

- 61 -

Pri tome optuženi objašnjava kako se u suštini ništa bitno nije promijenilo. Naime, formalno je prestala djelovati TO, baš kao što ni "JNA" više nije bilo, ali je ustvari sve ostalo isto i u redovima PJM, tako da su isti ljudi ostali na svojim mjestima, a samo se radi javnosti tek formalno izmijenilo ime ranijih oblika organiziranog djelovanja. Barem je on to tako shvaćao.

U daljnjim navodima svoje obrane optuženi Rade Marčetić kaže kako je opet držao straže na Tavnici, na Bravčevu docu i Opsenjaku. Tijekom 1993. situacija se u vojnom smislu počela zaoštavati, pa je osnovana "laka vrlička brigada" čiji je i on bio pripadnik. Sjeća se da su se vodile borbe za Maslenicu, da je bilo borbi i na Peruči, te da je i u to vrijeme brana HE Peruče bila minirana. On je tada bio na Opsenjaku odakle je čuo eksploziju i vidio dim koji se podizao prema nebu u povodu miniranja brane.

Vezano za branu Peruča čuo je pričati da su tamo bili zarobljeni dvojica braće

Buljan od kojih je jedan i ubijen, a sa time su se povezivali srpski vojnici Željko Nikolić i Branko Katić.

Takodjer mu je poznato da su se pojavili i neke dobrovoljci koji su došli sa strane te da je zaostalo hrvatsko stanovništvo bilo proganjano. Posebno se sjeća Petra Čorića i njegove žene te nekog "Toke" i njegove supruge. Isto tako sjeća se Kaselj Ilije. Ti ljudi su od njega tražili pomoć a njemu je bilo teško što nije bio u prilici da im tu pomoć pruži.

Neki od zaostalih stanovnika povjerali su mu svoje stvari na čuvanje . Primjerice Jozo Vučemilović je dao 15 svojih ovaca u njegovo stado jer je to bio jedini način da ih sačuva i sakrije od otimača. Osobito je pomagao ženinoj rodbini. Tako je od svoje punice Pere Plazonić imao prilike čuti kako je u Ježeviću Knez Zoran Mihajlov u društvu sa još nekim ubio mještana Vučemilović Antu ili Ivana zv. "Šešo". Isto tako je čuo da je neki "Boki" na predjelu Maovica ubio jednu ženu te da je dobrovoljac po nadimku "Žorž" ubio Katu Kovačić dok je ova čuvala svoje ovce.

Optuženik je nadalje izjavio kako se zatekao na položaju Ljut iznad Laktaca i Dabra kada je uslijedila hrvatska vojno redarstvena akcija "Oluja". Stanovništvo srpske nacionalnosti tada je uglavnom izbjeglo dok je on sa skupinom ostalih pripadnika poslušao hrvatskog predsjednika Tuđmana i odlučio se predati. Sa njim u grupi su bili Petar Kovačić, Dušan Borković, Slobodan Despinić, Miroslav Vinčić, Petar Peović i drugi, time da je baš Petar Peović nosio komad bijelog platna istaknutom na jednom drvu, u znak predaje.

Na koncu je optuženi izjavio da se i sam osjeća stradalnikom ovog rata. Kuća mu je zapaljena. Žena i djeca su mu u izbjeglištvu, time da je on u zatvoru.

- 62 -

Optuženi Miljenko Bodrožić izlažući svoju obranu, kazao je da je iz sela Koljane gdje je živio sa svojim roditeljima baveći se poljoprivredom i stočarstvom. Tako je bilo sve do početka rata negdje u srpnju 1991. kada su svi vojno sposobni muškarci dobili naoružanje pa je tako i on bio zadužen za jednu rusku pušku "špagin" sa 60 metaka. Po tu pušku osobno je išao u Cetinu.

U to vrijeme još nikakvih ekcesa nije bilo premda se hrvatska vojska nalazila u Koljanima. Kada je međutim počelo granatiranje sela iz pravca Cetine onda se svo civilno stanovništvo, iz razloga sigurnosti, povuklo u svoje staje koje su mahom imali u planini. Tako je i on učinio. Stare osobe bile su evakuirane u Bosnu i Srbiju. Nakon toga vršena je mobilizacija od strane JNA, pa je tako on dobio konkretan zadatak da drži stražu na Opsenjaku gdje je ostao sve do 16. rujna 1991 kada je došlo do otvorenog sukoba bivše JNA i hrvatskih snaga na području Dabra.

Optuženi priznaje da je kao pripadnik TO Koljane i Laktac sudjelovao u vojnoj akciji prema Biteliću, kojase odvijala s lijeve strane jezera Peruća sa vojnim planom da se njihove postrojbe spoje sa jedinicama koje su paralelno napredovale desnom

stranom jezera Peruča. Sve jedinice trebale su se sastati u Biteliću s time da su one iz Potravlja i Maljkova stigle dan ranije. Do kašnjenja jedinica koje su išle s lijeve strane došlo je iz razloga što je most na Točilu bio srušen pa motorizirane snage JNA nisu mogle proći dok nije obavljeno nasipavanje puta i popravljavanje mosta. Optuženik se prisjeća da se sa područja Dabra vidilo kako se podiže dim, ali on nije siguran je li to bilo zbog samog granatiranja ili zbog toga što je nešto bilo zapaljeno.

Po dolasku na Bitelić tu se zadržao vrlo kratko, pa se već nakon par sati zajedno sa Dušanom Borkovićem vratio svojoj kući.

Već nakon 10-ak dana što je boravio kod kuće uslijedila je mobilizacija njega i njegovog automobila, kamiona. Njegovo vozilo je bilo zaduženo za dovoz hrane i materijala u Zavod u Vrlici, time da je u kasnijim vojnim akcijama kamionom vozio vojsku. Tako je prigodom akcije na Gradini kod Dabra kamionom dovezao vojsku na područje između Laktaca i Tavnice da bi to ljudstvo nakon završetka akcije ponovno vratio u vrlički zavod.

Isto tako u akciji protjerivanja hrvatske vojske iz Jezevića prevezao je neke jedinice na područje Bravčeva doca. Ta akcija trajala je dva dana a u svrhu njenog privedenja na područje Jezevića došle su i neke jedinice iz Knina. Tim jedinicama zapovjedao je aktivni vojni starješina Bogdan Perić, isti onaj zapovjednik koji je vodio i akciju na Gradini. Po dovršenju akcije čišćenja u Ježeviću, vojsku je vratio natrag u Zavod u Vrliku, odnosno vratio se u svoje rodno mjesto.

- 63 -

Na poseban upit što je bio povod akciji čišćenja na području Jezevića i Vinalića, optuženik je izjavio da je povod toj akciji bilo ranjavanje Željka Kalinića i izvjesog Sojina iz Cetine te nekog Đukića također iz Cetine. Inače, najprije je provedena ona akcija na Gradini u studenom 1991 a nakon par dana uslijedila je i akcija čišćenja na području Jezević - Vinalić.

Iznoseći svoju obranu optuženik je dalje kazao kako je koncem prosinca 1991. bio prebačen na Peruču gdje je do tada djelovao lički bataljun koji se izmjenjivao sa jedinicama TO iz Laktaca i Koljana. Njegov je položaj bio na Paljikama gdje se nalazila vojna komanda i kuhinja pa je svojim kamionom kao jednim među drugim vozilima, vozio za Peruču i natrag. Ove poslove obavljao je do kraja 03. mjeseca 1992. kada je od svog zapovjednika dobio dopust u trajanju od 8 dana. Tim povodom otišao je u Vojvodinu gdje se zadržao sve do 02. mjeseca 1993. Kako je u tom vremenu uslijedila nova mobilizacija on ju je na ovaj način izbjegao.

Od 02. mjeseca 1993. kada se vratio u Koljane pa sve do "Oluje" 04. 08. 1995. bio je jedino angažiran na održavanju telefonskih linija na području Bravčeva doca, time da se u povodu vojno redarstvene akcije "Oluja" spustio u svoje mjesto i budući da je selo bilo prazno, da je stanovništvo bilo sasvim iselilo te da se čulo granatiranje od strane hrvatske vojske, odlučio je predati se. Sa skupinom pripadnika srpske vojske koji su odlučili isto, krenuli su sa bijelom zastavom prema Kninu da bi se u blizini

jednog tunela predali hrvatskoj vojsci.

Upitan što mu je poznato o miniranju brane HE Peruča optuženik je izjavio da nije imao nikakvog učešća niti u pripremama za miniranje a niti u aktiviranju eksploziva, ali je zato osobno čuo od Mile Bogovca kada se ovaj hvalio da zahvaljujući njemu jezera Peruča više neće biti te je zaključio da je Bogovac zajedno sa Dušanom Stojsavljevićem na branu donio i postavio određenu količinu eksploziva. Bilo mu je poznato naime da je Dušan Stojsavljević bio u inženjeriji i da je imao neke bagere te da se družio sa Bogovcem.

Isto tako je čuo kako se Nikolić Željko hvalio da je na predjelu Peruče, baš u vrijeme njenog miniranja, ubio jednog hrvatskog vojnika a da je Katić Dragan jednome od njih uzeo pušku.

Nadalje je naveo kako je isto tako čuo da je neki Božo Cvitkovac iz Maovica ubio jednu ženu ali pojedinosti o tome nisu mu poznate.

S druge strane poznao je izvjesnog "Prčko" iz Cetine i nekog "Kneza", Arnaut Zorana koji ljudi su bili alkoholičari. Posebno za Arnaut Zorana zv. "Knez" optuženik je kazao da se radi o jednom svirepom čovjeku koji je bio na transporteru, koji je pucao iz mitraljeza, te nekog ubio.

- 64 -

Što se tiče pljačkanja optuženik se očitovao kako je toga bilo na području Koljana pa mu je poznato da su neki Katići posjedovali nekoliko traktora te da je izvjesni Drago Bogovac također odnekud dovezao jedan traktor. Bilo je i ljudi dobrovolno dali svoje stvari drugima na čuvanje, pa nije siguran je li se tako često radilo o pljački.

Tako je primjerice Maša Forgić iz sela Budiše, prilikom napuštanja područja gdje je živjela, postupila jednako kao većina njihovih susjeda u sličnoj prilici, pa je svu svoju imovinu ostavila njegovoj obitelji na čuvanje. Sve stvari Maše Forlić ostale su sačuvane kod njegove kuće. Nadalje jedna žena prezimenom Plazonić iz Vinalića prepustila je njemu na čuvanje jedan kombajn koji je on prihvatio samo radi toga što je na račun kombajna ishodio neke pogodnosti, vezano za nabavku goriva. Isto tako Jozo Čorić iz zaseoka Budiše njegovom je ocu predao 30-ak koza na čuvanje.

Optuženik priznaje da je jednom prigodom kada je vozio za Peruču negdje na području Maljkova ili Potravlja sa jedne olupine od kamiona uzeo i prisvojio jedan kompresor za zrak koji je odnio svojoj kući sa namjerom da od njega napravi pištolj za farbanje.

U svakom slučaju brani se da nikome nije nanio nikakvo zlo već da je zaostalim stanovnicima hrvatske nacionalnosti u Koljanima, kojih je bilo svega 10-15 pomagao na način kako je znao mogao. Najčešće je to bilo pomaganje u hrani. Znao je na njihovu zamolbu prodavati njihovu stoku da bi im nakon toga odnosio hranu. Neki od

tih ljudi su i spavali u njegovoj kući iz razloga sigurnosti. Što više neki od njih dolazili su mu u posjetu za ovo vrijeme dok se nalazi u pritvoru.

Njegovi roditelji odlučili su ostati, živjeti u svom mjestu. Neposredno nakon "Oluje" boravili su privremeno u jednom kampu, a kada su se vratili kući nisu našli više ništa nego pusto zgarište. Zbog toga danas žive u hrvatskim mjestima Budiše, odnosno Dunjaci gdje im pomažu oni Hrvati kojima su oni pružali zaštitu za vrijeme ratnih godina.

Na koncu optuženik kaže kako je njegovo domaćinstvo ranije bilo napredno, da su imali kuću punu svega, kao i potrebnu poljoprivrednu mehanizaciju te dosta blaga. Na koncu su ostali bez ičega. Njegovi roditelji danas žive ispod neke tarace koju su im mještani ustupili da sklone glavu. Njegova supruga i dijete koje mu se rodilo, a koje još nije ni vidio nalazi se u Srbiji.

Pozvan da iznese svoju obranu optuženi Dušan Borković kazao je da je iz Laktaca, da je oženjen, čovjek da ima četvero djece, te da se u svom radnom vijeku bavio građevinskim poslovima, ranije zaposlen u poduzeću "Tehnogradnja" kao zidar a kasnije kada je poduzeće propalo ostao je raditi na kninskom i vrličkom području opet u zidarskim poslovima.

- 65 -

Kada je zbog predratnih događanja bilo nemoguće i dalje raditi na poslovima dalje od kuće, kao većina drugih mještana u psihozi panike koja je zahvatila stanovništvo odlučio je nabaviti oružje. Po oružje je išla jedna grupa u Cetinu. Među njima bio je i on, a sjeća se i Rade Marčetića.

Po dolasku vojske u Laktac morao je pristupiti TO Laktac i Koljane. Civilno stanovništvo je bježalo preko planine. Pokušao je i on pa se prebacio u Bosnu do Sajkovića. Nisu mu međutim dali da ide naprijed pa se morao vratiti natrag, kao i drugi muškarci koji su bili vojni obveznici.

Optuženik se sjeća akcije prema Dabru 18. i 19. 09 1991. Hrvatska vojska je prethodno srušila jedan mostni put pa je naredjeno da se taj put popravi i osposobi. Tada je jedna skupina To Cetina kojoj su se priključili još četvorica ljudi iz Laktaca i Koljana, išla na Gradinu, gdje su palili kuće. Slijedećeg dana odnosno baš 19. 09. srušili su i crkvu u Zasioku. On je pokušao usprotiviti se tom činu ali bez ikakvog rezultata.

Optuženik priznaje da je kao pripadnik TO Laktaca i Koljana sudjelovao u akciji na Bitelić, da je išao sa vojskom ali se brani da nije nikoga maltretirao, već da je bio prisiljen sudjelovati.

U toj akciji na Bitelić sudjelovao je i Stevan Četnik, kao komandir TO Cetina koji je odlazio do Peruče, a optuženik kaže da je ovaj pričao kako je podigao vrata za

vodu na brani Peruča, a čime je podigao i razinu vode.

Na brani Peručai on je bio oko Nove godine 1991. kada ga je praktično tamo milicija otjerala. Na Peruči je je boravio 10-tak dana. Bio je na zadatku davanja straže. U tom vremenu kamionom su došli Mile Bogovac i Dušan Stojsavljević, pa su od zapovjednika Krečak Mirka tražili desetak ljudi koji će istovariti neki teret iz kamiona. Tako je i on bio angažiran na istovaranju nekih sanduka, ali mu nije poznato što se u sanducima nalazilo.

Na zadatku samog miniranja brane nije bio angažiran. Za to su se kupili mlađi ljudi, pa se s tim u svezi optuženi sjeća da su Dragan Vinčić i Željko Nikolić govorili da je na Peruči bio jedan sukob u kojemu su sudjelovali Dragan Vinčić, Katić Branko i još neki dobrovoljac. Tom prigodom jedan čovjek je bio ubijen, a jedan zarobljen. Radilo se o hrvatskim vojnicima.

U kraćem vremenskom razdoblju vezano za 11. mjesec 1991. bio je na Golubiću i na području Zadra gdje je radio na utovaranju vojne opreme a u povodu odlaska vojske sa područja grada Zadra.

U kasnijem vremenskom razdoblju od 1992. do 1995. bio je stalno u Laktacu. Često je dobijao mobilizacijske pozive kojima se morao i odazvati, ali su se svi odnosili na područje Laktaca, tako da ga je na Laktacu zatekla i hrvatska vojno redarstvena akcija "Oluja".

- 66 -

Optuženik kaže kako se tada jednostavno povukao s položaja i otišao kući. Tamo je zatekao oca koji je sa jednim susjedom sjeo u kola i otišao za Knin. Za svoju suprugu i djecu kaže da su otišli u Srbiju isti dan kada je počela "Oluja". Što se njega tiče on se sa grupom ljudi odlučio predati, pa su krenuli najprije preko Cetine, te došli do Polače da bi se slijedećeg dana uputili prema Kninu. Istakli su jednu bijelu krpu na neki štapić, te kada su naišli hrvatski vojnici predali su se.

Na poseban upit optuženik je izjavio da je sudjelovao u akciji koja je bila provedena na Gradini te da je bio u grupi kojoj je zapovjednik bio Nedo Stojsavljević. U istoj grupi bili su Vinčić Miroslav, Bogovac Branko, Bogovac Milan, Bogovac Slobodan, Peović Petar i drugi. Nakon akcije na Gradini njegova grupa spustila se do Dabra, do jedne trgovine. Optuženik nezna reći tko je sve sudjelovao u akciji čišćenja na predjelu Zasioka, Vučipolja i Dabra, ali je siguran da je na nekom od tih područja u istoj akciji sudjelovao Milan Stojanac te Ilija Nenadić. Na tom području, prema njegovim navodima, pljačkali su i palili pripadnici cetinskog voda te ona četvorica koji su im se priključili iz Laktaca i Koljana, među kojima može imenovati Vučenović Dragana, Miljković Branka, Dragu Bogovca i danas već pk. Milu Borkovića.

Upitan o Svetozaru Bogovcu i njegovim sinovima optuženik je kazao da zna da su bili skloni alkoholu, te da su bili na Peruči tijekom 1991. gdje su davali stražu i gdje

su sudjelovali u onom istovarivanju eksploziva.

Govoreći o uništavanju i paljenju hrvatskih kuća na predjelu Vučipolja, Podgradine Zasioka i Dabra optuženi Borković je naveo da je do toga došlo nakon okršaja vojnih snaga između JNA i hrvatske vojske na Gradini. Pljačkanja, kako kaže, tada praktično više nije ni bilo, jer je sve već bilo popljačkano.

Na Biteliću bilo je također pljačkanja prodavaonica i pojedinih kuća, a što su uglavnom vršili pripadnici cetinske grupe.

Optuženik kaže da je tek čuo kako su na Biteliću maltretirali nekog Ivana Buljana, sina od Mile trgovca a ništa mu nije poznato o stradavanju civila Ane Jukić, Ive Jukić i Milice Jukić.

Isto tako ništa mu nije poznato o zlostavljanju Šime Modrić. Za Anu Čavčić navodno je preko medija saznao da je stradala od mina. Također ništa nezna o sudbini Dušana Gavrana niti o ranjavanju Ive Budić i Milice Budić, dok se za Katu Kovačić pričalo da ju je iz snajpera ubio neki dobrovoljac.

Govoreći o sebi optuženik je kazao da je mnogim ljudima pomogao kada je to trebao i poziva se na svoje dobre odnose sa osobama hrvatske nacionalnosti, kao što su Mile Buljan, Stipe Budiša, Batovahja Pero i drugi.

- 67 -

Što se prisvajanja tuđe imovine tiče naveo je da je jednom prigodom kod Balečkog mosta blizu Kosora uzeo 110 betonskih stubova za vinograd koje je za istu svrhu iskoristio, zatim da je, u Ježeviću prisvojio jedan panj s mendulama tj. škripac, a također i jedan ormar. Stvari je uzeo iz napuštenih kuća. Od Mile Preočanina zv. "Tocija" iz Cetine dobio je jednu bačvu koja je također uzeta iz neke napuštene kuće.

Optuženi Miroslav Vinčić u svoju obranu je naveo da je po zanimanju tokar ali da u struci nije mogao naći zaposlenje pa se bavio poljoprivredom i stočarstvom boraveći zajedno sa svojim roditeljima na selu u Laktacu.

U srpnju 1991. otišao je u Srbiju a kada se vratio krajem listopada iste godine bio je mobiliziran u TO Laktac. U povodu mobilizacije dobio je i pušku M - 48 koju mu je neposredno nabavio Dragan Vinčić koji je po naoružanje išao u Cetinu baš kao i nekolicina drugih pripadnika, među kojima je bio i optuženi Dušan Borković.

Kao pripadnik TO - Laktac bio je zadužen na davanju straže u selu što je činio sve do 20. 11. 1991. Tada je naime došlo dva ili tri kamiona vojske iz Vrlike te je rečeno da svi zajedno idu na Gradinu gdje su primjećeni pripadnici hrvatske vojske, pa je teren trebalo očistiti. Na Gradinu se išlo u tri grupe, time da je njegova grupa kojom je rukovodio Stojsavljević Neđo išla preko Božetnice. U toj grupi bio je između ostalih i Borković Dušan, te neki ljudi iz Otišića. Jedna grupa išla je preko Tavnice na

Gradinu a njome je rukovodio Boško Knežević. U toj grupi bili su Vranješ Žarko, Stojanac Milan, Nenadić Ilija i drugi.

U akciji čišćenja Gradine sudjelovali su takodjer Petar Peović, Svetozar Bogovac te njegovi sinovi Bogovac Branko, Bogovac Milan i Bogovac Slobodan, ali optuženik kaže da ne zna u kojoj su se grupi oni nalazili. Isto tako kaže da je nalazeći se na jednoj uzvisini vidio kako se na predjelu Vučipolja podiže dim budući da je bilo pojedinaca koji su ulazili u naseljena mjesta i palili hrvatske kuće, premda im nitko nije dao u zadatak da se čišćenje vrši po selima, tj. po naseljenim mjestima nego isključivo na predjelu brda Gradina.

Gradina je granatirana od strane srpske vojske iz smjera Potravlja. Hrvatska vojska je uzvraćala. Nakon što je granatiranje prestalo oni su se povukli sa Gradine u Dabar gdje su se svi zajedno našli kod jedne prodavaonice gdje ih je sačekao veterinar Milan Babić i jedan doktor. Dočekani su sa kuhanom hranom, a nakon ovako dovršene akcije bili su otpušteni kućama.

U daljnjem izlaganju, svoje obrane optuženi kaže da je opet neko vrijeme bio angažiran u selu na držanju straže time da je u prosincu 1991. došla policija iz Vrlike paje pod njihovom prisilom morao ići na branu Peruča.

- 68 -

Sa njim su na Peruču morali ići i optuženi Peović, Kovačić te Borković. Prisjećajući se događaja optuženi Miroslav Vinčić kaže da se Petar Peović pobunio i kazao da neće ići na ovaj zadatak ali je jedan od policajaca prema njemu repetirao pušku, nakon čega je bilo jasno da svi moraju ići. Dolaskom na Peruču opet su držali straže. U tom vremenskom periodu na Peruču su došli Mile Bogovac i Dule Stojšavljević koji su nešto razgovarali sa njihovim komandrom nakon čega je komandir Krečak naredio skupini ljudi da se spuste u branu jer da imaju nešto istovariti.

Optuženik kaže da je tako i on sudjelovao u istovaranju nekih sanduka iz jednog "dajca", ali tvrdi da nije znao što se u sanducima nalazi. Radilo se o sanducima koji su bili plombirani i na kojima su se nalazile neke čelične oznake. Svaki je bio težine otprilike 20 do 30 kg, a po njegovoj slobodnoj procjeni ukupna težina istovarenih sanduka mogla je biti oko 4 do 5 tona. Na istovaru tih sanduka bilo je angažirano 15 do 20 ljudi.

Na brani Peruča boravio je nekih 15 dana nakon čega se opet vratio u svoje selo gdje je ponovno davao stražu. To je trajalo do 5. ili 6. mjeseca 1992. kada je potpisano primirje i kada je na to područje došao UNPROFOR. Tada je uslijedila demobilizacija.

U narednom vremenskom periodu živio je i radio na selu time da je u 01. mjesecu 1993. ponovno bio obuhvaćen mobilizacijom te je išao na položaj Tavnice, gdje je ostao do 1994. Tada je naime UNPROFOR preuzeo njihove položaje na Tavnici, pa su se morali povući na crtu koja je bila iza UN snaga. Držali su straže sve

do "Oluje". U povedu hrvatske vojno redarstvene akcije "Oluja" odbio je ići na novi rezervni položaj nego je odlučio krenuti prema Kninu. Putem je od jedne žene čuo da je Knin pao. Nakon toga čuo je i onu poslanicu predsjednika Tuđmana koji je pozivao na predaju sve one koji se nisu teško ogriješili pa je tako i on odlučio predati se, zajedno sa skupinom ljudi koji su mislili isto. Upitan o stradavanju civila optuženi Miroslav Vinčić kazao je kako je čuo da je Škalic Anicu, koja je inače bila njegova teta i koja je živjela na Maovicama, ubio Cvitkovic Božo iz Maovica.

Takodjer je čuo kako je Nenad Stojanac trebao prevesti jednog muškarca i dvije žene na slobodni hrvatski teritorij, da je od ovih na račun toga primio i neki novac da bi ih potom uputio smjerom gdje su stradali u minskom polju.

Govoreći o minama iznenadjenja optuženi je naveo kako je od takvih mina poginuo civil Jakov Štroliga i Marunica Božo, a da je te mine u Dabru po hrvatskim kućama postavljao Vinčić Dragan.

- 69 -

Isto tako da je čuo za svog komšiju Vinčić Jovu da je na traktoru ispod sijena vozio opljačkanu tehničku robu za Indiju, a koja roba je bila uzeta iz kuća Hrvata. Takodjer da je čuo za sinove Svetozara Bogovca tj. za Branka, Milana i Slobodana da su ulazili u pojedine hrvatske kuće po selima Vinalić i Ježević odakle su uzimali i odnosili vrijedne stvari.

Za sebe tvrdi da nije pljačkao niti palio ničije kuće, da nije pucao niti na hrvatske vojnike a niti na civile. Na upit je li za cijelo vrijeme rata ispalio ijedan metak iz svog oružja, optuženik je izjavio da je doista ispalio ali ne u ljude nego u neke bezvezne mete.

Od rodbine ima žive roditelje koji se danas nalaze u Srbiji gdje su otišli za vrijeme "Oluje".

Nakon svega što je i sam doživio smatra da nije kriv ni za što već da je i sam žrtva rata.

Iznoseći svoju obranu optuženi Petar Peović kazao je da je rodom iz Laktaca, te da je neko vrijeme radio u poduzeću "Tehnogradnja" u Splitu kao tesar, a nakon što je ta firma pala pod stečaj do kolovoza 1991. radio je u poduzeću "Radnik" u Benkovcu. Već ranije je osjećao ozbiljne zdravstvene smetnje pa se obraćao za medicinsku pomoć liječniku psihijatru dr. Borbenu Uglešiću i dr. Veljku Carevu. Unatoč bolesti koju je osjećao, bio je poslan u vojsku iz koje je vraćen kući kao nesposoban. Nakon toga bio je pozvan u rezervu samo jedan put. Kada je došlo do rata on se nalazio kod kuće jer nije mogao napustiti teško bolesnu majku koja je imala rak te babu koja je bila šlagirana. Unatoč svemu tome ipak je silom bio mobiliziran od JNA pa je tako bio i zadužen jednom "papovkom", koju je dobio čim se formirala jedinica TO Laktaca. U tom svojstvu pratio je vojnu akciju koja je krenula 18. 09. 1991. pa je tako na dan 20. rujna zajedno sa pripadnicima vojske bio na zadatku držanja seoske straže kod kuće

Nikolića.

Optuženik tvrdi da se protivio svom sudjelovanju u bilo kojoj akciji ali je pod prijetnjom cijevi svojih pijanih komšija morao ići, time da je u svemu tome ipak imao sreću što je došao u grupu koje je komandir bio Đoko Vučenović.

Isto tako pod prisilom je morao pratiti vojnu akciju na Bitelić pa se s tim u vezi sjeća kako su došli i do kuće Mile Buljana, koji je hrvatske nacionalnosti i koji je prijatelj njegovog oca. Opisane prigode iz prodavaonice Mile Buljana neki srpski pripadnici uzeli su televizor pa se on otvoreno tome suprotstavio iz poštovanja prema Buljanu tako da mu je televizor vraćen. Takodjer su neki ljudi iz prodavaonice Nikice Žarka uzimali razne stvari pa ih je ovaj upravo molio da mu ne odnose imovinu koja je njegovo privatno vlasništvo.

- 70 -

Optuženi kaže da su osim trgovina pljačkane kuće mještana hrvatske nacionalnosti u zaseocima Bitelić i Buljani koje kuće su nakon toga paljene te izražava uvjerenje da su to činili Ličani koji su bili na ovom području prije Otišičana i Laktačana.

Nadalje on se sjeća da su nakon Bitelića pripadnici vojske i TO išli do Stojića, pa je tako primjerice i njegova grupa išla u Stojiće.

Nakon akcije na Bitelić optuženik kaže da se vratio u svoje selo Laktac i sve što je ponovno radio, opet je bilo pod prisilom njegovih pijanih komšija, nekih Bogovaca. To su Svetozar Bogovac i njegova tri sina koji su bili skloni alkoholu. Svetozar Bogovac bi nadio glavu nakon čega bi radio što god hoće i u tome mu nitko nije bio ravan.

Optuženik kaže kako je čuo da su baš spomenuti Bogovci maltretirali mještanina Dušana Gavrana iz susjednog sela Dabra, ali o tome nema i nekih osobnih pobližih saznanja.

Pod prisilom takvih ljudi sudjelovao je i u akciji čišćenja Gradine 21.11. 1991. Tom akcijom zapovjedao je kapetan Perić. Navedenog dana padala je kiša. Vojska je došla pred njegovu kuću te su tražili da ih pusti unutra. Bilo je tu 70-ak ljudi. Pošto ih je on pustio u svoju kuću ovi su pili, a optuženik priznaje da je sa njima on pio te se dobro opio, nakon čega se zavalio uz jedan put. U večernjim satima napao ga je pijani Branko Bogovac psujući mu da je izdajica i da je ustaša.

U 12. mjesecu 1991. ponovno je pod prijetnjom morao ići na branu Peruča. Ovaj put vojni policajac je repetirao pušku u njega kada je ovaj pokušao odbiti ovaj zadatak, pa je tako išao na branu Peruča zajedno sa Petrom Kovačićem, Miroslavom Vinčićem, Milanom Stojanmcem i Ilijom Nenadićem. Za vrijeme njegova baravka na Peruči gdje su zamjenili neke jedinice, njegova grupa bila je zadužena za čuvanje straže dok njemu nisu ni to povjerali nego jednostavnije, prostije poslove oko nošenja

vode, cijepanja drva i slično.

Jednom prigodom bio je poslan u izvidnicu okolnog terena kako bi provjerio je li se netko prišuljava. Kada je po tom zadatku došao do jedne ograde poviše Jukića kuća, vidio je dvije mrtve žene čija su tijela bila u raspadajućem stanju. Takodjer je vidio olupine dvaju tenkova koji su navodno naišli na mine i tako oštećeni tu ostali.

S tim u svezi optuženi Petar Peović takodjer je rekao da je na račun uništenja ova dva tenka kao i pogibelji vojnika JNA Arnaut Dragana, zapovjednik Rajko Radulović naredio za odmazdu da se likvidira sedam do osam civila iz Satrića i Bitelića.

- 71 -

Jednom drugom prigodom, za vrijeme dok je bio na brani Peruča, optuženi kaže da je došao neki kamion a sa njime i naređenje nekog Bogovca da jedna grupa ljudi istovari neke sanduke iz tog kamiona. U toj grupi morao je i on biti pa je sudjelovao u istovaranju. Nije znao što se u sanducima nalazi.

Poslije perioda boravka na Peruči vratio se kući. Optuženi kaže da su mu ostali u sjećanju oni strašni prizori koje je vidio u Jukićima, kosti mrtvih ljudi; te da mu je to teško palo na srce i da se zbog toga vrlo loše osjećao. Sav se tresao. Tražio je od zapovjednika Bogdana Perića da ga pusti u Knin da bi se išao pregledati, ali mu je ovaj zaprijetio novim zadatkom i ponovnim odlaskom na branu Peruča. Budući da on nije htio ići, ostao je u selu gdje je davao straže i bio angažiran na običnim poslovima kao što je nošenje vode. Kod kuće je ostao sve do završetka rata. Sa grupom u kojoj se nalazio odlučio se predati u povodu akcije "Oluja". Išli su pješice do Polače. Jednu noć su prenoćili, a zatim su nastavili put prema Kninu. Prethodno su odložili oružje i baš je on u grupi nosio bijelu zastavu u znak predaje.

Što se tiče samog miniranja brane HE Peruča optuženi Peović kaže da te godine 1993. nije uopće išao na branu nego je bio kod kuće. Nakon te akcije međutim sjeća se da je sa Peruče Željko Nikolić donio kući u Laktac naoružanje nekog hrvatskog vojnika, ali mu nije poznato je li ovaj s tim u vezi nekoga ubio odnosno na koji način je došao do tog oružja.

Upitan što mu je poznato o stradavanju civila optuženik je kazao da mu je poznato kako su dvojica dobrovoljaca iz Srbije, neki Veljo i Žorž ubili Katu Kovačić kada im se ova usprotivila da joj silom oduzmu ovce. Kata Kovačić je inače bila Hrvatica udana za Srbina.

Zatim mu je poznato iz pričanja Miroslava Vinčića kako je njegovu tetku Anicu Škalic sa Maovica ubio Božo Cvitkovic. Inače Anica Škalic po narodnosti je bila Srkinja udana za Hrvata.

Nadalje poznato mu je da je Nenad Stojanac trebao izvesti neke civile na put prema slobodnom hrvatskom teritoriju. Optuženik se sjeća kako je Nenad Stojanac u

toj prigodi došao baš pred njegovu kuću u večernjim satima pri mjesečini tražeći da pođe sa njime i da mu pokaže put prema Božetnici, kamo su trebali krenuti spomenuti civili, Ive Žeravica i još dvije žene u njegovom društvu. Nakon što on nije htio poći sa Stojancem ovaj je sam otišao a sutradan izjutra čulo se pucanje mina. Tek naknadno je saznao da su Ive Žeravica i jedna od dviju žena poginuli u minskom polju. Također je čuo da je Stojanac od spomenutih civila prethodno uzeo nešto novca. Nenad Stojanac je u međuvremenu pobjegao u Srbiju i više se nije vraćao.

- 72 -

Na pitanje je li što zna pod kojim okolnostima je stradao Ivan Buljan sin Mile sa Bitelića, optuženik je izjavio da je Mile Buljan njegov dobar i drag prijatelj, te da mu nije poznato na koji način odnosno pod kakvim okolnostima je umro njegov sin Ivan, premda vjeruje da je to bilo prirodnom smrću, budući da je bio dosta bolestan.

Nadalje, upitan o okolnostima pod kojima je umro Iće Stojanac iz Dabra, optuženi Petar Peović naveo je da je Iće Stojanac, Srbin po nacionalnosti imao slabo srce, te bolovao od astme pa se prilikom pucnjave jako uznemiravao i uzbuđivao, što je bio uzrok njegovoj smrti.

Upitan što zna o Dušanu Gavranu i njegovoj sudbini optuženi je kazao da je Dušan Gavran po nacionalnosti bio Hrvat, da je u međuvremenu umro te je od drugih jedino čuo da su Dušana maltretirali Bogovci, ali ne zna reći je li to istina i na koji način su ga maltretirali. Inače, poznato mu je da su dobrovoljci iz Srbije, ranije imenovani Žorž i Veljo, zajedno sa Draganom Vinčićem minirali kuću Dušana Gavrana iz Dabra.

Na okolnosti postavljanja mina optuženi je izjavio kako mu je poznato da su na području Vučipolja, Dabra i Zasioka mine postavljali Dragan Vinčić i pk. Vladimir Katić koji je upravo i stradao jednom takvom prigodom. Od postavljenih mina, među civilnim stanovništvom stradali su Božo Marunica, Jakov Štrolić i Marko Čavčić.

Što više na području Vučipolja, Dabra i Zasioka bilo je pljačkanja i paljenja osobito u provedenoj akciji čišćenja terena. Crkva u Zasioku bila je zapaljena još prije nego što je on sa svojom grupom došao na to područje a nije mu poznato tko ju je zapalio. U akciji čišćenja na 20. i 21. 11. 1991. spaljene su preostale hrvatske kuće ali je prije toga iz njih odneseno sve što je bilo za odnijeti.

Na koncu je optuženik izjavio kako se ne osjeća krivim ni po jednom osnovu po kojem ga optužnica tereti, da je bio prisiljen sudjelovati u pojedinim akcijama koje je provodila bivša JNA protivno svojoj volji i šta još uvijek ima ozbiljnih zdravstvenih problema sa srcem i živcima, bez obzira što mu medicinski nije utvrđena nikakva konkretna dijagnoza.

Iznoseći svoju obranu optuženi Marko Rnić naveo je kako je u vrijeme prije rata živio i radio u Vrlici gdje su bili zaposleni i on i njegova supruga. Već u 8. mjesecu 1990. počele su se pojavljivati prve barikade na prometnicama koje su se

mogle vidjeti na području Civljana. U svibnju mjesecu 1991. formirana je i tzv. "martićeva milicija", pa su ljudi držali mjesne straže u kojima on međutim nije sudjelovao. Tada se već počelo i nabavljati oružje po koje su ljudi išli Cetinu, a masovnije je to oružje stiglo nešto kasnije u 8 mjesecu u Otišić, time da ga je vojska donjela iz Knina.

- 73 -

U nabavljanju oružja posebno je bio aktivan i isticao se Milan Arambašić zv. "Hari" kao komandir milicije u Otišiću. Osim njega, dostavu oružja u Otišić organizirali su Dušan Stojsavljević i Nikola Rnić.

Za Dušana Stojsavljevića optuženik je kazao da je bio ekstreman da je vrbovao ljude i da je sudjelovao u organiziranju milicije. Nakon što je međutim iz Knina poslan Milan Arambašić radi organiziranja milicije Stojsavljević je bio revoltiran pa je mnoge stvari radio na svoju ruku. Tako je odlazio i u Drniš odakle je dobio dva automobila "raba", imao je i neke tokarske strojeve do kojih je na sličan način došao, pa je sve to odveo u Srbiju.

Optuženi kaže da nije bio kod kuće kada se srpskom dijelu stanovništva dijelilo oružje već ga je jednom prigodom kada se vratio kući otac upoznao sa time da su mu ostavili neki mitraljez. Pošto je taj mitraljez vidio a nije ga želio zadržati, htio ga je vratiti "Hariju", što ipak nije učinio jer ga je bilo strah kako bi ovaj reagirao prema njemu.

Kada je 25. 8. 1991. hrvatski MUP trebao ući u Otišić, mjesnom stanovništvu je rečeno da se povuče, da ne reagira na tu činjenicu jer da će vojska to pitanje riješiti. Tako je došlo i do povlačenja u jedan zaseok. Optuženi tvrdi da nisu pružali nikakav otpor osim što su sasvim na svoju ruku Filip Zagorac i Neđo Stojsavljević pucali iz mitraljeza. Baš je Dušan Stojsavljević naredio da se puca premda je prethodno govorio da to neće činiti. Inače je Dušan Stojsavljević praktično sve držao u svojim rukama i navodno sa njim ni njegov vlastiti otac nije znao izaći na kraj.

Za dan ili dva JNA je ušla u Vrliku i Otišić a hrvatski MUP povukao se prema Maljkovu. Optuženi kaže da je tada a to je bilo 28. ili 29. 08. 1991. sa ženom i sinom otišao u Srbiju kod svojih, sestara gdje je ostao do 10. 10. iste godine.

Obzirom na izneseno optuženik se brani da nije sudjelovao u akcijama prodora i osvajanja hrvatskih mjesta na pravcu Maljkovo, Potravlje, Satrić, Bitelić i Peruča. Po povratku iz Srbije u listopadu 1991. priključio se držanju seoskih straža u podstrani prema Svilaji jer nije želio otići dalje od Otišića odnosno od svojih roditelja kojima je bio potreban jer su oboje invalidi. Otac mu naime ima ukočenu desnu nogu, a majka je bez desne šake.

Nakon što je završena akcija na Maljkovo i druga mjesta otišao je u Srbiju po ženu i sina nakon čega se sa svojom obitelji nastanio u Kninu. Zatim je uslijedila ona

akcija čišćenja na Gradini. Optuženik kaže da su do tada meštanci posjedovali puške M - 48 te neke ruske puške sa dobošima i mitraljez, a da su u studenom 1991. iz Knina od vojske dobili automatske puške M - 72, preklopne koje oružje su trebali isprobati baš u akciji na Gradini.

- 74 -

Optuženi Rnić kaže kako im je zadatak bio protjerati pripadnike hrvatske garde. Akcija na Gradini poduzeta je 20. 11. 1991. a u akciji su sudjelovali Cetinjani, Laktačani, Otišičani, pripadnici TO Vrlika kao i pripadnici milicije iz Vrlike. On je bio sa Otišičanima. Njegova grupa išla je preko Tavnice. Pucali su po Gradini isprobavajući novo oružje. Gradina je inače bila granatirana haubicama iz Potravlja po položajima hrvatske vojske. Pod tim granatiranjem došlo je do povlačenja hrvatske vojske. U vezi sa ovim događajem optuženik kaže kako je čuo da su njegovi pripadnici na Gradini našli dva mitraljeza, jednu pušku koja je bila oštećena i kapu hrvatskog vojnika na kojoj je bilo tragova krvi. Kada je došao pod Gradinu vidio je spaljene kuće. Na jednome mjestu nalazilo se jedno staro osobno vozilo na koje je Jovo Krivošić bacio bombu.

Po dovršenju akcije na Gradini opet su se svi zajedno sastali u blizini Dabra kod jedne trgovine. Optuženi se sjeća da je tada vidio jednu ženu i jednog čovjeka koji je bio sav okrvavljen a kojega su Cetinjani tukli.

Zatim je uslijedilo ono vrijeme kada je u prosincu bio prisiljen ići na Peruču.

Optuženik objašnjava kako su u to vrijeme na Peruči Ličani držali položaje i kako su tražili smjenu nakon čega su ljude doslovno pokupili i pod prijetnjom oružja poslali na položaj na Peruči. On je konkretno bio na položaju Zrnac u vremenu od 12. mjeseca 1991. pa do 4. mjeseca 1992. Isto tako kaže da u tom vremenskom razdoblju nije imao nikakvih aktivnih djelovanja ali da je aktivno djelovala vojska koja je držala Peruču pa u tom smislu može reći da je svaki dan bilo puškaranja.

Takodjer je optuženi kazao kako se pričalo da su tijekom 1991. odnosno 1992. u dva navrata na branu Peruča dolazili Dušan Stojšavljević i Milan Bogovac i donosili manje količine oružja.

Na položaju Zrnac aktivna vojska je isprobavala i jedan beztrzajni top iz kojeg je pucala prema Biteliću provjeravajući njegov domet, pa su tako dvije granate pale u neke ograde.

Nakon ovog zadatka optuženi kaže da je napustio TO Otišić u 4. mjesecu 1992. i da više nije išao ni na kakve smjene jer je želio ostati u Kninu sa svojom ženom koja je u to vrijeme rodila. Takodjer navodi kako su se tada već počele formirati jedinice pogranične milicije i to na dobrovoljnoj bazi. Budući da nitko nije dobrovoljno pristajao ići u ove jedinice uslijedila je nova mobilizacija. Govorilo se kako će ponovno trebati ići na Zrnac. Obzirom da ni pod kojim uvjetima on nije želio ponovno ići na prve linije prijavio se miliciji "sao krajine", u Vrlici.

Tako je u svibnju 1992. postao pozornik u miliciji u Vrlici. Bio je na punktu kod Mandarića u Podosoju a kasnije i na punktu kod Marasa. Događalo se i bilo je slučajeva maltretiranja zaostalog hrvatskog stanovništva u povodu čega je bilo i milicijskih intervencija na terenu. Primjerice bili su hapšeni i privodjeni Dragan Arambašić i Đuro Prtljaga, jer su uhvaćeni na djelu kako maltretiraju neke žene u zaseoku Marasi. Isto tako privodili su Zorana Kneza zv. "Bricin" koji je inače sklon alkoholu te je rado palio kuće mještana i znao ubijati njihovu stoku bez ikakvog razloga. Što više događalo se da bi na ova privodjenja uslijedila reakcija mještana koji su znali blokirati stanicu milicije, pa su tako jednom prigodom u povodu takvih pritisaka i zahtjeva morali pustiti Zorana Kneza jer su im prijetili da će im u suprotnom dignuti stanicu milicije u zrak. Pod takvim prijetnjama morali su Zorana Kneza pustiti. Zorana Kneza se sjeća i u svezi jednog ubojstva koje se dogodilo u Ježevicu. Tada je naime u stanicu milicije u Vrlici došao Milan Četnik zv. "Delija" kazavši da su naišli na nekog civila koji je ubijen a kada je netko priupitao "tko je ubio ovog čovjeka", Milan Četnik zv. "Delija" odgovorio je "nije važno, ubili su ga pravi ljudi". Sa njim je tada tu bio baš Zoran Knez te Dragan Arnaut, ljudi iz Kosora.

Slijedi vrijeme kada je Hrvatska već oslobodila Maslenicu i zadarsko zaledje. Bilo je to na dan 27.1. 1993. kada je pred stanicu milicije u Vrlici došao vojni zapovjednik Borislav Đukić koji je bio vrlo blizak Martiću. Rekao je da moraju ići na Peruću jer da se očekuje napad hrvatskih snaga od pravca Sinja te da Peruću treba zaštititi. U tu svrhu bila je pristigla i cijela jedna brigada iz Donjeg Lapca. Lička brigada bila je ponovno raspoređena na ranije položaje.

Optuženi se sjeća kako su 27. siječnja u večernjim satima autobusom pripadnici milicije iz Vrlike bili prevezeni do Peruće gdje su trebali blokirati kontrolni punkt UNPROFOR-a koji su držali pripadnici kenijске brigade. Jedna skupina ljudi u kojoj je bio i on, njih ukupno 20 do 25 izašli su kod punkta na glavnome putu prema Sinju dok su drugi produžili prema Perući. Rečeno im je takodjer da u slučaju ako se pripadnici UNPROFOR-a, budu protivili, da ih jednostavno razoružaju. Kada su oni međutim došli na ovaj punkt Kenijci su ih dočekali kao da su ih očekivali. Primili su ih prijateljski te ponudili čajem i kavom.

Optuženik se takodjer sjeća kako je hrvatska vojska u jednom trenutku kod Bitelića izbacila dvije svijetleće rakete, te da je došlo i do granatiranja oko kampa. Vidio je takodjer neke kamione koji su došli od Vrlike i koji su išli prema Perući, pa se nagađalo da je u njima streljivo, a možda i eksploziv. Čulo se takodjer i puškaranje s druge strane brane. Jedan hrvatski vojnik tada je bio ubijen, dok je jedan bio zarobljen.

S tim u svezi optuženik je kazao kako je prigodom ispitivanja u istrazi pogrešno kazao da je optuženi Jovan Bilić ispalio rafal prema dvojici hrvatskih vojnika od kojih je jedan tada ubijen a drugi

zarobljen, a da je od ljudi sa Laktaca koji inače poznaju Željka Nikolića, kasnije saznao kako je Željko Nikolić bio taj koji je ubio hrvatskog vojnika te su suglasno govorili da mu je nakon toga skinuo vojnu odoru, te je zajedno sa opremom ubijenog vojnika donio sobom u Laktac po povratku kući. Od istih je čuo da je Jovan Bilić spomenutom prigodom zarobio drugog hrvatskog vojnika nakon čega ga je odveo kod zapovjednika Borislava Đukića.

U daljnjem izlaganju svoje obrane optuženi Marko Rnić je naveo da je tu noć na Perući praktično proveo u skloništu. Očekivao je da će biti određen neki raspored po položaju, ali do toga nije došlo. Đukić ih je sve okupio u kasnim noćnim satima i rekao "imamo velike snage oko Peruče, mi smo noćas stavili eksploziv u branu za svaki slučaj. Ako oni krenu i mi se ne budemo mogli obraniti dignut ćemo Peruču. Obavijestiti ću i hrvatsko vrhovništvo da smo na branu stavili eksploziv". Zatim ih je uputio da se vrate natrag u Vrliku, na svoje redovne zadatke. Negdje oko 3 sata noću oni su se vratili u Vrliku. Tijekom jutra u Stanicu milicije došao je Jovo Miljković koji je kazao da dolazi od Škarić Đoke te da se vojska povlači na sigurnu udaljenost jer da će dignuti branu u zrak. Spomenuti Škarić Đoko bio je inače komandir izviđača. Oko 10 sati istoga jutra iz Vrlike se mogao vidjeti dim koji se podizao iz pravca Peruče pošto je brana bila minirana.

Optuženik je također naveo da je nakon miniranja brane Peruča čuo da su Milu Bogovca u Vrlici pitali kako je izvedeno miniranje brane Peruča. Nije mu inače poznato je li Bogovac u tome učestvovao. Isto tako nije mu poznato da bi Petar Bjelobrk imao učešća u miniranju brane HE Peruča, premda zna da je ovaj u to vrijeme bio načelnik inženjeriji.

Nadalje, izjasnio se da je optuženi Mladen Šorgić, revoltiran gubljenjem položaja na Perući, govorio kako će minirati crkvu Sv. Mihovila u Kijevu, pa je već sutradan i ostvario svoj plan.

Nakon što se vojska povukla do Otišića optuženik kaže da je opet išao na svoje stare zadatke pa je tako zajedno sa vojskom i milicijom držao punkt na Maovicama gdje je proveo cijeli drugi mjesec 1993. godine.

Nakon toga kao osoba koja je u vojsci po ves-u bio maljutkaš poslan je na obuku u Knin da bi mu se tražio novi položaj na maljutkama. U međuvremenu poslan je na ispomoć haubičarima na područje između Otišića i Koljana. Radilo se o haubicama promjera 105 mm na kojima je posada bila iz Kosora.

- 77 -

Tu je ostao do 8. mjeseca 1993. kada je dobio novi zadatak. Naime, pošto je iz Engleske dotjerano jedno sanitetske vozilo u Vrliku on je vozio taj automobil do 3. mjeseca 1995, izmjenjujući se na tom poslu sa Dušanom Borkovićem iz Otišića.

U 3. mjeseca 1995. kada je došao major Tišma poslali su ga na maljutke na Svilaju. Optuženik tvrdi da u početku maljutki uopće nije ni bilo nego su na položaju

imali samo automatske puške te bili na straži, a tek u 7. mjesecu, praktično pred "Oluju" maljutke su bile dopremljene ali tada više nije bilo potrebe niti da se raspakiraju.

Na dan "Oluje" sa pripadnicima svoje grupe povukao se na rezervne položaje. Pošto su imali radio prijemnik i pratili vijesti, čuli su i poslanicu hrvatskog predsjednika Tuđmana u povodu koje su se odlučili predati. Do predaje je došlo kod tunela na ulazu u Knin.

Posebno upitan što mu je poznato o pojedinim slučajevima stradavanja civila ili zarobljenih osoba optuženik je kazao kako je imao prilike čuti da je u akciji osvajanja Maljkova i Potravlja došlo do zarobljavanja dva pripadnika MUP-a RH kojima je "Hari" pucao u leđa. To je naime čuo neposredno od Radovana Rnića.

Optuženiku nije poznato tko je palio kuće na području Maljkova, Potravlja i Bitelića, ali zna da su dole išli primjerice Rosić Krste, Cvijetić Gojko, Arambašić Mile, Stojavljević Dušan, Stanojević Dušan, Stojanović Milan i Krivošić Jovo. Inače za Maljkovo i Potravlje kaže da su faktično gorjeli cijeli deseti i jedanaesti mjesec.

Od Rose Krstića čuo je pričati da su kuće na predjelu Vrlike između ostalog palili Cetinjani i da su kamionima odnosili bijelu tehniku iz kuća koje bi najprije opljačkali a zatim zapalili. Prema priči Radovana Rnića u tome su sudjelovali Stevan Četnik i neki "Buđinko".

Za Petra Arambašića zv. "Šule" optuženik je kazao kako je bio zamjenik Milana Arambašića zv. "Hari" te da je osobito bio sklon pljački time da je ukradenu robu odvezio u Srbiju i tamo prodavao pa je tako u Vinaliću otuđio i jedan mercedes kojega je kasnije prodao za 30.000 DEM.

Takodjer se izjasnio slično i za Mitra Arambašića koji se otvoreno hvalio kako njemu ništa ne fali, i kako ima preko 100.000 DEM na račun razne opljačkane robe koju je rasprodao.

Nadalje za Dragana Arambašića iz Otišića optuženik je kazao da je "ista kompa". Inače sva trojica imenovanih, Petar, Mitar i Dragan Arambašić bili su pripadnici milicije.

- 78 -

Za Dragana Petrovića iz Otišića je kazao da je bio pripadnik milicije i zapovjednik na minobacačima cal. 82 ili 120 mm na Otišiću. Dragan je takodjer po kućama volio uzimati tuđe stvari pa je tako sa Maovica uzeo dva automobila i brojne pršute, tako da mu majka nije znala što će sa tolikim pršutima.

Za Branka Rosića Dušanovog iz Otišića optuženik je kazao da je čuo kako je ovaj bio na predjelu Bitelića u 9. mjesecu 1991. odakle je dotjerao jedan traktor. Rosić je inače bio pripadnik TO. Kao tenkista po ves-u, morao je 1993. biti na tenkovima.

Tenkovi su bili stacionirani na Polači.

Upitan o Milenku Ustiću iz Otišića optuženi je kazao da je ovaj najprije bio u miliciji u Vrlici a kasnije i u specijalnoj policiji Karina Dragana, koju su zvali "Karinovi specijalci".

Optuženik kaže da mu je poznato i to da su u Potravlju kod gostionice "Kenedi" bili stacionirani tzv. "bijeli orlovi" i da se pričalo kako su zarobili neke hrvatske vojnike ili policajce na predjelu Svilaje te da su jednog od zarobljenika koristili kao vodiča po Svilaji, nakon čega su ga ubili. U pozadini "bijelih orlova" nalazio se Boban Bjelobrk zv. "Žučo" iz Vrlike, za kojega se pričalo da je maltretirao neke zarobljenike.

Nadalje optuženiku je poznato da je Božo Cvitkovic na Maovicama ubio jednu ženu prezimenom Škalic.

Isto tako mu je poznato iz pričanja drugih da su neki civili stradali u minskom polju gdje su ih odveli Nenad Stojanac i Božo Iglenda.

Nadalje, kazao je kako je čuo od pripadnika milicije na carinskom prolazu u Prolićima kako se jedan Hrvat prezimenom Hrgović navodno utopio u bunaru odnosno ovi su se na račun toga smijali govoreći kako su nekog starog bacili u bunar. Bili su to Zelenbaba Dušan i Kurbalija Rajko.

Govoreći o sebi optuženik je naveo da ima žive roditelje, te ženu i dvoje djece, koji se danas nalaze u izbjeglištvu u Srbiji. On osobno nije išao sa njima jer nije mogao izaći iz "krajine" jer je za to trebalo pribaviti dozvolu za koju je trebalo platiti 500 DEM koji novac on nije imao.

Na koncu ističe kako je za svo vrijeme rata napravio samo jedno jedino djelo koje nije smio počinuti i zbog kojega se danas iskreno kaje. Naime, u 5. mjesecu 1993. sudjelovao je u krađi traktora "Tomo Vinković" vlasništvo Blažević Tomislava zv. "Toko" iz Maovica. Naime, on je kod kuće imao isti takav ali mu je "zaribao". Kako nije mogao nabaviti rezervne dijelove pitao je Jovu Krivošića ima li možda on potrebni dio, a ovaj mu je kazao da nema ali da zna gdje ga može nabaviti.

- 79 -

Rekao mu je da ima jedan napušteni traktor sa kojega može uzeti dijelove pa su tako na lice mjesta osim njega i Jove Krivošića išli još i Rosić Krste, Milan Petrović i Gojko Cvijetić. Traktor se nalazio u dvorištu kuće Blažević Tomislava koji se nalazio u svome domu. Videći da s njegovog traktora uzimaju dijelove Blažević se tome usprotivio i molio ih dato ne čine, ali su oni ipak uzeli sve što su htjeli. Tom prigodom on je za sebe prisvojio motor. Optuženi tvrdi da je to doista sve što je on za cijelo vrijeme rata nečasno učinio, da je svjestan toga da to nije smio i da se kaje.

Iznoseći svoju obranu optuženi Srećko Dragić kazao je kako je služio obavezni

vojni rok 1983 u SR Makedoniji, rod veza u skupini linijaša. U kasnijem vremenskom periodu bio je tek jedan put pozvan od strane vojske na jednodnevnu vojnu vježbu, kojem pozivu se i odazvao. Zatim je 30. 06. 1991. dobio mobilizacijski poziv od JNA pa je tim povodom bio raspoređen na Suhopolje kod Kijeva, gdje je boravio nekoliko dana. Nakon toga bio je prebačen u Civljane. Budući da je to bilo relativno blizu njegove kuće, često je izbijao iz rezerve ali su mu to tolerirali. Optuženik kaže da je na dan 16. ili 17. rujna 1991. kada je bio pokrenut napad prema brani Peruča, on bio u grupi koja se kretala prema Laktacu. Bio je u jednom od transportera, kao vezista. Od opreme bio je zadužen za radio stanicu dok je od osobnog naoružanja posjedovao automatsku pušku. Od Laktaca trebalo se ići dalje prema zaseoku Dabar. Na tom području optužen tvrdi da je hrvatska vojska otvarala vatru iz pješačkog ili drugog naoružanja, pa su tim povodom pripadnici JNA uzvraćali i to minobacačem kojim su djelovali ljudi iz Cetine. Na putu prema Dabru hrvatska vojska je srušila jedan prolaz između Laktaca i Dabra zv. "Točilo", tako da transporteri nisu mogli napredovati dalje i ući u Dabar. Zbog toga su tu noć boravili u Laktacu da bi slijedeći dan dobili zadatak da se prebace na drugu stranu jezera Peruča tj. na Otišić. Naime, istovremeno se odvijao napad sa druge strane jezera, na Maljkovo.

Kada su dakle stigli u Otišić saznali su da su pripadnici JNA već probili barikade koje je držala hrvatska vojska u zaseoku Maljkovo, te da idu prema Peruči. Optuženik kaže da nakon toga prvi put sa transporterom stiže u zaseok Potravlje. U tom probodu tenkovi i transporteri skreću prema zaseoku Satrić gdje istoga dana u večernjim satima oko 19 ili 20 on doživljava prometnu nezgodu na način što se prevrnuo sa transporterom. Tom prigodom dvojica aktivnih vojnika JNA poginuli su dok je nekolicina imala teške povrede a među njima je bio i on. Tako je s mjesta nesreće prebačen u bolnicu u Knin gdje je zadržan na liječenju 8 dana. Potom je bio otpušten na kućnu njegu. Kod kuće je boravio do kraja 1991. i cijelu 1992. da bi zatim 23. 01. 1993. dobio novi mobilizacijski poziv od "krajiške vojske".

- 80 -

Nakon što se odazvao tom pozivu bio je rasporedjen u zaseoku Baturine, a krajem 6. mjeseca 1993. prebačen je na Svilaju gdje je dočekao "Oluju".

Dok je bio na planini Svilaja bio je na dužnosti komandira jedne grupe od 10 ljudi, ali bez ikakvog čina. Na Svilaji nije bilo civila nego samo hrvatske vojske. Kada je uslijedila hrvatska vojno redarstvena akcija "Oluja", oni se nisu niti suprostavljali hrvatskoj vojsci već su se povukli u selo Kosovo prema Kninu da bi se i predali hrvatskoj vojsci 6. kolovoza 1995.

Na poseban upit što zna o barikadama u njegovom mjestu optuženik je kazao kako je na barikadama bio samo dva sata, na dan 17.08. 1990. uz naglasak da na barikadama nije bilo nikakvih ljudskih žrtava. Govoreći konkretno o događajima od 17. 08. 1990. kazao je da je na cesti bio popriječen jedan traktor vlasništvo Jovice Dragića i da je on tog dana bio na barikadi s lovačkom puškom. Tvrdi da su prethodno dobili dojam da hrvatska vojska i policija kreću prema njima, da navodno ima i ranjenih

osoba na Maovicama, ali da je jedan njihov građanin došao iz Vrlike i doslovno rekao: "ljudi, nema od toga ništa, to je laž", nakon čega su se i oni razišli sa barikada. Isto tako optuženik kaže da su sutradan bile podignute nove barikade kod samog doma, ali da on u tome nije sudjelovao.

Što se tiče naoružanja on je u pohodu mobilizacije 30. 06. 1991. bio zadužen jednom automatskom puškom sa pripadajućim streljivom u količini od 150 metaka. Ova puška mu je navodno ostala na mjestu gdje je sa transporterom doživio nezgodu. Ostalo stanovništvo se naoružavalo preko Mirka Jovičica koji je nabavio čitavu cisternu osobnog naoružanja iz Srbije. Za ovog Jovičica čuo je pričati kako je to oružje prodavao po Kninu.

Upitan o eventualnim krađama i pljačkama optuženik je za sebe rekao da nikome nije ukrao niti iglu, ali da je bilo pljačkanja i paljenja imovine civilnih osoba na Maovicama gdje je vojska boravila skoro dvije godine. Kada je on došao na Maovice 23. siječnja 1993. nije bilo više ničega što bi se moglo ukrasti jer je selo već bilo opljačkano a dosta kuća i zapaljeno.

Optuženik takodjer kaže kako je u tom vremenskom periodu od Milke Blažević u Maovicama primio na čuvanje motorkotač njenog sina te da ga je i Pera Baturina takodjer molila da uzme na čuvanje neke njene stvari i baš priključke poljoprivrednih strojeva, ali da to on ipak nije htio učiniti. Za vrijeme dok je bio u bolnici, njegov otac dotjerao je kući traktor vlasništvo Boje Miljković iz Civljana, kao i njenu frezu ali je to bilo uz njezinu suglasnost time da se radi o mještanki koja je stanovala svega 700 metara dalje od njihove kuće.

- 81 -

Imao je prilike čuti za izvjesnog Buđinka Đukića iz Cetine da je krao stvari iz hrvatskih kuća.

Isto tako je čuo da su neki Cetinjani u Vrlici napili Jovicu Dragića koji je onda na svom traktoru vozio kip fra Grabovca i dovezao ga do česme u Vrlici gdje su ga izvjesni "Tocija" i Cetinjani minirali. Upitan o borbenom djelovanju transportera u kojemu je bio zadužen na održavanju veze optuženik je kazao da je u tom transporteru bilo 8 vojnika i trojica rezervista, da je transporter bio opremljen mitraljezom i da je u onom proboju na Satrić transporter otvarao vatru po zapovijedi komandira transportera. Ustvrdio je s druge strane da iz transportera nije pucano na zaseok Dabar, a bez obzira što je u istrazi kazao drugačije. S tim u svezi naveo je da je pod metodama prisile na policiji morao reći da se iz mitraljeza sa njegovog transportera pucalo na Dabar, te da je iz straha od mogućih novih tortura isto ponovio kod istražnog suca premda to nije bila istina.

Jednako kao optuženi Srećko Dragić, i svi ostali saslušani optuženici ustvrdili su da su ih na policiji pojedini djelatnici različitim metodama prisile primorali da kažu i ono što nije bila istina, pa na račun toga objašnjavaju razlike u svom kazivanju izmedju onoga što su izjavili na raspravi u odnosu na ono što su prethodno iskazali kod

istražnog suca. Svi jednako govore o tome da su iz straha da ih ne bi netko ponovno tukao ili mučio, pred istražnim sucem samo ponovili ono što su prethodno izjavili na policiji. Vjerodostojno je međutim kako kažu, samo ono što su izjavili pred sudskim vijećem na raspravi.

U ovom postupku sud je izveo brojne dokaze.

Saslušani su oštećenici i svjedoci Cvrlje Marija, Jadranka Milanović, Ljuba Radan, Luca Babić, Ana Jukić, Ozrenka Romac, Željko Protić, Duje Čović, Zdravko Škarpa, Nevenka Gavran, Mijo Vujević, Ivan Liović, Mladen Bandić, Marko Krajina, Šima Liović, Ivan Domljanović, Ljubica Domljanović, Mile Buljan, Matija Cvitković, Mile Zorić, Anđa Topić, Stana Abramović, Ivan Bočina, Petar Kovačić, Filip Cvitković, Mara Cvitković, Iva Bešlić, Ante Bešlić, Ante Cvitković, Milan Stojšavljević, Anica Lukić, Ankica Grubač, Filip Budić, Stipan Tomić, Ante Dadić, Luka Jukić pk. Mile, Mirko Jukić, Ante Jukić, Luka Jukić sin Ante, Filip Lovrić, Damir Vardić, Ante Vidosavljević, Filip Knezović, Marijan Bilandžić, Mara Gašpar, Šima Kunac, Marko Cvitković, Neven Domljanović, Filip Vidosavljević, Petar Vučemilović-Vranić, Ana Vučemilović-Jurić, Frane Božinović, Stana Klepo, Lakić Mile, Mara Vujević, Iva Čavčić, Milica Budić, Ivan Buljan, Kata Totić, Gojko Despinić, Ante Hrga, Ana Režić, Maša Forlić, Vinko Čorić, Petar Čorić, Ivan Čorić, Filip Čorić, Ivan Mučalo, Ante Ljulj, Joško Paladin, Damir Buzov, Boja Klepo, Stipe Kudrić, Ana Čavčić, Ante Gašpar, Stjepan Rojnica, Šima Biuk, Pera Plazonić, Boja Budiša, Milka Blažević, Stjepan Škalic, Bozo Čorić te Mara Počuča.

- 82 -

Suglasnošću stranaka pročitani su iskazi ranije saslušanih svjedoka i to iz spisa K-65/95, iskaz svjedokinje Milke Modrić (212) i svjedokinje Šime Modrić (list 213).

Iz spisa K—77/96 suglasnošću stranaka pročitani su iskazi svjedoka Marije Vučemilović Vranić (list 20), zatim Pere Vučemilović Vranić (list 36), Mare Lisičar (list 191), Lelas Stipana (list 196), te Kate Erceg (list 201).

Iz spisa K-5/96 i baš istražnog dijela tog spisa IIKIO-129/95, suglasnošću stranaka pročitani su iskazi svjedoka Tomislava Vukmana (list 358), te svjedoka Luke Glavinića (list 424).

Iz istog spisa a njegovog istražnog dijela pod oznakom IIKIO-97/95 suglasnošću stranaka pročitani su iskazi svjedoka Kate Liović (list 184), Boje Baturine (list 198), te Tomislava Blaževića (list 199 i 200).

Tijekom postupka ustanovljeno je da je svjedok Jakov Štroliga u međuvremenu umro te da su svjedoci Božo Rnić, Niko Zagorac, Špiro Ustić i Dušan Gajić odsutni i nedostupni državnim tijelima Republike Hrvatske. Isto tako je utvrđeno da je svjedok Ivan Krajina umro. Stoga je u odnosu na ove svjedoke sud riješio da se u smislu članka 323. stavak 1. točka 1. Zakona o krivičnom postupku pročitaju njihovi raniji iskazi dati

tijekom istrage.

U dokazne svrhe pregledana je i raspoloživa dokumentacija koja se nalazi u pojedinim spisima.

Iz spisa broj K-15/95 pregledani su izvodi iz matične knjige umrlih (list 25,26 i 27).

U spisima predmeta nalaze se brojni zapisnici o vanjskim i unutarjim pregledima mrtvih tijela sa nalazima i mišljenjima liječnika vještaka, pa su uz suglasnost stranaka svi ti zapisnici na raspravi pregledani bez posebnog pozivanja vještaka.

Tako je iz spisa broj K-15/95 pregledan zapisnik o vanjskom i unutarnjem pregledu mrtvog tijela pk. Mira Milanovića broj IKIR-422/91 (list 29-32), zapisnik o pregledu mrtvog tijela Dušana Cvrlje broj IKIR-423/91 (list 34-37), te zapisnik o pregledu mrtvog tijela Ante Rađana broj IKIR-417/91, (list 39-42).

Pregledana je fotodokumentacija identifikacije poginulih pripadnika obrambenih snaga HV (list 44).

Iz istog spisa pregledan je i zapisnik o vanjskom pregledu i identifikaciji mrtvog tijela Ante Jukića pod brojem IKIR-492/91 (list 65 i 65), te je pregledana i fotografija koja prikazuje odjeću pk. Ante Jukića sa njegovom osobnom iskaznicom (u omotnici na listu 65 - A).

- 83 -

Nadalje, pregledan je zapisnik o vanjskom pregledu i obdukciji mrtvog tijela za pk. Ivana Babića pod brojem IKIR-494/91 (list 66 i 67), kao i za pk. Nenada Ivica Mastelića pod brojem IKIR-493/91, (list 68-i 69).

Pročitana je službena zabilješka 72. Bojne vojne policije od 31. listopada 1992 (list 106).

Takodjer je pročitana uredovna zabilješka Ministarstva obrane - Centar u Splitu od 18. studenog 1992. (list 99), te je pregledan spisak "ličnog dohotka" od vojne pošte 1318 Knin od 26. 08. 1991. (list 17.1).

Pregledana je zatim dokumentacija iz spisa K-5/96 koja se odnosi na njen istražni dio pod oznakom IIKIO-129/95.

Iz tog spisa pregledan je zapisnik o vanjskom pregledu mrtvog tijela Anđelke Vukman pod brojem IKIR- 801/91 (list 58-60).

Iz istog spisa pregledan je zapisnik o vanjskom pregledu i obdukciji mrtvog

tijela pk. Bogoslava Lukića pod brojem IKIR-418/91 (list 165), kao i zapisnik o pregledu i obdukciji za pk. Abramović Kažimira pod brojem IKIR-742/91 (list 160 i 161), zatim za pk. Ivicu Grubača broj IKIR-421/91 -(list 167 i 168), zatim za pk. Topić Jakova broj IKIR-420/91, (list 170 - 171), zatim za pk. Zorana Bočinu pod brojem IKIR-419/91 (list 173 i 174), te za pk. Antu Buljana pod brojem IKIR-112/93 (list 410 - 412).

Iz istog spisa pregledana je fotodokumentacija vezana za stradavanje Kažimira Abramovića (list 162 - 163), te za stradavanje pk. Luce Cvitković (list 395-396).

Pregledan je takodjer i popis smrtno stradalih osoba na okupiranom području (list 351-355).

U dokazne svrhe iz istog spisa pregledani su brojni zapisnici o očevidu PUSD o oštećenjima obiteljskih kuća, gospodarskih i drugih civilnih objekata (list 482-648).

Nadalje iz spisa K-5/96 pregledana je dokumentacija istražnog dijela tog spisa pod brojem IKIO-113/95.

Iz ovog spisa pregledana je dokumentacija koja je pronadjena u kući građanina Ivana Modrića u Vrlici, a koja se odnosi na popis pripadnika IV pješadijske čete Otišić (list 139 - 160).

Nadalje pregledana je medicinska dokumentacija na ime povrijedjene Ive Budić (list 186-189).

Pregledan je i zapisnik o očevidu pod brojem IKIR- 955/92 (list 312), kao i zapisnik o vanjskom pregledu i obdukciji pk. Ivna Vidosavljevića pod oznakom IKIR-1084/92 (list 320-322).

- 84 -

Pregledan je zapisnik o očevidu Županijskog suda u Splitu broj IKIR-135/93 o pronalasku posmrtnih ostataka Luce Cvitković (list 339 - 341). Takodjer su pregledani zapisnici o očevidu broj IKIR-176/93 i broj IKIR-175/93 o pronalasku posmrtnih ostataka Milice Jukić i Ive Jukić (list 347 i 349).

Zatim je pregledan sadržaj omotnice na listu 352 spisa a pod oznakom IKIR-175/93 koji sadržava dvije prazne čahure za streljivo 7,62 cal. kao i jedan komad gelera.

Pregledan je zapisnik o vanjskom pregledu kostura pk. Milice Jukić broj IKIR-176/93 (list 354) kao i zapisnik o vanjskom pregledu kostura za pk. Ivu Jukić pod oznakom IKIR-175/93 (list 355).

Pregledani su takodjer izvještaji o sekciji (list 157i 158), a takodjer i fotodokumentacija očevida koja se odnosi na mjesto pronalaska posmrtnih ostataka Ive

i Milice Jukić (list 365-370).

Pregledana je i fotodokumentacija koja se odnosi na posmrtno ostatke stradale Luce Cvitković (list 371 -374) kao i jedna fotografija koja prikazuje mjesto pronalaska stradale (list 413).

Nadalje u dokazne svrhe pregledano je liječničko uvjerenje za pk. Katu Kovačić (list 414).

Pregledan je također zapisnik o očevidu Istražnog centra Županijskog suda u Splitu broj IKIR- 783/95, o pronalasku posmrtnih ostataka stradale Ive Cvitković i njene kćeri Mare (list 415-416).

Nadalje pregledan je i zapisnik sa nalazom i mišljenjem liječnika vještaka u svrhu identifikacije kostiju izvađenih iz grobnice vlasništvo Stipe Jukića iz Vinalića, a koje se i odnose na posmrtno ostatke Ive Cvitković i njezine kćeri Mare.

U nastavku rasprave pregledani su izvještaji o sekciji broj 17/92, i 18/92, (list 444-445).

Zatim su pregledani zapisnici o očevidu (list 448, 454,456, kao i 458).

Pregledan je popis poginulih osoba (list 463-471).

Uz suglasnost stranaka pregledana je i dokumentacija podataka o procjeni štete na crkvenim objektima, koju je sačinio sudski vještak za arhitekturu i građevinarstvo Ivan Madunić (lis 472-473).

Nadalje, pregledan je popis te procjena ratne štete Županijske komisije za popis i procjenu ratne štete u Splitu od 15 siječnja 1996 (list 474-538).

- 85 -

Pregledan je zapisnik o očevidu Istražnog centra Županijskog suda u Splitu broj IKIR-796/95 i zapisnik sastavljen od strane liječnika vještaka Prosekturi KB Split od lo. 11. 1995. (list 539-540).

Također su pregledani zapisnici o očevidu Policijske uprave Splitsko-dalmatinske o oštećenjima na obiteljskim kućama i drugim civilnim objektima (list 543-608). Na iste okolnosti pregledana je i fotodokumentacija priložena spisima predmeta u pet tomova.

Zatim je u dokazne svrhe pregledana medicinska dokumentacija koja sadržava zaključak sudskog vještaka o stradavanju civila Knežević Milorada i Župić Ivana (list 396 i 397), a pregledan je i zaključni liječnički izvještaj za povrijedjenog Jozu Čurkovića (list 398).

Pročitana je zapis o ratnoj šteti na objektu garaža vlasništvo HEP-a, pogon HE Orlovac - Sinj (list 399-400), te je pregledana fotodokumentacija uviđaja vezano za oštećenje HE - Orlovac i stradavanje namještenika (list 401-405).

Zatim je pregledano izvješće o oštećenju spomenika kulture na području Sinja, Hrvaca i Vrlike Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine - glavno povjerenstvo u Splitu od 22. prosinca 1995 (list 673-737).

U daljnjem nastavku dokaznog postupka pročitana je sadržaj zapisnika o očevidu Istražnog centra Županijskog suda u Splitu broj IKIR-112/93 od 29. siječnja 1993 (list 20 spisa broj K- 16/96T).

Takodjer je pročitano izvješće s podacima o ratnoj šteti i utrošenim sredstvima na sanaciji brane HE Peruča (list 50 - 51).

Takodjer je pregledan popis ratne štete za HE Peruča sa procjenom ratne štete sačinjen po HEP-u od 1. veljače 1994. (list 52-55).

Pregledana je i dokumentacija koja se odnosi na financijsko ostvarenje plana održavanja hidroelektrane Peruča za 1993. te za period do 19. prosinca 1994 sačinjen po stručnoj komisiji hrvatske elektroprivrede (list 57 - 75).

Suglasnošću stranaka zatim je pročitana pismeni nalaz i mišljenje Centra za kriminalistička vještačenja MUP-a, RH od 14. travnja 1994. (list 22 - 31 istog spisa).

Takodjer suglasnošću stranaka pročitana je pismeni nalaz i mišljenje sudskog vještaka za procjenu strojeva, motora i motornih vozila ing. Ive Filipovića iz Sinja (list 32 - 49).

- 86 -

Nakon toga obavljeno je neposredno saslušanje sudskog vještaka ing. Ive Filipovića na raspravi.

Potom je sud izveo dokaz pregledom triju video-kazeta od kojih se jedna odnosi na prikazivanje pripadnika "martićeve milicije" pri stanici milicije u Vrlici , a druge dvije na miniranje brane HE Peruča.

Posebno je iz spisa K-77/96 izveden dokaz pregledom djelovodnika bivšeg SUP-a Knin (list 99) ,te fotodokumentacije (list 157).

Iz istog spisa pregledana je i monografija "razorena duhovna baština (list 216-232).

Iz spisa K-5/96 pregledan je zapisnik sa nalazom

i mišljenjem liječnika vještaka o vanjskom pregledu i identifikaciji kostiju

nađenih u jednoj pojati u zaseoku Cvitkovići -Potravlje, dana 30. ožujka 1996.

Iz spisa broj K-15/95 pročitana je zapisnik sa nalazom i mišljenjem liječnika vještaka u vezi pregleda i obdukcije mrtvog tijela za pk. Mira Kepetanovića (list 441).

Iz istog spisa pročitane su tri uredovne zabilješke koje sadržavaju razgovor Ratka Mladića sa predstavnicima hrvatske vojske te zapovjednikom tzv. vojske "rsk", a u svezi miniranja i rušenja brane HE Peruča (list 250 - 252).

Pročitana je sadržaj službene zabilješke djelatnika PUSD (list 433).

Nadalje izveden je dokaz pregledom izvornika molbe i životopisa optuženog Slobodana Despinića u povodu zapošljavanja u područnoj školi "Veljko Vlahović" u Kninu (list 438-439).

Pregledane su preslike "redne liste" tzv. SUP-a Knin - Odjeljenje milicije Otišić (list 444-457), a pregledana je i knjiga popisa tzv. "komande cetinskog bataljuna"(prilog spisa).

Pročitana je zatim sadržaj dopisa Klesarske škole iz Pučišća otok Brač od 21. ožujka 1997(list 506).

Pročitani su također dopisi Zdravstvene ispostave "Željezničara" - Split od 25. o3. 1997. (list 507), zatim Opće bolnice Knin od 26. o3. 1997. (list 508) , te HŽ Jedinica HŽ prijevoz - Split od 24. o3. 1997. (list 509).

Suglasnošću stranaka pročitana je sudsko psihijatrijski nalaz i mišljenje prof.dr. Borbena Uglešića za optuženog Petra Peovića (list 511-514), te medicinska dokumentacija priložena vještvu (list 515).

- 87 -

Pregledano je izvješće o pregledu kostiju pronađenih u mjestu Maljkovo (list 535).

Na koncu pregledan je spis bivšeg Vojnog suda u Splitu broj K-26/96 a iz spisa posebno optužnica Vojnog tužiteljstva Split od 14. prosinca 1995. te rješenje o određivanju pritvora protiv optuženog Petra Bjelobrka broj Kv-873/95 od 15. prosinca 1995.

Nakon ovako provedenog postupka sud je došao do nedvojbenog zaključka da su optuženici počinili krivična djela koja im se stavljaju na teret, odnosno za koja su u ovom postupku oglašeni krivima.

Radi povijesnog razumijevanja događaja potrebno je uvodno navesti kako među strankama nije sporno da je u vremenskom periodu od kolovoza 1991. do kolovoza 1995. došlo do zauzimanja i okupacije dijela hrvatskog državnog teritorija na području

bivše općine Sinj. Ovo osvajanje i okupaciju izvršile su združene snage bivše "Jugoslavenske narodne armije", zatim tzv. "Martićeve milicije", te pripadnika tzv. "teritorijalne obrane sao krajine". Spomenute jedinice tzv. "teritorijalne obrane" osnivale su se na inicijativu "JNA" za pojedina mjesta pa su i potpadale pod izravnu nadležnost vojske. Tako udružene snage naime, napale su i osvojile naselja s desne i lijeve strane jezera Peruča.

Iz provedenog postupka proizlazi da je već tijekom 1990. srpskom dijelu vojno sposobnog stanovništva "JNA" podijelila oružje kao što su automatske puške, puškomitraljezi, minobacači, eksploziv i drugo, te da su tako organizirane i naoružane skupine pod okriljem "JNA" na javne prometnice postavljale tzv. "barikade", a držane su i oružane straže po mjestima tako da je postupno ometan te konačno i potpuno spriječen cestovni promet, cirkulacija ljudi i vozila kao i "sredstva komunikacija". Poduziman je naime i niz terorističkih akcija kao što su miniranje javnih cesta, mostova, dalekovoda za struju i telefonskih stupova, a bilo je i otvaranja vatre na zrakoplove u letu. U vršenju tih diverzantsko-terorističkih akcija osobito su se isticali pripadnici "Martićeve milicije" koje milicijske jedinice su također osnovane na inicijativu "JNA".

Plan osvajanja združenih snaga "JNA", "Martićeve milicije" i "TO" započeo je napadom na naselja Totići, Modrići, Lelasi, Ježević, Vinalić, Garjak, Kijevo, Vrlika, Podosoje u vremenu od 25. do 27. kolovoza 1991. U tom napadu sudjelovali su pripadnici TO Cetina i Civljani na čelu sa optuženim Stev-anom Četnikom, pripadnici Martićeve milicije na čelu sa optuženim Milanom Arambašićem, specijalne jedinice pod ruko-vodstvom optuženog Petra Krunića, a na čelu vojnih postrojbi bio je optuženi Rajko Radulović kao zapovjednik "221 motoriziranog bataljuna VII kninskog korpusa". Zamjenik Rajka Radulovića bio je optuženi Borko Radović, inače tenkista i zapovjednik na jednom od tenkova.

- 88 -

Iz iskaza samih optuženika saznaje se kako je, prema prethodnom planu i dogovoru, Dušan Stojsavljević putem CB radio stanice poslao lažnu vijest u Knin da su hrvatske snage navodno zapalile selo Otišić, da ima mrtvih i da je selo gotovo uništeno i da je takva neistinita vijest istog dana bila objavljena na stanici "radio Beograd" time da je u Beogradu u povodu toga došlo je do demonstracija. Tražilo se da "JNA" nešto poduzme, pa je na račun spomenute dezinformacije i pod takvim izgovorom i povodom, "JNA" upravo izvršila napad na Totiće, Modriće i druga navedena mjesta. Sa tim napadom došlo je do protjerivanja lokalnog civilnog stanovništva i njihovog masovnog napuštanja svojih domova, te bijega prema Splitu. O kolonama izbjeglica osim optuženika svjedočili su sami mještani, civili koji su izbjegli iz svojih domova Stana Klepo, Lakić Mile, Kata Totić, Ivan Čorić, Filip Čorić, Šima Biuk, Milka Modrić, Šima Modrić i drugi. Prema njihovom kazivanju na naseljena mjesta otvarana je vatra iz topova, oklopnih transportera, haubica i minobacača. Pucalo se nasumice, bez izbora cilja što je i natjeralo civilno stanovništvo na masovno napuštanje svojih domova. Kada su nakon toga naselja ostala potpuno nebranjena, ponovno je uslijedilo otvaranje vatre po

napuštenim stambenim i gospodarskim objektima, te njihovo rušenje i paljenje. Prema podacima iz spisa kao i kazivanju saslušanih svjedoka u zaseoku Totići potpuno su razrušeni i spaljeni svih četrnaest domova i gospodarskih objekata, a u zaseoku Blaževići svih deset obiteljskih domova i gospodarskih objekata, te u Lelasima, dvadesetšest domova i gospodarskih objekata, dok je u zaseoku Mačevići došlo do stradavanja i pogibelji civila Cvite i Đoke Mačević, a u zaseoku Lelasi od granatiranja smrtno je stradao civil Ivo Lelas.

Nakon napada i osvajanja Totića, Modrića, Lelasa, Kosora, Vinalića, Ježevića, Garjaka, Kosora, Vrlike, Podosoja, postrojbe "JNA" i "Martićeve milicije", utvrdile su svoje položaje na Paljikama između Otišića i Maljkova dok su se hrvatske snage povukle prema Sinju.

Dosljedno prethodno utvrđenom planu osvajanja, združene snage "JNA", "Martićeve milicije" i "TO" dana 6. 09. 1991. započinju sa sinhroniziranim napadom na mjesta Maljkovo, Potravlje, Satrić, Peruča, sa desne strane jezera Peruča, te na mjesta Vučipolje, Dabar, Zasiok, sa lijeve strane jezera Peruča. Akcija se provodi uskladjeno. Njen glavni zapovjednik je pukovnik JNA Borislav Đukić. Operativni zapovjednik akcije na terenu, s desne strane jezera, je optuženi Rajko Radulović, kao zapovjednik "221 motorizirane brigade", dok akciju s lijeve strane jezera Peruča vodi potporučnik Stankov odnosno kasnije Acev.

Prema zacrtanom planu snage osvajanja s desne strane jezera trebale su se sastati na samoj brani HE Peruča sa onima koje su išle lijevom stranom, a nakon sastajanja trebali su združeno nastaviti put osvajanja prema Biteliću i Ruminu.

- 89 -

U takvoj akciji osvajanja sudjelovali su svi optuženici od 1. do 39, bilo kao pripadnici "JNA", kao pripadnici "Martićeve milicije" ili kao pripadnici "TO". Nije sporna činjenica da je zacrtani plan osvajanja u potpunosti ostvaren.

Akcije su se provodile na već ustaljen i provjeren način, time da je "JNA" najprije vršila vojni proboj tenkovima, oklopnim transporterima, haubicama i minobacačima iz kojih oružja je otvarana topnička paljba, dok je pješadija krećući se uz tenkove i transportere otvarala paljbu iz strojica i automatskih pušaka pogađajući pri tome projektilima kuće i gospodarske objekte. Nakon osvajanja pojedinih mjesta uslijedilo bi pljačkanje imovine na tom području, a zatim rušenje i paljenje pojedinih objekata kao što su obiteljske kuće, gospodarski objekti pa čak i škole te crkve. Mnogi vojnici, pripadnici "Martićeve milicije" i pripadnici jedinica "TO" organizirano su pljačkali i kamionima odvozili razne poljoprivredne strojeve, građevinski materijal, bijelu tehniku i kućanske aparate, hranu te druge vrijedne predmete. Čak što više, i nakon što je bila uspostavljena crta bojišnice te s tim u svezi uspostavljena i osvajačka vlast u pojedinim mjestima, i dalje je bez opravdanog razloga otvarana vatra po obiteljskim domovima sa svrhom protjerivanja zaostalog civilnog stanovništva, te je dolazilo pljačkanja, rušenja i uništavanja njihove cjelokupne imovine. Posebno je to došlo do izražaja u akcijama tzv. "čišćenja terena" koje su poduzete nakon dovršenih

akcija osvajanja.

Dakle, u ovom postupku je utvrđeno da je u tijeku akcija osvajanja pojedinih naseljenih mjesta kao i u vremenu poslije toga, došlo do stradavanja civila, pljačkanja i uništavanja njihove imovine, paljenja i rušenja pojedinih objekata te da je bilo i ubijanja ratnih zarobljenika. U postupku je međutim sporno, s obzirom na obranu optuženika, tko je sve to činio odnosno je su li pojedini učini koji se optuženicima stavljaju na teret doista krivična djela ratnog zločina.

Kod tumačenja i pravnog shvaćanja pojma ratnog zločina treba se suočiti sa činjenicom da ne postoji bogata sudska praksa jer se ratovi, na sreću, ipak ne događaju tako često.

Prema slovu zakona, odredbama članka 120. stavak 1. i 2. članka 121. i članka 122. OKZ RH ratni zločin je onaj koji se dogodi u ratu, u oružanom sukobu ili u vrijeme okupacije. Rat, odnosno oružani sukob može biti međunarodni ili nemeđunarodni odnosno unutarnji. Na ovaj način odmah je riješeno pitanje vremena u okviru kojega se ima razmatrati ponašanje optuženika.

S aspekta podignute optužnice to bi u užem smislu, bilo razdoblje od 11 O3. 1991. do 4. O8. 1995. odnosno do hrvatske vojno redarstvene akcije "Oluja" kojom su i oslobođena okupirana područja.

- 90 -

Sud prihvaća to početno označeno vrijeme sa 11. O3. 1991. jer tada započinju prve oružane terorističke akcije na raskrižju cesta Kosore - Ježević - Vinalić, gdje je u dva navrata postavljen i aktiviran eksploziv na mostu zv. "Busić", a kojom prigodom je oštećen ogradni zid mosta i cijela kolovozna traka. Imajući u vidu da su se prve barikade i oružane straže pojavile u mjestu Civljani 17. O8. 1990., proizlazi da je, u širem smislu riječi, oružani sukob još i ranije počeo.

Premda ni za koga ne bi trebalo biti sporno da je rat, oružani sukob, odnosno okupacija na ovom području trajala do 4. O8. 1995., ipak u užem smislu riječi, to je vrijeme praktično ograničeno do miniranja brane Peruča 27/28. Ol. 1993., jer iza toga sve se svodi tek na oružana stražarenja po pojedinim položajima, što samo po sebi ne čini obilježje kaznenog djela, nego nešto više govori o umišljaju optuženika i njihovoj nakani da do kraja ustraju u svojim idejama i svojim djelima. Činjenica je naime da se oni predaju tek 5. O8. 1995. u povodu "Oluje", odnosno tek kada su oslobođena do tada okupirana mjesta tj. nakon što su optuženici doživjeli vojni poraz.

Za aktivne vojne osobe Rajka Radulovića i Borka Radovića razmatrano vrijeme je ono od 25. O8. 1991. kada su povelj vojni napad na civilna hrvatska naselja Totiće, Modriće, Kosore, Vinalić, Ježević i dr., pa do konca 5. mjeseca 1992. kada "JNA" odlazi sa teritorija Republike Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu.

Krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, sadržajno obuhvaća mnoštvo raznih zabranjenih postupaka koji znače kršenje pravila međunarodnoga prava. Počinitelj može biti svaka osoba a za djelo je značajno da se može počinuti kako za vrijeme međunarodnog rata, oružanog sukoba, odnosno okupacije, tako i za vrijeme nemedunarodnog.

Poseban, samostalan oblik djela opisan je u stavu 2. članka 120. OKZ RH. Njime se zabranjuje napad na posebno zaštićene objekte, zatim napadi bez izbora cilja na civilne objekte, oštećenje prirodne ljudske okoline itd.

U konkretnom slučaju optuženicima se stavlja na teret ponašanje suprotno odredbama članka 3., 27., 32, 33, 49 i 53 Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba 12. 08 . 1949.

Krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz članka 122. OKZ RH, obuhvaća zabranjena postupanja uz kršenje pravila međunarodnoga prava i baš odredaba članka 3., 13., 17., i 44. Ženevske konvencije o postupanju s ratnim zarobljenicima od 12. kolovoza 1949.

- 91 -

Krivično djelo ratnog zločina protiv ranjenika i bolesnika iz članka 121. OKZ RH isto tako obuhvaća zabranjena postupanja uz kršenje pravila međunarodnoga prava, odnosno odredaba članka 3., i 12., Ženevske konvencije za poboljšanje položaja ranjenika i bolesnika u oružanim sukobima u ratu od 12. kolovoza 1949.

Uz povredu odredaba citiranih Ženevskih konvencija optuženike tereti i povreda odredaba dopunskih protokola koji prate ove konvencije i baš povreda odredaba članka 51., 52., 53., 56. i 57. Protokola I koji se odnosi na međunarodne sukobe te odredaba članka 4., 13., 14., 15., 16. i 17. Protokola II koji se odnosi na nemedunarodne sukobe. Radi se o dopunskim protokolima Ženevskim konvencijama od 12. 08. 1949., o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba, koji protokoli su usvojeni u Ženevi 8. 06 . 1977.

Za sva tri opisana ratna zločina iz članka 120., čl. 121. i čl. 122. OKZ RH, zajedničko je da radnja izvršenja obuhvaća ili naredbu za počinjenje zabranjenih ponašanja ili njihovo činjenje.

Nije sporno da je Republika Hrvatska potpisnica i obveznica citiranih konvencija i dopunskih protokola odnosno citiranih međunarodnih pravnih pravila.

U ovom krivičnom postupku postavilo se pitanje kolika kriminalna količina zabranjenih postupaka i ponašanja suprotnih pravilima međunarodnoga prava čini djelo ratnog zločina. To je posebno sporno kod obilježja krivičnog djela iz članka 120. OKZ RH. Sud smatra da se u svakom slučaju traži određeni kvantitet ili kvalitet da bi djelo uopće imalo značaj ratnog zločina. U toliko valja se složiti da sporadično zabranjeno ponašanje kao primjerice krađa jednog traktora ne bi trebao biti ratni zločin već neko

drugo krivično djelo. Međutim, ako netko sudjeluje u protjerivanju civilnog stanovništva, ruši i pali kuće civila, sustavno uništava i pljačka tuđu imovinu, te izvrši napad na naseljena mjesta, pucajući bez izbora cilja, tako da za posljedicu nastupa smrt ljudi ili ako netko sudjeluje u rušenju kulturnih dobara, mjesta bogoslužja škola ili posebno zaštićenih objekata, kao što su brane i slično, morali bi se kao civilizirani ljudi složiti oko toga da onaj tko to čini doista ostvaruje krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

Odmah uz ovo nadovezuje se i problem individualizacije krivnje. Odredba članka 33 Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. O8. 1949. kaže: "Ni jedna zaštićena osoba ne može biti kažnjena za djelo koje nije osobno počinila". I naše krivično zakonodavstvo traži utvrđivanje subjektivne krivnje. Odgovornost po objektivnom kriteriju strana je krivičnopravnim načelima.

- 92 -

Postavlja se pitanje gdje je uopće granica objektivne i subjektivne odgovornosti u ratu. Za sva tri ratna zločina karakteristično je da predviđaju odgovornost za onoga tko naredi zabranjeno postupanje i tko ga počinii. U postupku imamo i zapovjednike i izvršitelje. Njihov međusobni odnos je odnos suizvršitelja, a baš takav osnov odgovornosti optuženicima se i stavlja na teret pozivanjem optužnice na članak 20. OKZ RH. To znači ako je zapovjednik naredio izvršenje neke akcije, a drugi je sudjelovao u tom izvršenju, odgovaraju i jedan i drugi po načelu suizvršilaštva za koje je karakteristična podjela posla. U njihovom odnosu svatko ima svoj zadatak i izvršavajući ga on ujedno doprinosi ostvarenju zajedničkog umišljaja i realizaciji zajedničkog zacrtanog cilja. U ovakvom međusobnom odnosu može se jedino razlikovati stupanj krivnje svakog od pojedinaca, ovisno o konkretnom doprinosu zajedničkom cilju.

I sudska praksa stoji na stanovištu da suizvršitelj ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, nije samo onaj tko osobno "naredi" ili "počinii" radnje opisane u zakonskom tekstu, nego i svatko onaj tko na temelju zajedničkog dogovora daje drugi značajni doprinos izvršenju tih radnji. Ovakav stav zauzet je u odluci VSRH u predmetu broj IKŽ -381/94 od 7. rujna 1994.

Ako na ovakav način ne bi tumačili individualiziranu, subjektivnu krivnju za počinjenje krivičnog djela ratnog zločina, onda u ratu i ratnim okolnostima ne bi ni bilo moguće dokazati ničiju krivnju, što je apsurdno.

Iz navedenih razloga sud prihvaća stav Županijskog državnog odvjetnika da u ovom postupku nije potrebno dokazivati iz čijeg oružja je konkretno ispaljeno neko ubojito zrno, a niti je to moguće. Po prirodi ratovanja nema načina da se prate sve granate i točna mjesta gdje su one našle svoj cilj. Bitno je znati da je na odredjenom području djelovao pojedini optuženik sa oružjem kojim je bio zadužen i dosljedno tome podrazumijeva se i njegov doprinos suizvršitelja krajnjim posljedicama koje su nastupile a koje je tek naknadno moguće evidentirati.

Svi optuženici se brane da ovo nije bio njihov rat, već da su u taj oružani sukob bili silom gurnuti. Ovo je pitanje također važno da bi utvrdili oblik krivnje, jer krivična djela za koje se optuženike tereti, moguće je počinuti samo iz umišljaja. Za nehat optuženici ne bi odgovarali.

Optuženici kažu da su bili silom mobilizirani od strane "JNA", da nisu svojom voljom pratili vojne osvajačke pohode a neki od njih tvrde da su se tome otvoreno protivili, nakon čega im se prijetilo oružjem za neposluš. Ako bi to bila istina, kako onda objasniti da su se optuženici i nakon odlaska "JNA" u BiH nastavili ponašati kao i ranije, te su ostali na svojim položajima izvršavajući konkretne zadatke.

- 93 -

Poznato je da je 15. siječnja 1992. Republika Hrvatska međunarodno priznata kao samostalna i suverena država te da je 22. svibnja 1992. uslijedilo i njeno primanje u svjetku Organizaciju ujedinjenih nacija. Isto tako zna se da je 31. svibnja 1992. službeno prestala postojati "JNA" time da se njene jedinice povlače sa teritorija Republike Hrvatske i odlaze u BiH.

Činjenica je međutim, da su optuženici i nadalje ostali na svojim zadacima i svojim položajima, time da se u 6. mjesecu 1992. formiraju tzv. "pogranične jedinice milicije" i to na dobrovoljnoj osnovi. Tada se gasi "teritorijalna obrana", ali su zapovjednici jedinica "pogranične milicije" ostali raniji Martićevi milicajci, dok su pripadnici pograničnih jedinica milicije postali bivši pripadnici teritorijalne obrane. Na tu temu najbolje se u postupku očitovao optuženi Rade Marčetić kad je kazao da se samo vanjska forma mijanjala, ali da je u suštini sve ostalo isto, dodavši "barem sam ja to tako shvaćao". Da je optuženik očigledno dobro shvaćao potvrđuje i činjenica da se u drugom mjesecu 1993. osnovala vojska "republike srpska krajina", pa su se optuženici "Oluje" konačno i predali kao pripadnici vojske "rsk".

Prije navedenih formacija još 19. 12. 1991. bili su pripadnici "cetinskog bataljuna", budući da se tzv. "cetinski bataljun" sastojao od pripadnika TO Otišić, Cetina, Civiljane, Koljane, Laktac, Vrlika, Podosoje, Maovice. U takvoj situaciji obrana "optuženika se ukazuje neosnovanom, kada govore o tome da su bili silom mobilizirani i da su protiv svoje volje pratili osvajačke pohode bivše "JNA".

U prilog ovakvom zaključku idu i neke pojedinosti. Primjerice optuženi Željko Dragić u svojoj obrani je kazao da mu je bilo žao kada je Knin "pao" i da od tuge niti on a niti njegovi drugovi nisu mogli jesti. To samo znači da se i odlučio predati zbog toga što drugog izbora nije imao. U takvoj situaciji nema nikakvog smisla što se ovaj optuženik poziva na to da je dijete iz miješanog braka, da nije uživao povjerenje svojih zapovjednika, te što ističe da mu je bio ustaški časnik u bivšoj "NDH".

Isto tako optuženi Jovan Bilić, kao što je sam naveo u svojoj obrani, dobrovoljno se javio kapetanu Raduloviću po javnome pozivu koji je bio upućen preko radio Knina, nakon čega je i raspoređen na osiguranje minobacača.

Nadalje, optuženi Petar Kovačić, koji je bio zaposlen u Brodogradilištu "Split" do 21. 7. 1991, samovoljno je napustio radni odnos i otišao u rodno mjesto Dabar, gdje je preko pk. Marka Stojanca nabavio osobno naoružanje i priključio se organiziranim i naoružanim skupinama koje su na pojedinim položajima držali straže.

- 94 -

Sve ovo govori u prilog zaključku da nije istinita obrana optuženih, kad tvrde da ovo nije bio njihov rat i kad kažu da nisu bili upoznati sa planom osvajanja i protjerivanja civilnog stanovništva te uništavanja njihove imovine u naseljima, koja se nalaze s lijeve i desne, strane jezera Peruča.

Svi optuženici s lijeve strane jezera Peruča, kako su sami i priznali, osobno su išli po svoje naoružanje u Cetinu. Onima s desne strane podijeljeno je oružje još u listopadu 1990., kada je preko JNA doneseno u Otišić u jednoj cisterni za gorivo preko optuženog Dragić Dragana. Sa tako nabavljenim oružjem optuženici su držali straže po selima. Ovaj sud smatra da su takve oružane straže svojevrstne barikade, budući da su predstavljale ljudske prepreke na cesti. Takvim svojim postupanjem oni su na određeni način terorizirali i zastrašivali lokalno civilno stanovništvo, što u svakom slučaju nije dozvoljeno već zabranjeno ponašanje.

Optuženici su, kako sami kažu, svoju djecu poslali U Srbiju već na početku rata, odnosno u 9. mjesecu 1991. Neki su i svoje roditelje otpratili do Srbije, ali su se svi odmah nakon toga vratili natrag i prihvatili svojih zadataka. Prema tome, neosnovana je njihova obrana da rat nisu htjeli i da ih je netko drugi na to prisilio.

Za ocjenu krivično pravne odgovornosti optuženika važan je i onaj dio njihove odbrane gdje svi jednako tvrde kako su ih na policiji djelatnici tukli i na drugi način mučili i maltretirali, tako da su pod tim pritiscima kazali i ono što nije istina da bi zatim pred istražnim sucem to isto i ponovili, sve iz straha da ih netko ne bi tukao.

Prije svega, u procesnom smislu sud je postupio temeljem Zakona o krivičnom postupku te iz spisa izdvojio sve one zapisnike koji sadržavaju iskaze optuženika na policiji. Kod toga valja primjetiti da su optuženici tek na raspravi govorili o ponašanju pojedinih pripadnika MUP-a dok se u istrazi na postupak policije nitko nije žalio. Sud je imao u vidu da su optuženici za vrijeme boravka u pritvoru mogli međusobno kontaktirati pa su se mogli i dogovoriti o pojedinim okolnostima što ostavlja sumnju na istinitost njihovih prigovora glede vjerodostojnosti iskaza koje su dali u istrazi. Osim toga, činjenica je da su se u vrijeme njihovog ispitivanja u istrazi optuženici sjećali pojedinih događaja nego kasnije na raspravi, što takodjer, ide u prilog zaključku da je obrana na raspravi podešena interesima koje imaju u ovom postupku. Isto tako sud primjećuje da su se optuženici o nekim okolnostima u istrazi izjašnjavali sasvim jednako, sukladno, pa to opet daje za pravo da se barem o tim okolnostima zaključak donosi na temelju njihovih ranijih iskaza. Kasnija odstupanja na raspravi očigledno su u službi njihove odbrane.

- 95 -

Dosljedno ovakvom stavu i ocjeni vjerodostojnosti iskaza optuženika sud smatra da se ovima ipak ne može staviti, na teret sve ono za što ih državno odvjetništvo optužuje odnosno da ima i takvih djela koja ostaju nedokazana, odnosno okolnosti koje trebaju pretrpjeti korekcije.

Tako je prihvaćena načelna primjedba branitelja optuženih koja se odnosi na sadržaj stranice 3. optužnice gdje se govori o drugoj polovici 1991. dok se konkretni teroristički čini vežu za prvu polovicu 1991. što sigurno međusobno ne može biti povezano riječju "istodobno". Sami vremenski datumi diktiraju ispravak te riječi u "prethodno". Sud smatra da je u pitanju samo nespretna formulacija iz optužbe koju je formalno valjalo urediti.

Isto tako za optuženog Marka Rnića ne bi stala tvrdnja optužbe da je sudjelovao u prodoru i osvajanju Potravlja i Satrića sa pripadnicima, "JNA", „Martićeve milicije" i pripadnicima „teritorijalne obrane" već od 16. 09. 1991. budući da je iz postupka proizašlo da je od kolovoza do listopada 1991. bio u Srbiji, što potvrđuje i optuženi Slobodan Despinić koji je Marku Rniću u službenoj knjižici evidentirao datum 1. 10. 1991. kao vrijeme od kada ovaj sudjeluje u pojedinim akcijama i zadacima. Stoga je Marko Rnić ispušten kao jedan od sudionika prodora i osvajanja Maljkova, Potravlja i Satrića na svim mjestima gdje se u optužnici tako navodilo. Dosljedno ovome, na listu 6. optužnice gdje se navodi da je Marko Rnić bio sudionik "akcije čišćenja terena", sud je naglasio da se to odnosi na vrijeme od 10. mjeseca 1991., a ne i ranije.

Nadalje, sud drži da u postupku ne bi bilo dokazano da je optuženi Željko Dragić sa ostalim optuženicima boravio na učvršćenim vatrenim položajima na pravcu Peruća - Zrnac - Alebića kula - dulje od 16. 10. 1991. budući da je u svojoj obrani, kako u istrazi tako i na raspravi, dosljedno izjavio da je preko svoje sestre u Kninu ishodio bolovanje i da je bio na kraćem liječenju u bolnici u Kninu, nakon čega je kao rezervista otišao u remontni zavod u Strmicu, gdje je radio kao u svojsvu automehaničara sve do svibnja mjeseca 1992. Činjenica je da je i optuženi Srećko Dragić potvrdio kako je nakon one prometne nezgode koju je imao sa transporterom kod Satrića odveden na liječenje u Knin gdje je vidio Željka Dragića. Prema tome, Željko Dragić može biti odgovoran samo za posljedice svog postupanja u vremenu do 16. 10. 1991., radi čega je i u odnosu na njega sud ispustio iz sadržaja optužnice na strani 6. događaje za koje ga se tereti poslije označenog vremena, tj. poslije 16. 10. 1991. Pri tome je ipak sud imao u vidu da je u kasnijem razdoblju Željko Dragić opet sudionik zbivanja koja su uslijedila nakon 22. siječnja 1993. kada je provedena potpuna mobilizacija koja je njega obuhvatila. To je ono vrijeme kada je hrvatska vojska već vratila Maslenicu i Peruću. Srpske snage su tada mobilizirale sve što je bilo moguće, pa čak osobe u dobi preko 60 godina života. Optuženi Željko Dragić tada je mobiliziran kao pješak, a ne kao tenkista, te je poslan na određeni položaj u Maovice i Svilaju.

samo za događaje i civile koji su stradali u vremenu od 25. 08. 1991. do 16. 10. 1991. a to je šest civilnih osoba a ne 22 kao što u optužnici stoji. Naime, troje civila stradali su u Dragićima i Lelasima i to Cvita i Đoko Mačević, te Ivo Lelas u kolovozu 1991., dok je u rujnu 1991. stradalo još troje civila i baš Pava Glavinić 17. 09. 1991. u Potravlju, Mara Vardić 18. 09. 1991. u Satriću, te Miro Kapetanović 21. 09. 1991. u Sinju.

Kad je riječ o stradavanju civila, kako za optuženog Željka Dragića tako i u odnosu na ostale optuženike koji su oglašeni krivima za ovakve posljedice, potrebno je naglasiti da se ta krivnja sastoji u aktivnom sudjelovanju u pojedinim napadnim akcijama i to po načelu subjektivne odgovornosti kroz suučesništvo, odnosno suizvršilaštvo, kao osnov krivnje, pri čemu svatko od suučesnika obavlja povjereni dio mu posla koji je u funkciji postizanja krajnjeg cilja, a koji je obuhvaćen zajedničkom voljom i istim umišljajem. Željko Dragić je u konkretnom slučaju sudjelovao u napadu i osvajanju naseljenih mjesta s desne strane jezera Peruča kao tenkista, djelujući sa tenkom.

Dosljedno navedenom, odgovorni su za stradavanje civila na području Potravlja, Satrića, Sinja, Hrvaca, Peruče, Donjih Jukića, svi optuženici koji su sudionici prodora i osvajanja tih područja, te akcija čišćenja terena.

Zbog navedenog sud smatra da je i optuženi Srećko Dragić odgovoran za stradavanje dviju civilnih osoba Pave Glavinić u Potravlju, 17.09. 1991 i Mare Vardić u Satriću 18. 09. 1991., budući da je bio aktivni sudionik prodora i osvajanja s desne strane jezera Peruča u navedena dva dana. On je 18. 09. 1991. doživio nezgodu sa transporterom pa povrijedjen odlazi na liječenje. Neko vrijeme nigdje nije angažiran, time da je ponovno mobiliziran 23. siječnja 1993. kada je poslan u zaseok Baturine da bi od 06. mjeseca 1993. bio prebačen na Svilaju.

U akcijama osvajanja i prodora s desne strane jezera Peruča uglavnom sudjeluju optuženici koji su inače sa toga područja. Tu međutim nije optuženi Petar Bjelobrk kojega se tereti jedino za miniranje brane Peruča, a nema ni Milana Mile Bogavca koji je očigledno djelovao na lijevoj strani jezera Peruča. To se dade zaključiti iz iskaza saslušane svjedokinje Nevenke Gavran koja je ovog optuženika spominjala na raspravi. Na lijevoj strani jezera Peruča u prodoru i osvajanju sudjelovali su optuženici od 27. do 39.

Dosljedno onome što je proizašlo iz postupka, sud je korigirao činjenični opis djela iz optužnice u pojedinim segmentima, a koji se tiče sudjelovanja pojedinih optuženika i njihove odgovornosti za stradavanje civila s desne strane jezera Peruča.

Za posljedice teškog ranjavanja civila Ive Budić i Milice Budić s lijeve strane jezera Peruča, pravilno se optužbom terete optuženici od 28. do 39. kao pripadnici TO Koljane - Laktac i aktivni sudionici akcija čišćenja Vučipolja, Dabra i Zasioka 20. i 21. 11. 1991. kada su

ove dvije sestre i ranjene od krhotina bombi.

Isto tako s pravom optužba tereti sve optuženike za posljedice akcije čišćenja terena s lijeve i desne strane jezera Peruča u kojim akcijama su srušene i zapaljene obiteljske kuće, gospodarski objekti, crkve u Maljkovu, Potravlju, Maovicama, Vrlici, Ježeviću, Kijevu, Satriću, Hrvacama kao i zgrade područnih škola u Hrvacama, Biteliću, Vučipolju, Potravlju i Satriću. Iz bogate dokumentacije u spisu vidljivo je da je sveukupna šteta na civilnim objektima i infrastrukturi pričinjena u iznosu od oko tristo milijuna njemačkih maraka.

Akcije "čišćenja terena" predstavljaju krivično djelo samo ukoliko je to usmjereno na civilna mjesta. Čišćenje brda Gradina u tom smislu ne bi bilo krivično djelo već samo ono što je za naselja Dabar, Vučipolje, Zasiok i druga okolna mjesta učinjeno paljenjem, rušenjem, pljačkanjem imovine te protjerivanjem civila. Optuženici bi htjeli da pojam "čišćenja terena" bude shvaćen isključivo kao pojam iz vojne terminologije koji podrazumijeva eliminiranje pripadnika neprijateljske vojske, ali je činjenica da su oni sami, svojim djelima na terenu, tom pojmu dali još i dodatni značaj. Na raspravi se moglo saznati kako od saslušanih svjedoka tako i optuženika, primjerice Marka Rnića da su Maljkovo i Potravlje gorjeli cijeli 10. i 11. mjesec 1991.

Iz materijalnih dokaza u spisu, posebno zapisnika o vanjskom i unutarnjem pregledu mrtvih tijela stradalih osoba, vidi se da je veći broj civila stradao tek nakon što bi prvi vojni proboj prošao. Naime, za tri do četiri dana vojnog proboja i osvajanja sve je bilo dovršeno s desne strane jezera Peruča. Svjedoci su na raspravi kazali, a to su sve oni civili koji su zaostali i nisu odmah htjeli napustiti svoja ognjišta, da je nakon proboja vojske dolazilo do masovnog pljačkanja i paljenja te protjerivanja civilnog stanovništva. Takvo ponašanje optuženika nesumnjivo predstavlja "čišćenje terena". U tim akcijama sudjelovali su ne samo pripadnici vojske "JNA" nego i pripadnici "Martićeve milicije" kao i pripadnici "teritorijalne obrane" koji su kontrolirali okupirano područje. Umijesto da su civilno stanovništvo zaštitili oni su ga protjerali. To su činili kako izravno tako i na način što bi obiteljsku kuću zapalili, opljačkali, što bi u naselju srušili crkvu, školu te druga kulturna i materijalna dobra, čime su ih praktično prisilili da napuste svoje ognjište.

U svemu tome bilo je i strašnih primjera stradavanja civila i njihovog protjerivanja kako sa desne tako i sa lijeve strane jezera Peruča.

- 98 -

Tako na primjer Luca Cvitković iz Potravlja koja je stradala 15. 11. 1991. nađena je na terasi ispred svoje kuće, na otvorenom prostoru, prepuštena nevremenu i životinjama koje su doslovne raznijele gornji dio njenog tijela.

Na raspravi saslušana svjedokinja Mara Gašpar kazala je za Lucu Cvitković da je prethodno bila maltretirana i da je na njenim bedrima osobno vidjela krvne podljeve.

Starica Pava Glavinić iz zaseoka Glavinići nađena je zapaljena na svom krevetu

17. 09. 1991. dok je Mara Vardić iz Satrića stradala 18. 09. 1991. i nađena zapaljena zajedno sa svojom kućom.

Civil Miro Kapetanović koji je inače iz Bugojna i slučajno se zatekao u Sinju te mještanka Anđelka Vukman, stradali su 27. 10. 1991. prilikom granatiranja Sinja.

Kasnije odnosno 6. 05. 1992. u Sinju od krhotina granata poginuli na svome radnom mjestu djelatnici HE "Orlovac" Ivan Župić i Milorad Knežević, dok je Josip Čurković teško povrijeđen.

Mještanin Jozo Budić iz Potravlja stradao je 6. 11. 1991. a prema zapisniku o obdukciji bio je ustrijeljen mecima te je imao i tri uboda nožem. Nađen je mrtav u svojoj konobi. Svjedoci su kazali da se prethodno usprotivio nekome tko mu je htio odnijeti frezu.

U Potravlju su još stradali civili Ivan Vidosavljević te Iva Mihaljević, dok su Marijan Bešlić i Filip Bešlić zadnji put viđeni 3. 11. 1991. nakon čega su naprosto nestali. O tome je svjedočio Stipe Kudrić otac kojega je Petar Kudrić pk. Ante a koji je također ubijen. Petar Kudrić iz Potravlja naime stradao je 2. 01. 1992. a iz iskaza saslušanih svjedoka proizlazi da su mu bacili bombu među noge.

Za stradalog Ivana Knezovića iz Potravlja kojega je pred svojom kućom u sjedećem položaju mrtva našao njegov krsni kum i svjedok u ovom postupku Filip Lovrić, ustanovljeno je prema medicinskoj dokumentaciji da je ubijen sa četiri ispaljena metka.

Kosti Ive Cvitković i njene paralizirane kćeri Mare nađene su u Vrlici, u grobnici vlasništvo Stipe Gutića, time da su zadnji put viđene žive 21. 12. 1991. Kosti ubijenog Blaža Cvitkovića, muža spomenute Ive, pronađene su u jednoj pojati u Potravlju zajedno sa kostima Ive Cvitković ž. Filipa. Na mjestu njihova pronalaska nađeno je i dvadeset praznih čahura.

S lijeve strane jezera Peruča, u Donjim Jukićima u svojoj kući ubijena je nepokretna starica u dobi od 90 godina te je zapaljena na svom krevetu zajedno s kućom. Također u Donjim Jukićima 30. 10. 1991. ubijene su iz vatrenog oružja Milica Jukić i Iva Jukić a zatim zapaljene i ostavljene na otvorenom prostoru.

- 99 -

Mještanin Mile Domjanović iz Vučipolja, otac svjedoka Nevena Domjanovića saslušanog na sudskoj raspravi poginuo je od nagazne mine u svome dvorištu.

Isto tako je i Jakov Štroliga iz Dabra poginuo od mine kada je išao otvoriti vrata svoje garaže 17. 08. 1993. Njegova žena Šima Štroliga isto tako je stradala naišavši na minu kad se 7. 03. 1996. iz izbjeglištva vratila svojoj kući, ponadavši se da će moći

nastaviti živjeti u svome domu.

Od mine je u Vučipolju stradao i Božo Marunica, a mina je bila postavljena kod njegovih košnica s pčelama.

Za stradavanje Ive Žeravica, njegove punice i još nekih žena, u više navrata tijekom ovog postupka govorili su sami optuženici. Ive Žeravica je iz Vinalića te je nakon okupacije ovog mjesta htio prijeći na slobodni hrvatski teritorij. U tu svrhu dao je nešto njemačkih maraka Nenadu Stojancu koji ga je trebao izvesti na sigurno područje, ali ga je ovaj uputio u minsko polje gdje je Ivo smrtno stradao kao i one žene.

Iz iskaza optuženika proizlazi nadalje da je ubijena i Kata Kovačić iz Dabra 27. 02. 1993. dok je čuvala ovce a kada je pucano sa Vujevića grede od Tavnice. Neki od njih tvrde kako ju je iz snajpera ubio dobrovoljac iz Srbije, neki "Žorž", ali dokazi u postupku upućuju na drugačiji zaključak. Označenog dana otvarana je koordinirana pucnjava s više mjesta pa je tada osim Kate Kovačić koja je smrtno stradala, na sličan način bio ranjen Marko Čavčić koji je tog dana kosio djetelinu. O tome svjedoči na raspravi njegova žena Ana Čavčić koja je također kazala da se tada pucalo s grede iza jezera do Laktaca. Pucalo se iz bacača, mitraljeza i pušaka. Svjedokinja je dodala kako je mještanin Iće Stojanac doslovno umro od straha jer je bolovao od astme, te bi se pri pucnjavi jako uznemiravao. Ona je još rekla "sve smo snosili dok nisu počeli ubijati".

Za Jelu Barišić također se saznaje da je umrla od straha. Mara Vujević je na raspravi svjedočila da je Jeli "puklo srce od straha", dok su bile u skloništu u kući Mije Vujevića u Dabru, a sve zbog žestoke paljbe koja se čula po mjestu.

Za sestre Ivu i Milicu Budić iz Vučipolja svjedoci Ivan Liović i Mladen Bandić kazali su kako su ih izvlačili iz njihove izbe 21. 11. 1991. To je onaj dan kada su optuženici bili u "akciji čišćenja terena" na Gradini. Baš toga dana naime bačena je bomba u seosku izbu te su sestre Budić teško ranjene po nogama.

Kada je riječ o stradavanju civila treba reći da je u Biteliću bio ubijen Ivica Buljan sin trgovca Mile koji je na raspravi i saslušan. Svjedok je govorio o tome kako je dva dana nakon upada četničke vojske tj. 19. 09. 1991. njegov sin Ivica podlegao batinama u zaseoku Stojići, gdje su ga na njegov očigled odveli i tukli.

- 100 -

U Ježeviću dana 24. 01. 1993. pred svojom kućom ubijen je Ivan Vučemilović - Vranić na jedan mučki način time da su ga udarali krampom i držalom hrvatske zastave koju su pronašli u njegovoj kući i koju su mu gurali u usta dok ga nisu ugušili.

Na temu protjerivanja civila, rušenja, paljenja i pljačkanja njihove imovine, izjasnili su se brojni svjedoci.

Primjerice Šima Modrić iskaz koje je pročitan kazala je da su po okupaciji

mjesta u selu ostali još jedino ona, njen svekar i jedna susjeda Mara Modrić, dok su svi ostali mještani napustili svoje kuće i u strahu otišli u izbjeglištvo. Ona govori o tome kakve je strašne noći nakon toga proživljavala u Ježeviću. Dolazili su joj uniformirani ljudi koji su je u više navrata maltretirali i tukli a među njima prepoznala je Svetozara Bogovca i njegove sinove.

Svjedokinje Ana Čavčić i Iva Čavčić također su govorile o oholom ponašanju Svetozara Bogovca i njegovih sinova Slobodana, Milana i Branka. Ani Čavčić zapalili su kuću i življavali se pucanjem u tek nabavljeni novi traktor, dok su Ivi Čavčić također zapalili kuću, a Svetozar Bogovac ju je k tome udario po grudima i oborio na pod. Za cijelo vrijeme uzvikivao je "pali, pali - ja vojvoda".

Prisjećajući se tih vremena Ana Čavčić kaže da je odlučila otići od svoje kuće kada je Kata Kovačić poginula u 2. mjesecu 1993., odnosno kada je shvatila da će ubijati i civile. Ona govori i o tome kako je vidjela Svetozara Bogovca i njegove sinove gdje ispred sebe gone mještanina Dušana Gavrana. Optuženici su također o tome govorili tvrdeći da je Dušana Gavrana iz Dabra maltretirao i tukao Sveto Bogovac, ali i Vranješ Žarko. Iz njihovog kazivanja proizlazi da su Bogovci natovarili na Dušana Gavrana sanduk streljiva i nagonili da im to nosi kroz mjesto. Dok je on nosio streljivo oni su njega tukli i okolo pucali iz vatrenog oružja, te palili. Svjedokinja Nevenka Gavran kazala je da joj je muž došao kući sav krvav, a iz iskaza Ane Čavčić proizlazi da je tog dana u Dabru vidjela Iliju Nenadića, Milana Stojanca te Petra Kovačića u društvu sa Svetozarom Bogovcem.

Svjedokinja Nevenka Gavran govorila je i tome kako je Milan - Mile Bogovac zlostavljao mještanina Iću Stojanca koji se otvoreno suprostavljao pljačkanju i paljenju obiteljskih kuća i domova. Jednom takvom prigodom Milan - Mile Bogovac razbio mu je na kući prozore i vrata.

Starac Marko Krajina iz Zasioka posvjedočio je da je u 11. mjesecu 1991. vidio Svetu Bogovca i njegova tri sina kako prolaze selom te pucajući iz pištolja okolo pale. Sveto je govorio da više nema Hrvatske, da je on "vojvoda", da je "Šešeljevac". Prisjećajući se kako se pucalo na sve strane svjedok kaže "bio sam u II svjetskom ratu, ali takvoga straha nisam osjetio".

- 101 -

Svjedok Mijo Vujević govori kako su po Dabru Bogovci harali, kako su palili kuće, te da su i njegovu "zaravnili", a njegova susjeda Mara Vujević kaže kako je ispred kuće Mije Vujevića vidjela baš Svetozara Bogovca, kada je kuća zapaljena, a da su u njezinoj kući optuženi Bogovci stukli sve servise za jelo, svu staklariju, izbacili svu robu i oborili ormare, nakon čega su sve to i zapalili. U očaju koji ju je obuzeo, ona je legla u samu vatru, u želji da umre. Netko ju je iz vatre iznio van kuće.

Zanimljiv je iskaz svjedokinje Šime Liović iz Zasioka koja je kazala da je i njena kuća bila zapaljena i da je tu bio Svetozar Bogovac kojemu se ona obratila s

pitanjem tko je i zašto to učinio, na što joj je ovaj cinično odgovorio: "vidi što su mulci uradili!".

Govoreći o protjerivanju civilnog stanovništva svjedok Mladen Bandić na raspravi je kazao da su u paljenju kuća glavni bili braća Bogovac, ali da su to činili i drugi četnici. Naime, nakon što bi najprije vojska udarila, hrvatske snage bi se povukle, a onda bi uslijedilo istjerivanje civilnog stanovništva budući da su četnicima ostale slobodne ruke pa bi ulazili u pojedine zaseoke, uništavali i palili.

U tom smislu Nevenka Gavran iz Dabra kaže da su palili sve redom, nakon njene kuće da su zapaljene kuće u zaseocima Štrologe, Čavčići, Barišići, Krajine i to isključivo hrvatske kuće, a da ni jedna srpska kuća nije bila zapaljena.

Iz iskaza svjedokinje Kate Liović proizlazi da je prvi napad na Vučipolje i okolna mjesta uslijedio od strane vojske 16. 09. 1991. kada se održavao jedan sprovod kod crkve Sv. Ivana u Zasioku. Odmah nakon prolaska vojske četnici su ušli u naselja palili redom sve kuće u Lioviće, Bandiće, Domljanoviće, Brkljačice. Topovima i tenkovima najprije je vršeno sustavno rušenje, a nakon toga pojedine kuće totalno su spaljene tako da spadaju u petu i šestu kategoriju na popisu stupnja oštećenja po kategorizaciji.

Svjedok Neven Domljanović iz Vučipolja izjasnio se da su četnici više nego vojska iskaljivali svoj bijes i da su se posebno okomili na civilno stanovništvo koje su sačekivali i na njima se iskaljivali. On kaže da je u Kudrićima obavljeno paljenje kuća "sve po papiru" tako da se vršio točan izbor koje će se kuće paliti a koje neće.

Svjedokinja Ana Režić sa Maovica koju su tukli neki ljudi iz Cetine i prijetili joj da će visjeti o sijalici kazala je da bi vojska najprije četnicima probila put nakon čega bi oni išli iza vojske i palili kuće. Znali su se čak i vraćati natrag i ponovno paliti kad bi se uvjerali da su mještani pogasili ranije zapaljene kuće.

- 102 -

O maltretiranju i protjerivanju svjedočila je i Maša Forlić iz Matkovina. Kako kaže, zbog četničkih napada, osobito noću, morala je i ona otići. Kada se iz izbjeglištva ponovno vratila u svoje mjesto, kao i drugi njeni susjedi nije ništa našla. Kuća joj je bila zapaljena a prethodno i opljačkana. Dok je boravila u selu upadali su joj u kuću "umačkarani" sa čarapom navučenom preko glave. Osobito su joj maltretirali muža. Jednom prigodom dok je sjedio za stolom ispružili su mu ruku i "pitali gdje hoće da ga sjeku, na kojemu mjestu po ruci. Isto tako na vrat su mu stavljali sjekiru i pitali ga gdje želi da ga kolju. Prijetili su mu da će ga objesiti. Konačno jednom prigodom su ga gurnuli niz put tako da je od straha morao napustiti svoje prebivalište.

Svjedok Stipan Lelas iz Kosora pričao je o tome kako je kod svog susjeda Bože Arnauta ostavio svoje ovce te kako je jednom prigodom došao po njih sa namjerom da ih odvede i proda u Livno. Došavši pred Božinu kuću vidio je Zorana Kneza "Bricina"

kojega je i pozdravio, ali ga je ovaj samo s prezirom pogledao. Tek što je ušao u kuću Bože Arnauta za njim su došla dvojica vojnika, izveli ga vani i odveli u Stanicu milicije Vrlika na saslušanje. Zorana Kneza već tada pred vratima Bože Arnauta nije bilo. Prilikom "ispitivanja na miliciji otvoreno mu je rečeno da je to područje Srbija, da tu kao Hrvat ne može ostati živjeti, već da mora oseliti. Nakon toga bio je pušten. Dok je odlazio natrag u izbjeglištvo od silnog uzbuđenja popucale su mu kapilare pa je počeo krvariti. Morao je hitno zatražiti medicinsku pomoć. Kada se nakon "Oluje" vratio ništa od svoje imovine nije našao.

Iz svega navedenog nedvojbeno proizlazi da je za vrijeme oružanog sukoba na području mjesta bivše općine Sinj s desne i lijeve obale jezera Peruća bilo bezrazložnog stradavanja civila, njihovog namjernog ubijanja, maltretiranja i protjerivanja te pljačkanja, paljenja i uništavanja svekolike njihove imovine.

Pored obiteljskih kuća i gospodarskih objekata srušene su ili zapaljene crkve i to Sv. Josipa u Maljkovu, Sv. Filipa i Jakova u Potravlju, Sv. Jure u Maovicama, Sv. Petra i Pavla u Vrlici i tvrđava Prozor u Vrlici, zatim crkva Sv. Spasa u Ježeviću, Sv. Mihovila u Kijevu, Imena Isusova u Satriću i Svih Svetih u Hrvacama, kao i zgrade područnih škola u Hrvacama, Biteliću, Vučipolju, Potravlju, Satriću i dr.

Prema dokumentaciji u spisu na silom osvojenom području spaljeno je i srušeno 629 civilnih objekata, a u znatnoj mjeri je oštećeno 1.468 objekata, što predpostavlja ukupnu imovinsku štetu od 300.000.000 DEM. O intezitetu i opsegu štetnih posljedica zorno svjedoči fotodokumentacija u pet tomova koja je u prilogu krivičnog spisa. Za vrijeme ovog rata odnosno oružanog sukoba bilo je i slučajeva ubijanja i mučenja ratnih zarobljenika.

- 103 -

Već na početku rata 17. 09. 1991. na mjestu jednog vodopropusta u Maljkovu kod mosta Raba zarobljeni su hrvatski policajci Ivica Grubač i Bogoslav Lukić. Nakon što su odložili svoje oružje oko njih se okupila skupina pripadnika bivše "JNA" i "Martićeve milicije" koji su u jednom ozračju linča najprije mučili zarobljenike udarajući ih nogama i šakama te kundacima svojih pušaka po cijelom tijelu. Zarobljeni policajci, prema onome što su sami optuženici u ovom postupku govorili stravično su bili mučeni te su se njihovi krikovi i vapaji čuli na udaljenosti od 300 do 400 metara. Oni su od udaraca padali na zemlju. Molili su svoje mučitelje da im poštede živote, ali su se ovi oglušili na njihove molbe i nastavili mučiti više od jednoga sata da bi na koncu u njihova potpuno iscrpljena i izmučena tijela ispalili svaki po rafal streljiva iz svojih automatskih pušaka. Sutradan je na to mjesto došla jedna inženjerijska jedinica koja je strojevima nabacala zemlju na ubijene zarobljenike, te se tu mogla vidjeti velika humka.

U Potravlju u borbi bio je zarobljen policajac specijalne jedinice MUP-a RH, Kažimir Abramović. Bilo je to 17. 09. 1991. kod gostionice "Kenedi". Nakon zarobljavanja u Abramovića su trojica Martićevaca pucali s leđa, te je ovaj zadobio

povrede od kojih je ubrzo nastupila njegova smrt.

Nadalje takodjer 17. 09. 1991. na cesti Sinj - Vrlika kod mjesta gdje se skreće za branu Peruča ubijeni su zarobljeni policajci MUP-a RH Zoran Bočina i Jakov Topić. Iz provedenih dokaza proizlazi da su prije njihovog ubijanja bili maltretirani budući da su na njihovim tijelima nađeni tragovi primjene nasilja.

Dana 23. 09. 1991. u Hrvacama bili su zarobljeni policajci MUP-a RH Dušan Cvrlje, Miro Milanović i Ante Radan. Po zarobljavanju odvedeni su na "Alebića kulu" gdje je bio smještei štab JNA. Tamo su ova trojica pričuvnih policajaca policijske postaje Sinj bili mučeni od Martićevaca i kapetana Rajka Radulovića koji je od njih tražio obavještajne podatke o stanju i kretanju hrvatske vojske i policije. Sutradan oko 18,00 sati zarobljeni policajci bili su ubijeni. Osobno ih je ubio Rajko Radulović.

Zatim je 27. 09. 1991. na prijevaran način, a u povodu prethodno ugovorene razmjene ratnih zarobljenika, došlo do zarobljavanja časnika i zapovjednika 4. brigade Zbora narodne garde RH Željka Protića, Duje Čovića i Zdravka Škarpe, te vojnika iste postrojbe Ivana Babića, Ante Jukića i Nenada Ivića - Mastelića. Nakon zarobljavanja svi su odvedeni na "Alebića kulu" gdje su ih najprije tukli i mučili, prijetili im da će ih zaklati vrijeđali ih i tražili od njih željene obavještajne podatke. U tome je prednjačio zapovjednik Rajko Radulović koji je znao da su Protić, Čović i Škarpa časnici i zapovjednici hrvatske vojske, prema kojima se mora ponašati na dostojanstven način, u skladu sa pravilima međunarodnoga prava.

- 104 -

O tome kako su se prema njima kao časnicima ponašali Rajko Radulović i njegovi potčinjeni svjedočili su na raspravi sva trojica zarobljenih zapovjednika koji su suglasno naveli da su ih nemilosrdno tukli, posebno Rajko Radulović, kundacima pušaka te nogama i šakama. Po njegovoj zapovijedi. Protić, Čović i Škarpa bili su otpremljeni u zatvor u Knin gdje su isto tako bili fizički i psihički zlostavljani, sve do 2. 11. 1991. kada su pušteni na slotoodu u povodu razmjene zarobljenika.

Ova trojica zarobljenih časnika Željko Protić, Duje Čović i Zdravko Škarpa nisu znali reći što se događalo sa zarobljenim vojnicima Ivanom Babićem, Antom Jukićem i Nenadom Ivić - Mastelićem, koji su iza njih ostali na "Alebića kuli", ali je važno naglasiti da oni kažu kako su ova trojica vojnika bili živi dovedeni na "Alebića kulu" te isto tako da su ostali živi nakon što su oni bili otpremljeni u zatvor u Knin.

Činjenica je međutim da su Babić, Jukić i Mastelić ipak ubijeni. Iz iskaza samih optuženika na raspravi proizlazi da je Rajko Radulović zapovijedio svom zamjeniku Borku Radoviću te optuženom Dušanu Stojavljeviću da ovu trojicu ratnih zarobljenika strijeljaju što su ovi i učinili. Svjedok Luka Glavinić u svom iskazu očitovao se o ljudskim truplima i dijelovima ljudskih tijela koja je osobno pprimjetio u Režića potoku da bi nakon stručnog medicinskog pregleda i vještačenja bilo utvrđeno kako se radi o otkinutim dijelovima tijela baš ubijenih mladih vojnika Ivana Babića, Ante Jukića i

Nenada Ivića - Mastelića. Iz iskaza samih optuženika proizlazi da su zarobljenici bili mučeni nakon čega su u njihova izmrcarena tijela Borko Radović i Dušan Stojisavljević ispalili tromblonske mine uslijed čega je i došlo do unakaženja njihovih tijela otkinućem glava i udova, nakon čega su bili bačeni u Režića potok.

Opisana ponašanja prema ratnim zarobljencima u izravnoj su suprotnosti sa odredbama članka 3., 13., 17. i 44. Ženevske konvencije o postupanju s ratnim zarobljencima od 12. kolovoza 1944. koje predviđahu obvezu čovječnog postupanja s ratnim zarobljencima i svim osobama koje izravno ne sudjeluju u neprijateljstvima uključujući i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje. Izriječno je zabranjeno nasilje protiv života i tijela, sakaćenje, okrutno postupanje i mučenje ratnih zarobljenika. Iste odredbe propisuju da će se u ratnim uvjetima sa časnicima i ratnim zarobljencima postupati s dužnim obzirom prema njihovom činu i njihovoj dobi. Prema tome u konkretnom slučaju doista se radi o kršenju pravila međunarodnoga prava i postupanju koje je suprotno članku 122. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske.

Prethodno opisana zabranjena ponašanja na štetu civilnog stanovništva također predstavljaju kršenje pravila međunarodnoga prava i baš odredbi članka 3., 27., 32., 33., 49. i 53. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. kao i odredaba pratećih dopunskih Protokola I i II iz 1977. kao obilježje krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

- 105 -

Posebnu pozornost sud je posvetio odgovornosti pojedinih optuženika za miniranje i oštećenje brane Peruča, jer u smislu članka 120. stavak 2. OKZ RH, radi se o posebnom obliku krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, gdje se upravo štite objekti i postrojenja s opasnom snagom, kao što su brane i nasipi. S tim u svezi bila bi sporna odgovornost optuženih Željka Dragića i Srećka Dragića. Obojica su kraće vrijeme aktivno borbeno djelovali i to Željko Dragić kao zapovjednik na tenku T-55, a Srećko Dragić kao pripadnik vojske JNA član posade oklopnog transportera BOV-a, i kasnije zapovjednik "odjeljenja vojske rsk". Prilikom osvajanja Peruče u rujnu 1991. Željko Dragić je iz svog tenka pucao na toranj brane. U istrazi on je kazao kako je po zapovijedi Rajka Radulovića ispalio tri granate prema tornju od kojih su dva hica promašila cilj, dok je jedan pogodio i ošteti toranj. Na raspravi međutim on to poriče. Sud smatra da je istina ono što je optuženik kazao u istrazi, jer je govorio o samome sebi, a ne o drugome, pa je teško vjerovati da bi se u tome zabunio. Osim toga, činjenica je da je toranj brane doista oštećen tenkovskom granatom, zbog čega sud smatra točnim baš ono što je optuženi Željko Dragić o ovome kazao u istrazi.

Ocjenjujući pucanje na toranj brane u pravnom smislu, sud smatra da se ipak ne radi o opisu djela iz stavka 2. članka 120. OKZ RH, već da taj čin predstavlja obilježje djela iz stavka 1. ovog člana. Naime, pucanjem i pogađanjem tornja, bez neke druge aktivnosti usmjerene prema vitalnim točkama brane, ne oslobađa se opasna snaga brane, kao zaštitnog objekta, niti se na taj način mogu prouzročiti određene ekološke

posljedice. Pogađanje tornja brane može se dakle ocjeniti kao zaplašivanje i teroriziranje civilnog stanovništva prijetnjom rušenja brane što je svakako obilježje članka 120. stavak 1. OKZ RH.

Što se optuženog Srećka Dragića tiče, on uopće nije bio na brani Peruča, pa za ovo djelo ne može niti odgovarati.

Ponašanje optuženog Slobodana Despinića, u smislu onoga što je učinio u svibnju 1992. kada je na traženje svog nadčinjenog zapovjednika Milana Korice dao nekolicinu dobrovoljaca iz svoje jedinice, radi iskrcavanja i unošenja određene količine eksploziva, potrebne za miniranje brane Peruča, po mišljenju ovoga suda predstavlja obilježje krivičnog djela iz članka 120. stavak 2. OKZ RH. Optuženi Despinić na raspravi je povukao ovu svoju izjavu, koju je prethodno dao u istrazi, ali sud drži istinitim upravo ono što je u istrazi kazao, jer mu to nitko nije mogao ponuditi kao njegovu izjavu, budući da ga baš nitko drugi niti ne tereti za ovaj čin. Osim toga, nije sporno da je u označenom vremenskom razdoblju optuženi Slobodan Despinić doista boravio na položaju Zrnac gdje je stražario sa svojom jedinicom, izmjenjujući se sadrugom smjenom na čelu sa zapovjednikom Filipom Zagorcem.

- 106 -

Prema kazivanju optuženih Kovačića, Borkovića, Vinčića i Peovića, dobar dio njih je u 12. mjesecu 1991. bio na zadatku stražarenja na brani Peruča, pa su tako jednom prigodom na branu došli Milan - Mile Bogovac i Dušan Stojšavljević koji su od komandira čete Krečak Mirka tražili dvadesetak ljudi za iskrcaj nekih sanduka koje su dovezli u jednom kamionu. Pod takvim okolnostima i navedeni optuženici sudjelovali su u iskrcaju sanduka u kojima se nalazio eksploziv TNT. Sud ne prihvaća obranu optuženika da oni tada nisu znali što se nalazilo u sanducima, jer prema onome što su na raspravi rekli i prema opisu samih sanduka, sasvim je jasno da se radilo o eksplozivu. Osim toga, notorno je da je u onom vremenskom periodu bilo velikih povika oko prijetnji rušenjem brane Peruča, koje prijetnje su bile otvoreno i javno upućene hrvatskoj strani. Sanduci koji su bili vojne opreme, plombirani i teški a koji su se unosili u tunel brane, bili su očigledan dokaz o namjeri miniranja brane. U ostalom, nije bila tajna ni to da se u branu u više navrata unosio eksploziv, a ne samo ovom prigodom. Indikativno je da nitko od optuženika navodno nije niti pitao što se u sanducima nalazi. Ako je to doista točno, onda je i jasno zbog čega takva pitanja nisu bila postavljana. O jasnim stvarima ne postavljaju se pitanja.

Za optuženike koji su tijekom 1991. u branu Peruča sudjelovali u unošenju eksploziva a to su optuženi Zoran Knez, Dragan Arnaut, Dragan Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović, sud smatra da su počinili krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, jer posao koji su obavili, na način i pod okolnostima kako se to dogodilo, ne odražava njihovu volju da eksploziv bude konkretno upotrijebljen za rušenje brane. Sama radnja unošenja eksploziva predstavlja vid teroriziranja i zastrašivanja civilnog stanovništva, odnosno prijetnju da bi eksploziv

mogao biti upotrebljen, a ne i realizaciju takvog umišljaja.

S druge strane međutim odgovornost Milana - Mile Bogovca i Dušana Stojsavljevića, koji su bili glavni zagovornici rušenja brane HE Peruča, sasvim je drukčija. Ova dvojica su već ranije privatno, preko svojih osobnih veza u Kninu i Gračacu odnosno Sv. Roku tajno dovezli manju količinu TNT-a, tijekom 1991. kao i početkom 1992. da bi kasnije bili najaktivnije angažirani na donošenju 25 tona TNT-a, u noći 27/28 siječnja 1993. zajedno sa pripadnicima Martićeve milicije na čelu sa Milanom Arambašićem i pripadnicima "vojske rsk", na čelu sa pukovnikom Borislavom Đukićem, a koji su došli na branu sa jedinim ciljem da je sruše.

Isto tako nesumnjiva je odgovornost optuženog Petra Bjelobrka, načelnika inženjerije "I lake vrličke brigade vojske rsk", koji je u tom smislu ujedno bio i zapovjednik, a bez obzira što on hoće uvjeriti sud da nije imao nikakve zapovjedne funkcije.

- 107 -

Njemu je Borislav Đukić doslovno kazao : "Inženjerac, u tri sata ima da se nacртаš, da bude kompletna jedinica, svi ljudi na okupu, ima brana da leti u zrak", te svima okupljenima u prigodnom govoru obznanio da idu na ozbiljan zadatak, na rušenje brane HE Peruča.

Dakle, svi ti ljudi, Milan - Mile Bogovac, Dušan Stojsavljević, Milan Arambašić i Petar Bjelobrck, kao i oni koji su, kao pripadnici milicije i vojske, išli na branu sa zadatkom da blokiraju kontrolne postaje UNPROFOR-a, kako bi se miniranje moglo nesmetano izvesti, među kojima su bili Jovan Bilić, Petar Krunić, Mladen Šorgić, Milenko Ustić i Marko Rnić, izravno i u potpunosti svojim postupanjem ostvarili su obilježja krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 2. OKZ RH.

Svi su oni naime, svjesno i ciljano dali svoj aktivan doprinos realizaciji umišljaja usmjerenog na rušenje brane HE "Peruča".

Podrobnije obrazloženje potrebno je dati u odnosu na optuženog Petra Bjelobrka koji negira učin i tvrdi da nije imao nikakve značajne uloge u rušenju brane.

Od optuženika saslušanih u ovom postupku saznaje se da su uoči miniranja brane pristigla tri kamiona prekrivena ceradom u kojima je bio eksploziv, a koji su tijekom noći sve do ranih jutarnjih sati morali iskrcavati. To su bili sve pripadnici inženjerijske jedinice Petra Bjelobrka, koji su se nakon obavljenog posla mrtvi umorni žalili da nikada u životu teže nisu radili, da je bilo stravično, da su unosili sanduke u temelje brane savladavajući preko dvjesto stepenica. Sam Bjelobrck tvrdi kako nije ni znao da se u onim kamionima koji su tijekom večeri pristigli nalazio eksploziv. S tim u svezi kaže da je pitao komandanta "I lake vrličke brigade" Milana Koricu: "Što je ovo?", te da mu je ovaj odgovorio: "Kakav si ti načelnik inženjerije, ako ne znaš što se nalazi u kamionima". Bez obzira što Bjelobrck tvrdi da je tek tada i na opisan način

saznao da se radi o eksplozivu, a što se ne doima uvjerljivim, ostaje zaključak da je makar i pod takvim uvjetima tada barem saznao za eksploziv, ali je činjenica da ništa u vezi sa time nije poduzeo. Njegovi inženjerci obavili su svoj posao u potpunosti i do kraja a taj posao je bio najodlučniji za miniranje brane Peruča. Prema tome, sud drži da je uloga Petra Bjelobrka bila značajna, da je prema svojim naredbodavcima izvršio svoj zadatak a prema svojim potčinjenima obavio i svoju zapovjednu dužnost.

U svojoj obrani Bjelobrck kaže da se otvoreno suprotstavio zapovjedniku Borislavu Đukiću i njegovoj naredbi "da brana ima da leti u zrak", kazavši mu : "Pukovniče, kakav je ovo rat, brana je objekat od općeg društvenog interesa". Iz navedenog upravo se vidi kako je optuženik bio svjestan važnosti brane, kao zaštićenog objekta i zabrane njenog rušenja. Uostalom, on sam kaže da je bio upoznat sa odredbama Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata iz 1949. te dopunskih protokola iz 1977, ali da je i sam mogao ocijeniti što se u ratnim okolnostima smije, a što ne.

- 108 -

Za brojne spaljene kuće koje je vidio kada bi išao cestom Vrlika - Civljane, optuženik navodi kako su to mogli raditi samo bolesni umovi. Ipak, unatoč svemu činjenica je da je on ostao na zadatku načelnika inženjerije "I lake brigade", te ostao uz svoje inženjerce do samoga kraja pri konkretnoj zadaći i poslovima koji su se obavljali u svrhu rušenja brane, time da se svom domu vratio ujutro, kada su i svi drugi napustili branu Peruča, te se odmakli na sigurnu udaljenost da bi tijekom jutra oko 10,00 sati eksploziv bio aktiviran, uslijed čega je nastupilo znatno oštećenje brane.

Optuženi se brani da je u vrijeme utuženog događaja bio bolestan, da je imao napad bubrežnih kamenaca i da nije postrojio svoju jedinicu u tri sata kako mu je to bilo naloženo, nego da je to učinio komandir Ratko Crnogorac. Ovakva obrana optuženog nije osnovana jer je on kao načelnik inženjerijske jedinice ujedno i zapovjednik svom komandiru Ratku Crnogorac, time da je njegova jedinica bila kompletna i postrojena u određeno vrijeme, nakon čega je istu jedinicu on pratio na branu Peruča, gdje je jedinica obavila inženjerijski dio posla, baš onaj koji je odlučan za miniranje brane. Iz pribavljenih podataka o zdravstvenom stanju optuženika nema ni traga o tome da je bolovao ili da je tražio bilo kakvu medicinsku pomoć u tom vremenskom periodu. Osim toga, nakon miniranja brane, Bjelobrck je u službi napredovao, te je išao na druga čelna mjesta, pa je tako početkom 1994. postavljen za načelnika ABK zaštite, a od siječnja 1995. do akcije "Oluja", bio je na položaju pomoćnika komandanta za pozadinu, što se sigurno ne bi dogodilo da mu nisu bile priznate određene zasluge.

Prigodom očevida izvršenog na licu mjesta od strane Istražnog centra Županijskog suda u Splitu, obavljenog 28. 01. 1993., na brani Peruča pronadjen je licnasti PVC električni kabel duljine 812 m, koji se proteže iz temelja tzv. "galerija" brane sve do ceste koja vodi u pravcu Sinja, a završava u borovoj šumici, neposredno do nadzorne točke UNPROFOR-a. Na kraju kabela pronadjen je induktorski

kondenzatorski stroj oznake "IKM-1000", proizveden 1968. od "21 oktobar" iz Kragujevca, vlasništvo V.P. 2191 bivše "JNA". Pregledom je ustanovljeno da je od snažne eksplozije brana oštećena po cijeloj duljini, širini i dubini, te da su osobito stradali lijevi i desni bokovi brane, kao i sama sredina brane u duljini od 40 m, gdje je uočeno veliko ulegnuće tla dubine od oko 3 m. Isto tako, u znatnoj mjeri oštećen je most i toranj brane, kao i postrojenja, te upravna zgrada brane, a također i temelji brane tzv "galerije" iz kojih je voda nadirala u strojarnicu i upravnu zgradu hidrocentrale.

Sve je ovo sadržano u pregledanom zapisniku o očevidu pod oznakoim IKIR-112/93 od 28. siječnja 1993, a bilo je detaljno prikazano i na video snimkama koje su pregledane na raspravi, a koje se također nalaze u prilogu ovoga spisa. Radi se o video zapisima koji su napravljeni po PUSD te stručnoj komisiji "Hrvatske elektroprivrede".

- 109 -

Prema rezultatima vještačenja Centra za kriminalistička vještačenja MUP-a RH, te nalaza i mišljenja sudskog vještaka dipl. ing. Ive Filipovića iz Sinja proizlazi da je do eksplozije na brani Peruča 28. siječnja 1993. u 10,45 sati došlo uslijed podmetanja i aktiviranja 30 tona eksploziva, tri nitro toluola. Prethodno opisana oštećenja na brani rezultat su takve eksplozije.

Brana HE Peruča inače spada u red nasutih tipova brane, maksimalne visine 63 m, na koti od 363 m nadmorske visine. Maksimalna širina brane iznosi 222 m, a širina krune brane 8 m, te dužina 450 m. S obzirom na karakteristike brane i seizmološka mjerenja utvrđeno je da je u tijelo brane postavljen ukupno 30 tona eksploziva TNT-a, a koji eksploziv je aktiviran baš onim induktorskim kondenzatorskim strojem, koji je pronađen u obližnjoj šumici, i to preko razgranate i međusobno povezane specijalne mreže električnih vodova pomoću kojih je aktiviran detonirajući štapin, te eksploziv.

Kada se uzme u obzir ovakvo opisano zatečeno činjenično stanje na licu mjesta neposredno nakon miniranja brane Peruča i rezultati provedenog vještačenja, onda je sasvim jasno da je optuženi Petar Bjelobrk boravio baš u onoj borovoj šumici, neposredna do nadzorne točke UNPROFOR-a, gdje se nalazio skriven induktorski kondenzatorski stroj od kojeg se proteže električni kabel dužinom od 812 m sve do temelja "galerija" brane, uz pomoć kojega je aktiviran eksploziv. Sud smatra da utvrđene činjenice govore dovoljno same po sebi i da su izravan dokaz o osobnoj odgovornosti optuženog Petra Bjelobrka, kao načelnika inženjerske jedinice za miniranje brane Peruča i sve posljedice koje su s tim u svezi nastupile.

Na temelju vještačenja koje je obavila stručna komisija Hrvatske elektroprivrede u suradnji sa sudskim vještakom dipl. ing. Ivom Filipovićem ustanovljeno je da se ukupna šteta izazvana miniranjem brane Peruča cijeni na 25.550.142 DEM.

Izjašnjavajući se usmeno na raspravi sudski vještak dipl. ing. Ivo

Filipović očitovao se da je brana Peruča bila minirana na način koji upućuje na siguran zaključak da se radilo o timu stručnjaka koji su vrlo dobro znali statiku brane, njeno vertikalno opterećenje i kritične točke. Iz njegovog iskaza proizlazi da je eksplozivom brana bila djelomično oštećena tako da nije došlo do potpune provale vode iz akumulacijskog jezera. Kad bi se to dogodilo, to bi bila pogibeljna energija koja bi nosila sve ispred sebe, tako da bi došlo do strašne katastrofe uz potapanje 30.000 nedužnih stanovnika i njihove imovine locirane nizvodno brane obuhvaćajući sva mjesta do grada Omiša kao i sam Omiš. Do potpunog rušenja brane i stvaranja tzv. "vodnog vala" ipak nije došlo zbog pravovremene intervencije djelatnika Hrvatske elektroprivrede koji su uložili nadčovječne napore da bi zatrpali nastale otvore i poduzetim građevinskim radovima spriječili naglo istjecanje vode iz akumulacijskog jezera.

- 110 -

Prema tome, rezultati provedenog postupka upućuju na nedvojben zaključak da je optuženi Petar Bjelobrč bio upoznat sa planom rušenja brane, da je pratio i nadzirao svoju, inženjersku jedinicu koja je bila najizravnije angažirana na poslovima rušenja brane te da se nakon obavljene zadaće povukao na sigurnu udaljenost, baš kao i svi drugi sudionici tog čina, kako bi onda sa sigurne udaljenosti promatrao posljedice.

U takvom njegovom postupanju sud smatra dokazanim da su se ostvarila obilježja krivičnog djela iz članka 120. stavak 2. OKZ RH, koje mu se optužbom stavlja na teret.

Što se tiče ostalih optuženika koje optužnica tereti da su u vremenu od 20. 09. 1991. tj. od zauzimanja brane pa do njenog rušenja 28. 01. 1993. naizmjenice pod oružjem stražarili kod brane i time u naseljima u Panju, Kuminu, Bajagiću, Obrovcu, Čitluku, Glavicama i ostalim mjestima nizvodno brane, uključivši i grad Omiš, držali u stalnome strahu civilno stanovništvo da će brana biti srušena, te da će stanovnici i njihova imovina biti potopljeni, sud smatra da su takvim postupanjem oni ostvarili obilježja krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, kao jedan u nizu drugih zabranjenih oblika ponašanja koji su usmjereni na zastrašivanje i teroriziranje civilnog stanovništva.

Ovo raščlanjivanje odgovornosti po stavku 1. i 2. članka 120. OKZ RH, nameće se potrebnim zbog spornog pitanja je li moguć stjecaj između tih dvaju stavaka citirane zakonske odredbe. Ovaj sud smatra da stjecaj nije moguć, već da se uvijek radi o jednom krivičnom djelu, bez obzira je li počinitelj svojim postupanjem ostvario uvjete iz stavka 1. ili onje iz stavka 2. ili pak uvjete iz oba stavka. Smatramo naime da ukupna količina kriminalne djelatnosti nekog optuženika u jednom ratu odnosno oružanom sukobu ne može prijeći pojam jednog krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Zbog toga nije bilo opravdanja utvrđivati pojedinačne kazne po stavku 1. i 2. onim optuženicima koji su ispunili sve uvjete da budu oglašeni krivima za postupanje po oba stavka. Ovo tim više što su oba oblika postupanja iz stavka 1. i 2.

kažnjivi po stavku 1. članka 120. OKZ RH.

Jedino je valjalo dotjerati činjenični opis ovog djela iz optužnice u skladu sa rezultatima postupka, na način da se ne bi pogrešno shvatilo kako su oni optuženici koji su u prosincu 1991. istovarivali sanduke eksploziva to činili i 1993., odnosno da bi označena veća količina od 25 tona TNT-a bila unošena u branu u dva navrata, što takodjer ne bi odgovaralo istini. Naime, manja količina eksploziva od oko 5 tona TNT-a, unesena je u branu tijekom 1991. odnosno 1992., a ona veća količina od 25 tona eksploziva unesena je tek uoči miniranja brane 27/28 siječnj-a 1993.

- 111 -

Slijedom optužnice sud smatra dokazanim da je optuženi Slobodan Despinić, postupajući zajedno sa Petrom Krunićem, dana 14. 03. 1992. zlostavljao civila Božu Čorića, te ovoga vodio na lažno strijeljanje, premda optuženik to poriče.

Događaj opisan u optužnici, odnosno u izreci ove presude, nesumnjivo se desio te je ostavio snažan i dubok trag na Božu Čorića koji je na raspravi burno i emotivno o tome svjedočio. Tijekom postupka postavljalo se jedino pitanje je li svjedok griješi u osobi kada ukazuje na Slobodana Despinića kao počinitelja. Sud je u korist obrane optuženika ponovio saslušanje svjedoka Čorića, ali je u ponovljenom iskazu svjedok samo potvrdio svoje ranije navode, kazavši da nema nikakve zabune ili zamjene identiteta, odnosno da je on sasvim siguran u ono što tvrdi.

Uzimajući u obzir činjenicu da je svjedok snažno doživio opisani neugodni događaj, opravdano se nameće zaključak da je iz tih razloga dobro zapamtio osobu koja ga je zlostavljala. Činjenica je da je Božo Čorić na raspravi odmah prepoznao i ukazao na Slobodana Despinića, čak prije nego što je bio pitan. Osim toga on se sjeća da je sa Slobodanom Despinićem bio i Petar Krunić za kojega se zna da je bio specijalac iz redova Martičeve milicije. Nadalje, svjedok Božo Čorić pokazao je prstom i na optuženog Miljenka Bodrožića kada je govorio o svojoj ogradi koja mu je bila ukradena a koju je pronašao baš kod Bodrožića. Nije sporno da je ta njegova ograda doista nađena kod Miljenka Bodrožića. Navedene okolnosti sveukupno upućuju na zaključak da je svjedok Božo Čorić ipak točno prepoznao osobe o kojima se izjašnjavao. Konačno, za slučaj da Slobodan Despinić nije bio čovjek koji ga je zlostavljao, postavilo bi se logično pitanje zašto bi Božo Čorić lažno teretio Slobodan Despinića, a istovremeno oprostio tako ružno djelo osobi koja ga je počinila. Zbog toga je sud zaključio da je optuženi Slobodan Despinić uistinu osoba koja je zlostavljala svjedoka Božu Čorića.

Provjeravajući osnovanost optužnice ovaj sud ne smatra dokazanim da bi mještanina Ivana Vučemilovića- Vranića, osim Milana - Mile Četnika zv. "Delija", Zorana Kneza i Dragana Arnauta ubio i optuženi Milan Arambašić zv. "Hari" u Ježeviću 24. siječnja 1993., a ne 27. siječnja 1993. kako se to pogrešno u optužnom aktu navodi. Naime, od više optuženika i saslušanih svjedoka saznaje se kako su u tom zlodjelu sudjelovali Milan Mile Četnik zv. "Delija", Zoran Knez zv. "Bricin" i Dragan

Arnaut, ali nitko od njih nije imenovao i optuženog Milana Arambašića. Optužba očigledno drži da je Milan Arambašić sigurno imao svog učešća u tom nedjelju jer je inače držao pod kontrolom područje Ježevića, te je na istom području osobno maltretirao i tukao Filipa Čorića, Petra Čorića i Ivana Čorića koji su se na raspravi o tome decidirano izjasnili. Milan Arambašić bio je zapovjednik Martićeve milicije i kako kažu optuženici, jedan iznimno težak i naprasit čovjek. To sve međutim sudu nije dostatno da bi zaključio kako je Milan Arambašić sudjelovao u navedenom ubojstvu a bez nekog izravnijeg i čvršćeg dokaza.

- 112 -

Zbog toga je iz činjeničnog opisa ovog djela iz optužnice ispušten optuženi Milan Arambašić zv. "Hari".

Isto tako valjalo je korigirati činjenični opis djela iz točke 2. optužnice gdje se tereti optuženog Željka Dragića za krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz članka 122. OKZ RH počinjenog na štetu zarobljenih policajaca MUP-a, RH Jakova Topića i Zorana Bočine. Ovu korekciju činjeničnog opisa valjalo je učiniti s obzirom na opravdane prigovore branitelja optuženog glede okolnosti e navodno poredanoj skupini zarobljenika, o navodnoj hrpi oružja s koje bi optuženik uzeo jednu pušku, te o povredama koje su zadobili Jakov Topić i Zoran Bočina. Obrana naime tvrdi da povrede zatečene na zarobljenicima ne opravdavaju stav optužbe da su ova dvojica najprije bili pogodjeni vatrenim oružjem po donjim dijelovima tijela, a zatim i po grudnom košu te glavi, od kojih ozljeda je nastupila njihova smrt.

Prema zapisniku o obdukciji te nalazu i mišljenju sudskomedicinskog vještaka, nastradali Jakov Topić zadobio je strijelnu ranu glave čeonog dijela i prijelom obje nadkoljenične kosti. Smrt je naravno nastupila zbog strijelne rane glave, dok se za prijelom obje bedrene kosii navodi kako čine jednu cjelinu i kako je prijelom nastao djelovanjem jake tupo tvrde sile. Prema tome ne radi se o prostrijelnim povredama nadkoljenica već o prijelomima koji su nastali djelovanjem jake tupo tvrde sile.

Iz zapisnika o obdukciji sa nalazom i mišljenjem liječnika vještaka za nastradalog Zorana Bočinu proizlazi da je ovaj zadobio eksplozivne rane desne nadlaktice i područja desne lopatice od kojih je i preminuo.

Ovakav nalaz i mišljenje vještaka ide u prilog onome što je optuženi Slobodan Despinić u istrazi govorio o ovom konkretnom događaju. On je naime kazao da je imao prilike čuti od Đure Vujasina i Rađen Dušana sina "Đure", koji su bili učesnici tog događaja, da su drugog dana akcije na Potravlje 17.09. 1991. pripadnici Martićeve milicije zajedno sa pripadnicima "JNA" zarobili grupu od sedam hrvatskih policajaca na predjelu Potravlja prema jezeru Peruča, te da su petorica zarobljenika odvedeni u Knin, time da su prethodno dva pripadnika hrvatske policije ubijeni. Čuo je takodjer da su tu dvojicu policajaca najprije mučili Milenko Ustić sin Rade i Željko Dragić iz Civiljana. Za Željka Dragića je naveo da je inače po činu bio potporučnik, a kasnije da je bio zapovjednik na minobacačima 120 mm, te da je utužene prigode bio na tenku, da

je potom skočio sa tenka, maltretirao dvojicu zarobljenih hrvatskih policajaca, a nakon toga on i Ustić Milenko hladnokrvno su ubili tu dvojicom zarobljenika iz automatskih pušaka.

Prethodno opisane povrede koje su nađene na tijelu ubijenog Jakova Topića očigledno idu u prilog zaključku da je najprije bio mučen, kao što optuženi Slobodan Despinić o tome i govori, a zatim i ubijen.

- 113 -

Ovakve okolnosti događaja potvrđuju se i kroz iskaz saslušanih svjedoka Ante Gašpara i Stjepana Rojnice koji su bili suborci Jakova Topića i Zorana Bočine i sudionici borbi koje su se vodile između Maljkova i Potravlja kod gostionice "Kenedi". Iz njihovog kazivanja proizlazi da su Topić i Bočina zaostali prilikom povlačenja te da je Bočina ostao ranjen iza jednoga zida.

Činjenica je da je optuženi Slobodan Despinić na raspravi povukao svoju izjavu koju je prethodno dao u istrazi glede utuženog događaja tvrdeći kako bi se u konkretnom slučaju radilo o nekom drugom Dragiću, a ne o optuženom Željku, ali je kontrolom njegovog iskaza kao i navoda optuženog Željka Dragića sud došao do pouzdanog zaključka da je to učinjeno samo u namjeri da se pomogne Željku Dragiću, a nakon što je Despinić shvatio da se i ovaj nalazi u pritvoru, te da ga njegova izjava ozbiljno tereti.

Naime, optuženi Željko Dragić o istom događaju govorio je kako je doista u predjelu Potravlja prema jezeru došlo do zarobljavanja pet ili šest pripadnika MUP-a, RH, među kojima su bili Jakov Topić i Zoran Bočina. Brani se da ih nije on zarobio nego Petar Arambašić zv. "Šule", kojega on inače od ranije dobro poznaje. Tom prigodom, budući da mu se pokvario tenk, sišao je sa svog tenka i prišao Petru Arambašiću od kojega je zatražio da mu dade jednu pušku pa mu je Petar Arambašić dao jedan "kalašnjikov" koji je oduzeo od jednog zarobljenika.

Upitan tko se sve zatekao na licu mjesta optuženik je kazao da je bilo dosta okupljenih, premda ih se svih ne sjeća, ali se primjerice sjeća Đure Vujasina. Kad se sa ovim poveže navod optuženog Despinića da je baš od Đure Vujasina čuo kako su Željko Dragić i Milenko Ustić najprije mučili a zatim hladnokrvno ubili dvojicu zarobljenih hrvatskih policajaca, onda je jasno da su optuženi Despinić i optuženi Dragić govorili baš o istome događaju te da se ne radi ni o kakvoj zabuni ili greški u identitetu Željka Dragića.

Napominje se kako je Željko Dragić između ostalog kazao da je na mjestu događaja priupitao jednog od dvojice zarobljenih policajaca koje je godište, jer mu se učinio vrlo mlad, pa je ovaj odgovorio da je rođen 1971. Činjenica je da je Zoran Bočina rođen baš 1971. U postupku takodjer nije sporno da je Željko Dragić u kasnijem vremenskom periodu bio na minobacačima. Prema tome, povlačenje izjave od strane Slobodana Despinića i tvrdnja da bi se radilo o nekom drugom Dragiću, nema nikakva osnova. Povlačenje ranije izjave od strane Slobodana Despinića očigledno je

samo u službi obrana optuženog Željka Dragića, a ne i u službi utvrđivanja materijalne istine.

Provjeravajući dalje osnovanost optužnice sud smatra da u ovom postupku nije utvrđeno da bi optuženi Milan Stojanac i Ilija Nenadić ostali na okupiranom području sve do 1995. kako to stoji u optužnici. Iz rezultata provedenog postupka proizlazi naime da su ova dvojica optuženika otišli u Srbiju tijekom 1992. nakon čega se više nisu vratili na područje Republike Hrvatske, pa je i ovaj dio sadržaja optužnog akta na odgovarajući, način korigiran.

- 114 -

Konačno, sud smatra da optužnica nema uporišta i da nije dokazano da bi optuženi Jovan Bilić, Milenko Ustić, Petar Krunić i Mladen Šorgić počinili krivično djelo ratnog zločina protiv ranjenika i bolesnika iz članka 121. OKZ RH, opisanog pod točkom 3, a koje bi bilo počinjeno na štetu ranjenog hrvatskog vojnika Ivana Buljana. Sud ima u vidu da je optuženi Marko Rnić u istrazi kazao kako je dva hrvatska vojnika na Perući dočeka rafalom Jovo Bilić, ali to još ne predstavlja krivično djelo iz članka 121. OKZ RH. Za djelo se traži činjenica mučenja ranjenika a sam Ivan Buljan na raspravi se izjasnio da ga nitko nije tukao ni maltretirao od časa ranjavanja i zarobljavanja do barake u koju su ga doveli. Isto tako ni poslije, na puta od barake do mjesta gdje je kasnije automobilom prevezen na razgovor kod Borislava Đukića, nitko ga nije tukao, mučio ili prema njemu nečovječno postupao. Tukli su ga dok je bio u baraci licem okrenut podu, ali on ne zna reći tko ga je tada tukao.

Optužba stoji na stajalištu da bi to bili optuženi Bilić, Krunić, Šorgić i Ustić kao osobe koje su tada bile na brani i koje su se usudile ići na lijevu stranu, ali nikakav pouzdan dokaz o tome da su oni mučili ranjenika ne postoji. Što više optuženi Jovan Bilić je kazao da je dobio nalog da zarobljenika dovede na zapovjedno mjesto kod Borislava Đukića i da je po ulasku u baraku vidio Ivana Buljana oborenog licem prema tlu, na kojemu je doslovno sjedio izvjesni Đoko Škalić sa nožem u ruci. Isto tako kasnije kada je zarobljenika doveo kod Đukića u prostoriji je bio neki nepoznati vojnik koji je Ivanu Buljanu stavljao neki lanac oko vrata i stezao ga. Sve to opravdava zaključak da se prema zarobljenom vojniku koji je bio ranjen u nogu nečovječno postupalo ali nema dokaza da bi to činili baš optuženici koje optužnica za to tereti. Ostaje dakle osnovana sumnja da su imenovani optuženici tako postupili, što međutim ipak nije dovoljno za osuđujuću odluku.

Za sva ostala postupanja optuženih koja im se optužnicom stavljaju na teret, sud smatra dokazanim da su počinjena na način kako je to opisano u optužnom aktu, odnosno u izreci ove presude.

Najbolji način da se provjeri osnovanost optužnice je navođenje pojedinih postupaka svakog od optuženika.

1.opt. Rajko Radulović zapovjednik "221 oklopnog motoriziranog bataljuna VII

Kninskog korpusa JNA", i operativni zapovjednik svih jedinica na terenu. Vodio je kompletnu akciju osvajanja mjesta s desne strane jezera Peruča, a njegov naredbodavac bio je izravno Borislav Đukić. U navedenom smislu zapovjedao je u napadu na selo Totići 27. 08. 1991. kao i napadom na Maljkovo, Potravlje, Satrić, Alebića Kulu, Peruču do Bitelića i Rumina, a u kojim akcijama je došlo do stradavanja civila, pljačkanja i paljenja imovine, te protjerivanja lokalnog stanovništva.

- 115 -

Za Rajka Radulovića optuženi Slobodan Despinić kaže da je bilo zloglasan i rigorozan, a Željko Dragić da je bio "otkačen" i da je od njega bilo moguće sve doživjeti.

Prilikom napada na Maljkovo Rajko Radulović je prepustio zarobljene hrvatske policajce, dvojicu Imočana, Ivicu Grubača i Bogoslava Lukića svojim potčinjenima, te Martićevcima, doslovno im kazavši da "rade sa njima što god hoće", nakon čega su ih ovi nemilosrdno tukli i mučili, a zatim i ubili.

Po nalogu Rajka Radulovića optuženi Borko Radović i Dušan Stojšavljević mučili su na Alebića Kuli trojicu zarobljenih hrvatskih vojnika Antu Jukića, Ivana Babića i Nenada Ivića - Mastelića, nakon čega su ih gađali tromblonskim minama i unakazili njihova tijela uz otkinuće pojedinih udova te glave.

Optuženi Rajko Radulović osobno je ubio trojicu zarobljenih hrvatskih policajaca Dušana Cvrlju, Mira Milanovića i Antu Rađana na Alebića Kuli. Isto tako osobno je mučio i udarao zarobljene časnike 4. brigade Zbora narodne garde RH Željka Protića, Duju Čovića i Zdravka Škarpu, premda je znao da su časnici i zapovjednici hrvatske vojske.

Prema Petru Peoviću, Rajko Radulović je na račun pogibelji vojnika JNA Dragana Arnauta i uništenja dva tenka, za odmazdu naredio da se likvidira sedam do osam ljudi iz Satrića i Bitelića. Susrevši dvije žene iz Bitelića, u revoltu zbog tenka kojega je izgubio u ponovljenom napadu na Biteiic, naredio je da se te žene ubiju i zapale, što je i učinjeno.

Na predjelu Bitelića po njegovoj zapovijedi zlostavljan je mladić Ivica Buljan sin trgovca Mile Buljana, te je u Stojićima mladić podlegao batinama.

Iz iskaza optuženih proizlazi da je Rajko Radulović bio kapetan u dobi od 35 do 40 godina, da je bio svjetlije kose, prosjed a njegov lik vidio se i na pregledanoj video kaseti, gdje je od svog sugovornika predstavljen punim imenom i prezimenc kao kapetan Rajko Radulović i zapovjednik oklopno mehaniziranih jedinica. Njegov identitet utvrđen je i na temelju izvatka iz spiska "ličnog dohotka" V.P. 1318 Knin od 26. 08. 1991, gdje se nalazi njegovo ime u rubrici broj 16.

Svojim postupanjem na štetu civila optuženik je po mišljenju ovog suda ostvario sva bitna obilježja krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, a

postupanjem na štetu ratnih zarobljenika sva obilježja krivičnog djela iz članka 122. OKZ RH.

2. opt. Borko Radović bio je zapovjednik tenks T-55 i zamjenik Rajka Radulovića. U tom svojstvu sudjelovao je u napadu na selo Totići, 27.08. 1991. kao i u napadu na sva mjesta s desne strane jezera Peruča, gdje je i djelovao iz svog tenka. Primjerice iz Potravlja djelovao je svojim tenkom prema crkvi u Satriću gađajući je po izravnom dopuštenju Rajka Radulovića.

- 116 -

Po nalogu Rajka Radulovića a zajedno sa Dušan Stojsavljevićem na predjelu Alebića Kule najprije mučio trojicu zarobljenih hrvatskih vojnika, Jukića, Babica i Mastelića, a zatim ove gađao tromblonskim minama uz posljedice otkinuća njihovih glava i udova. Nakon toga Radović je dobio viši čin.

Na raspravi saslušani časnik i zapovjednik hrvatske vojske Željko Protić koji je bio zarobljen, a zatim odveden na Alebića Kulu svjedočio je o tome kako su se na njemu izivljavali Rajko Radulović i Borko Radović, a ovoga potonjeg dobro je upamtio jer je dolazio u Knin, za vrijeme dok se on nalazio u zatvoru u Kninu, te se hvalio kako je osobno vodio tenkovski napad na Maljkovo i Potravlje, da je tukao po Satriću. Pri tome je, kaže svjedok, bio pun sebe.

Svjedok Duje Čović pričao je o tome kako mu je Borko Radović bio susjed, da su prethodno bili u vrlo dobrim odnosima, iznimno bliskim i da je Radovića vidio na Alebića Kuli kada su njega tamo doveli kao zarobljenika zajedno sa Željkom Protićem i Škarpa Zdravkom. Duje Čović kaže da je Radović sjedio pored svog tenka i pio kavu dok su njega tukli. Iza tenka bilo je dosta praznih tenkovih čahura.

Sud smatra da je optuženi Borko Radović na opisani način odgovoran za stradavanje civila pri napadu i osvajanju mjesta s desne strane jezera Peruča, za protjerivanje lokalnog stanovništva te pljačkanje i paljenje u tom vremenskom razdoblju. Isto tako je odgovoran za ubijanje ratnih zarobljenika, pa su se u njegovom ponašanju ostvarila obilježja krivičnih djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH i članka 122. OKZ RH.

3. opt. Slobodan Despinić bio je zapovjednik TO - Otišića i u tom svojstvu sa svojom jedinicom sudjelovao u akcijama napada i osvajanja naselja s desne strane jezera Peruča prateći jedinice "JNA" i štiteći ih s boka. U tim akcijama zauzimanja mjesta od Otišića do Peruče sudjelovao je četiri dana, time da je 20. 11. 1991. bio sudionik i akcije "čišćenja terena" na području Vučipolja i Dabra. U tim akcijama bilo je rušenja, paljenja kuća, pljačkanja, te ubijanja i protjerivanja civila. Od konca 1991. pa do svibnja 1992. kao zapovjednik jedne smjene TO - Otišića boravio je na položaju Zrnac kota 478 gdje se izmjenjivao svakih 10 dana sa drugom smjenom na čelu sa Filipom Zagorcem. Na tom položaju koji se nalazi na Alebića Kuli koja točka dominira nad cijelim sinjskim područjem držao je pod kontrolom sudbinu civilnog stanovništva. Baš u to vrijeme sa ovog položaja pucalo se prema Hrvacama i Biteliću iz jednog

trocjevca, te iz jednog malog topa beztrajca. Uslijed ovih granatiranja došlo je do oštećenja kuća pa je tako bila oštećena i crkva u Hrvacama.

Optuženi Slobodan Despinić sudjelovao je u zlostavljanju civila Bože Čorića iz Ježevića. Nadalje početkom 1992. boraveći na Peruči dao je nekolicinu svojih dobrovoljaca za unošenje eksploziva u branu HE Peruča, premda je bio upoznat sa namjerom rušenja tog posebno zaštićeg civilnog objekta, koji nije služio u vojne svrhe nego imao isključivo civilnu namjenu.

- 117 -

Navedeno sudjelovanje u zauzimanju mjesta od Otišića do Peruče gdje je došlo do stradavanja civila, pljačkanja i uništavanja njihove imovine, zatim neopravdano granatiranje Hrvaca i Bitelića u vrijeme izvan borbenih okršaja, sudjelovanje u akcijama čišćenja terena, te zlostavljanje civila predstavlja obilježje krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, a udio optuženika u miniranju i rušenju brane HE "Peruča", obilježje je djela iz stavka 2. istoga članka.

4. opt. Željko Dragić bio je zapovjednik na tenku

T-55, te je u ovom svojstvu sudjelovao u akciji napada i osvajanja naselja s desne strane jezera Peruča gdje boravi do 16. 10. 1991. Na području sela Satrić, te zaseoka Cvitkovići i Kudrići djelovao je tenkom te je zajedno sa Borkom Radovićem gađao i crkvu u Satriću. Prema njegovom osobnom priznanju u istrazi ispalio je jednu granatu na kuću s lijeve strane na samom ulazu u Maljkovo, te je kuću pogodio. Nakon ulaska u Maljkovo ispalio je još jednu granatu prema Svilaji. Po dolasku na predio Peruče a po zapovijedi Rajka Radulovića ispalio je tri granate prema tornju HE Peruča, time da su dva hica promašila cilj, a jedan je pogodio i ošteti toranj.

Optuženi Željko Dragić sudjelovao je i u držanju oružanih seoskih straža, a kako sam kaže nije bilo napada sa hrvatske snage, tako da su se straže pokazale suvišne.

Prema rezultatima postupka optuženik je sudjelovao u ubijanju zarobljenih hrvatskih policajaca Jakova Topića i Zorana Bočine.

Opisano učešće optuženog Željka Dragića u pojedinim činima predstavlja obilježje krivičnih djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. OKZ RH i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz članka 122. OKZ RH.

5. opt. Jovan Bilić bio je član posade minobacačke baterije vojske "JNA" i pripadnik ".Martićeve milicije". Na samom početku ratnih događanja kao pripadnik TO Civiljani držao je oružane straže po selu, time da se, kako priznaje, dobrovoljno javio kapetanu Rajku Raduloviću po javnome pozivu koji je bio upućen preko radio - Knina, te je raspoređen na osiguranje minobacača. U tom svojstvu sudjelovao je u napadu i zauzimanju mjesta s desne strane jezera Peruča. Prema njegovim navodima u istrazi na tom području boravio je 22 dana. Za to vrijeme svaki dan ispaljivao je po stotinjak

mina. Takodjer dobrovoljno prijavio se i u miliciju "sao krajine", pa je u tom svojstvu sudjelovao i u poslovima oko pokapanja ubijenog civila Ivana Vučerciiovića u Ježeviću 25.Ol. 1993.

Optuženik je prema osobnom priznanju sudjelovao i u početnom vojnom napadu na Totiće i Dragiče, te je pucao u smjeru Dragića, jer je, kako kaže hrvatska vojska bila u Dragićima. U tom sukobu stradalo je troje civila, Đoko i Cvita Mačević u Mačevićima, te Ivo Lelas u Lelasima.

- 118 -

Optuženik priznaje da je sudjelovao u razoružavanju i blokiranju kontrolnog punkta UNPROFOR-a, na brani Peruča gdje je bio stacioniran Kenijski bataljun, a nakon što su UNPROFORCI bili blokirani na branu je dovezen eksploziv radi njenog miniranja.

Optuženika se moglo vidjeti i na pregledanoj video kaseti kao pripadnika milicije "rsk" sa puškomitraljezom u rukama pred policijskoj stanici u Vrlici, te na putu prema Peruči do crte razdvajanja sa hrvatskim snagama.

Rezimirano, ponašanje optuženog Jovana Bilića predstavlja počinjenje krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. i OKZ RH.

6. opt. Petar Bjelobrk odgovara isključivo za krivično djelo iz članka 120. stavak 2. OKZ RH, koje je, zbog posebnosti materije već obrazloženo kada je sud dao svoj osvrt o odgovornosti ne samo ovoga već i ostalih optuženika glede njihove aktivnosti vezano za branu Peruča. Ovdje se napominje kako je sam Bjelobrk u istrazi kazao da je on osobno zapovijedio komandiru Ratku Crnogorac da postroji inženjersku jedinicu, što je ovaj i učinio, a nikakav valjan razlog na raspravi nije iznio kojim bi opravdao kasniju izmjenu takvog navoda. Činjenica je da je niz optuženika govorilo o izravnom sudjelovanju Bjelobrka u rušenju brane Peruča. Tako npr. u istrazi Marko Rnić je kazao da je akcijom unošenja eksploziva u branu i miniranjem iste rukovodio zapovjednik inženjerije "I lake brigade" Petar Bjelobrk zv. "Mile Pekin". Optuženi Srećko Dragić je kazao kako je u svrhu rušenja brane Borislav Đukić doveo neke stručnjake iz Knina kada je bilo i nekoliko domaćih inženjera na čelu sa Milom Bjelobrk "Pekinom". Ponovno Marko Rnić u istrazi je govorio kako su se Petar Bjelobrk i Mile Bogovac hvalili u Vrlici da su digli branu u zrak i govorili drugima neka o tome ne pričaju okolo, nego da šute. Činjenica je nadalje da je u dokumentaciji Slobodana Despinića koja je pronadjena u jednoj kući, između ostalog sadržan i dokument - obrazac u kojem se navodi i podatak da je Petar Bjelobrk načelnik inženjerskog odjeljenja sa odredjenim konkretnim zadacima vezanim za takvu službu.

Konačno sam Petar Bjelobrk je kazao da je na Peruči vidio pripadnike Kenijskog bataljuna koji su bili bez naoružanja, a pored njih su bili vojnici "rsk" kao i milicije, te da su pripadnici njegove inženjerijske jedinice na branu Peruča nosili svoje automatske puške cal. 7,62 mm.

Sud smatra da naprijed navedene okolnosti, uz sve ono što je prethodno obrazloženo u svezi brane Peruča, upotpunjuje zaključak o nesumnjivoj odgovornosti optuženog Petra Bjelobrka za počinjenje krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 2. OKZ RH.

- 119 -

7. opt. Milan Arambašić zv. "Hari" bio je zapovjednik Martićeve milicije "milicije sao krajina" u Otišiću. Sudjelovao je u osvajanju naseljenih mjesta s desne strane jezera Peruča predvodeći pripadnike milicije kao jednu komponentu združenih snaga sa JNA i pripadnicim TO. Izravno odgovoran za ubijanje civila na tom području, rušenje, paljenje i pljačkanje u akcijama čišćenja koje su uslijedile nakon zauzimanja tog područja tako da su Maljkovo i Potravlje faktično gorjeli cijeli 10 i 11. mjesec 1991.

Preko Milana Arambašića išlo je i nabavljenje oružja za pripadnike Martićeve milicije izravno od Martića iz Knina. Poslije toga bio je glavni za realizaciju ideje postavljanja barikada pa je osobno sudjelovao u diverzantsko terorističkim akcijama i baš miniranju elektro i telefonskih stupova. Kao jedan ekstremist iskaljivao se na vjerskim objektima, pa je tako na crkvi u Vrlici napisao: "Zauzeto", i zvonio. To o njemu govori Željko Dragić, a optuženi Despinić kaže kako je "Hari" iz crkve u Vrlici odnio sve kipove i vrijedne svete predmete. Prema suglasnim navodima Marka Rnić, Željka Dragića, Slobodana Despinića, Jovana Bilića i svjedoka Nike Zagorca, optuženi Milan Arambašić sudjelovao je u zarobljavanju dvojice hrvatskih policajaca Ivica Grubača i Bogoslava Lukića u Maljkovu, nakon čega je sudjelovao i u njihovom maltretiranju i mučkom ubijanju.

Maltretirao je i tukao Filipa Čorića, Ivana Čorića i Petra Čorića 5. 10. 1991. u Ježeviću, o čemu su se svjedoci decidirano izjasnili. Filip Čorić ga je opisao kao krupnu osobu, velikih žutih brkova, sa osobenim znakom na desnom obrazu u vidu ožiljka ili nekog mladeža. Prema optuženom Slobodanu Despiniću i svjedoku Špiru Ustiću, Milan Arambašić je izdavao razne potvrde osobama koje su pljačkale na području Republike Hrvatske kako bi opljačkanu robu odvozili u Srbiju, te se na takav način bogatio jer je dobro naplaćivao izdavanje tih dozvola. Marko Rnić je kazao da zbog toga nije ni napustio teritorij Republike Hrvatske jer nije imao novaca da plati jednu takvu dozvolu. Milan Arambašić uz sve to bavio se švercom i trgovinom oružja.

Optuženi Milan Arambašić dao je i svoj značajan doprinos u miniranju i rušenju brane Peruča predvodeći pripadnike milicije na branu.

Ovakvo postupanje optuženika u cjelini opravdava zaključak da je počinio krivično djelo iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH.

Imajući u vidu da je Milan Arambašić sudjelovao u ubojstvu zarobljenika na području Maljkova i Potravlja odnosno ne samo prethodno imenovanih Ivica Grubača i Bogoslava Lukića već i Kažimira Abramovića, policajca specijalne jedinice MUP-a, RH za zaključiti je da je počinio i krivično djelo iz članka 122. OKZ RH. Naime,

Kažimir Abramović bio je zarobljen u Potavlju kod gostionice "Kenedi" nakon što je Milan Arambašić zv. "Hari" bio ranjen, pa je iz razloga osvete, nakon zarobljavanja prvi u njega pucao, nakon čega su to učinili i Mitar Arambašić te Milenko Ustić.

- 120 -

8. opt. Milan - Mile Četnik zv. "Delija" bio je pripadnik TO - Vrlika i zapovjednik topničke baterije haubica. Iz navoda optuženog Marka Rnića i Jovana Bilića proizlazi da je "Delija" sudjelovao u akciji osvajanja a kasnije i čišćenja područja Dabra, Vučipolja i Zasioka gdje je došlo i do paljenja kuća. U istrazi Rnić je kazao da je vidio kako kuće pali baš Milan Četnik zv. "Delija". Ovaj optuženik sudjelovao je i u ubojstvu Ivana Vučemilovića - Vranića u Ježeviću, te je u stanici milicije u Vrlici na pitanje "tko je ubio ovog čovjeka", odgovorio "nije važno, ubili su ga pravi ljudi". Sa njim je bio Zoran Knez i Dragan Arnaut, ljudi iz Kosora.

Prema iskazu svjedoka Petra Vučemilovića - Vranića iz Ježevića, "Delija" je bio je dan od onih koji su "minavali" na putu koji vodi prema Vrlici. Iz iskaza svjedoka Ante Hrga proizlazi da je na Maovicama Milan Četnik sudjelovao u sječi hrastove šume i odvoženju drva.

Opisano postupanje optuženika predstavlja obilježje krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

9. opt. Zoran Knez zv. "Bricin", također je pripadnik TO Vrlika i također je sudionik akcije čišćenja Vučipolja, Dabra i Zasioka, gdje je palio kuće, o čemu se izjasnio optuženi Marko Rnić u istrazi. Zajedno sa Milanom Četnikom zv. "Delija" i Draganom Arnautom sudjelovao je u ubojstvu civila Ivana Vučemilovića - Vranića u Ježeviću krajem siječnja 1993. Prema iskazu Srećka Dragića proizlazi da je čuo kako je hrvatske kuće najvolio paliti Zoran Knez "Bricin" te da je u Vinaliću ili Ježeviću zoljom gađao mjesnu crkvu. Iz iskaza ovog optuženika također proizlazi da je sve četiri hrvatske kuće u Civljanima zapalio baš Zoran Knez, odnosno barem je on tako od drugih čuo. Optuženi Jovan Bilić kazao je da mu je kao milicajcu - pozorniku u Vrlici bilo poznato da je Zoran Knez pljačkao i da je sa njim zbog toga bilo dosta problema pa su ga i privodili u Stanicu milicije. Optuženi Marko Rnić također je govorio da su Zorana Kneza "Bricina", privodili u stanicu milicije jer bi išao iz Kosora u Vinalić da bi napravio kakvo zlo. Rekli bi mu, zapali kuću, a on bi je zapalio. Znao je ubijati stoku bez ikakva razloga. Iz iskaza optuženog Bodrožić Miljenka proizlazi da je Zoran Knez bio poznat kao svirep čovjek i da se hvalio kako je klao Hrvate prilikom ulaska u Potravlje, a Rade Marčetić je naveo da je Zoran Knez sa svojom bandom zastrašivao ljude u Ježeviću, provaljivao ljudima u kuće i pljačkao. O tome zna iz pričanja svoje punice Pere Plazonić iz Ježevića.

Optuženi Slobodan Despinić naveo je da je od nastavnice Rade Arnaut iz osnovne škole u Vrlici čuo za Zorana Kneza "Bricina" da je dosta opasna osoba, te da se pričalo kako je ubio neke civile. Svjedok Petar Vučemilović - Vranić na raspravi govori o tome kako je Zoran "Bricin" otjerao njegovu ženu u konobu i tražio da se svuče do gola a sve sa namjerom da bi kod nje našao nešto novaca. Svjedokinja Ana

Vučemilović - Jurić iz Ježevića kaže da poznaje Zorana "Bricina", da joj je on bacio nepokretnu mater s kreveta, ukrao jedan radio - aparat i nešto hrane koju je dobila od UNPROFOR-a.

- 121 -

Svjedokinja Boja Klepo iz Kosora govori kako su pred Božić u Kosore kuće palili neki Arnauti, te je osobno vidjela Zorana Kneza kad je gorila kuća njene jetrve. I Mara Lisičar te Stipan Lelas iz Kosora kažu da je Knez palio kuće a Mara Lisičar ga je pri tome i prepoznala.

Opisano postupanje optuženog Zorana Kneza opravdava zaključak o počinjenju krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

10. opt. Dragan Arnaut, pripadnik je "Martićeve milicije" - Cetina, odnosno tzv. "milicije sao krajina". On je također sudionik akcija čišćenja Dabra, Vučipolja i Zasioka. Sudjelovao je u istovaranju i unošenju eksploziva u tunel u branu Peruča u prosincu 1991. Isto tako odgovoran je za maltretiranje i ubojstvo civila Ivana Vučemilovića u Ježeviću. Naime, iz iskaza svjedoka Petra Vučemilovića Vranića proizlazi da je Dragan Arnaut tom prigodom otjerao sve okupljene mještane, uglavnom su to bile žene, u kuću kako ne bi vidjele i bile svjedoci onoga što su uradili sa Ivanom Vučemilovićem. Stavljali su mu hrvatsku zastavu u usta, zahtjevajući da je guta, te su ga tukli krampom dok ga nisu ubili. Svjedokinja Marija Vučemilović Vranić osobno je vidjela Dragana Arnauta, a prepoznala je i Zorana Kneza "Bricina", dok je za trećega kazala da su ga zvali imenom "Pero". Za četvrtu osobu koja je u toj grupi bila izjasnila se da je bio neki Ličanin. I Pera Vučemilović - Vranić je rekla da su Ivna ubili Dragan Arnaut i Zoran Knez koje ona poznaje.

Opisano postupanje optuženika po mišljenju ovoga suda opravdava zaključak da je počinio krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

11. opt. Petar Krunić, bio je zapovjednik specijalnih jedinica milicije "sao krajina". Učesnik je akcije osvajanja na Bitelić. Predvodio je pripadnike Martićeve milicije u akciju čišćenja terena na području sela Ježević, Vinalić, gdje su sudjelovali pripadnici Martićeve milicije i pripadnici TO iz sela Cetina i Civljani. Također je predvodio pripadnike Martićeve milicije u organiziranoj akciji čišćenja predjela Dabar i Vučipolje, a nakon što je održan sastanak u kući optuženog Peović Petra. Kao zapovjednik specijalnih jedinica Martićeve milicije izravno je zapovjedaao sa minobacačkom baterijom, te se hvalio da je osobno srušio crkve u Kijevu i Ježeviću. Te crkve on je ustvari gađao zajedno sa Draganom Barišićem i Mladenom Šorgićem te Milom Četnikom zv. "Prčko", ali je onu crkvu u Kijevu miniranjem srušio do temelja ipak Šorgić Mladen.

Optuženog Petra Krunića prepoznao je na pregledanoj video kaseti optuženi Jovan Bilić kako postrojava svoju jedinicu i vozi skupinu pripadnika milicije iz Vrlike osobnim automobilom do crte razgraničenja sa slobodnim hrvatskim teritorijem. Optuženi Petar Krunić kao specijalac Martićeve milicije u siječnju 1993. išao je na

zadatak blokiranja nadzornih postaja UNPROFOR-a, u svrhu miniranja brane HE "Peruća".

- 122 -

Takodjer je sudjelovao u mučkom ubojstvu zarobljenih hrvatskih policajaca Ivica Grubača i Bogoslava Jukića kod mosta Raba u Maljkovu. Za njega optuženi Despinić kaže da je trenirao vještinu rušenja crkava gađanjem vodovoda u Vrlici i to zajedno sa optuženim Mladenom Šorgićem.

Ukupno ponašanje optuženog Petra Krunića u naprijed sažetim naznakama čini obilježje krivičnih djela iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH i članka 122. OKZ RH.

12. opt. Dragan Dragić zv. "Macan", bio je zapovjednik voda "III otišičke čete TO - Otišić", zatim predsjednik mjesne zajednice Otišić te koordinator između civilnog stanovništva, Martićeve milicije i vojske. Preko Dragana Dragića teklo je nabavljanje oružja i streljiva od "JNA", a koje je dopremljeno u cisterni za gorivo. Zajedno sa Ararabašić Petrom Dragić je sudjelovao u miniranju mosta između Maljkova i Otišića, te je sa pripadnicima Martićeve milicije na čelu sa Arambašić Milanom zv. "Hari" na području ceste Vrlika - Sinj vršio razne diverzije na način da su rušili električne stupove, napadali na osobna vozila, maltretirali hrvatsko stanovništvo i zastrašivali ga. Jedan je od onih koji je nemilosrdno tukao dvojicu zarobljenih hrvatskih policajaca Grubača i Lukića u Maljkovu. Sudjelovao je i u pljačkanju u akcijama za ponovno zauzimanje Bitelića. Željko Dragić za njega kaže da je kod Dragana Dragića vidio automobil "Zastava 128", koji je prethodno bio vlasništvo Darka Miljkovića iz Civljana. Svjedok Frane Božinović kaže da je 19. 12. 1991. vidio Dragana Dragića iz Otišića na predjelu Baturine kako goni jedan bager u pravcu Otišića, a koji bager je bio vlasništvo Jakova Pastuovića iz Gradaca. Vezano za akcije postavljanja barikada svjedok Niko Zagorac je kazao "da je Macan bio među glavnima". Optuženi Dragan Dragić je jedan od sudionika iskrcavanja eksploziva i njegovog unošenja u branu HE "Peruća" u prosincu 1991.g.

Sve navedeno počinjeno prema civilnom stanovništvu predstavlja obilježje krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, a postupanje na štetu zarobljenih policajaca je krivično djelo iz članka 122. OKZ RH.

13. opt. Filip Zagorac, pripadnik "Martićeve milicije", a zatim pripadnik "TO - Otišić" i zamjenik zapovjednika voda "III otišičke čete". Kao zapovjednik jedne smjene izmjenjivao se sa optuženim Slobodanom Despinićem i njegovom jedinicom na stražarenju na položaju Zrnac na Alebića Kuli, na koti 478 u vremenu od konca 1991. pa do lipnja 1992. Temeljem prijedloga Slobodana Despinića za promaknuće, Filip Zagorac dobio je kasnije čin vodnika. Bio je takodjer sudionik akcije osvajanja na predjelu Bitelića. Prema kazivanju Marka Rnića Filip Zagorac je zajedno sa Dušanom Stojavljevićem pucao prema hrvatskoj strani, unatoč prethodno postignutog dogovora o miru. Za vrijeme boravka na Zrncu sa tog položaja pucalo se po hrvatskim mjestima, prema Hrvacama i Sinju, premda nije bilo borbenih okršaja suprostavljenih snaga.

Navedeno postupanje optuženog ocijenjeno je kao krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

14. opt. Stevan Četnik, bio je zapovjednik "TO - Cetina". Preko njega išlo je nabavljanje naoružanja preko brda Dinara za lokalno stanovništvo. Sudjelovao je u napadu na selo Totići 27. 08. 1991., kao i u napadu na Maljkovo 16. 09. 1991, prateći vojni proboj JNA. Na predjelu Maljkova sudjelovao je u mučkom ubojstvu dvojice zarobljenih hrvatskih policajaca Grubača i Lukića. Nakon napada na Bitelić u rujnu 1991. te nakon što su se u Biteliću sastale jedinice JNA, Martićeve milicije i TO koje su napredovale sa desne strane Peruča, sa onima koje su stigle lijevom stranom, sudjelovao je u pljačkanju obiteljskih kuća i trgovina odakle je odnosio bijelu tehniku i razne druge vrijedne predmete. Sudjelovao je u akciji organiziranog čišćenja terena u selima Ježević i Vinalić, kao pripadnik Martićeve milicije. Zajedno sa Milom Četnikom i Barišić Draganom sudjelovao je u rušenju crkve u Ježeviću, a iz crkve u Maljkovu odnio je razne predmete, kipeve, knjige, slike. Prema kazivanju Dušana Borkovića Stevan Četnik je dolazio na Peruču, te je pričao kako je on bio taj koji je podigao ona vrata za vodu na brani HE "Peruča", da ih je zatvorio kako bi nivo vode u jezeru porastao.

Ovako rezimirano postupanje optuženog Stevana Četnika predstavlja obilježje krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. i članka 122. OKZ RH.

15. opt. Petar Ararabašić zv. "Šule", bio je zamjenik zapovjednika "Martićeve milicije" u Otišiću, a kasnije i zapovjednik pograničnih jedinica milicije i milicije "rsk" . Sudjelovao je u akciji osvajanja na Maljkovo i druga mjesta s desne strane Peruče. Isticao se u paljenju kuća, te u pljačkanju. Optuženi Marko Rnić kaže da je Petar Arambašić zajedno sa Mitrom Arambašićem pljačkao iz kuće Bilandića u Maljkovu, te gostionu ili trgovinu od izvjesnog Jakše iz Maljkova, te gostionicu "Kenedi" u Potravlju. Imao je kamion sa kojim je odvezio opljačkanu robu. Tako opljačkanu robu odvezio je u Srbiju i gdje ju je prodavao, a sve na temelju dozvole koju bi nabavio od Milana Arambašića. Kao pripadnik milicije u Vinaliću otuđio je i jedan mercedes koji je kasnije prodao za 30.000 DEM. Kako kaže optuženi Slobodan Despinić, Arambašić Petar je u Srbiji čak otvorio neku radnju u kojoj je prodavao ukradene stvari. Svjedok Milan Stojšavljević kaže da je jednom prigodom osobno vidio Petra Arambašića kako je kamionom vozio ukradeni namještaj za Knin.

Optuženi Despinić je za njega još naveo da se isticao u provodjenju terorističkih djela, rušenjem električnih stupova i oštećenjem prometnica, zajedno sa "Harijem", Draganom Dragićem, Draganom Arambašićem i dr. Iz iskaza optuženog Despinića kao i iskaza svjedoka Nike Zagorca proizlazi da je Petar Arambašić također sudjelovao u zarobljavanju i ubijanju dvojice zarobljenih hrvatskih policajaca na predjelu Maljkova, koje su prethodno svukli do gola, a prema njihovom saznanju radilo se o dvojici Imočana

Opisano ponašanje optuženog Petra Ararabašića čini obilježje krivičnih djela iz članka 120. stavak 1. i članka 122. OKZ RH.

16. opt. Dušan Stojsavljević zv. "Dule Krljin", zapovjednik "voda TO sao krajina" za Otišić i zapovjednik "samostalne minobacačke baterije". Prema iskazu saslušanih optuženika na raspravi Dušan Stojsavljević je svjesno i namjerno preko CB stanice poslao lažnu vijest načelniku centra za obavještanje Mizdraku da su hrvatske snage zapalile Otišić i da ima dosta mrtvih, a sve sa ciljem kako bi "JNA" reagirala i imala povod za napad na hrvatska mjesta, što je i uslijedilo napadom na Kijevo, Vrliku, Vinalić, Ježević i druga mjesta 26. 08. 1991. Stojsavljević je bio među prvima na barikadama Vrlika - Sinj, te: je nosio četničke simbole. Po ponašanju bio je ekstreman i arogantan. O njemu optuženi Despinić Slobodan, Marko Rnić, te svjedok Špiro Ustić i Božo Rnić govore kako je u Otišiću on bio glavni i kako je preko njega baš sve išlo. Kod kuće je imao tri minobacača iz kojih je pucao okolo po kućama hrvatskih civila bez ičije komande i odobrenja. Pokrao je dva kamiona "Raba", dva bagera, te agregate velike snage a takodjer i neko vozilo od UNPROFOR-a, koje je javno vozio. Sudjelovao je u paljenju i uništavanju imovine civila u Maljkovu, Potravlju i Biteliću. Zajedno sa Milom Bogovac zagovarao je i zalagao se za totalno rušenje brane Peruča sa svim posljedicama koje su se s tim u svezi mogle očekivati, pa je u nekoliko navrata donosio eksploziv na Peruču, a koji je bio i unesen u branu. Nakon što je brana bila minirana i tek oštećena te nakon što je Dušan Stojsavljević saznao da je neki inženjer koji je kao stručnjak bio poslan iz Srbije na branu Peruča izvršio prespajanje kablova radi čega nije došlo do totalnog rušenja brane, Dušan Stojsavljević je bio neobično ljut na tog inženjera, te je govorio da će se sa njim obračunati, radi čega ga je išao i tražiti u Knin. Sve to saznaje se iz iskaza optuženog Despinića, te se vidi do koje mjere je Dušan Stojsavljević u svojim nakanama doista bio ekstreman. Po nalogu Rajka Radulovića on je zajedno sa Borkom Radovićem mučio zarobljene hrvatske vojnike Jukića, Babića i Mastelića, a zatim su ih njih dvojica raznjeli tromblonskim minama.

Optuženi Dušan Stojsavljević na opisani način ostvario je obilježja krivičnih djela iz članka 120. stavak 1. i 2. te članka 122. OKZ RH.

17. opt. Milan Mile Bogovac bio je vodnik odnosno zastavnik, aktivna vojna osoba pri JNA. Zajedno sa Dušanom Stojsavljevićera zagovarao je rušenje brane Peruča, te je sa ovim samoinicijativno radio na postavljanju eksploziva. Njih dvojica su preko svojih privatnih veza tajno u nekoliko navrata na branu Perlica dovozili manje količine eksploziva TNT-a. O tome govore optuženi Despinić, Rnić, Vinčić, Peović, Kovačić, Marčetić te Miljenko Bodožić. Ovaj posljednji kazao je kako je Mile Bogovac govorio da zahvaljujući njemu jezera Peruča više neće biti.

- 125 -

Optuženi Despinić takodjer je govorio kako se Milan Bogovac sin Mitra hvalio da je sudjelovao u rušenju brane te kako su on i Dule Stojsavljević išli u Knin i napali komandu što brana nije u potpunosti srušena. Bogovac je tada govorio da bi on to mnogo bolje napravio od

onog inženjera koji je u tu svrhu poslan.

Svjedokinja Nevenka Gavran za Milana Milu Bogovca kaže da ga poznaje, da je bio u aktivnoj vojsci i da je jednom prigodom došao pred kuću njenog brata, koji je inače po nacionalnosti Srbin, pa ga je pitao: "Tko tebi napravi ovu kuću, je li Tuđman?", nakon čega mu je na kući razbio prozore. Inače Milan - Mile Bogovac sudjelovao je u proboju JNA u rujnu mjesecu 1991. kroz naselja s lijeve strane jezera Peruča, gdje je došlo do pljačkanja i paljenja obiteljskih domova, te maltretiranja civila.

Ovako sažeto prikazano postupanje Milana Bogovca ocijenjeno je kao obilježje krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH.

18. opt. Mladen Šorgić zv. "Tigar", Martićev specijalac, iz Morpolače. Za njega svjedok Milan Stojsavljević kaže da je "bio dobar ratnik", gdje je god "vojska harala". Prema prikupljenim podacima Šorgić se posebno iskaljivao na vjerskim objektima, pa je zajedno sa Petrom Krunićem uvježbavao vještinu rušenja crkava. Njih dvojica su bili u istoj postrojbi, pa su tako u Vrlici minirali i dizali u zrak vodovod vježbajući na taj način rušenje vjerskih objekata. Optuženi Marko Rnić kaže da su nakon miniranja brane Peruča ostali bez položaja što je revoltiralo Mladena Šorgića koji je onda otišao do Kijeva i tamo minirao crkvu Sv. Mihovila. Isto tako sa Petrom Krunićem srušio je crkvu u Ježeviću pošto su je prethodno rušili Mile Četnik, Stevo Četnik i Dragan Barišić. Optuženi Željko Dragić kaže da je čuo pričati da su hrvatske kuće pljačkali i palili Zoran Knez i Mile Četnik zv. "Prčko" a da je "tigar" iz Morpolače kod Zadra minirao crkvu u Kijevu i crkvu u Ježeviću.

Optuženi Mladen Šorgić sudjelovao je u grupi koja je imala blokirati pripadnike Kenijskog bataljuna na kontrolnom punktu UNPROFOR-a, uoči miniranja brane HE—"Peruča" 27/28. Ol. 1993.

Sve navedeno po mišljenju ovoga suda čini obilježje krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH.

19. opt. Mitar Arambašić, zapovjednik "Martićeve milicije", dobrovoljac Milana Martića, inače rođeni brat od Milana Arambašića zv. "Hari". Bio jemeđu prvima na barikadama koje su se po osnivanju Martićeve milicije podizale na prometnici Vrlika - Sinj sa ciljem teroriziranja lokalnog stanovništva prekidom komunikacija, prometa ljudi i vozila. Sudjelovao je u osvajanju mjesta s desne strane jezera Peruča, te se isticao u paljenju i pljačkanju po Maljkovu, Potravlju i Biteliću.

- 126 -

O tome da se isticao u pljačkanju govore optuženici Marko Rnić, Slobodan Despinić, Jovan Bilić, te svjedok Milan Stojsavljević koji se izjasnio da je Mitar Arambašić "obični ratni lešinar" koji je imao kamion i koji je opljačkanu robu prodavao u Batajnici u Srbiji. Optuženi Mitar Arambašić jedan je od onih koji je prvi pucao u zarobljene policajce Grubača i Lukića na predjelu Maljkova, a isto

tako zajedno sa bratom Milanom Ararabašićem zv. "Hari" sudjelovao je u ubojstvu zarobljenog Kažimira Abramovića kod gostionice "Kenedi". Za njega se pričalo kako je u zaseoku Cvitkovići ubio neke civile na način da ih je utjerao u neki podrum, a zatim ih sjekirom usmrtio. Svjedok Marko Cvitković brat pk. Blaža Cvitkovića na raspravi govori o tome kako je Ivu Cvitkovića suprugu njegovog brata i njihovu kćer Maru ubio baš Mitar Ararabašić. To je saznao iz razgovora sa Gojkom Arambašićem kojega je vidio u stacionaru u Sinju. I optuženi Slobodan Despinić potvrdio je da se pričalo kako je Milan Stojsavljević govorio da je Mitar Ararabašić ubio neke civile u Potravlju, ali nije siguran da se to odnosi baš na ovaj slučaj. Iz iskaza optuženog Slobodana Despinića takodjer se saznaje kako je Mitar Ararabašić igrao na karte sa "belira orlovima" na ime toga tko će likvidirati pet civila na Paljikama. Isto tako kaže da je Mitar Arambašić bio sudionik događaja u Zasioku, te se isticao u paljenju hrvatskih kuća na predjelu Zasioka i Dabra. I Marko Rnić takodjer kaže da je Mitar Arambašić sudjelovao u paljenju kuća po Maljkovu, Potravlju i Biteliću, te na području Vičipolja, Dabra i Zasioka, gdje je sudjelovao u akciji čišćenja.

Sud smatra da su se u naprijed opisanim postupcima optuženog Mitra Arambašića stekla sva bitna obilježja krivičnih djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, i članka 122. OKZ RH.

20. opt. Dragan Arambašić, bio je zapovjednik jednog odjeljenja "milicije sao krajina" u Otišiću. Isticao se u diverzantsko-terorističkira akcijama rušeći i minirajući telefonske i elektro stupove, zajedno sa Milanom i Petrom Arambašićem. Sudjelovao je u akciji napada i osvajanja mjesta s desne strane Jezera Peruča, te je na području Maljkova, Potravlja i Satrića sustavno pljačkao obiteljske domove civila nakon čega je svojim kamionom ukradenu robu odvezio na temelju odgovarajuće potvrde koju mu je izdao Milan Arambašić "Hari" za odlazak u Srbiju gdje je te stvari i prodavao. U Srbiji je otvorio i prodavaonicu gdje je prodavao pokradene stvari. Za njega Marko Rnić kaže da je ista "kompa" kao Petar Arambašić i Mitar Arambašić, te da su sva trojica bili pripadnici milicije. Što više kaže da je milicija u Vrlici jednom prigodom uhapsila Dragana Arambašića i Đuru Prtljaga, kada su bili zatečeni na djelu u zaseoku Marasi gdje su maltretirali neke žene.

Optuženi Dragan Arambašić takodjer je jedan u skupini onih koji su nemilice tukli dvojicu zarobljenih hrvatskih policajaca Grubača i Lukića u Maljkovu nakon čega je u njih pucao.

Opisano postupanje optuženog ostvaruje obilježja krivičnih djela iz članka 120. stavak 1. i članka 122. OKZ RH.

- 127 -

21. opt. Milan - Mile Četnik zv. "Prčko", član tzv. "komande cetinskog bataljuna sao krajina" i zapovjednik jedinice "TO" u Cetini. Za njega se najkraće može reći da je rušio, palio i pljačkao. Zajedno sa Stevanom Četnikom i Draganom Barišićem sudjelovao je u rušenju crkve u Ježeviću koju su kasnije do temelja srušili Petar Krunić i Mladen Šorgić. Sudionik je akcije čišćenja sela Ježević, Vinalić i

drugih, o čemu govori optuženi Miljenko Bodrožić. On je takodjer naveo da je "Prčko" u toj akciji čišćenja palio hrvatske kuće. Dodao je da je Prčko bio sklon alkoholu i da je sudjelovao u akciji čišćenja prema Zasioku na Gradini. I Petar Kovačić za Milu Četnika zv. "Prčko" kaže da je po Gradini tukao minobacačem u akciji čišćenja terena 20. 11. 1991. Optuženi Petar Peović takodjer kaže da se u paljenju hrvatskih kuća isticao "Prčko" kod osvajanja Dabra i Zasioka, da je baš on tražio da se te kuće pale i to je radio. Željko Dragić isto tako navodi da je čuo kako je "Prčko" pljačkao i palio hrvatske kuće. Petar Bjelobrk za njega je kazao da je bio osoran i samovoljan, da je jednom prigodom i njemu prijetio kako će ga ubiti, te da se sa njim nije moglo razgovarati po vojno hijerarhijskom ustroju, nego isključivo prijateljskim uvjerenjem. Iz iskaza svjedoka Nevena Domjanovića proizlazi da je "Prčko" bio glavni u paljenju hrvatskih kuća u Jukićima, a iz iskaza svjedoka Stjepana Škalic sa Maovica vidi se da je na Maovicama djelovala pogranična milicija sa zapovjednikom Milanom - Milom Četnik zv. "Prčko", koja milicija je imenovanog svjedoka bila i zarobila i skoro na mjestu ubila, a što se ipak nije dogodilo pored odgovarajuće intervencije optuženog Marka Rnića.

Sud smatra da je optuženi Milan - Mile Četnik svojim postupanjem ostvario obilježja krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

22. opt. Milenko Ustić zv. "Rambo", pripadnik "TO" "III otišićka četa sao krajine" i pripadnik specijalne milicije za mjesto Otišić. Jedan od onih koji su među prvima išli na barikade, na cesti Vrlika - Sinj. Sudionik je napada i osvajanja mjesta s desne strane jezera Peruča. Na predjelu Maljkova sudjelovao je u mučenju i smaknuću zarobljenih hrvatskih policajaca Grubača i Lukića. Isto tako pucao je u ranjenog hrvatskog policajca Kažimira Abramovića zarobljenog kod gostionice "Kenedi" što više sudjelovao je i u ubojstvu zarobljenih hrvatskih policajaca Jakova Topića i Zorana Bočine. Bio je učesnik akcije organiziranog čišćenja terena Ježević, Vinalić i Garjak gdje su u roku od 3 - 4 dana spaljene sve kuće. Prema iskazu Jovana Bilića i Marka Rnića, Milenko Ustić najprije je uređovao kao policajac u Vrlici, a poslije je prešao u specijalnu policiju Dragana Karina, pripadnici koje jedinice su se zvali Karinovi specijalci. Optuženi Milenko Ustić bio je i sudionik događaja u Zasioku. Osim toga bio je i na brani Peruča u skupini koja je imala zadatak blokirati punkt UNPROFOR-a, kako bi na branu mogao biti dopremljen eksploziv i kako bi ga mogli kasnije aktivirati. Utoliko dao je svoj doprinos rušenju brane HE "Peruča". Prema tome, sveukupno ponašanje Milenka Ustića predstavlja ispunjenje obilježja krivičnih djela iz članka 120. stavak 1. i 2. te članka 122. OKZ RH.

- 128 -

3. opt. Dragan Barišić iz Cetina, pripadnik i zapovjednik odjeljenja milicije "sao krajina". Prema iskazu optuženog Despinića, Dragan Barišić je u svibnju 1991. sa skupinom mještana iz Cetine pucao na helikopter MUP-a RH, koji je bio u najavljenom preletu za Kijevo, a u kojem su se nalazili dužnosti Republike Hrvatske na čelu sa Vladimirom Šeksom. Prema kazivanju svjedoka Damira Buzova na helikopter je otvorena vatra iz strojnice, te je helikopter bio i pogođen, oštećen i onesposobljen, tako da nije bio spreman za povratak dok ga nisu popravili. Za Dragana Barišića optuženi Petar Peović kaže

da je učestvovao u pljačkanju i paljenju po Jukićima, a nakon što su njihovi tenkovi bili oštećeni i nakon što je smrtno stradao jedan Ličanin. Optuženi Barišić također je jedan od onih koji "su se našli na mjestu zarobljavanja Ivica Grubača i Bogoslava Lukića, te je sudionik njihovog mučkog usmrćenja. Inače se hvalio da je osim Petra Krunića i Mladena Šorgića i on srušio crkvu Sv. Mihovila u Kijevu, te crkvu u Ježeviću.

Opisano postupanje optuženog sud je ocijenio kao krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, te krivično djelo iz članka 122. OKZ RH.

24. opt. Dragan Petrović, pripadnik Martićeve milicije u Otišiću i zapovjednik minobacačke baterije "vojske rsk". Među prvima se našao na barikadama koje su osvanule na cesti Vrljka - Sinj. U akciji na Maljkovo sa pripadnicima Martićeve milicije učestvovao u paljenju kuća, u čemu se isticao. Optuženi Marko Rnić za njega kaže da je bio komandir drugog odjeljenja minobacača koje odjeljenje je sa svojih položaja iz Ustića drage djelovalo po Potravlju i drugim selima oko jezera. To je bilo nakon što su hrvatske snage zauzele položaje oko Peruče, a u povodu čega se "krajinska vojska" povukla u Otišić i na Laktac. Optuženi Dragan Petrović sudjelovao je i u napadu te pljačkanju i paljenju na području Dabra i Vučipolja, te u akcijama za ponovno zauzimanje Bitelića. To proizlazi iz iskaza optuženog Slobodana Despinića. Optuženi Marko Rnić za njega je kazao da je volio po kućama uzimati tuđe stvari, te da je sa Maovica uzeo dva automobila i brojne pršute, tako da mu majka nije znala što raditi sa tolikim pršutima. Optuženi Dragan Petrović sin Dušana također je jedan od onih koji su se kod mosta Raba u Maljkovu u ozračju linča uživljavali na zarobljenim hrvatskim policajcima Grubaču i Lukiću, a koje su tom prigodom i ubili.

Sveukupno ponašanje ovog optuženika sud je ocijenio kao krivična djela iz članka 120. stavak 1. i članka 122. OKZ RH.

25. opt. Branko Rosić, bio je član posade tenka T - 34 "vojske rsk". Prethodno je bio i zapovjednik jednog odjeljenja teritorijalne obrane "sao krajina" u Otišiću. Ovaj optuženik je prema navodima Slobodana Despinića bio posebno mobiliziran kao tenkista za onu akciju napada na Maljkovo i dalje, ostala mjesta sa desne strane Peruče, te ga je vidio i u napadu na Bitelić.

- 129 -

Iz iskaza svjedoka Milana Stojsavljevića proizlazi da je Branko Rosić najprije bio pripadnik "otišičke čete", da bi kasnije postao tenkistom vojske "rsk", te bio na položajima oko Benkovca i Obrovca. Imao je traktor "ferguson" kojim je pljačkao imovinu iz napuštenih hrvatskih kuća na području Maovica, Podosoja i drugih sela. Optuženi Marko Rnić za Rosića kaže kako je sa Bitelića dotjerao traktor "ferguson" koji je "našao" u Biteliću ispred jedne trgovine, time da ga je otjerao u Knin i tamo prodao.

Borbena djelovanje sa tenkom kao i sustavno pljačkanje imovine civila od strane optuženog Branka Rosića sud je ocijenio krivičnim djelom iz članka 120. stavak

1. OKZ RH.

26. opt. Marko Rnić, bio je pripadnik "TO - sao krajina" u Otišiću i zapovjednik "odjeljenja milicije sao krajina". On se u listopadu 1991., po povratku iz Srbije priključio držanju oružanih straža po selu u Podstrani prema Svilaji, a nije sudjelovao u akciji na Maljkovo., Potravlje, Satrić, Bitelić i Peruča. Priznaje da je bio sudionik akcije čišćenja Gradine 20. 11. 1991. na području Vučipolja, Dabra i Zasioka, gdje je došlo do paljenja pojedinih kuća i pljačkanja imovine civila. Priznaje takodjer da je dobrovoljno pristupio u postrojbe "Martićeve milicije" time da je bio pozornik u Vrlici. U prosincu 1991. išao je na položaj Zrnac, gdje je boravio do 4. mjeseca 1992. Sudjelovao je u zaposjedanju punkta UNPROFOR-a zajedno sa drugim pripadnicima Martićeve milicije 27. siječnja 1993. u svrhu realizacije unošenja eksploziva u branu Peruča i njenog miniranja. Za sebe priznaje da je ukrao jedan traktor vlasništvo Tomislava Blaževića iz Maovica, odnosno motor tog traktora, dok je ostale dijelove prisvojio Rosić Krste.

Sudjelovanje optuženog u akcijama čišćenja na predjelu Vučipolja, Dabra i Zasioka gdje je došlo do paljenja i pljačkanja njegov doprinos u miniranju i rušenju brane Peruča, te njegovo osobno učešće u otimanju tuđe imovine, po mišljenju ovoga suda predstavlja obilježje krivičnog djela iz cl. 120. stavak 1. i 2. OKZ RH.

27. opt. Srećko Dragić iz Civljana, bio je pripadnik "vojske JNA", te član posade oklopnog transportera BOV-a i zapovjednik jednog odjeljenja "vojske rsk". Iz priznanja samog optuženika proizlazi da je u 8. mjesecu 1990. sudjelovao odnosno oružano stražario kod barikada postavljenih na cesti Vrlika - Knin. U akciji osvajanja Peruče, kao rezervista "JNA" dobio je — radio stanicu RUP 12 i jednu automatsku pušku. Trebao je sudjelovati u akciji osvajanja koja je išla lijevom stranom Peruče, ali je na mjestu prije Dabra bio srušen most preko kojega se nije moglo proći radi čega je prebačen na desnu stranu jezera Peruča. Sa transportera u kojemu se nalazio, neposredno prije odlaska na desnu stranu, pucalo se mitraljezom na Dabar. Po prelasku na desnu stranu dva dana je sudjelovao u akciji osvajanja, na području Potravlja i Satrića, pa je u tom smislu odgovoran i za posljedice koje su civili tada pretrpjeli.

- 130 -

U povodu ponovne mobilizacije u siječnju 1993 otišao je na Maovice gdje je kako kaže našao već sve opljačkano, a iz njegovog iskaza proizlazi da bi na tom području krade vršili štikovljani. Za sebe kaže da je primio na čuvanje motorkotač vlasništvo sina Milke Blažević, dok se iz kazivanja same svjedokinje na raspravi moglo saznati kako to ipak nije točno već da je taj motor kotač sam uzeo. Iz iskaza svjedoka Frane Božinovića proizlazi da je Srećko Dragić tijekom 1994. bio zapovjednik jedne grupe na Čokinoj kuli, gdje se nalazio i jedan protuavionski mitraljez.

Onaj kratki boravak Srećka Dragića na predjelu Potravlja i Satrića gdje je došlo do velikog stradavanja civila uslijed borbenih djelovanja u kojima je i on sudjelovao, sud smatra dostatnim za ocjenu kako je ovaj optuženik time počinio krivično djelo iz

članka 120. stavak 1. OKZ RH.

28. opt. Svetozar Bogovac iz Laktaca, bio je zapovjednik TO - Laktac i samozvani "vojvoda". Sudjelovao je u akcijama čišćenja terena na području Vinalić - Ježević kao i u akcijama čišćenja Vučipolja - Dabra i Zasioka. U tim akcijama isticao se u paljenju hrvatskih kuća i u pljačkanju. Prema iskazima svih optuženika, Svetozar Bogovac i njegovi sinovi bili su pravi fanatici. Optuženi Despinić za njega kaže kako se sam hvalio da je često dolazio u Dabar gdje je tukao i maltretirao hrvatsko stanovništvo, a iz iskaza Petra Kovačića, Rade Marčetića i svjedokinje Nevenke Gavran proizlazi da je maltretirao njezinog danas već pk. muža Dušana na način da ga je tukao do krvi, nagonio da nosi sanduk streljiva za njegove potrebe. Pri tome je pucao okolo iz pištolja, te izazivao požareve. Svjedoci Mijo Vujević, Ivan Liović i Marko Krajina, Šima Liović i Ljubica Domljanović, puno toga su kazali o Svetozaru Bogovcu i njegovim sinovima, posebno o Sveti koji je u paljenju i pljačkanju bio najaktivniji. On je otvoreno govorio kako je „Šešeljevac" i "vojvoda", da više nema Hrvatske i protjerivao domaće stanovništvo, paleći njihove kuće. Svjedokinja Ljubica Domljanović je kazala da je njenu kuću u Vučipolju zapalio Sveto Bogovac, a kada su ga pitali zbog čega je to učinio on je kazao da je ona sama tome kriva jer je stavila hrvatsku zastavu na svoju kuću. Iz iskaza optuženog Miljenka Bodrožića proizlazi da je Svetozar Bogovac sa svojim sinovima govorio i pokazivao pripadnicima JNA koje su kuće hrvatske na području Dabra i Zasioka, pa su onda oni te kuće palili. Optuženi Slobodan Despinić je kazao kako je Svetozar Bogovac sa svojim sinovima na području Dabra krao kućanske aparate, razne strojeve, da bi te predmete kasnije prodavao u bescjenje za alkohol. Nakon što je za sela Laktac, Dabar, Koljane oformljena "PJM", u tu jedinicu dobrovoljno je stupio Svetozar Bogovac sa svojim sinovima, a Petar Peović kaže kako je pod prijetnjom cijevi svojih pijanih susjeda Svete Bogovca i njegovih sinova morao ići u osvajanje Vučipolja. Iz iskaza optuženih također proizlazi da je Svetozar Bogovac sa svojim sinovima bio i na brani Peruča gdje su sudjelovali u iskrcavanju eksploziva iz kamiona i njegovom unošenju u branu u 12. mjesecu 1991.

- 131 -

Kada se svemu ovome pridodaju impresivni iskazi svjedokinja Mare Vujević, Ive Čavčić i Ane Čavčić iz Dabra koje su vidjele kako im Sveto Bogovac i njegovi sinovi pale njihove kuće, te koje su ovi i fizički tukli, onda je po mišljenju ovoga suda jasan zaključak da je Svetozar Bogovac u potpunosti ostvario sva obilježja krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

29. opt. Slobodan Bogovac i njegova braća, dvoje blizanaca, 30. opt. Milan Bogovac, i 31. opt. Branko Bogovac, svi sinovi Svetozara, bili su pripadnici TO - Laktac i Koljane. Sudjelovali su u proboju vojske s lijeve strane jezera Peruča i napadu na Bitelić, a nakon što su se u Biteliću sastale jedinice koje su djelovale sa desne strane Peruče sa jedinicima JNA, Martićeve milicije i TO iz Laktaca, Cetine i Koljana, koje su djelovale sa lijeve strane, sudjelovali su u pljačkanju kuća i trgovina odakle su kamionima odvozili opljačkanu robu. To primjerice proizlazi iz iskaza Petra Kovačića koji također potvrđuje da je Slobodan Bogovac sa svojom braćom sudjelovao u

istovarivanju i unošenju eksploziva u branu HE Peruča 1991.

Braća Bogovac sudjelovali su u akcijama čišćenja terena na području Vinalić - Ježević, kao pripadnici TO - Laktac. Oni su i sudionici događaja na području Dabra i Zasioka gdje su se isticali u paljenju hrvatskih kuća, te su pripadnicima JNA pokazivali koje kuće treba paliti. O tome izravno govori optuženi Miljenko Bodrožić. Iz iskaza svjedoka Nevena Domljanovića proizlazi da su već u prvom naletu u rujnu 1991. najviše palili Slobodan Bogovac i njegova dva brata blizanca. Sva trojica su dobrovoljno pristupili pograničnim jedinicama milicije, kada su bile oformljene za sela Laktac, Dabar i Koljane. Prema iskazu Petra Peovića sinovi Svete Bogovca su mu prijetili baš kao i sam Svetozar, te je morao ići u osvajanje Vučipolja. Brojni saslušani svjedoci Nevenka Gavran, Mijo Vujević, Mara Vujević, Iva Čavčić, Ana Čavčić, Ivan Liović, Šima Liović, Mladen Bandić, Marko Krajina, Ljubica Domjanović i drugi decidirano su se izjasnili o tome kako su braća Bogovac slijedili primjer svog oca, te rušili, palili i pljačkali na jedan iznimno ekstreman način.

Prema tome, baš kao i njihov otac ovi optuženici svojim postupanjem ostvarili su ava bitna obilježja krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

32. opt. Ilija Nenadić zv. "Mićko" iz Dabra, bio je pripadnik TO Laktac - Koljaite za "sao krajinu". Za njega svjedok Neven Domjanović iz Vučipolja kaže da je bio jedan od desetak srpskih momaka koji su u Dabru dočekali "JNA" te im se priključili u njihovim osvajačkim pohodima. Prema iskazu Petra Kovačica, Ilija Nenadić je sudjelovao u akciji "čišćenja terena" na području Dabra, te je zajedno sa Milanom Stojancem Cetinjanima pokazivao koje su hrvatske kuće u Dabru, nakon čega su ih ovi onda palili. Iz iskaza Petra Peovića proizlazi da je u 12. mjesecu 1991. u skupini koja je na Perući sudjelovala u istovarivanju eksploziva i njegovog unošenja u branu bio i Ilija Nenadić.

- 132 -

Optuženi Dušan Borković i Miroslav Vinčić potvrđuju da je Ilija Nenadić bio u akciji čišćenja na području Vučipolja, Dabra i Zasioka, a iz iskaza Petra Kovačica proizlazi da je Nenadić pribavio dozvolu za odlazak iz "sao krajine" koju je platio 200 ili 300 DEM Milanu Arambašiću, tako da je napustio područje Republike Hrvatske i više se nije vraćao.

Sudjelovanje optuženog u akcijama čišćenja terena u kojima je došlo do paljenja i pljačkanja te protjerivanja civila kao i ono učešće na brani Peruča u miniranju brane 1991. sud je ocjenio kao obilježje krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

33. opt. Milan Stojanac, pripadnik TO - Laktac - Koljane za "sao krajinu". Također je sudjelovao u napadu te pljačkanju i paljenju na području Vučipolja i Dabra. Zajedno sa Ilijom Nenadićem po Dabru je ukazivao Cetinjanina na hrvatske kuće te su ih ovi palili. Prema kazivanju Petra Kovačica, Milan Stojanac je 28. ili 29. 10. 1991. kada su zajedno išli putem do kuće nosio sa sobom jednu bombu koju je tom prigodom

i iskoristio, odnosno aktivirao. Zajedno sa Ilijom Nenadićem tijekom 1992. otišao je u Srbiju nakon što je kupio dozvolu od Milana Arambašića zv. "Hari". I za ovog optuženika, Dušan Borković i Miroslav Vinčić kažu kako je sudjelovao u akciji čišćenja Gradine, odnosno područja Vučipolja, Dabra i Zasioka.

Na raspravi saslušani svjedok Mijo Vujević kazao je kako mu je susjeda Mara Vujević govorila da je vidjela Milana Stojanca ispred svojih vrata kada su četnici upali u Dabar i kad se palila kuća svjedoka Mije Vujevića, pa se obratila Milanu Stojancu za pomoć, ali joj je ovaj kazao da joj tu ništa ne može pomoći. Prema tome, optuženi Stojanac nije ništa poduzeo kako bi spriječio paljenje kuće jedne civilne osobe. Za ovog optuženika svjedok Neven Dorajanović iz Vučipolja takodjer kaže da je bio jedan od onih koji su u Dabru dočekali JNA i poslije im se priključili. Svjedokinja Ana Čavčić kazala je da joj je pk. Dušan Gavran pričao kako je u Dabru vidio Milana Stojanca kada su njega tukli i maltretirali Sveto Bogovac i njegovi sinovi, ali mu je, kao i Mari Vujević, Milan Stojanac odgovorio da mu ne može pomoći. Iz iskaza optuženog Petra Peovića proizlazi da je Milan Stojanac takodjer bio na brani Peruča 1991. i da je zajedno sa njim i nekolicinom drugih unosio eksploziv u branu.

Sve navedeno u odnosu na ovog optuženika sud je ocijenio kao krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH. 34. opt. Petar Kovačić, bio je pripadnik TO - Laktac - Koljane za "sao krajinu" sa pripadnicima TO iz Koljana, Cetine i Laktaca. Sudjelovao je u akciji na Bitelić, te u napadu na područje Dabar i Vučipolje gdje je bilo pljačkanja i paljenja.

- 133 -

U akciji čišćenja predjela Dabar i Vučipolje osobno je predvodio jednu grupu. Nakon što je za Laktac, Dabar i Koljane osnovana "PJM" Petar Kovačić je dobrovoljno stupio u tu jedinicu. Optuženik priznaje svoja sudjelovanja u unošenju eksploziva u tunel brane HE "Peruča" u prosincu 1991, gdje je inače držao stražu nakon osvajanja Peruče od strane JNA. Također priznaje da je sam nabavio svoje naoružanje pušku M - 48, preko danas već pk. Marka Stojanca, te da je sudjelovao u akciji čišćenja Gradine 20. 11. 1991. Za njega svjedok Marko Krajina kaže da je "kumovao" sa Svetom i da je pucao sa Opsenjaka. Baš s tim u svezi svjedok je kazao da je bio i u II svjetskom ratu, ali da takvog straha nije podnio jer su granate padale na kuću, pred kuću, te svud okolo, tako da su prozori i vrata bili izrešetani na svim kućama koje prethodno nisu bile spaljene. Svjedokinja Nevenka Gavran kao mještanka Dabra odakle je i Petar Kovačić kazala je da je ovaj bio u planini gdje mu je otac držao krave, kada je vojska ušla u mjesto, a da se nakon toga i on priključio srpskoj vojsci. U istom smislu izjasnio se i svjedok Neven Domljanović kazavši da je Petar Kovačić takodjer jedan od onih koji su dočekali JNA i poslije im se priključili čuvajući oružane straže po selu. Svjedok istog imena, kao i optuženik Petar Kovačić kazao je da je poslije "udara armije" optuženik otišao od kuće iz Dabra u neprijateljsku vojsku, time da je u 11. i 12. mjesecu 1991. bilo paljenja kuća u Dabru. Prilikom prvog udara JNA na Dabar i Gradinu 16. 09. 1991. bila je potpuno popaljena Gradina i zaseok Kudrići. Svjedok je kazao da je akcija "četnika" trajala kratko, da su naišli, popalili i otišli. Tom prigodom popaljeni su Štrolige,

Čavčići, Barišići, Vujevići i Krajine.

Opisano postupanje optuženog Petra Kovačića u cjelini opravdava zaključak da je počinio krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

35. opt. Rade Marčetić iz Koljana. Takodjer je bio pripadnik Laktac - Koljane. Sa pripadnicima TO - Laktac - Koljane, Cetina sudjelovao je u akciji na Bitelić, time da se dobrovoljno priključio pograničnim jedinicima milicije, kada je takva jedinica bila osnovana za to područje. Optuženik priznaje da je sudjelovao u akciji čišćenja terena u selima Dabar i Zasiok, tvrdeći da su pripadnici cetinske čete najviše palili po prostorima hrvatskih sela, i da su oni najviše maltretirali ono hrvatsko stanovništvo koje je ostalo u svojim domovima. Priznaje da je osobno iz Cetine donio svoje naoružanje, gdje je išao sa nekolicinom drugih ljudi. Prema Miljenku Bodrožiću, optuženi Rade Marčetić sudjelovao je i u akcijama čišćenja Vinalića i Ježevića. Iz iskaza optuženog Slobodana Despinića proizlazi da mu je Rade Marčetić sam pričao kako je bio sudionik napada na Gradinu. Inače ova dva optuženika se poznaju jer je Despinić njegovoj kćeri bio razrednik. Optuženi Rade Marčetić priznaje da je u 12. mjesecu 1991. sudjelovao u istovarivanju eksploziva iz jednog kamiona, te njegovom unošenju u tunel brane, pa kaže da su ga položili odmah iza ulaznih vrata tunela. Isto tako kaže da je čuvao stražu sa istočne strane brane prema selu Donji Jukići.

- 134 -

Oružane straže držao je i u selu Koljane, na Tavnici, na Bravčevu docu i Opsenjaku. Iz iskaza svjedoka Filipa Čorića proizlazi da je kod optuženog Rade Marčetića pronašao neke svoje stvari, koje su mu bile ukradene i baš dvije vodovodne cijevi, neku korpu, gvožđe za natezanje obruča na bačvama i jedan brus. Sam optuženik je za ovaj brus kazao da mu ga je netko prodao za njegovih pet litara vina.

Ukupno postupanje optuženika sud je ocijenio kao krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

36. opt. Miljenko Bodrožić, takodjer pripadnik "TO Laktac - Koljani", sudjelovao je u akcijama napada na Dabar i Vučipolje gdje je bilo pljačkanja i paljenja, te u akcijama čišćenja tog dijela terena, kao i čišćenja terena na području Vinalića i Ježevića. Bio je mobiliziran sa svojim teretnim vozilom kojim je prevezio vojsku između Laktaca i Tavnice, u akciji koja je provedena na Gradini, te do predjela Bravčeva doca u akciji čišćenja Ježevića i Vinalića. Koncem prosinca 1991. prebačen je na Peruču. Bio je stacioniran na Paljikama odakle je vozio za Peruču, a koje poslove je obavljao do kraja ožujka 1992. On priznaje da je u siječnju 1991. na predjelu Peruče otuđio jedan kompresor koji je odnio svojoj kući a svjedok Filip Čorić kaže da je kod Bodrožića našao svoju mješalicu za beton. Pred njegovom kućom svjedok Filip Čorić je vidio i jedan kombajn za koji je Bodrožić kazao da ga je nabavio u Vinaliću. Za brojnu tehničku robu, tv aparate, motore i elektromotore optuženi je kazao da se bavio elektrostrukom i da je mještanima popravljao elektro aparate radi čega su se te stvari sticajem okolnosti kod njega našle. Svjedok Božo Čorić prepoznao je svoju ogradu od balkona baš kod Miljenka Bodrožića a optuženi je kazao kako ju je dobio iz Vrlike.

Svjedok Petar Vučemilović - Vranić prepoznao je Miljenka Bodrožića kao osobu koja ga je jednom prigodom maltretirala sa jednom skupinom koja mu je došla pljačkati kuću. Svjedok se sjeća kako mu je Miljenko Bodrožić tada kazao: "Ovo je stari ustaša". Kada se optuženik usprotivio navodima svjedoka da bi on bio osoba koja ga je maltretirala, svjedok je kazao da je potpuno siguran u ono što govori, dodavši da je Miljenko Bodrožić išao u školu sa jednom od njegovih kćeri, a koju okolnost je optuženi Bodrožić potvrdio.

Stoga je sud zaključio da je optužnica osnovana u ovome dijelu koji se tiče zastrašivanja i maltretiranja civila Petra Vučemilovića - Vranića, te je na osnovu ukupnog postupanja optuženog Miljenka Bodrožića sud je našao utvrdjenim da je ovaj počinio krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH-a.

37. opt. Dušan Borković, takodjer je bio pripadnik "TO Laktac - Koljane". Osobno je išao u Cetinu da bi pribavio svoje naoružanje, pa je tako u Laktac donio više komada oružja koje je podijelio ostalim mještanima. Sa drugim pripadnicima TO Cetina, Koljane i Laktac sudjelovao je u akciji na Bitelić. Nakon što je za ta sela osnovana pogranična jedinica milicije dobrovoljno je stupio u te jedinice.

- 135 -

Bio je sudionik akcije na Gradini, te je sa Svetozarora Bogovcem i njegovim sinovima sudjelovao u akciji "čišćenja terena" na području Vinalić - Ježević. Koncem 1991. bio je na HE "Peruča", gdje je u smjenama držao straže, pa je tako jedan od onih koji su iskrcavali sanduke eksploziva i unosili ih u branu Peruča, nakon što su na branu došli Mile Bogovac i Dušan Stojsavljević sa kamionom. Iz iskaza samog optuženika proizlazi da je do uništavanja i paljenja hrvatskih kuća na predjelu Vučipolja, Podgradine, Zasiokar i Dabra, došlo nakon okršaja vojnih snaga između JNA i hrvatske vojske na Gradini, a u istrazi je s tim u svezi još i kazao da pljačkanja tada više nije bilo, jer je već sve bilo popljačkano. U akciji do Gradine on je bio u grupi kojom je zapovjedao Neđo Stojsavljević, a u toj grupi bili su još braća Bogovac Slobodan, Milan i Branko i optuženi Peović Petar. Optuženik priznaje da je za vrijeme ratnih događanja počinio jednu krađu i to nedaleko od Kosora gdje je uzeo i odnio 140 novih betonskih stupova koje je iskoristio za svoj vinograd. Iz kuće Branka Čorića iz Ježevića uzeo je jedan panj s "mendulama" tj. škripac, a iz susjedstva spomenutog Čorića uzeo je jedan dvokrilni ormar. Tvrdi da je to bilo sve iz kuća koje su bile potpuno napuštene, ali to svjedoči samo o činjenici prethodno prognanog lokalnog stanovništva. Od izvjesnog "Tocije" iz Cetine uzeo je jednu bačvu koja je prethodno bila ukradena iz jedne hrvatske kuće. Svjedok Mile Buljan tijekom istrage teretio je Dušana Borkovića kao čovjeka koji je sa braćom Bogovac tovario robu iz njegovog dućana u njihov kamion, te je na njega ukazao prepoznavši ga s fotografije. Na raspravi međutim nije bio u stanju prepoznati optuženika. O sudjelovanju Borkovića u akcijama na Bitelić, na Gradinu, Vučipolje, Dabar i Zasiok, na Vinalić i Ježević te na području HE "Peruča" saznaje se kako iz same obrane optuženika tako i iskaza suoptuženih Rade Marčetića, Miljenka Bodrožića, Miroslava Vinčića, Petra Peovića te Slobodana Despinića.

Sud je ocijenio da je ukupno ponašanje optuženog takvo da ostvaruje obilježja krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

38. opt. Miroslav Vinčić, bio je također pripadnik "TO Laktac - Koljane". Sa Radom Marčetićem i drugim pripadnicima TO iz Koljana, Cetine i Laktaca sudjelovao je u akciji na Bitelić. On priznaje i svoje sudjelovanje u akcijama čišćenja terena na predjelu Vučipolja, Dabra i Zasioka, a koja akcija je provedena po naredbi kapetana Perića. On je bio u grupi sa braćom Bogovac, sinovima Svetozara, te Petrom Peovićem. Bio je također i učesnik čišćenja terena na području Vinalić - Ježević, zajedno sa Svetozarom Bogovcem i njegovim sinovima. Također se dobrovoljno uključio u jedinice "PJM", kada su bile oformljene za sela Laktac, Dabar i Koljane. On priznaje i svoje sudjelovanje u istovaranju eksploziva i njegovom unošenju u tunel brane HE "Peruća", zajedno sa Peovićem, Kovačićem i Borkovićem. Na branu Peruća bio je raspoređen nakon što je JNA zauzela Peruću, te je u 12. mjesecu 1991. tamo čuvao stražu.

- 136 -

Prema iskazu svjedoka Nevena Domjanovića proizlazi da je od dvojice zarobljenika imao prilike čuti kako je Miroslav Vinčić zajedno sa sinovima Svete Bogovca najviše volio paliti već u prvom navratu u 9. mjesecu 1991. na predjelu Vučipolja.

Postupanje optuženog Miroslava Vinčića dosljedno naprijed navedenom opravdava zaključak da je počinio krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

39. opt. Petar Peović iz Laktaca, također je bio pripadnik "TO Laktac - Koljane". Sudjelovao je u osvajanju mjesta s lijeve strane jezera Peruća, Dabra, Zasioka do Bitelića, prateći vojni proboj JNA, već u 9. mjesecu 1991. Optuženik sam o tome priča kako su u tim probojima pojedini pripadnici TO, osobito oni iz Cetine kao primjerice Milan - Mile Četnik "Prčko" željeli da se pale hrvatske kuće, pa su to i radili. U ta nedjela uključili su se i neki vojnici što oficir Jovčev, zapovjednik postrojbi JNA nije odobravao, pa je tako na licu mjesta ustrijelio jednog vojnika. Pripadnike TO i neke pripadnike vojske nije mogao obuzdati, pa su ovi nasilno otvarali gostionice i privatne kuće uzimajući razne vrijedne stvari. Optuženi priznaje da je tako i on iz gostionice Ljubice Domjanović u Vučipolju prisvojio neko piće i cigarete a iz mjesne škole hlače "SNB". Isto tako on priznaje sudjelovanje u akciji čišćenja na području Dabra i Vučipolja, time da je baš u njegovoj kući prethodno održan sastanak u povodu organiziranja te akcije. Kaže međutim da nije imao nikakvog aktivnog udjela jer da se bio opio i legao uz put. On je također dobrovoljno prišao jedinicama "PJM" za Laktac, Dabar i Koljane. U prosincu 1991. bio je na brani Peruća gdje je sudjelovao u iskrcavanju eksploziva u samu branu. Početkom 1993. držao je oružane straže na predjelu Tavnice između Laktaca i Dabra.

Postupanje ovog optuženika u cjelini sud je ocijenio kroz obilježje krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

Nakon ovako sažetog prikaza sudjelovanja svakog od optuženih u pojedinim oblicima zabranjenog postupanja sud je našao da se njihova krivično pravna odgovornost temelji na suizvršilaštvu jer je svatko od njih, na temelju zajedničkog dogovora, dao konkretan značajni doprinos realizaciji zacrtanih zadaća.

Sud nije prihvatio obranu optuženih da bi se u konkretnom slučaju radilo o krivičnom djelu oružane pobune iz članka 235. KZ RH, što bi optuženicima dakako odgovaralo obzirom da je to djelo obuhvaćeno Zakonom o općem oprost. Naime, u sadržaju krivičnog djela oružane pobune nema kršenja normi međunarodnoga prava nego je inkriminiran čisti oružani sukob sa određenom nakanom.

- 137 -

Naprotiv, u sadržaju ratnog zločina oružani sukob je samo preduvjet i podloga na kojoj tek može izrasti zločin. Nema nikakve sumnje da su se u konkretnom slučaju zločini događali, a ti zločini su i opisani u optužnici odnosno u izreci ove presude. Prema tome, te inkriminirane radnje nisu oružana pobuna iz članka 235. KZ RH, nego krivična djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava iz članka 120 i članka 122. OK2 RH.

Utvrdivši djela i njihove počinitelje, sud je optuženike oglasio krivima te pristupio izboru kazne.

Kod odluke o kazni sud je imao u vidu da su svi optuženici počinitelji krivičnih djela koja su u kaznenom zakonodavstvu Republike Hrvatske, kao uostalom i u cijelom svijetu, inkriminirana kao najteži i društveno najopasniji oblici ponašanja koje čovječanstvo poznaje.

S druge strane, sud je također svim optuženicima, u odgovarajućem smislu, cijenio osobni doprinos koji su dali u prilog ostvarenju pojedinih krivičnih djela za koja su oglašeni krivima, zatim njihove obiteljske prilike te njihov stav i odnos prema počinjenim djelima izražen kroz pružanje sudu činjenica i podataka u korist rasvjetljavanja činjeničnog stanja i utvrđivanja materijalne istine. Isto tako sud je cijenio pomaganje pojedinih optuženika zaostalom civilnom stanovništvu na okupiranom području.

Tako je optuženom Rajku Raduloviću sud cijenio kao otegotnu okolnost činjenicu što je u svom postupanju bio krajnje rigorozan i okrutan, te što je počinio da krivična djela ratnog zločina iz članka 120. stavak 1. i članka 122. OKZ RH sa posljedicama koje suvremena povijest nije zabilježila.

U istom smislu cijanjena je i odgovornost optuženog Borke Radovića, zamjenika Rajka Radulovića koji je vjerno slijedio primjer svog zapovjednika. Radović nije imao sluha ni milosti niti za svog susjeda i dugogodišnjeg prijatelja Duju Čovića, što posebno ukazuje na njegovu bezobzirnost.

Težina i brojnost počinjenih krivičnih djela opravdavaju zaključak da Rajko

Radulović i Borko Radović zaslužuju najstrožu kaznu po zakonu, pa im je sud svakome za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, prethodno utvrdio kaznu zatvora u trajanju od 20 godina, baš kao i za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH.

Primjenom odredbi o stjecaju iz članka 43. stavak 2. točka 1. OKZ RH, optuženima Rajku Raduloviću i Borku Radoviću sud je izrekao jedinstvenu kaznu zatvora svakome u trajanju po 20 godina. Kod toga sud je ocijenio da optuženike treba osuditi na temelju članka 122. OKZ RH, premda je kazna za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH po zakonu sasvim jednako predviđena od 5 do 15 godina zatvora ili od 20 godina zatvora.

- 138 -

U svakoj drugoj situaciji čini se da bi krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva u pravilu trebalo biti teže od krivičnog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika. Međutim, cijeneći konkretne okolnosti pod kojima su izvršena krivična djela koja se optuženima stavljaју na teret, proizlazi da je krivično djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika ipak teže pa je sud odlučio da to bude osnov njihove odgovornosti. Pored toga napominje se da nikome od optuženika, tko nije počinio takvo kazneno djelo iz članka 122. OKZ RH, sud nije izrekao najveću moguću kaznu od 20 godina zatvora. Što više sud je optuženom Željku Dragiću koji je takodjer oglašen krivim za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH ali i za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH odlučio izreći kaznu zatvora u trajanju od 15 godina. U odnosu na ovog optuženika naime, sud je našao olakotne okolnosti koje opravdavaju odluku da ne bude tretiran najstrožom mogućom kaznom. Prije svega, on je relativno mlad, rođen 1969 i otac je djeteta koje još nije niti vidio. U ratnim okolnostima bio je mobilizirani poslušnik svojih zapovjednika te je pod takvim okolnostima sudjelovao u izvršenju krivičnih djela. Svjedokinja Ana Režić o njemu se na raspravi izjasnila u najboljem smislu. Dok se nalazila u Maovicama Željko Dragić je dolazio i pomagao joj na način da joj je donosio hranu, te ju je kako kaže, štutio od dobrovoljaca iz Srbije i Crne Gore. Cijeneći navedene okolnosti odlučeno je da se optuženom Željku Dragiću za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, odmjeri kazna zatvora u trajanju od 10 godina, a za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, kazna zatvora u trajanju od 15 godina. Primjenom odredbi o stjecaju iz članka 43. stavak 2. točka 2. OKZ RH, optuženom Željku Dragiću zatim je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 15 godina.

Svim ostalim optuženicima koji su takodjer oglašenim krivima za krivično djelo iz članka 122. OKZ RH, Milanu Arambašiću, Petru Kruniću, Draganu Dragiću, Stevanu Četniku, Petru Arambašiću, Dušanu Stojsavljeviću, Mitru Arambašiću, Draganu Arambašiću, Milenku Ustiću, Draganu Barišiću i Draganu Petroviću, sud je za počinjeno krivično djelo utvrdio najveću zapriječenu kaznu zatvora, imajući pri tome u vidu da su njihovi postupci pri izvršenju djela bili krajnje okrutni i nehumani, te da su žrtve njihovih djela prije same smrti morale trpjeti strašne muke i patnje.

Svi ti optuženici oglašeni su krivima i za krivično djelo iz članka 120. OKZ RH, pa im je sud prethodno utvrdio pojedinačne kazne i za to djelo. Optuženom

Milanu Arambašiću koji je oglašen krivim za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH, utvrđena je kazna zatvora u trajanju od 20 godina, jer je bio jedan od najekstremnijih pripadnika Martićeve milicije, koji je protjerivao civilno srnanovništvo, palio, i sustavno pljačkao te dao značajan doprinos rušenju brane HE "Peruća". Optuženom Petru Kruniću za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. i 2., cijeneći sve relevantne okolnosti, utvrđena je kazna zatvora u trajanju od 12 godina.

- 139 -

Optuženima Draganu Dragiću, Stevanu Četniku, Petru Arambašiću, Mitru Arambašiću i Draganu Arambašiću, za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, sud je utvrdio pojedinačne kazne zatvora u trajanju od 10 godina, smatrajući da su u pod jednakom stupnju odgovornosti glede počinjenih djela. Optuženom Dušanu Stojavljeviću za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH, uz sve razloge koji stoje i za optuženog Milana Arambašića, sud je utvrdio kaznu zatvora u trajanju od 20 godina. Optuženima Milenku Ustiću, za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH, te Draganu Barišiću i Draganu Petroviću, obojici za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, cijeneći sve relevantne okolnosti, sud je utvrdio pojedinačne kazne zatvora svakome u trajanju od 12 godina.

Svim naprijed navedenim optuženicima zatim je na temelju članka 122. OKZ RH, uz primjenu članka 43. stavak 2. točka 1. OKZ RH, sud izrekao jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 godina.

Ostali optuženici odgovaraju isključivo za krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. OKZ RH, po jednom ili drugom stavku ili pak po oba.

Optuženi Slobodan Despinić oglašen je krivim zbog počinjenog krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH, a kod odluke o kazni sud je optuženiku cijenio kao olakotnu okolnost činjenicu što je otac jednog malodobnog djeteta, što ranije nije osudjivan, te što je tijekom postupka bio krajnje kooperativan sa sudom na način da je pružio niz podataka koji su doprinjeli pravilnom utvrđivanju činjeničnog stanja i materijalne istine. Iz iskaza pojedinih saslušanih svjedoka kao uostalom i samih optuženika proizlazi da Slobodan Despinić nije bio ekstreman. Sud je ocijenio da je kazna zatvora u trajanju od 8 godina primjerena društvenoj opasnosti djela koje je počinio i stupnju kaznene odgovornosti ovog optuženika.

Odgovornost optuženog Jovana Bilića ocijenjena je nešto većom. On je naglašenije borbeno djelovao na terenu, bio je prilično aktivan. Na pregledanoj video kaseti on tu svoju aktivnost i verbalno ispoljava kad govori da hrvatske snage "nemaju šanse" da prođu pored njega. Inače, u osobnom kontaktu sa pojedinim zarobljenikom on nije bio grub. Što više svjedok Duje Čović na raspravi je prepoznao optuženog Jovana Bilića kao čovjeka koji mu je ponudio bijeli "kent" za vrijeme dok ga je kao zarobljenika prevezio prema Vrlici, premda su druge osobe u njegovoj pratnji bile naprijateljski raspoložene prema njemu. Imajući u vidu da je optuženik počinio krivično djelo iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH, sud mu je kao primjerenu kaznu

izrekao kaznu zatvora u trajanju od 12 godina.

Optuženi Petar Bjelobrk oglašen je krivim samo za kazneno djelo iz članka 120. stavak 2. OKZ B.H, a vezano za miniranje i rušenje brane HE "Peruća".

- 140 -

Ovom optuženiku sud je cijenio kao olakotnu okolnost činjenicu što je otac dvoje djece, te relativno slabijeg zdravlja, na što sam ukazuje. Uzimajući u obzir da je djelo koje je počinio prijetilo katastrofalnim posljedicama do kojih srećom ipak nije došlo i odlučeno je da mu se odmjeri kazna zatvora u trajanju od 14 godina.

Optuženi Milan - Mile Četnik zv. "Delija", zatim Zoran Knez zv. "Bricin", te Dragan Arnaut koji odgovaraju za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, po mišljenju ovog suda zavrijedili su kaznu zatvora u trajanju od 15 godina. Njihova krivično pravna odgovornost ukazuje se podjednakom. Spadali su u skupinu koja se praktično držala zajedno i vršila gotovo ista djela. To su osobe koje su izravno maltretirali, zlostavljali i protjerivali civilno stanovništvo, te bili poznati po paljenju obiteljskih domova.

Optuženom Filipu Zagorcu za krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, sud je izrekao kaznu zatvora u trajanju od 8 godina, jer je djelovao na zapovijednoj funkciji premda nije bio posebno ekstreman.

Optuženi Milan - Mile Bogovac, oglašen je krivim zbog krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH. On je jedan od onih koji su se posebno zalagali na realizaciji ideje rušenja brane HE "Peruća" sa svim mogućim očekivanim posljedicama, a maltretirao je i civilno stanovništvo i to očigledno ne samo hrvatske nego i srpske nacionalnosti. Takvoj osobi sud je odlučio izreći kao primjerenu kaznu zatvora u trajanju od 15 godina.

Optuženi Mladen Šorgić počinitelj je krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH, a njegov značajan doprinos počinjenju djela ogleda se u rušenju vjerskih objekata na koje se on posebno okomio. Takvoj osobi sud je izrekao kaznu zatvora u trajanju od 12 godina, smatrajući je u konkretnom slučaju primjerenom.

Optuženi Milan - Mile Četnik zv. "Prčko" oglašen je krivim zbog krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, te mu je za ovo djelo također izrečena kazna zatvora u trajanju od 12 godina. Ovo naime stoga jer se posebno isticao u maltretiranju civilnog stanovništva te je rušio vjerske objekte, palio i pljačkao imovinu civila.

Optuženom Branku Rosiću koji je oglašen krivim također zbog krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH, sud je odmjerio kaznu zatvora u trajanju od 10 godina, kao osobi koja se najviše kriminalno dokazivala u sustavnom pljačkanju napuštenih hrvatskih kuća nakon što je iz njih izbjeglo, protjerano civilno stanovništvo.

Optuženi Marko Rnić praktično je u jednakom odnosu krivično pravne

odgovornosti kao i optuženi Slobodan Despinić. On odgovara zbog krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. i 2. OKZ RH.

- 141 -

U ovom postupku on je pružio sudu maksimum podataka sa kojima je raspolagao da bi pomogao u utvrđivanju materijalne istine. Inače, radi se o osobi koja je otac dvoje djece. K tome, oboje njegovih roditelja invalidi su, radi čega trebaju njegovu pomoć. Ni on nije bio ekstremen u svom postupanju baš kao ni Despinić, pa je sud ocijenio da zaslužuje jednaku kaznu u trajanju od 8 godina zatvora.

Optuženici Srećko Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović, oglašeni su krivima zbog krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

Za optuženog Srećka Dragića može se reći da je vremenski najmanje djelovao u smislu počinjenja krivičnog djela koje mu se stavlja na teret. Zbog nezgode naime koju je u Satriću imao sa transporterom on nije aktivnije djelovao nakon tog vremena pa snosi odgovornost samo za sudbinu stradalih civila u dva dana kada je bio učesnik vojnog prodora i osvajanja naselja s desne strane jezera Peruča. Za njega su svjedoci Ante Ljulj, Boja Klepo i Milka Blažević sve najbolje rekli u smislu da im je pomagao kada im je bilo najteže. Zbog toga je odlučeno da ovom optuženiku bude izrečena najmanja kazna koja je po zakonu zapriječena, tj. kazna zatvora u trajanju od 5 godina.

Optuženi Svetozar Bogovac samozvani "vojvoda" bio je krajnje ekstremen i jedna fanatična osoba o čemu su se većina optuženih suglasno očitovali. Palio je i pljačkao, tukao i protjerivao civile, a pri svemu tome bio je negativan primjer svojoj djeci, sinovima, Slobodanu, Milanu i Branku koji su se po uzoru na njega ponašali na isti način. Baš radi toga što je roditelj, optuženi Svetozar Bogovac po mišljenju ovoga suda zaslužuje veću kaznu nego njegova djeca, pa mu je za počinjeno djelo sud izrekao kaznu zatvora u trajanju od 15 godina, a svakome od njegova tri sina kaznu zatvora u trajanju od 12 godina.

Optuženi Ilija Nenadić i Milan Stojanac gotovo su svugdje nastupali zajedno, barem kada je u pitanju krivično djelo za koje su oglašeni krivima. Njihova odgovornost više je u pasivnosti nego u aktivnom djelovanju. Činjenica je da su drugima pokazivali koje kuće treba paliti, a sami to nisu činili, barem prema dokazima u spis. Isto tako, oglušili su se na izravne molbe za pomoć pojedinih civilnih osoba, prerada su mogli i bili dužni nešto učiniti kako ne bi bili maltretirani. Obojici je stoga sud odlučio izreći kaznu zatvora u trajanju od 7 godina kao primjerenu.

Za optuženog Petra Kovačića sud je stekao dojam da je bio politički motiviran na izvršenje počinjenog krivičnog djela, jer je samoinicijativno napustio posao koji je imao u Splitu, da bi se priključio postrojbama JNA na predjelu Dabra. Kao takav pokazao se jednim od žustrijih.

Njegovo cjelokupno postupanje, u odnosu na druge optuženike, sud je ocijenio kaznom zatvora u trajanju od 8 godina, što je sigurno primjereno djelu i počinitelju.

U skupinu onih koji zaslužuju najmanje kazne iz osnova društvene opasnosti počinjenog djela i stupnja kaznene odgovornosti, spadaju optuženi Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović. Njihova krivjija ogleda se kroz radnje protjerivanja i zastrašivanja civilnog stanovništva te pljačkanja njihove imovine.

Optuženi Rade Marčetić obiteljski je čovjek koji ima suprugu i dvoje djece. Supruga mu je iz Ježevića, pa je tako, prema iskazima svjedoka Šime Biuk i Boje Budiše, pomagao tamošnjem zaostalom stanovništvu. Ni u čemu se nije posebno isticao. Stoga je sud odlučio da mu izrekne najmanju kaznu po zakonu od 5 godina zatvora.

Optuženi Miljenko Bodrožić također je prema kazivanju svjedoka Maše Forlić, Boje Budiše i Pere Plazonić, punice od Rade Marčetića pomagao mještanima i štitio ih od maltretiranja ekstremista. Ovaj optuženik međutim istovremeno se i sam pojavljuje kao osoba koja je maltretirala jednog civila, svjedoka Petra Vučemilovića - Vranića koji se o tome kategorično i decidirano izjasnio. Zbog toga je ocijenjeno da optuženi Miljenko Bodrožić zaslužuje nešto veću kaznu u odnosu na druge optuženike u istoj skupini te mu je sud odmjerio kaznu zatvora u trajanju od 6 godina.

Optuženi Dušan Borković otac je četvero djece. Ni na koji način nije se posebno isticao u počinjenju krivičnog djela za koje je oglašen krivim. Njegova krivično pravna odgovornost ne opravdava strožu kaznu od zakonom najmanje propisane pa mu je i izrečena takva kazna zatvora u trajanju od 5 godina.

Optuženi Miroslav Vinčić također se ni u čemu nije posebno isticao niti je bio ekstreman premda je sudjelovao u svim onim akcijama koje čine obilježje kaznenog djela za koje je oglašen krivim. Sud je ocijenio da je i u odnosu na njega kazna zatvora u trajanju od 5 godina sasvim primjerena.

Konačno optuženi Petar Peović po svemu sudeći doista je osoba koju su povukli sobom Svetozar Bogovac i njemu slični, kao što to on u svojoj obrani i tvrdi. On nije osoba od inicijative već od poslušnosti. Sudionik je svih onih događaja za koje se terete i ostali optuženici iz ove skupine. Tijekom postupka postavljalo se pitanje njegovog duševnog zdravlja i krivično pravne odgovornosti, pa je sud naredio da se obavi sudsko psihijatrijsko vještačenje. Sudski medicinski vještak neuropsihijatar prof. dr. Borben Uglešić u svom vještvu očitovao se da Petar Peović ne boluje ni od kakve duševne bolesti niti je njegova uračunljivost upitna. Prema tome optuženik je krivično pravno odgovoran za svoje postupke, pa ga je sud oglasio krivim a za počinjeno djelo izrekao mu je zasluženu kaznu zatvora u trajanju od 5 godina koja je minimalna ali primjerena djelu i počinitelju.

Ovako odmjerene i izrečene kazne optuženicima ukazuju se po svemu primjerenima društvenoj opasnosti počinjenih krivičnih djela i stupnju kaznene odgovornosti počinitelja, a odgovaraju i potrebi postizanja generalne prevencije, tako da ratnih zločina na ovim prostorima više nikada ne bude. Sud doista vjeruje kako će se na ovaj način u potpunosti postići željena svrha kažnjavanja.

U izrečene kazne zatvora, na temelju članka 45. stavak 1. OKZ RH, valjalo je optuženicima uračunati vrijeme koje su proveli u pritvoru, i to optuženom Slobodanu Despiniću od 8. rujna 1995., optuženima Željku Dragiću, Jovanu Biliću, i Srećku Dragiću od 13. kolovoza 1995., optuženom Marku Rniću od 27. kolovoza 1995., a optuženima Petru Kovačiću, Radi Marčetiću, Miljenku Bodrožiću, Dušanu Borkoviću, Miroslavu Vinčiću i Petru Peoviću od 9. kolovoza 1995., pa nadalje, te optuženom Petru Bjelobrku od 16. rujna 1995. pa nadalje, a ne tek od 12. veljače 1996. kako bi se to za ovog optuženika moglo zaključiti temeljem rješenja u osnovnom spisu. Činjenica je naime, da je pregledom priloženog vojnog spisa protiv istog optuženika utvrđeno da je ovaj kontinuirano u pritvoru od 16. rujna 1995., što je i sam optuženik potvrdio, pa je taj podatak relevantan za odluku o uračunavanju pritvora.

Zamjenik ŽDO u Splitu na raspravi je predložio da se prema optuženima Rajku Raduloviću i Borku Radoviću pored zaslužene kazne izrekne sigurnosna mjera protjerivanja stranca s teritorija Republike Hrvatske iz članka 65 stavak 1. OKZ RH. Sud je ovaj prijedlog prihvatio kao osnovan. Kod toga je uzeo u obzir da je optuženi Rajko Radulović iz Banja Luke i da je tek po zadatku došao u Republiku Hrvatsku te da je Borko Radović rodom iz Arilja u Srbiji, time da je kraće vrijeme živio u Republici Hrvatskoj. Oni su dakle stranci, i imajući u vidu pobude iz kojih su počinili krivična djela za koja su u ovom postupku oglašeni krivima te način izvršenja tih djela kao i druge okolnosti, ocijenjeno je da je njihov boravak u Republici Hrvatskoj nepoželjan za sva vremena. Zbog toga im je sud izrekao sigurnosnu mjeru iz članka 65. stavak 1. OKZ RH, i to zauvijek.

U odnosu na ostale optuženike ne bi dolazilo u obzir izricanje ove sigurnosne mjere jer se radi o osobama koje su sve rođene u Republici Hrvatskoj. Bez obzira što sticanjem životnih okolnosti oni nisu regulirali svoj status državne pripadnosti, te se mahom izjašnjavaju kao osobe bez državljanstva, sud stoji na stajalištu da ih se pravno politički ne može tretirati kao strance.

Svi optuženici koji su u ovom postupku oglašeni krivima, na temelju članka 90. stavak 4. i članka 92. stavak 1. Zakona o krivičnom postupku oslobođeni su dužnosti snahaanja troškova ovog krivičnog postupka, jer nitko od njih ne posjeduje nikakvu imovinu niti ima prihoda iz kojih bi mogli podmiriti troškove.

Tijekom ovog krivičnog postupka saslušani su brojni oštećenici koji su između ostalog istakli svoj imovinsko - pravni zahtjev, pa ih

je sve sud uputio u smislu članka 100. stavak 2. ZKP-a, da taj svoj imovinsko pravni interes mogu ostvarivati u građanskoj parnici.

Dosljedno ranije datom obrazloženju sud smatra kako u postupku nije dokazano da bi optuženici Jovan Bilić, Petar Krunić, Mladen Šorgić i Milenko Ustić, počinili krivično djelo ratnog zločina protiv ranjenika i bolesnika iz članka 121, OKZ RH, koje im se točkom 3. optužnice stavlja na teret. Naime, sam oštećenik Ivan Buljan ni na koji način na tereti optuženike a oni sami isto tako ne ukazuju na zaključak tko bi mučio ranjenika i prema njemu nečovječno postupao. Prema tome optužba u ovome dijelu nema uporišta pa je u nedostatku dokaza optužene Jovana Bilića, Petra Krunića, Mladena Šorgića i Milenka Ustića za ovo djelo valjalo osloboditi optužbe pozivom na odredbu članka 340. točka 3. ZKP-a.

U skladu sa presudjenim riješeno je da troškovi postupka u ovome dijelu padaju na teret proračunskih sredstava suda.

U Splitu, 21. svibnja 1997.g.

ZAPISNIČAR

PREDSJEDNIK VIJEĆA

ROSA PLETIKOSIĆ

SPOMENKA TONKOVIĆ

PRAVNA POUKA: Protiv ove presude nezadovoljna stranka može izjaviti žalbu u roku od 15 dana po primitku pismenog otpravka presude. Žalba se podnosi pismeno u tri primjerka Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, a putem ovoga suda.

DNA: 1. ŽDO - Split,
2. Optuženicima,
3. Braniteljima optuženih